

การบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

แก่เยาวชนของวิทยุชุมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม

**The Execution and Community Radio Programmes Appropriate for
the Buddhism Propagation to the Youth of Community Radio
of Wat Sampran, Nakhon Pathom Province**

พระศรีอาริยะ ปิยสีโล (สิงห์คำ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๔๘
ISBN 974-364-480-6

การบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
แก่เยาวชนของวิทยุชุมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม

พระศรีอาริยะ ปิยสโร (สิงห์คำ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๘

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

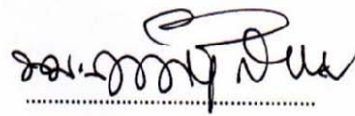
**The Execution and Community Radio Programmes Appropriate for
the Buddhism Propagation to the Youth of Community Radio
of Wat Sampran, Nakhon Pathom Province**

Ven. Phra Sriariya Piyasilo (Singkum)

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Dhamma Communication)**

**Graduate School
Mahachulalongkornrajvidyalaya University
Bangkok, Thailand**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิชา
นิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ

(พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ

(พระครูปลัดมารุต วรมงคลโต)

 กรรมการ

(พระมหาบุญเลิศ ฐมฺมทสฺสี)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำรุง สุขพรรณ)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กิติมา สุรสนธิ)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหาบุญเลิศ ฐมฺมทสฺสี ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์บำรุง สุขพรรณ กรรมการ

รองศาสตราจารย์กิติมา สุรสนธิ กรรมการ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะไม่สำเร็จลงไม่ได้เลย ถ้าขาดท่านเหล่านี้คือ พระมหาบุญเลิศ ฆมุตทสฺสี รองศาสตราจารย์กิติมา สุรสนธิ และรองศาสตราจารย์บำรุง สุขพรรณ ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไข ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดเวลา ขอกราบขอบพระคุณพระมหาสมจินต์ สมุมาปญฺโญ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนให้เปิดการศึกษา สาขาธรรมนิเทศชั้น ซึ่ง เป็นประโยชน์ต่องานของคณะสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือให้คำปรึกษาต่างๆ อย่าง

ขอกราบขอบพระคุณพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร อดีตเจ้าอาวาสวัดสามพรานที่ได้อนุเคราะห์ให้ที่อยู่อาศัยและให้โอกาสในการศึกษาเล่าเรียน ขอกราบขอบพระคุณพระครูไพศาล คณาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอสามพราน พระครูอดุลพัฒนาภรณ์ เจ้าคณะตำบลยายชา และพระภิกษุสงฆ์ในเขตอำเภอสามพรานทุกวัด ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการสัมภาษณ์และกรอกแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณ พระครูใบฎีกาสันน ทยรกโข เจ้าหน้าที่ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอเจริญพรขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการค้นคว้าข้อมูล และบุคคลสำคัญที่สุดคือ คุณเพลินพิศ พรหมายนต์และครอบครัว คุณดวงตา เรื่องวินิจวงศ์ คณะสงฆ์ เจ้าหน้าที่ และคณะศิษย์สายบุญพุทโธภาวนา วัดสามพรานทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนด้านกำลังทรัพย์ ข้อมูล และอาหารในการศึกษาเล่าเรียน ขอเจริญพรขอบใจผู้อำนวยการ คณะครูอาจารย์ นักเรียน โรงเรียนบวรชนวิทย์และโรงเรียนสามพรานวิทยา พนักงานโรงงานต่างๆ ในเขตอำเภอสามพรานที่ได้ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ จึงทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมดังใจ

คุณความดีที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอน้อมนุชาพระรัตนตรัย พระคุณของบิดามารดา ผู้ให้กำเนิด และพระอุปัชฌาย์ผู้ให้การอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ครู อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา การ ตลอดถึงผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

พระศรีอาริยะ ปิยสีโล (สิงห์คำ)

๑๗ มีนาคม ๒๕๔๘

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสม
ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนของวิฑูฯชุมชน
วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม
- ผู้วิจัย** : พระศรีอาริยะ ปิยสีโล
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาธรรมนิเทศ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : พระมหาบุญเลิศ ฐมฺมทสฺสี บ.ธ.๘, พธ.บ., พธ.ม.
- : รศ.บำรุง สุขพรรณ วบ., ศส.ม.
- : รศ.กิติมา สุรสนธิ ศศบ., นศม.
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธรรมนิเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงการบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนของวิฑูฯชุมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การจัดรายการเผยแพร่ธรรมะของสถานีวิทยุกระจายเสียงอื่นๆ และพระสงฆ์ผู้เผยแพร่ธรรมะทุกรูปในการที่จะโน้มน้าว ชักจูงเยาวชนให้เกิดความสนใจและรับฟังรายการธรรมะจากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรมให้แก่เด็ก เยาวชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการศึกษาโดยใช้วิธีผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ พบผลที่น่าสนใจจากการศึกษาครั้งนี้ดังนี้

ในการดำเนินงานบริหารจัดการวิฑูฯชุมชนเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดสามพรานพบว่า ได้มีปัญหาดังในด้านโครงสร้างการบริหาร นโยบาย บุคลากร งบประมาณ การกระจายเสียง และผังรายการ อันมีผลต่อกระบวนการผลิตรายการเผยแพร่ธรรมะของวัดสามพรานแก่กลุ่มเยาวชน อาทิปัญหาด้านผู้จัดรายการซึ่งมีไม่เพียงพอ หรือที่มีอยู่ก็ขาดความรู้ในเรื่องของธรรมะ จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการออกอากาศ ขาดความเอาใจใส่ ขาดทักษะ เทคนิค

ลีลาในการพูด ขาดประสบการณ์และความรู้ในข้อมูลข่าวสารทางโลก ในส่วนปัญหาด้านเนื้อหา ของรายการนั้นพบว่า เนื้อหาธรรมะส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม รักษาศีล เจริญจิต ภาวนา ซึ่งเป็นเนื้อหาธรรมะที่หนัก และลึกซึ้ง ทำให้ไม่เหมาะแก่เยาวชน ส่วนปัญหาด้าน ระยะเวลาในการออกอากาศนั้นพบว่านานเกินไป ทำให้เยาวชนเกิดความเบื่อหน่าย รวมถึงช่วงเวลา ในการออกอากาศ ก็ไม่ตรงกับเวลาว่างของเยาวชน

เมื่อสอบถามความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบรายการธรรมะที่เหมาะสมกับเยาวชนนั้นพบว่า รูปแบบรายการที่เหมาะสมคือรายการเพลง รายการสนทนาปัญหาเยาวชน และรายการละครที่ สอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่เยาวชนให้ความสนใจ ส่วนผู้จัดรายการนั้นจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่าง มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรู้ดีในเรื่องธรรมะ ใช้ภาษาถูกต้อง สุภาพเรียบร้อย น้ำเสียงไพเราะ นุ่มนวล ชัดเจน มีเทคนิค และลีลาในการจัดรายการธรรมะให้สนุกสนาน เนื้อหารายการควรเป็นธรรมะที่สั้นและ เข้าใจง่าย ควรเปิดโอกาสให้มีการตอบปัญหาธรรมะในรายการต่างๆ โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับ ระยะเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสม คือ ๓๐ นาที ในวันหยุดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ ช่วงเวลา ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. วันจันทร์-ศุกร์ คือ ช่วงเวลา ๑๘.๐๐-๒๐.๐๐ น.

Thesis Title : The Execution and Community Radio Programmes
Appropriate for the Buddhism Propagation to the
Youth of Community Radio of Wat Sampran,
Nakhon Pathom Province

Researcher : Ven. Phra Sriariya Piyasilo (Singkum)

Degree : Master of Arts (Dhamma Communication)

Thesis Supervisory Committee

: Pramaha Boonlert Thammatatsi Pali VIII, B.A., M.A.

: Assoc. Prof. Bumrung Sukphun B.A., M.A.

: Assoc. Prof. Kittima Surasonthi B.A., M.A.

Date of Graduation : 24 May 2006

ABSTRACT

This thesis is a requirement of a Master's degree in Dhamma Communication. The topic is "The Execution and Community Radio Programmes Appropriate for the Buddhism Propagation to the Youth of Community Radio of Wat Sampran, Nakhon Pathom Province". The purpose of the study is to develop a programme format for dissemination of Buddhist teachings to the youths which can serve as a model for other radio stations and monks who would like to convince and lead the youths to be interested in and listen to the Dhamma radio programmes. This is very useful for fostering ethics and morality among the youths. The result of the study which combines qualitative as well as quantitative research is described briefly below.

The problems in executing the Sampran community radio are management, policy, personnel, budget, broadcasting and programming; which effect the production of Dhamma radio programme for the youths. One of the problems is not enough hosts

or those available are not knowledgeable in Dhamma. There is no continuity in the programme. Moreover, they lack attention, skills, technic, style, experiences and knowledge in wordly information. Besides, the contents of the programme focus on Dhamma practice, sila and meditation which are too serious and too profound for the youths. The lengthy radio programme is another factor that causes boredom to the youths. Lastly, the broadcast air time does not match with the youths' free time.

The radio programme format that the study finds suitable for the Buddhist teaching propagation for the youths are: music programme, youth problem talk show and drama that include Dhamma, moral, virtue and principle. The other important factors that will be of interest to the young people are: presenters/hosts must have good image, behaviour and human relations, good knowledge about Dhamma, use correct language, have gentle and clear voice, be able to make Dhamma programmes enjoyable. The contents should be short and easy to understand. The programmes should allow Q & A about Dhamma and the length of programme should be about 30 minutes. The appropriate air time should be on holidays and Buddhist Festival Days from 15.00-20.00 hrs. and on Monday to Friday from 18.00-20.00 hrs.

คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ เรียงตามอักษรวิกรมครภาษา ดังนี้

อง.อฐก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	อฐกนิปาตปาติ
อง.เอก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	เอกนิปาตปาติ
อง.เอกาทสก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	เอกาทสกนิปาต
อง.จตุก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	จตุกนิปาตปาติ
อง.ฉก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	ฉกนิปาตปาติ
อง.ติก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	ติกนิปาตปาติ
อง.ทสก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	ทสกนิปาตปาติ
อง.ทุก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	ทุกนิปาตปาติ
อง.นวก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	นวกนิปาตปาติ
อง.ปณจ.	=	องค์คุณไตรปิฎก	ปณจนิปาตปาติ
อง.สตตก.	=	องค์คุณไตรปิฎก	สตตกนิปาตปาติ
อภิ.ก.	=	อภิธรรมปิฎก	กถาตุฎปาติ
อภิ.ธา.	=	อภิธรรมปิฎก	ธาตุฎปาติ
อภิ.ป.	=	อภิธรรมปิฎก	ปฐกนิปาตปาติ
อภิ.ปุ.	=	อภิธรรมปิฎก	ปุคคปณตติปาติ
อภิ.ยมก.	=	อภิธรรมปิฎก	ยมกปาติ
อภิ.วิ.	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังคปาติ
อภิ.สง.	=	อภิธรรมปิฎก	ธมฺสงคณิปาติ
ขุ.อป.	=	ขุททกนิกาय	อปทานปาติ
ขุ.อิติ.	=	ขุททกนิกาय	อิติวุตตกปาติ
ขุ.อุ.	=	ขุททกนิกาय	อุทานปาติ
ขุ.ขุ.	=	ขุททกนิกาय	ขุททกปาฐ

ขุ.จริยา.	=	ขุทุททนิคาย	จริยาปิฎกปาติ
ขุ.จู.	=	ขุทุททนิคาย	จูพนิตุเทศปาติ
ขุ.ชา.	=	ขุทุททนิคาย	ชาตคปาติ
ขุ.เถร.	=	ขุทุททนิคาย	เถรคาถาปาติ
ขุ.เถรี.	=	ขุทุททนิคาย	เถรีคาถาปาติ
ขุ.ธ.	=	ขุทุททนิคาย	ธมมปทบาลิ
ขุ.ปฎิ.	=	ขุทุททนิคาย	ปฎิสุมภิตามคคปาติ
ขุ.เปต.	=	ขุทุททนิคาย	เปตตคคปาติ
ขุ.พุทธ.	=	ขุทุททนิคาย	พุทธวิสปาติ
ขุ.มหา.	=	ขุทุททนิคาย	มหานิตุเทศปาติ
ขุ.วิมาน.	=	ขุทุททนิคาย	วิมานวคคปาติ
ขุ.สุ.	=	ขุทุททนิคาย	สุตตนิปต
ที.ปา.	=	ทีฆนิคาย	ปาฎิกวคคปาติ
ที.ม.	=	ทีฆนิคาย	มหาวคคปาติ
ที.สี.	=	ทีฆนิคาย	สีลขนฺธวคคปาติ
ม.อุ.	=	มชฺฉิมนิคาย	อุปริปณฺณาสกปาติ
ม.มู.	=	มชฺฉิมนิคาย	มูลปณฺณาสกปาติ
ม.ม.	=	มชฺฉิมนิคาย	มชฺฉิมปณฺณาสกปาติ
วินย.	=	วินยปิฎก	
สํ.ข.	=	สํยุตตนิคาย	ขนฺธวารวคค
สํ.นิ.	=	สํยุตตนิคาย	นิตานวคคปาติ
สํ.ส.	=	สํยุตตนิคาย	สคาถวคค
สํ.สพา.	=	สํยุตตนิคาย	สพายตนวคคปาติ

การใช้หมายเลขย่อ

การใช้หมายเลขย่อในพระไตรปิฎกจะแจ้ง เล่มที่ ข้อที่ หน้า ตามลำดับตัวอย่าง ขุ.ปฎิ. ๓๑/๓๐/๕๔๐ หมายถึง ขุทุททนิคาย ปฎิสุมภิตามคคปาติ เล่มที่ ๓๑ ข้อ ๓๐ หน้า ๕๔๐ มหาจุฬาเตปิฎกั ๒๕๐๐

คัมภีร์อรรถกถา

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีอักษรไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และฉบับมหาวิทยาลัย เรียงตามเล่มในภาษาบาลี ดังนี้

อจ.อ.	=	อจฺจตุตถนิกาย	อฏฐกถา (มโนรตนปุระณี)
อป.อ.	=	อปทาน	อฏฐกถา (วิสุทฺธวิลาสินี)
อิติ.อ.	=	อิติวุตตก	อฏฐกถา (ปรมตฺถทีปนี)
อุทาน.อ.	=	อุทาน	อฏฐกถา (ปรมตฺถทีปนี)
ขุทฺทก.อ.	=	ขุทฺทกปาฐ	อฏฐกถา (ปรมตฺถโชติกา)
จริย.อ.	=	จริยาปิฎก	อฏฐกถา (ปรมตฺถทีปนี)
ชา.อ.	=	ชาตกฏฐกถา	
เถร.อ.	=	เถรคาถา	อฏฐกถา
เถรี.อ.	=	เถรีคาถา	อฏฐกถา (ปรมตฺถทีปนี)
ที.อ.	=	ทีฆนิกาย	อฏฐกถา (สุมงฺคตวิลาสินี)
ธ.อ.	=	ธมฺมปทฏฐกถา	
ปญฺจ.อ.	=	ปญฺจปกรณ	อฏฐกถา
ปฎิ.อ.	=	ปฎิสมฺภิทามคฺค	อฏฐกถา (สทฺธธมฺมปกาสินี)
เปต.อ.	=	เปตวตฺถ	อฏฐกถา (ปรมตฺถทีปนี)
พุทฺธ.อ.	=	พุทฺธวํส	อฏฐกถา (มจรฺรตฺถวิลาสินี)
ม.อ.	=	มชฺฌิมนิกาย	อฏฐกถา (ปปญฺจสุทฺถนี)
มจฺก.ล.	=	มจฺก.ล.ตฺถทีปนี	
มิลินฺท.	=	มิลินฺทปญฺหา	
วินย.อ.	=	วินย	อฏฐกถา (สมนฺตปาสาทิกา)
วิภจฺก.อ.	=	วิภจฺก.อ.ตฺถ	อฏฐกถา (สมโหมหวิโนทนี)
วิมาน.อ.	=	วิมานวตฺถ	อฏฐกถา (ปรมตฺถทีปนี)
วิสุทฺธิ.	=	วิสุทฺธิมคฺคปกรณ	
สงฺคณฺ.อ.	=	สงฺคณฺ.อ.	อฏฐกถา (อฏฐสาลินี)
สงฺค.ห.	=	อภิธมฺมตฺถสงฺค.ห.	
สํ.อ.	=	สํ.อ.ตฺถนิกาย	อฏฐกถา (สารตฺถปกาสินี)

การใช้หมายเลขย่อ

การใช้หมายเลขย่อจากคัมภีร์อรรถกถา ฉบับมหาจุฬาฯ จะแจ้งเล่มที่ ข้อที่ หน้า ตัวอย่างเช่น ขุ.เถร.อ. ๒/๕๐๑/๕๕๕ หมายถึง ขุพุทธนิกาย เถรคาถา อรรถกถา เล่มที่ ๒ ข้อที่ ๕๐๑ หน้า ๕๕๕ และอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย จะแจ้งเล่ม หน้า ตัวอย่าง เช่น ขุ.ธ.อ. ๑/๒๕ หมายถึง ธรรมปทอรรถกถา เล่มที่ ๑ หน้าที่ ๓๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ก
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๕
๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๔ ขอบเขตของการศึกษา	๖
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร	๘
๒.๑.๑ หลักการสื่อสาร	๙
๒.๑.๒ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร	๑๑
๒.๑.๓ ประสิทธิภาพในการสื่อสาร	๑๒
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง	๑๔
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน (Community Radio) และลักษณะ รูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน	๒๗
๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน (Community Radio)	๒๗
๒.๓.๒ ลักษณะและรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน	๒๙

๒.๔	การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน	๓๕
๒.๔.๑	ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับสังคมไทย	๓๕
๒.๔.๒	พระพุทธศาสนาในสถานการณ์ปัจจุบัน	๔๐
๒.๕	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๒
๒.๕.๑	ทบทวนเอกสาร หนังสือ วรรณกรรม วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	๖๑
๒.๕.๒	งานวิจัยการเผยแผ่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง ที่เกี่ยวข้อง	๖๓
๒.๖	กรอบแนวความคิด	๖๓
บทที่ ๓	ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	๖๘
๓.๑	ขอบเขตของการศึกษา	๖๘
๓.๒	วิธีดำเนินการวิจัย	๖๘
๓.๒.๑	ประชากรที่ศึกษา	๖๕
๓.๒.๒	การสุ่มตัวอย่าง	๖๕
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	๗๐
๓.๓.๑	แบบสอบถาม	๗๐
๓.๓.๒	แบบสัมภาษณ์เจาะลึก	๗๐
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๑
๓.๔.๑	รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม	๗๑
๓.๔.๒	รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เจาะลึก	๗๑
๓.๔.๓	รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร	๗๑
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	๗๒
บทที่ ๔	วิเคราะห์และประเมินผลการเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๓
๔.๑	การดำเนินงานบริหารจัดการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน	๗๓
๔.๑.๑	โครงสร้างการบริหารจัดการ	๗๓
๔.๑.๒	นโยบายในการบริหารจัดการ	๗๖
๔.๑.๓	การบริหารจัดการด้านบุคลากร	๗๕

๔.๑.๔	การบริหารจัดการด้านงบประมาณ	๘๐
๔.๑.๕	การบริหารจัดการด้านการกระจายเสียง	๘๑
๔.๑.๖	ผังรายการ	๘๔
๔.๒	วิเคราะห์การบริหารจัดการ และปัญหาการดำเนินงานของสถานี วิทยุชุมชน วัดสามพราน	๘๗
๔.๒.๑	ปัญหาของโครงสร้างการบริหารจัดการ	๘๗
๔.๒.๒	ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการ	๘๗
๔.๒.๓	ปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากร	๘๘
๔.๒.๔	ปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณ	๘๘
๔.๒.๕	ปัญหาการบริหารจัดการด้านการกระจายเสียง	๘๘
๔.๒.๖	ปัญหาด้านผังรายการ	๑๐๐
๔.๓	ปัญหาและสาเหตุของกระบวนการผลิตรายการเผยแพร่ธรรมะ ทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานแก่กลุ่มเยาวชน	๑๐๐
๔.๓.๑	ปัญหาด้านผู้จัดรายการ	๑๐๐
๔.๓.๒	ปัญหาด้านเนื้อหารายการ	๑๐๔
๔.๓.๓	ปัญหาด้านระยะเวลาในการออกอากาศ	๑๐๕
๔.๓.๔	ปัญหาด้านช่วงเวลาในการออกอากาศ	๑๐๕
๔.๓.๕	ปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบจากการวิเคราะห์ และประเมินผลการเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๖
๔.๔	รูปแบบรายการเผยแพร่ธรรมะที่เหมาะสมแก่เยาวชน ของวัดสามพราน	๑๑๐
๔.๔.๑	ลักษณะผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม	๑๑๐
๔.๔.๒	ลักษณะเนื้อหารายการที่ดีและเหมาะสม	๑๑๓
๔.๔.๓	ระยะเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสม	๑๑๔
๔.๔.๔	ช่วงเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสม	๑๑๕
๔.๕	ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง ที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนของวัดสามพราน	๑๑๖
๔.๖	สรุปความต้องการรายการวิทยุชุมชนในการเผยแพร่ธรรมะ แก่เยาวชนของวัดสามพราน	๑๔๔

บทที่ ๕	สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	๑๔๓
	๕.๑ อภิปรายผลการศึกษา	๑๕๑
	๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๕๕
	บรรณานุกรม	๑๕๖
	ภาคผนวก	๑๖๒
	ประวัติของผู้วิจัย	๑๕๓

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิทยุกระแสหลักกับวิทยุชุมชน	
ตารางที่ ๑	เพศของกลุ่มตัวอย่าง ๑๑๖
ตารางที่ ๒	อายุของกลุ่มตัวอย่าง ๑๑๗
ตารางที่ ๓	สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ๑๑๗
ตารางที่ ๔	การศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ๑๑๘
ตารางที่ ๕	อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ๑๑๙
ตารางที่ ๖	รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง ๑๒๐
ตารางที่ ๗	การรับฟังรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน ๑๒๐
ตารางที่ ๘	ระยะเวลาในการติดตามรับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน ๑๒๑
ตารางที่ ๙	ความถี่ในการรับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน ๑๒๑
ตารางที่ ๑๐	สถานที่ที่รับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน ๑๒๒
ตารางที่ ๑๑	การรับฟังรายการจากวิทยุชุมชน วัดสามพราน ๑๒๒
ตารางที่ ๑๒	การรับฟังรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน ๑๒๓
ตารางที่ ๑๓	เหตุผลในการรับฟังรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน ๑๒๔
ตารางที่ ๑๔	ลักษณะของการเปิดรับฟังรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน ๑๒๕
ตารางที่ ๑๕	ความชอบในการเปิดรับฟังรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน ๑๒๕
ตารางที่ ๑๖	เนื้อหาธรรมะที่ต้องการรับฟัง ๑๒๖
ตารางที่ ๑๗	ความคิดเห็นในการปรับปรุงการจัดการรายการวิทยุชุมชนของ วัดสามพราน ๑๒๘
ตารางที่ ๑๘	ประโยชน์และความพอใจที่ได้รับฟังสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน
ตารางที่ ๑๙	ความคิดเห็นต่อรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่ ธรรมะแก่เยาวชนของวัดสามพราน ๑๓๐
ตารางที่ ๒๐	ผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะ แก่เยาวชน ๑๓๑

ตารางที่ ๒๑	บุคลิกลักษณะของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ ธรรมเนียมแก่เยาวชน	๑๓๒
ตารางที่ ๒๒	ความรู้ของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ ธรรมเนียมแก่เยาวชน	๑๓๓
ตารางที่ ๒๓	ภาษาของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมเนียม แก่เยาวชน	๑๓๔
ตารางที่ ๒๔	น้ำเสียงของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมเนียม แก่เยาวชน	๑๓๕
ตารางที่ ๒๕	ลีลาในการจัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมเนียม แก่เยาวชน	๑๓๖
ตารางที่ ๒๖	อายุของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม	๑๓๗
ตารางที่ ๒๗	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับตัวผู้จัดรายการในการ เผยแพร่ธรรมเนียมแก่เยาวชน เพื่อความเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมเนียม ทางวิทยุกระจายเสียงแก่เยาวชน	๑๓๘
ตารางที่ ๒๘	รูปแบบเนื้อหาของรายการที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมเนียม แก่เยาวชน	๑๓๙
ตารางที่ ๒๙	เนื้อหาของธรรมเนียมที่เหมาะสมในการเผยแพร่แก่เยาวชน	๑๔๐
ตารางที่ ๓๐	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับเนื้อหาในการ เผยแพร่ธรรมเนียม เพื่อความเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมเนียม ทางวิทยุกระจายเสียงแก่เยาวชน	๑๔๐
ตารางที่ ๓๑	ระยะเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสม	๑๔๒
ตารางที่ ๓๒	วันที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมเนียมแก่เยาวชน	๑๔๓
ตารางที่ ๓๓	ช่วงเวลาที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมเนียมแก่เยาวชน	๑๔๔

แผนภูมิที่ ๑	แสดงโครงสร้างวิฑูษุมชนที่จำลองมาจากโครงสร้างบริษัทข่าว	๓๓
แผนภูมิที่ ๒	แสดงโครงสร้างการบริหารงานวิฑูษุมชน โดย สุรินทร์ แปลงประสพโชค	๓๘
กรอบแนวความคิด		๖๓
ผังโครงสร้างองค์กร (สวพ. สามพราน)		๓๕
ผังรายการต่างๆ ทางสถานีวิทยุ สวพ. สามพราน เอฟ.เอ็ม. ๘๘.๘๐ เมกะเฮิรตซ์		๕๔
ผังสรุปภาพรวมของผลการวิจัยที่ค้นพบ		๑๐๘
โมเดลรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ของสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน		๑๔๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อวิทยุกระจายเสียงนั้นได้มีบทบาทอย่างมากต่อวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน และถือได้ว่าเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดหนึ่งเดียว เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่มีลักษณะพิเศษบางประการ คือ^๑ มีความรวดเร็วในการถ่ายทอดเหตุการณ์ การเตรียมรายการ การนำเสนอรายการสะดวกและรวดเร็ว การผลิตรายการทำได้รวดเร็ว ข่าวสารต่าง ๆ ที่ส่งผ่านทางวิทยุกระจายเสียงจึงมีความรวดเร็วกว่าสื่ออื่นๆ เป็นสื่อวิทยุกระจายเสียงสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุดทุกซอกทุกมุม มีพื้นที่เครือข่ายกระจายเสียงครอบคลุมไปทั่วประเทศ ทั้งสถานีที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงไม่ใช่อุปสรรคต่อการส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญ และเป็นสื่อที่มีราคาถูกลง จึงทำให้บุคคลทุกอาชีพและทุกสถานะทางเศรษฐกิจสามารถมีไว้ครอบครองและนำติดตัวไปเปิดรับฟังได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ เป็นสื่อที่มีพลังทั้งด้านการนำเสนอข่าวสาร ความรู้ และสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ การได้รับฟังรายการซ้ำ ๆ กันบ่อย หลาย ๆ ครั้ง ย่อมก่อให้เกิดความเห็นคล้อยตามและนำไปสู่การปฏิบัติได้ รวมทั้งสามารถสร้างจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ได้ดีจากการฟังรายการวิทยุกระจายเสียง และคิดตามได้อย่างอิสระ นำไปสู่ความสามารถในเชิงความคิดสร้างสรรค์ได้

---

^๑ณรงค์ สมพงษ์, สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า. ๑๕๐-๑๕๑.

นับแต่มีการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ มาจนถึงปัจจุบัน มีสถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศจำนวน ๕๒๑ สถานี^๒ จำแนกออกเป็นสถานีวิทยุระบบ เอ.เอ็ม. ๒๑๑ สถานี และสถานีวิทยุระบบ เอฟ.เอ็ม. ๓๑๒ สถานี ซึ่งล้วนแต่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ โดยมีส่วนราชการต่าง ๆ และรัฐวิสาหกิจจำนวน ๒๐ หน่วยงานเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะกรมประชาสัมพันธ์ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) กองทัพบก กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็น ๕ หน่วยงานใหญ่ที่ครอบครองสื่อวิทยุกระจายเสียง จำนวนมากกว่า ๔๐๐ สถานีทั่วประเทศ โดยที่ไม่มีหน่วยงานเอกชนเข้ามาเป็นเจ้าของสถานี ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า กิจกรรมวิทยุกระจายเสียงเป็นกิจกรรมที่ผูกขาดโดยรัฐมาตลอด แม้ว่าในสภาพความเป็นจริงจะมีบริษัทเอกชนได้รับสัมปทานหรือเช่าช่วงเวลาไปดำเนินการให้บริการ แต่ผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของสถานีก็มีเพียงหน่วยงานราชการเท่านั้น

การที่รัฐสามารถทำการผูกขาดความเป็นเจ้าของคลื่นวิทยุกระจายเสียงไว้ได้ทั้งหมด ทำให้สภาพการณ์ดำเนินการใช้ประโยชน์จากสื่อวิทยุกระจายเสียงที่ผ่านมา นั้น ยังไม่มีการพัฒนาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร เนื่องจากการใช้สื่อ ยังมีอยู่กับการแสวงหาผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ การรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงทางการเมืองเป็นหลัก ทั้งๆ ที่ควรจะใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและสังคมให้มากขึ้น อาทิเช่น การเพิ่มเวลาให้แก่รายการที่มีสาระความรู้หรือข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตย การพัฒนาคน การศึกษา สาธารณสุข หรือการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การเกษตร เป็นต้น

และจากการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ๒๕๓๕ เริ่มมีแนวคิดในการปฏิรูปการเมือง อันเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ฉบับปัจจุบัน และภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ส่วนของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหา สาระในเรื่องการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยการให้อำนาจและสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน ชุมชน องค์กรชุมชน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและร่วมหาทางแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการ และสภาพความเป็นจริงให้ได้มากที่สุด อีกทั้งเรื่องสิทธิการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การรักษาทรัพยากรของท้องถิ่น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การเสริมสร้างความเข้มแข็ง การพึ่งพาตนเองของชุมชน การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

---

^๒ สุทธิญา กลางณรงค์, มาตรา ๔๐ กับวาทกรรมการปฏิรูปสื่อ, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๘๕.

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติมาตรา ๕๐ เกี่ยวกับการให้
คลื่นวิทยุเป็นของประชาชน โดยกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการปฏิรูประบบการจัดการสื่อมวลชน เพื่อ
ประโยชน์ของประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีประสิทธิผลอย่างยิ่ง โดยมาตรา ๕๐ กล่าวไว้
ดังนี้^๓

มาตรา ๕๐ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุ
โทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และ
กำกับดูแลการประกอบ กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม ทั้งนี้
ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนใน
ระดับชาติและในระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และ
ประโยชน์สาธารณะอื่นๆ รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่าง เป็นธรรม

สืบเนื่องมาจากมาตรา ๕๐ นั้น ได้มีการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic
Law) คือ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการ
วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมของประเทศไทย ซึ่งประกาศใช้แล้วเมื่อ
วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยในมาตรา ๒๖ วรรคสี่ของพระราชบัญญัติดังกล่าว^๔ ได้กำหนด
เป็นหลักการไว้ว่า ให้คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) จัดทำ
แผนแม่บทกิจการวิทยุกระจายเสียง และกิจการวิทยุโทรทัศน์ และการอนุญาตให้ประกอบกิจการ
ดังกล่าวต้องคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค
ประชาชน โดยจะต้อง จัดให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ และในกรณีที่
ภาคประชาชนยังไม่มีความพร้อมให้ กสช. ให้การสนับสนุน เพื่อให้ภาคประชาชนมีโอกาสใช้คลื่น
ความถี่ในสัดส่วนตามที่กำหนด จะเห็นได้ว่าต่อไปการประกอบกิจการดังกล่าวจะต้องมีการอนุญาต

---

^๓รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สกยบุกส์,
๒๕๕๑), หน้า ๑๑.

^๔นุชนารถ เกษมพิบูลย์ไชย, หลักเกณฑ์ในทางกฎหมายสำหรับการประกอบกิจการกระจายเสียงและ
โทรทัศน์ในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

ประกอบกิจการให้แก่ผู้ประกอบการ ซึ่งเท่ากับว่าได้รับเอาไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องกันพื้นที่ไว้ ๒๐% ให้เป็นวิทยุชุมชนที่ประชาชนเป็นเจ้าของคลื่นความถี่เองเป็นเจ้าของสถานีเอง

สื่อมวลชนนับว่ามีความสำคัญยิ่งว่าในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทางสื่อมวลชนนั้น ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงไปสู่ประชาชน และคอยรายงานเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ประชาชนได้รับรู้ โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งสังคมเคลื่อนตัวเข้าสู่ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ข่าวสารข้อมูลกลายเป็นปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนจำนวนมาก ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายนั้น วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลสูง และได้รับความนิยมน้อย่างกว้างขวางจากประชาชน เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ราคาไม่แพง สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นชนบทที่ห่างไกลหรือท้องที่ทุรกันดาร และเป็นสื่อที่เสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วฉับไวด้วย^๕

ตามเนื้อความในมาตรา ๔๐ ก็จะพบว่ามาตราดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละจังหวัดสามารถเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงได้ และยังคงส่งเสริมให้มีวิทยุชุมชน ดังนั้นวิทยุในส่วนภูมิภาคก็จะมีความเป็นวิทยุท้องถิ่น (Local Station) มากยิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบเนื้อหาของรายการก็จะตอบสนองกลุ่มเป้าหมายคนในท้องถิ่นตามความต้องการและตามรสนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ สถานีวิทยุท้องถิ่นก็จะมีพันธกิจเพื่อคนในท้องถิ่นมากขึ้นกว่าปัจจุบัน

จากการปฏิรูปสื่อมวลชนตามความในรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๐ ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวของประชาชนในท้องถิ่นที่ต้องการช่องทางและเครื่องมือเพื่อสื่อสารกับคนอื่น ๆ ผ่านชุมชนด้วยการจัดทำวิทยุชุมชนทั้งในภาครัฐและประชาชน ดังนั้น ในแต่ละชุมชนจึงได้มีความพยายามที่จะจัดตั้งวิทยุชุมชนขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีสถานีวิทยุชุมชนทั่วประเทศมากกว่า ๓,๐๐๐ สถานี และวัดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมก็ได้ดำเนินการร่วมกับชุมชนอำเภอสามพรานจัดตั้งวิทยุชุมชนขึ้น เพื่อพระพุทธศาสนาและเป็นจุดศูนย์รวมความรักสามัคคีและความเข้าใจอันดีของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การประชาสัมพันธ์ที่สอดแทรกคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม อันดีงามตามแนวทางของพระพุทธศาสนา มีชื่อว่า สถานีวิทยุ สวพ. สามพราน ออกอากาศด้วยระบบ เอฟ.เอ็ม. ๘๘.๘๐ เมกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่งสัญญาณประมาณ ๑๕ กิโลวัตต์ โดยมีกำลังส่ง ๒๕ วัตต์ และมีการบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนที่มุ่งเน้นใน

---

^๕ชูดภา ปุณณะหิตานนท์, การสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมกรฟังรายการเรดิโอ โนพรีอบเบลิ้ม สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คลื่นความถี่ เอฟ.เอ็ม. ๘๘.๐๐ เมกะเฮิร์ตซ์ ของผู้ฟังในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นหลัก และเป็นแห่งแรกในจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสถานี่ต่างๆ ที่ทยอยก่อตั้งขึ้นมาในภายหลัง โดยสถานี่เหล่านั้นได้เข้ามาศึกษาและขอคำแนะนำจากทางสถานี่วิฑูยชุมชนของวัดสามพรานเป็นจำนวนมาก

ปัจจุบันวิฑูยชุมชน วัดสามพราน มีรายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่หลายรายการ จากการประเมินการเข้ามามีส่วนร่วมในทางรายการต่างๆ ทางสถานี่ ไม่ว่าจะเป็นการโทรศัพท์เข้ามาร่วม หรือการเข้ามามีส่วนร่วมจัดรายการนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ ผู้ประกอบอาชีพ ข้าราชการ เยาวชน และจากการสังเกตการณ์พบว่าเยาวชนภายในชุมชนนั้นมีความสนใจในการรับฟังธรรมะ หรือการเข้ามามีส่วนร่วมกับทางรายการธรรมะน้อยมาก ส่วนใหญ่จะชอบหรือสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในทางรายการเพลง ด้วยการโทรศัพท์เข้ามา จึงเป็นเหตุผลหนึ่งซึ่งสามารถบ่งชี้ให้รู้ว่าการจัดรายการเผยแผ่ธรรมะทางสถานี่วิฑูยชุมชนของวัดสามพรานนั้น มีรูปแบบรายการในการเผยแผ่ธรรมะแก่เยาวชนยังไม่เหมาะสม อาจจะมีสาเหตุมาจากตัวผู้จัดรายการ เนื้อหาของรายการ ช่วงเวลาของการออกอากาศ และระยะเวลาในการออกอากาศที่ไม่ดีและไม่เหมาะสม จึงไม่สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชน ไม่สามารถชักจูงโน้มน้าว หรือทำให้เยาวชนเกิดความสนใจในธรรมะ หรือเข้ามามีส่วนร่วม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต้องการทราบถึงรูปแบบรายการวิฑูยกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะแก่เยาวชน ของวัดสามพราน ทั้งในด้านคุณสมบัติของตัวผู้จัดรายการ เนื้อหาของรายการ ช่วงเวลาของการออกอากาศ และระยะเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสมแก่เยาวชน อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดรายการเผยแผ่ธรรมะของสถานี่วิฑูยกระจายเสียงอื่นๆ เพื่อส่งเสริม โน้มน้าวและชักจูงให้เยาวชนหันมาสนใจพระพุทธศาสนาและเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางวิฑูยกระจายเสียงในอนาคตมากยิ่งขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวิฑูยชุมชนของวัดสามพราน

๑.๒.๒ เพื่อศึกษารูปแบบรายการวิฑูยกระจายเสียงชุมชนที่เหมาะสมของวัดสามพราน ในการเผยแผ่ธรรมะแก่กลุ่มเยาวชน

๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการด้านนโยบาย บุคลากร งบประมาณ การกระจายเสียงและการนำเสนอรายการต่าง ๆ ทางวิทยุชุมชน เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน

รูปแบบรายการวิทยุ หมายถึง เทคนิคในการเสนอรายการโดยการสอดแทรกธรรมะเข้าไปในเนื้อหาของรายการ เช่น รายการสนทนาธรรมะ รายการเพลงธรรมะ รายการเพลงที่สอดแทรกธรรมะหรือละครวิทยุที่สอดแทรกธรรมะ

กระบวนการสร้าง หมายถึง การจัดทำขึ้นตามขั้นตอนหรือวิธีการอย่างมีระเบียบ เพื่อนำไปสู่ผลหรือเป้าหมายที่ต้องการ

เผยแพร่ หมายถึง การขยาย หรือกระจายข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ไปสู่ประชาชนในชุมชนทางคลื่นวิทยุกระจายเสียง

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามาร่วมกระทำการจัดรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน เช่น การเข้ามาจัดรายการ การโทรศัพท์เข้ามาขอเพลง หรือเสนอแนวความคิด การให้สัมภาษณ์

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๖ ปีขึ้นไปถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์

วิทยุกระจายเสียง หมายถึง การส่งหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารโดยผ่านคลื่นวิทยุไปยังกลุ่มผู้ฟัง เพื่อบริการข้อมูลข่าวสาร ความรู้แก่ประชาชนอย่างหลากหลายรายการและทั่วถึงประชาชน

วิทยุชุมชน หมายถึง รูปแบบการกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น ที่มีการส่งกระจายเสียงกำลังต่ำประมาณ ๑๐วัตต์ ๕๐ วัตต์ ๑๐๐ วัตต์ ๕๐๐วัตต์ ส่วนใหญ่ไม่เกิน ๑ กิโลวัตต์ ที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง บริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากชุมชนในลักษณะที่เป็นวิทยุของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ความเหมาะสม หมายถึง ความเหมาะสมของรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในด้านผู้จัดรายการ เนื้อหาของรายการ ช่วงเวลาในการออกอากาศ และระยะเวลาในการจัดรายการ

๑.๔ ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะรายการวิทยุที่เผยแพร่ทางสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน ออกอากาศในระบบ เอฟ.เอ็ม. ด้วยคลื่นความถี่ ๘๘.๘๐ เมกะเฮิร์ตซ์ รัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร โดยออกอากาศเป็นประจำทุกวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๕.๐๐ นาฬิกา

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ได้ทราบปัญหาการบริหารจัดการรายการพุทธศาสนาของวิฑูษุมชน
วัดสามพราน

๑.๕.๒ ได้ทราบปัญหา และสาเหตุของกระบวนการผลิตรายการ การเผยแพร่ธรรมะของ
วัดสามพรานแก่กลุ่มเยาวชน

๑.๕.๓ ได้ทราบรูปแบบรายการวิฑูษุกระจายเสียงที่เหมาะสม และเป็นที่ต้องการในการ
เผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

๑.๕.๔ เพื่อนำข้อมูล ไปใช้เป็นแนวทางในการ การบริหารจัดการหรือการผลิตรายการ
ของ สถานีวิทยุสามพราน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) หรือการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการศึกษา ดังนี้คือ

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน (Community Radio) และรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน

๒.๔ แนวคิดหลักการเผยแพร่พุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน

๒.๕ ผลงานวิจัย เอกสาร หนังสือ วรรณกรรม วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวความคิด

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร

๒.๑.๑ หลักการสื่อสาร ความหมาย ในการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่แผ่นั้นจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำแบบการสื่อสารของลาสเวลล์ (Harold D. Laswell) มาอธิบายเพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของกระบวนการในหลักการเผยแพร่และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารโดยใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงของวัดสามพราน คือ แบบจำลองของเบอร์โล ซึ่งได้กล่าวว่า การสื่อสารมีองค์ประกอบ ๔ ส่วน คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการสื่อสารดังนี้

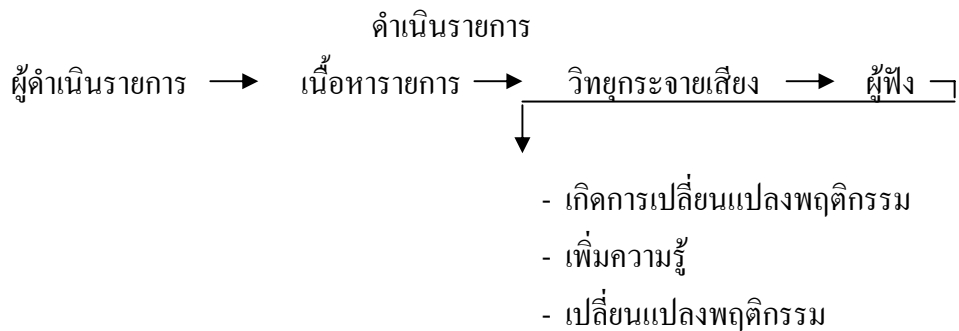
ผู้ส่งสาร ในที่นี้ได้แก่ผู้จัดรายการ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความรู้สึก มีความชำนาญในการพูด การเผยแพร่ที่น่าสนใจ

สาร หมายถึง เนื้อหา ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งหมายถึงเรื่องราวทางธรรมะต่างๆ ที่วัดสามพรานได้นำมาเผยแพร่ให้แก่ประชาชนได้ทราบ ได้รู้และเข้าใจ ซึ่งจะต้องมีคุณลักษณะของสารที่ดี คือมีความน่าสนใจ ไม่ยากหรือซับซ้อน และเป็นสารที่มีประโยชน์

ช่องทางการสื่อสาร คือสื่ออันเป็นช่องทางในการส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร เนื้อหา ซึ่งในที่นี้ ได้แก่ สื่อวิทยุกระจายเสียงของวัดสามพราน

ผู้รับสาร ได้แก่ ผู้ฟังที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชน วัดสามพราน ในรัศมีไม่เกิน ๑๕ กิโลเมตร ดังนั้นหากสรุปกระบวนการสื่อสารในรูปแบบการเผยแพร่ธรรมชาติของสถานีวิทยุกระจายเสียง วัดสามพรานสามารถสรุปเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

องค์ประกอบการเสนอข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำเอาหลักการสำคัญในการติดต่อสื่อสาร เพื่อมาอธิบายเกี่ยวกับการผลิตรายการเผยแพร่ธรรมชาติทางวิทยุกระจายเสียงของวัดสามพราน ดังนี้

หลักสำคัญ ๗ ประการในการติดต่อสื่อสาร (The 7 C's of Communications)

๑. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) การสื่อสารจะได้ผลนั้นต้องมีความเชื่อถือได้ในเรื่องของผู้ให้ข่าว แหล่งข่าว เพื่อให้เกิดความมั่นใจ เพื่อเต็มใจรับฟังข่าวสาร ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์หรือสถานีวิทยุที่เคยเสนอข่าวคลาดเคลื่อน ประชาชนจะไม่เชื่อถือในการเสนอข่าวครั้งต่อไป

๒. ความเหมาะสม (Context) การสื่อสารที่ดีต้องมีความเหมาะสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมของสังคม เครื่องมือสื่อสารเป็นเพียงส่วนประกอบ แต่ความสำคัญอยู่ที่ท่วงท่าทาง ภาษา คำพูดที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม หมู่ชน หรือสภาพแวดล้อมนั้นๆ การยกมือไหว้ของสังคมไทยย่อมเหมาะสมกว่าการจับมือ หรือการจับมือกับฝรั่งย่อมเหมาะสมกว่าการไหว้ เป็นต้น

๓. เนื้อหาสาระ (Content) ข่าวสารที่ดีจะต้องมีความหมายสำหรับผู้รับ คือมีสาระประโยชน์แก่กลุ่มชนนั้นๆ ในเรื่องนี้จึงต้องใช้พิจารณากลุ่มชนเป้าหมาย

๔. บ่อยและสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน (Continuity and Consistency) การสื่อสารจะได้ผลจะต้องส่งบ่อยๆ ติดต่อกัน หรือมีการย้ำหรือซ้ำเพื่อเตือนความทรงจำ หรือเปลี่ยนทัศนคติและมีความสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย มิใช่ส่งข่าวแบบขาดๆ หายๆ ไม่เที่ยงตรงแน่นอน

๕. ช่องทางสื่อสาร (Channels) ข่าวสารจะเผยแพร่ได้ต้องส่งให้ถูกช่องทางของการสื่อสารนั้นๆ โดยมองหาช่องทางที่เปิดรับข่าวสารที่เราจะส่งและส่งถูกสายงาน กรม กอง หน่วย หรือโดยวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือส่งที่บ้านได้รับรวดเร็วกว่าส่งไปที่ทำงาน เราควรเลือกช่องทางที่ได้ผลเร็วที่สุด

๖. ความสามารถของผู้รับ (Capability of Audience) การสื่อสารที่เชื่อถือว่าได้ผล ต้องใช้ความพยายามหรือแรงงานน้อยที่สุด การสื่อสารจะง่ายสะดวกก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับของผู้รับ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น สถานที่ โอกาสอำนวยนิสัย ความรู้พื้นฐานที่จะช่วยให้เข้าใจ เป็นต้น

๗. ความแจ่มแจ้ง (Clarity) ข่าวสารต้องง่าย ใช้ภาษาที่ผู้รับเข้าใจ คือใช้ภาษาของเรา ศัพท์ยากและสูง ไม่มีประโยชน์ ควรตัดออกให้หมด ให้ชัดเจน เข้าใจง่าย มีความมุ่งหมายอย่าให้คลุมเครือ หรือมีความหมายหลายแง่ หรือตกหล่นข้อความบางตอนที่สำคัญออกไป

นอกจากหลักสำคัญ ๗ ประการของการติดต่อสื่อสารแล้ว Dr. Robert R. Aurmer ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการสื่อสารสัมพันธ์ ๑๐ ประการ ไว้ในหนังสือ Effective Communication in Business ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการศึกษาครั้งนี้ดีกว่า

๑. Seek to clarify your ideas before communicating จงทำความเข้าใจกับความคิดของท่านให้แจ่มแจ้งก่อนที่จะสื่อข้อความไปยังผู้อื่น

๒. Examine the true purpose of each communication จงพิจารณาถึงลักษณะของสิ่งแวดล้อมและนิสัยของปวงชนในการสื่อข้อความแต่ละครั้ง

๓. Consider the total physical and human setting when you communicate พิจารณาถึงลักษณะของสิ่งแวดล้อมและนิสัยของปวงชนในการสื่อข้อความด้วย

๔. Consult others where appropriate in planning communicate ปรึกษาหารือกับผู้อื่นตามสมควรในการวางแผนเพื่อการสื่อข้อความ

๕. Be mindful of the overtones as well as the basic content of your message จงระมัดระวังในเรื่องของหางเสียงของท่าน (ห้วน ตะคอก ตะโกน ไม่สุภาพ) เช่นเดียวกับสารัตถะของข้อความที่จะสื่อออกไป

๖. Take the opportunity when it arises, to convey something of help or value to the receiver เมื่อมีโอกาสที่จะให้สิ่งที่เป็นประโยชน์หรือทรงคุณค่าของผู้รับข้อความ จงรีบใช้โอกาสนั้นทันที ถ้าช้าจะเสียโอกาส ไม่เกิดประโยชน์

๗. Follow up your communication การติดตามผลของการสื่อข้อความของท่านว่าได้ผลอย่างไร

๘. Communicate for tomorrow as well as today สื่อข้อความให้ได้ผลเสมอทั้งในวันนี้ และวันหน้า

๙. Be sure your actions support your communications พยายามให้ท่าที ท่าทางของท่าน สนับสนุนการสื่อข้อความของท่านด้วย

๑๐. Seek not only to be understood but to understand, be a good listener อย่าพยายาม เพียงให้ผู้อื่นเข้าใจเท่านั้น แต่ต้องพยายามเข้าใจผู้อื่นด้วย และจะเป็นผู้ฟังที่ดี

๒.๑.๒ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

อริสโตเติล^๒ ได้กล่าวถึงเมื่อ ๒,๐๐๐ ปี ล่วงมาแล้วว่า บุคลิกของผู้พูดเป็นสาเหตุสำคัญ ของการโน้มน้าวใจโดยการพูด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ฟังไม่รู้จริงในเรื่องที่ฟัง หรือความเห็นถูก แยกแยะ เมื่อนั้นผู้พูดมีความหมายมาก การโน้มน้าวใจด้วยบุคลิกมาจากเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. ผู้พูดต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาลึกซึ้ง มีไหวพริบเชาวน์ปัญญาอุปถัมภ์ด้วยวิจารณญาณ อย่างดี (Intelligence)

๒. ผู้พูดต้องแสดงให้เห็นว่ามีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง มีความตั้งใจจริงที่จะรักษา ประโยชน์ให้ (Good will)

๓. ผู้พูดต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีนิสัยดี มั่นอยู่ในศีลธรรม (Good character) ก็เป็นผู้ รักความยุติธรรม กล้าหาญ ยับยั้งชั่งใจ เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เสรีนิยม สุภาพ สุขุมรอบคอบ พูด จริง ทำจริง รักษาคำพูด

การวิจัยด้านความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารได้พัฒนาโดย เบอร์โล (Berlo) และคณะ^๓ ซึ่ง วิเคราะห์ห้อออกมาได้ข้อสรุปว่ามีปัจจัย ๓ ประการที่ผู้รับสารมักจะใช้ในการตัดสินใจความน่าเชื่อถือ ของผู้ส่งสาร ได้แก่

---

^๑วิจิตร อาวะกุล ทรศ. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. (กรุงเทพมหานคร : O.S. Printing House Co., Ltd., พิมพ์ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๐-๑๒๑.

^๒Aristotle. ใน อรรถาธิบาย ปิลันธน์ไวอาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, หน้า ๒๕.

^๓Berlo, D.K., Lemert, J.B., and Mertz, R.J. **Dimensions for evaluating the acceptability of message sources.** Research Monograph, Department of Communication, (Michigan State University, ๑๕๖๖), อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน.

๑. ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ (Softy Factor) ผู้ส่งสารที่จะมีคุณลักษณะด้านนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้เป็นคือ ใจดี เข้ากับคนอื่นได้ง่าย มีความเป็นเพื่อน ไม่ขัดคอใคร น่าคบ สุภาพ ไม่เห็นแก่ตัว ยุติธรรม รู้จักให้อภัย เอื้อเฟื้อ ร่าเริง มีศีลธรรม อดทน สงบเยือกเย็น

๒. ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (Qualification Factor) ส่วนใหญ่ปัจจัยนี้จะเน้นความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร คุณสมบัติเหล่านี้ได้แก่ มีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่ง ได้รับการฝึกฝน มีความชำนาญ มีอำนาจในหน้าที่ มีความสามารถ มีเขาวนปัญญา

๓. ปัจจัยด้านพลวัติของผู้ส่งสาร (Dynamism Factor) เป็นปัจจัยที่แสดงความคล่องแคล่ว ความกระตือรือร้น ความไม่เฉื่อยชาของผู้ส่งสาร ลักษณะเหล่านี้ได้แก่ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ตรงไปตรงมา กล้าแสดงออก

๒.๑.๓ ประสิทธิภาพในการสื่อสาร

การสื่อสารถือเป็นแกนหลักสำคัญของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ในการสื่อสารเพื่อที่จะสื่อหรือทำความเข้าใจร่วมกันในความคิดเห็น ความเชื่อ ทศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์หรือกฎเกณฑ์ โดยเฉพาะถ้าหากสิ่งที่ต้องการสื่อไปยังบุคคลอื่นๆ ในสังคมนั้นยังเป็นสิ่งที่รู้จักผิดหรือไม่รู้จักเลย ไม่ว่าจะในแง่นามธรรม อาทิ ความเชื่อ ความศรัทธา ทศนคติหรือความคิดทางศาสนา การสื่อสารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนารูปแบบ และวิธีการและการวางแผนรัดกุมเป็นพิเศษ เพื่อประสิทธิผลในการเผยแพร่และการทำความเข้าใจต่อบุคคลอื่นๆ

ประสิทธิผลในการสื่อสาร ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการสื่อสาร อันได้แก่ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร สาร และช่องทางในการสื่อสาร^๔

๑. ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ปัจจัยในส่วนของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่จะมีผลต่อการสื่อสาร คือทักษะในการส่งและรับสาร ทศนคติต่อผู้รับ ผู้ส่งและต่อสาร ระดับความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารและความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสาร ระบบสังคมและวัฒนธรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

---

^๔ ปิ่นนัดดา นพพานวัน : การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๑, หน้า ๒๔-๒๕.

๒. สาร ประกอบด้วยปัจจัยย่อย ๓ ประการที่มีความสำคัญต่อประสิทธิผลของการสื่อสารคือ รหัสของสาร (Message Code) เนื้อหาของสาร (Message Content) การจัดสาร (Message Treatment) ทั้งนี้โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสารของผู้ส่งสาร คือ บุคลิกส่วนตัวของผู้ส่งสาร และผู้รับสารเป้าหมาย

๓. ช่องทางในการสื่อสาร ผู้ส่งสารจะต้องอาศัยสื่อเป็นช่องทางนำไปสู่ผู้รับสาร เพื่อประสิทธิผลในการสื่อสาร ดังนั้น ผู้ส่งสารต้องเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยคำนึงถึงสิ่งต่างๆ คือ

- ก. เงินทุน
- ข. กลุ่มเป้าหมาย
- ค. เนื้อหาของสาร
- ง. ข้อดีข้อจำกัดของสื่อ
- จ. ค่าใช้จ่ายของสื่อแต่ละชนิด
- ฉ. จำนวนผู้รับ
- ช. พื้นฐานความรู้ ขีดความสามารถของผู้รับ
- ซ. ผลย้อนกลับของสาร
- ฅ. ความรีบด่วนในการสื่อสาร

นอกจากนี้เพื่อประสิทธิผลของการสื่อสาร ในบางโอกาสเราต้องใช้สื่อหลายชนิดผสมผสานกันในการสื่อสาร เพราะสื่อแต่ละชนิดมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน

สก็อต เอ็ม คัทลิป และเอเล็น เอช เซ็นเตอร์ (Scot M. Cutlip and H.Center) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารว่าประกอบด้วยหลักสำคัญ ๗ ประการ คือ

๑. ความถูกต้องและน่าเชื่อถือ (Credibility) การสื่อสารที่จะได้ผล สารจะต้องมีความถูกต้องและผู้ส่งสารควรจะเป็นผู้นำเชื่อถือ เป็นผู้มีความรู้หรือเชี่ยวชาญ มีความน่าไว้วางใจและเป็นที่ยอมรับของผู้รับสาร

๒. ความเหมาะสมกับกาลเทศะ (Context) คือเนื้อหาสาระที่ใช้ในการสื่อสารต้องสอดคล้องกลมกลืนไม่ขัดกับวัฒนธรรมของสังคม สิ่งแวดล้อม บุคคล เวลา และสถานที่

๓. เนื้อหาสาระ (Content) สารที่ส่งต้องมีเนื้อหาสาระ เป็นประโยชน์ มีคุณค่าและสำคัญต่อผู้รับ รวมทั้งเหมาะสมและสอดคล้องกับความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมของผู้รับให้มากที่สุด และก่อให้เกิดความหมายบางอย่างแก่ผู้รับ มีความเข้าใจความหมายเพื่อเป็นปัจจัยในการนำเอาข่าวสารนั้นไปประพฤติปฏิบัติ

๔. ความแจ่มแจ้งชัดเจน (Clarity) สารนั้นต้องง่ายมีความชัดเจนแจ่มแจ้ง ไม่คลุมเครือหรือตีความหมายได้หลายแง่ สามารถทำให้เห็นภาพพจน์ได้ชัดเจน

๕. ความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (Continuity and Consistency) จะเป็นการย้ำและเตือนความจำของผู้รับ แต่ต้องระวังมิให้เกิดความซ้ำซาก น่าเบื่อหน่าย และความต่อเนื่องต้องกระทำเป็นประจำ กำหนดเวลาแน่นอน

๖. ช่องทางการสื่อสาร (Channel) สื่อแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ ฉะนั้นผู้ส่งสารควรเลือกช่องทาง หรือสื่อที่เหมาะสมกับผู้รับสารและสถานการณ์ในการสื่อสาร

๗. ความสามารถของผู้รับสาร (Capability of Audience) ผู้ส่งสารต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของผู้รับ ทั้งทางด้านความรู้และการรับรู้ทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนพฤติกรรมของผู้รับ ความสามารถของผู้รับจะเป็นปัจจัยในการกำหนดปัจจัยทั้ง ๗ ประการข้างต้น ถ้าผู้ส่งสารไม่รู้จักผู้รับสาร ไม่รู้ถึงความสามารถของผู้รับ ไม่มีการเตรียมเนื้อหาของสารชัดเจนแจ่มแจ้งต่อเนื่อง การเลือกสื่อและช่องทางก็ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า จากการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของการสื่อสารดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักสำคัญต่างๆ มาใช้ในการออกแบบสอบถาม และใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนของวิฑูษุมชนวัดสามพราน ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

Harold Mendelsolm^๕ กล่าวว่าวิทยุเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนเรา วิทยุปลุกเราให้ตื่นในตอนเช้า ไปทำงานพร้อมกับเรา และนำเสนอเรื่องราวมากมายจนถึงกลางคืน วิทยุมีประเด็นที่จะพูดคุยกับคนอื่น รวมทั้งในบางครั้งอาจจะมี การสื่อสารโต้ตอบกลับไปยังรายการวิทยุต่างๆ ได้

ดังนั้น วิทยุจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญ และมีความใกล้ชิดกับผู้ฟังจนเรียกได้ว่าเป็นสื่อส่วนบุคคล (Personalized Medium) ดังที่ Mcleish^๖ ได้กล่าวไว้ว่า “ความสัมพันธ์ของผู้พูดทางวิทยุกับผู้ฟังนั้นมีความคุ้นเคยยิ่งกว่าเพื่อนเสียอีก”

---

^๕Harold Mendelsolm. อังใน ฤทัย กำแพง “ปัจจัยที่นำไปสู่ความมีชื่อเสียงของนักจัดรายการวิทยุ เอ-ไทม์ มีเดีย จำกัด”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาสื่อสารมวลชน (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗-๑๘.

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘.

นอกจากนี้ หนังสือ Media Logic ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อวิทยุไว้ด้วยว่าเนื้อหาในการนำเสนอทางวิทยุนี้มีอิทธิพลต่อผู้ฟังมาก กล่าวคือผู้ฟังมักให้ความสนใจและเชื่อในสิ่งที่ฟังจากรายการวิทยุ รวมทั้งเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม คือสามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่า ถ้าใครไม่ทำตามอย่างที่วิทยุบอกกล่าว บุคคลนั้นจะถูกตัดออกจากกลุ่มหรือสังคม

ดวงทิพย์ วรพันธุ์ กล่าวในแง่ของการสื่อสารว่า การสื่อสารระหว่างมนุษย์ทุกรูปแบบและทุกกระบวนการย่อมมี “สาร” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเสมอไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบของการสื่อสาร จะมีเพียงแหล่งสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร หรือมีองค์ประกอบเพิ่มขึ้นจากที่กล่าวมาแล้วคือ ผลกระทบและกระทบย้อนกลับด้วยเหตุที่ข่าวสาร หรือข่าวสารเป็นสารประเภทหนึ่ง แม้ข่าวและข่าวสารจะมีความหมายแตกต่างกันอยู่บ้างดังกล่าวข้างต้น และข่าวสารจะมีความหมายที่กว้างกว่าข่าวคราว ข่าวสารจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุกระจายเสียง เพราะสถานีวิทยุกระจายเสียงมีหน้าที่แจ้งข่าวหรือข่าวสารให้สมาชิกในสังคมได้รับทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับยามบอกเหตุในสังคมมนุษย์ยุคแรก

ธรรมชาติของข่าว ข่าวอยู่ในใจของคนเสมอ ข่าวไม่ได้เป็นเพียงเหตุการณ์ แต่เป็นเรื่องราวหลังจากเหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงพยายามจัดขึ้นให้ผู้ฟังเห็นความสำคัญของเหตุการณ์มาเล่าแจ้ง ทำให้เหตุการณ์นั้นมีความหมายต่อผู้ฟัง เนื่องจากทั้งข่าวและข่าวสารเป็นความต้องการของมนุษย์ มีความสำคัญต่อมนุษย์ในสังคม สมัชชาทั่วไปแห่งสหประชาชาติจึงเห็นพ้องต้องกันในปี ๑๙๕๘ ว่า “เสรีภาพของข่าวสารเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์” (Freedom Information is a Fundamental Human Right) เท่ากับว่าสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข่าวสารคือจุดมุ่งหมาย เสรีภาพของสื่อมวลชนเป็นหนทางนำไปสู่จุดมุ่งหมายอันนั้น และจุดมุ่งหมายอันนี้เป็นพื้นฐานของการกระจายข่าวหรือข่าวสารในสังคมประชาธิปไตย คือเพื่อให้ประชาชนสามารถทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นและมีความเข้าใจความหมายเหตุการณ์ดังกล่าว และสามารถมีความคิดเห็นของตนเองในเรื่องเหล่านั้นได้^๑

---

^๑ดวงทิพย์ วรพันธุ์, อังโน นุชราคม เอี่ยมอำไพ, การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงประเภทข่าวสาร : ในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง, (เอกสารการสอนชุดวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า ๒๖๖-๒๖๘.

เฉลิมศรี หุนเจริญ ได้กล่าวถึงแนวทางการเสนอรายการทางวิทยุกระจายเสียงว่าการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงนั้น ความมุ่งหมายก็เพื่อเสนอให้คนฟังได้รับทั้งความบันเทิง ความรู้ และข่าวสาร โดยผ่านสื่อคือวิทยุ เป็นการเสนอให้ในลักษณะที่ผู้ฟังต้องเต็มใจรับฟังเอง ผู้เสนอจะบังคับผู้ฟังไม่ได้ เพราะผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงมีสิทธิที่จะไม่ฟัง คือปิดเครื่องรับหรือเปลี่ยนไปฟังรายการอื่นทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งอื่นเมื่อใดก็ได้ ดังนั้นการที่จะทำให้มีคนสนใจฟังรายการที่ผลิตจึงต้องมีวิธีการที่จะทำให้รายการนั้นเป็นที่น่าสนใจ ให้ผู้ฟังต้องการที่จะฟังด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ วิธีการเสนอรายการต่อผู้ฟังมีส่วนสำคัญอยู่มาก ถึงแม้ว่าผู้ผลิตรายการจะได้จัดทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีสมบูรณ์แบบและน่าฟังเพียงใด หากขาดวิธีการนำเสนอที่ดีแล้วก็ไม่สามารถทำให้รายการนั้นๆ เป็นที่น่าสนใจหรือดึงดูดใจคนให้มาฟังรายการที่ดีและสมบูรณ์แบบนั้นได้

การนำเสนอรายการทางวิทยุกระจายเสียงก็เท่ากับการเสนอขายสินค้า ก็ต้องไม่เพียงการนำไปเสนอแต่พอให้ลูกค้าทราบว่ามีอะไรขายเท่านั้น แต่จะต้องมีใช้ศิลปะและความชำนาญในการพูดเพื่อดึงดูดความสนใจ จนกระทั่งเขาขอมซื้อสินค้าที่เราเสนอขายนั้นด้วย แต่การเสนอรายการวิทยุเป็นการเสนอโดยการสื่อความหมายฝ่ายเดียว โดยที่เสนอมิแต่เสียงพูดที่จะชักชวนให้ผู้ฟังเกิดความสนใจในเบื้องต้น ติดตามรับฟังอย่างเข้าใจในช่วงต่อไป และความเห็นคล้อยตามคือเชื้อศรัทธาในที่สุด เพราะจุดมุ่งหมายสำคัญของการเสนอรายการมีอยู่โดยลำดับดังนี้

๑. เรียกร้องถึงความสนใจ (ให้ขยาย)
  ๒. สร้างภาพพจน์และความประทับใจ (ให้ติดตามเรื่องราวต่อไป)
  ๓. กระตุ้นให้เกิดจินตนาการและมีความเห็นคล้อยตาม (เชื้อถือ)
- การดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงต้องระลึกถึงเสมอว่า
๑. เพื่อช่วยให้ผู้ฟังฟังรายการได้อย่างเพลิดเพลิน
  ๒. เพื่อทำให้เกิดความน่าสนใจและให้สีสัน โดยความหลากหลายแก่รายการที่เสนอ
  ๓. เพื่อทำให้รายการที่เสนอได้ดำเนินไปอย่างราบรื่นน่าฟัง^๔

การเป็นนักจัดรายการวิทยุเป็นเหมือนกับเราเป็นสื่อกลางหรือตัวกลาง คือ มีการรับข่าวสารแล้วเราก็ส่งออกไปหรือถ่ายทอดไปยังคนฟังอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเราเป็นคนหนึ่งที่ไม่หยุดอยู่กับที่ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เรื่องที่จะพูดคุยกับคนฟังก็ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์เสมอ^๕

---

^๔เฉลิมศรี หุนเจริญ, “การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง”, เทคนิคการเป็นผู้ประกาศและผู้ดำเนินรายการ หน่วยที่ ๘ ตอนที่ ๘.๒ (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๑๑), หน้า ๔๘๘, ๔๘๙, ๔๙๑.

^๕ไฉ่ต๋อง, “เส้นทางสู่อาชีพดีใจ ภาค ๑ นักจัดรายการวิทยุ”, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชนจำกัด), หน้า ๑๑.

ชลลดา วงศ์วิชัย และพูนทรัพย์ สิริพิพรหม ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิทยุกระจายเสียงไว้ดังต่อไปนี้คือ วิทยุกระจายเสียงจัดว่าเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ วิทยุกระจายเสียงสามารถแพร่กระจายข่าวสารไปสู่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ ได้อย่างรวดเร็วและกว้างไกลทุกหนทุกแห่ง วิทยุกระจายเสียงไม่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ด้อยการศึกษาที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ในปัจจุบันราคาเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงไม่แพงนักอยู่ในระดับที่คนทั่วๆ ไปสามารถจะซื้อหาไว้ในครอบครองได้ ด้วยเหตุนี้วิทยุกระจายเสียงจึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญอย่างยิ่ง สังเกตได้จากการนำวิทยุกระจายเสียงไปใช้ในกิจการต่างๆ ของประเทศ เช่น การประชาสัมพันธ์ ธุรกิจการค้า การทหาร การศึกษา การบริการ และการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ เป็นต้น

วิทยุกระจายเสียงในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนมีความสำคัญในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ความสำคัญในด้านการเสริมสร้างสติปัญญา

๒. ความสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศ

๓. ความสำคัญในด้านการสื่อสารของโลก

๑. ความสำคัญในด้านการเสริมสร้างสติปัญญา มี ๓ ลักษณะ คือ

ก. การให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีหูตากว้างขวางรอบรู้ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา

ข. การให้การศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้รับความรู้ได้อย่างทัดเทียมกัน เพื่อช่วยให้มีโอกาสในการดำรงชีพที่ดีขึ้น

ค. การแสดงความคิดเห็น วิทยุกระจายเสียงเป็นเวทีกลางให้ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความนึกคิดซึ่งกันและกัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้มากยิ่งขึ้น อันเป็นหนทางให้เกิดความเจริญได้ในที่สุด

๒. ความสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศ

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าสื่ออื่นด้วยธรรมชาติและลักษณะพิเศษบางประการ วิทยุกระจายเสียงสามารถแพร่กระจายข่าวสารไปสู่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ ได้อย่างรวดเร็วและกว้างไกลทุกหนทุกแห่ง ไม่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ด้อยการศึกษาที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ประกอบกับราคาเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงราคาไม่ค่อยสูงนัก จึงทำให้ทุกครอบครัวมีไว้ในครอบครองได้จากธรรมชาติและลักษณะพิเศษบางประการของวิทยุกระจายเสียงจึงมีความสำคัญในการใช้เป็นสื่อเพื่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ได้อย่างดี เช่น การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาทางการเมือง การพัฒนาชนบท การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

๓. ความสำคัญในด้านการสื่อสารของโลก

ก. วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมที่สุด ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้น ณ ที่แห่งใดของโลกก็ตาม เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่สามารถส่งข่าวสารด้วยความรวดเร็วกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น เพราะคลื่นวิทยุสามารถไปได้ทุกหนแห่งและไปได้ไกลๆ ในทุกท้องถิ่น ทำให้ชาวโลกมีโอกาสรับรู้เหตุการณ์ต่างๆ ในโลกได้พร้อมๆ กัน

ข. วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือในการใช้เป็นที่ทำให้เกิดจากการฟังพากันและกันทั่วโลก การฟังพากันที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียงมักเป็นไปในรูปของการแจ้งข่าวสารเพื่อให้คนทั่วโลกทราบว่ามิอะไรมีเกิดขึ้นกับใคร ที่ไหน และมีความเป็นมาอย่างไร

คุณลักษณะของสื่อวิทยุกระจายเสียง^{๑๑} มีดังนี้

๑. สามารถเข้าถึงเป้าหมายได้กว้างกว่าและสามารถเข้าถึงประชาชนบางคนที่อยู่ประเภทวิทยุและโทรทัศน์เข้าไม่ถึง

๒. ผู้ฟังมีความสุขเพลิดเพลินเหมือนมีส่วนร่วมด้วยกับรายการ

๓. ราคาถูกกว่าโทรทัศน์มาก

๔. เลือกรับฟังได้มากสถานีกว่าโทรทัศน์

๕. ผู้ฟังรู้สึกว่าได้คุยกับผู้ประกาศวิทยุมาเยือนพูดอยู่ตรงหน้า

๖. มีความรวดเร็วในการเสนอข่าว ทำให้คนฟังมีความเชื่อมั่นในข่าวสารจากวิทยุว่าเป็น Primary Facts คือ เป็นข้อเท็จจริงเบื้องต้นเพื่อจะติดตามหารายละเอียดจากสื่อชนิดอื่นต่อไปได้

๗. ทำให้ผู้ฟังมีความรู้สึกว่าได้ฟังเรื่องเดียวกันพร้อมๆ กันซึ่งจะทำให้เกิดเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในข่าวสารและคำแนะนำทางวิทยุขึ้น

๘. วิทยุไม่ต้องการด้านเทคนิคมากเท่าโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์มีเทคนิคทางภาพเพิ่มขึ้นมากจึงเป็นงานที่มีภาระยุ่งยากกว่าวิทยุมาก

๙. วิทยุต้องการคนทำงานน้อยกว่าโทรทัศน์

๑๐. การรับฟังรายการวิทยุ ผู้ฟังสามารถรับฟังได้ตลอดเวลาเพราะใช้แต่การได้ยินเท่านั้น

---

^{๑๑} บำรุง สุขพรรณ, รศ., พฤติกรรมการรับฟังข่าวสารวิทยุกระจายเสียงและผลที่มีต่อการพัฒนา
ชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียงกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป. กลาง) จังหวัด
เชียงราย, (สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๕ (รายงานผลการวิจัย หมายเลข ๕).

ผลของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่อสังคม

ผลของวิทยุกระจายเสียงต่อสังคมมีมากมายและต่างกัน ดังจะได้แยกให้เห็นเป็นข้อๆ ดังนี้

๑. วิทยุกระจายเสียงมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน และกิจวัตร (Habits) เบ็ดเตล็ดอื่นๆ ของผู้ฟัง ในขณะที่ทางสถานีพยายามปรับเวลาของรายการเพื่อให้เหมาะสมกับกิจวัตรประจำวันของสาธารณชนนั้น ในทางกลับกัน สาธารณชนก็พยายามปรับกิจวัตรให้คล้อยตามรายการกระจายเสียงอยู่เสมอ รายการบางประเภทเป็นเหตุให้บางคนฝึกฝนตนเองให้อยู่ติดบ้านตามวันและเวลาของรายการนั้นๆ

๒. วิทยุกระจายเสียงมีผลต่อการใช้ในการแสดงความสามารถพิเศษ ในการชักนำให้เกิดปฏิกิริยาต่อมวลชน (Mass Social) ให้แสดงความมีน้ำใจกว้างขวางเพื่อการมีส่วนร่วมกันช่วยเหลืออย่างรีบด่วน

๓. การกระจายเสียงมีอิทธิพลทำให้สาธารณชนเกิดความตื่นตระหนกต่อสถานการณ์บางอย่างที่ไม่น่าไว้วางใจอันอาจนำมาซึ่งความไม่ปลอดภัย แต่ในขณะเดียวกันสามารถทำให้ความตื่นตระหนกนั้นทุเลาลงโดยการให้คำแนะนำหรือให้ข้อเสนอแนะต่างๆ

๔. วิทยุเน้นหนักไปในการใช้ภาษาที่ง่ายๆ แก่การเข้าใจในทันที แต่ยังรักษามาตรฐานและความหมายที่ถูกต้องไว้ สื่อมวลชนอื่นก็เช่นเดียวกัน มักจะใช้ข้อความสั้นๆ ที่สมบูรณ์ เข้าใจง่ายๆ ใช้ภาษาด้อยคำธรรมดา เพื่อให้ง่ายต่อการสื่อสารสำหรับวิทยุอันเป็นการยากที่จะดึงดูดให้ผู้ฟังคงอยู่กับรายการพูดนานกว่า ๑๕ นาที นอกจากผู้ฟังจะสนใจและตั้งใจฟังรายการนั้นอย่างจริงจัง หรือปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมกับรายการวิทยุที่ให้ผู้ฟังรายการตอบโต้หรือสนทนาพูดคุยกับทางรายการได้ หรือเนื้อหาของรายการนั้นเป็นที่ชื่นชอบหรือใกล้ชิดกับผู้ฟังอยู่แล้ว

๕. ผลของวิทยุอีกประการหนึ่งก็คือ สามารถแนะนำให้สังคม (ประชาชน) ได้รู้จักและใกล้ชิดบุคคลที่น่าสนใจหรือผู้นำของชุมชน สมาคมองค์กรต่างๆ ตลอดจนให้ได้ทราบถึงสถานะและความเคลื่อนไหวต่างๆ การอภิปรายถกเถียงปัญหาที่เกิดขึ้นมาในสังคม เป็นการเพื่อความสำคัญ ความสนใจทั้งบุคคลและเรื่องที่ยกยอขึ้นมาอภิปรายมากขึ้นในความคิดของสาธารณชน

ศาสตราจารย์ Lazarsfeld และศาสตราจารย์ Merton^{๑๑} ชี้ให้เห็นว่า “สื่อมวลชนย่อมให้เกียรติ และส่งเสริมอำนาจหน้าที่ของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตามสิทธิ และสถานะที่เขาพึงจะมี และดูเหมือนสาธารณชนที่ฟังวิทยุจะลงความเห็นและมีความเชื่อเป็นวัฏจักรที่ว่า ถ้าท่านเป็นคนสำคัญจริงๆ ท่านก็จะเป็นที่สนใจของมวลชนโดยทั่วไป และถ้าท่านเป็นที่สนใจของมวลชนแล้ว นั่นแหละจึงจะแน่ใจได้ว่าท่านต้องเป็นคนสำคัญจริงๆ”

การบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชน วัดสามพรานถือได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างสติปัญญาของประชาชนในชุมชน ด้วยการจัดการที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการศึกษาแก่ผู้ฟัง มีความสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศด้วยการเชิญวิทยากร ไม่ว่าจะเป็นนายอำเภอสามพราน สถานีตำรวจสามพราน และราชการส่วนอื่นๆ มาจัดรายการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจระหว่างรัฐกับประชาชนในชุมชน อันเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ ให้สงบร่มเย็น สามัคคีต่อกัน และยังมีความสำคัญในด้านการสื่อสารของโลก ด้วยการเปิดข้อมูล ข่าวสารบ้านเมือง หรือข่าวต่างประเทศ ให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบ ข่าวสาร ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน

ผู้วิจัยได้นำเอาคุณลักษณะของสื่อวิทยุกระจายเสียง ผลของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่อสังคมมาอธิบาย วิเคราะห์ถึงลักษณะและผลของการบริหารจัดการวิทยุชุมชนวัดสามพรานว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร

องค์ประกอบที่สำคัญในการผลิตรายการวิทยุ

๑. ผู้ฟัง (Audience) หมายถึง กลุ่มผู้ฟังที่เป็นเป้าหมายของการจัดรายการ (Target Audience) จะเป็นตัวตัดสินว่ารายการที่จัดประสบความสำเร็จหรือไม่ ผู้จัดรายการต้องรู้ว่ากลุ่มผู้ฟังเป็นใคร นอกจากจะรู้ว่าในกลุ่มใดแล้ว ควรจะรู้ให้ลึกถึงประวัติ พฤติกรรม และทัศนคติของคนในกลุ่มนั้น

๒. เนื้อหา (Content) เรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้จัดรายการต้องการให้ผู้ฟังได้ฟังกัน การบรรจุเนื้อหาควรจะต้องสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง เป้าหมาย ซึ่งอาจจะพิจารณาถึงระดับการศึกษาของผู้ฟัง

๓. วิธีเสนอ (Technique of Programme Presentations) วิธีเสนอรายการเป็นกระบวนการที่จะนำเนื้อหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่ผู้ฟังอย่างมีศิลปะ ส่วนสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการนำเสนอรายการประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๕ ประการ คือ

---

^{๑๑}Lazarsfeld และ Merton, อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน.

ก. ภาษาพูด (Language) ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ประโยคสั้นๆ กะทัดรัด เหมาะสมกับสภาพของการฟังวิทยุของผู้ฟังโดยทั่วไป

ข. ลีลาการพูด (Style) ไม่ควรพูดเหมือนกับอ่านหนังสือ ควรพูดเหมือนกับการพูดคุยกับเพื่อน น้ำเสียงต้องแสดงถึงความจริงใจ ไม่ดูถูกผู้ฟัง หรือผู้ฟังไม่รู้เท่าตนเอง

ค. เพลงประกอบ (Programme Music) จะช่วยให้รายการน่าฟังและผ่อนคลายความตึงเครียด ใช้ประกอบ แนะนำรายการ คั่นรายการ สร้างบรรยากาศหรือเนื้อหาส่วนหนึ่ง เปลี่ยนฉากหรือเรื่องราวที่จะพูด

ง. เสียงประกอบ (Sound Effect) เป็นเสียงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติหรือประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อนำมาใช้สอดแทรกในรายการ ทำให้มีบรรยากาศสมจริง

จ. ความหลากหลาย (Variety) และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) การเสนอรายการให้มีความหลากหลายจะช่วยให้รายการไม่น่าเบื่อ จะต้องใช้ภาษาลีลาในการพูด เพลงประกอบหรือเสียงประกอบจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในแง่เนื้อหาและวิธีเสนอ

๔. เวลาออกอากาศ (Air Time) เป็นตัวกำหนดให้ผลิตในรูปแบบใดบ้าง หมายถึงเวลาที่ผู้ฟังเป้าหมายพร้อมที่จะฟังรายการต่างๆ จากผู้จัด เหมาะกับผู้ฟังเป้าหมายกลุ่มใดบ้างแล้วจึงมาวางแผนรายการให้เหมาะสม

๕. การประเมินผล (Evaluation) ความสำเร็จของการจัดรายการวิทยุขึ้นอยู่กับความต้องการฟังของผู้ฟังอย่างเดิวนั่น ผู้จัดจึงจำเป็นต้องรู้จักประเมินผลรายการ ซึ่งจำเป็นต้องทำเป็นประจำเป็นระยะๆ ไป^{๑๒}

บทบาทความรับผิดชอบของสถานีวิทยุกระจายเสียง ต้องมีเป้าหมายทางวิชาชีพและมีความรับผิดชอบ ๖ ประการ คือ

๑. เพื่อแจ้งข่าวสารและเปิดหูเปิดตาผู้ฟัง
๒. เพื่อเปิดเผยข้อเท็จจริง
๓. เพื่อทำความเข้าใจแก่ผู้ฟัง
๔. เพื่อเตือนภัยหรือผัดปกคตต่อสังคมส่วนรวม

---

^{๑๒}บุญเกื้อ กุรหาเวช, คู่มือผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง, ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๓๕), หน้า ๑๕-๒๑.

๕. เพื่อหาข่าวสารที่ถูกต้องมาเสนอต่อผู้ฟังอย่างรวดเร็ว

๖. เพื่อเป็นประจักษ์พยาน และรายงานเหตุการณ์ที่เป็นข่าวตามลำดับเวลา^{๑๑}

ประเภทของรายการวิทยุกระจายเสียง

ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๑๘ จำแนกรายการวิทยุกระจายเสียงไว้ ๔ ประเภท เป็นการแยกประเภทอย่างกว้างๆ ในส่วนของรายการแต่ละรายการประเภทนั้น มีวิธีการนำเสนอด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ถูกต้องกับความนิยมของผู้ฟังตามยุคสมัย ซึ่งมีดังนี้คือ

๑. รายการประเภทข่าว

๒. รายการประเภทความรู้

๓. รายการประเภทบันเทิง

๔. รายการโฆษณาและบริการธุรกิจ

นอกจากนี้แล้ว การแบ่งรูปแบบและประเภทของรายการวิทยุกระจายเสียงนั้น ยังสามารถแบ่งออกได้อีกหลายรูปแบบ ดังนี้

รูปแบบของรายการวิทยุกระจายเสียง

รูปแบบรายการ และการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงได้อย่างน่าสนใจ ได้แก่

๑. รายการพูดคุยโดยตรง

๒. รายการข่าว

๓. รายการสัมภาษณ์

๔. รายการสนทนา

๕. รายการอภิปราย

๖. รายการละคร

๗. รายการสารคดี

๘. รายการนิตยสาร

การแบ่งประเภทรายการวิทยุ นั้น มีการแบ่งเอาไว้แตกต่างกันไปแล้วแต่จุดมุ่งหมาย ตัวอย่างการแบ่งประเภทรายการของสถานีวิทยุ B.B.C. ของอังกฤษ แบ่งตามลักษณะของวิธีการเสนอรายการไว้ดังนี้

---

^{๑๑}ดวงทิพย์ วรพันธ์, อ่างใน นุชรัตม์ เขียมอำไพ. การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงประเภทข่าวสาร : ในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง, (เอกสารการสอนชุดวิชาพิเศษศาสตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์), หน้า ๒๖๖-๒๖๘.

๑. รายการข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน (News and Current Affairs)
  ๒. รายการอภิปราย (The Discussion Programme)
  ๓. รายการโต้ตอบทางโทรศัพท์ (The Phone-in Programme)
  ๔. รายการเพลงจากแผ่นเสียง (Record Programme)
  ๕. รายการนิตยสารทางอากาศ (The Magazine Programme)
  ๖. รายการสารคดีเชิงวิเคราะห์และสารคดีทั่วไป (The Documentary Feature Programme)
- ถ้าแบ่งรายการวิทยุโดยทั่วไป อาจจะแบ่งได้ดังนี้
๑. รายการเพลง
    - ก. เพลงล้วนๆ
    - ข. เพลงประกอบคำพูด
  ๒. รายการพูด
    - ก. บทความ คำปราศรัย เทศนา
    - ข. สัมภาษณ์
    - ค. อภิปรายหมู่
    - ง. อภิปรายโต๊ะกลม
    - จ. สนทนา
    - ฉ. ถามตอบ ตอบปัญหาผู้ฟัง
    - ช. โต้เวที
  ๓. รายการที่ให้ผู้ฟังร่วมด้วย
    - ก. สัมภาษณ์คนเดินถนน (Vox. pop.)
    - ข. ผู้ร่วมฟังในห้องส่ง ส่วนมากเป็นการถามปัญหาให้ตอบ หรือถามความคิดเห็น
  ๔. รายการสิ่งละอันพันละน้อย (Variety Show) เช่น บททำขึ้น ดารารับเชิญ
  ๕. ข่าว (News)
    - ก. ข่าวแท้
    - ข. วิเคราะห์ข่าว เป็นการตีความหมายของข่าว
    - ค. วิเคราะห์ข่าว เป็นการเสนอภูมิหลังและในอนาคต
    - ง. ข่าวเฉพาะเรื่อง เช่น ข่าวกีฬา ข่าวเกษตร
    - จ. สรุปข่าว
    - ฉ. ข่าวประกอบเสียง

๖. ละคร (Dramatic Programme)

ก. ละครจบในตัว (Complete Drama) เป็นเรื่องจบใน ๓๐ นาที หรือ ๑ ชั่วโมง

ข. ละครยาวเป็นตอนๆ (Serial Drama) หรือละครชุด

ค. เรื่องสั้นดัดแปลง คือการนำเรื่องสั้นมาเล่าทางวิทยุ

๗. รายการข่าวสารเหมือนจริงหรือสารคดี (Documentary) เป็นรายการที่มุ่งเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา มักเป็นเรื่องที่มีปัญหา บันทึกเสียงคนที่เกี่ยวข้อง หรือเหตุการณ์ประกอบคำบรรยายเพื่อให้ศึกษาปัญหานั้นอย่างลึกซึ้ง

๘. รายการนิตยสารทางอากาศ

การแบ่งประเภทรายการวิทยุจะแบ่งให้ครอบคลุมลักษณะของรายการอยู่ ๔ ลักษณะใหญ่ด้วยกันคือ

ก. แบ่งโดยเอาเนื้อหาของรายการเป็นหลัก เช่น รายการเกษตร รายการกีฬา รายการธรรมะ เป็นต้น

ข. แบ่งโดยเอาลักษณะรูปแบบการเสนอรายการเป็นหลัก เช่น รายการนิตยสารทางอากาศ รายการสารคดี รายการอภิปราย รายการสัมภาษณ์ เป็นต้น

ค. แบ่งโดยเอาผู้ฟังเป็นหลัก รายการในลักษณะนี้ "ไม่ได้ระบุถึงวิธีเสนอรายการอย่างชัดเจน ขึ้นอยู่กับตัวผู้จัดรายการที่จะเลือกวิธีเสนอรายการตามความเหมาะสมกับเรื่องราว และกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย

ง. แบ่งโดยเอาหน้าที่สื่อมวลชนเป็นหลัก เช่น รายการบันเทิง รายการสาระความรู้ รายการข่าว รายการบริการประชาชน เป็นต้น"^{๑๔}

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาประเภทและรูปแบบของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงมาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร และเพื่อค้นหารูปแบบรายการเผยแพร่ธรรมะที่เหมาะสมแก่เยาวชนนั้น ควรมีรูปแบบลักษณะเป็นอย่างไร

---

^{๑๔} บุญเกื้อ ควรหาเวช, การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุศึกษาและวิทยุโรงเรียน, ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๕-๑๑๗.

แนวคิดในการจัดรายการ (Programming) มีขอบเขตครอบคลุม ๒ ด้าน คือ

๑. งานวางแผนให้มีรายการใดรายการหนึ่งขึ้นมา การวางแผนจัดรายการ เริ่มต้นด้วยการศึกษากลุ่มประชากรเป้าหมายทั้งทางด้านประชากรศาสตร์ และทางด้านพฤติกรรม การฟังวิทยุกระจายเสียงของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ฟังจะช่วยให้ผู้บริหารด้านจัดรายการนำไปตัดสินใจในการจัดรายการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ในชุมชนนั้น ศึกษาอัตราส่วนความนิยมรายการ ทำให้ทราบระดับความนิยมฟังรายการประเภทใด ที่ได้รับความนิยมสูงสุด เพื่อนำมาวางแผนและกลยุทธ์ในการจัดรายการให้เป็นที่นิยมของผู้ฟัง

๒. งานบรรจุมารการกระจายเสียงหรือวางแผนผังรายการ ซึ่งหมายถึงกำหนดประเภทรายการ วันเวลาในการออกอากาศ ความยาวของรายการตลอดจนผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบ

เมื่อกล่าวโดยรวมแล้วการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงมีลักษณะกระบวนการ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ๘ ขั้นตอน ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานการวางแผนการผลิตรายการ ขั้นการเขียนมา ขึ้นเตรียมวัสดุรายการ ขั้นการติดต่อประสานงาน ขั้นการซักซ้อม ขั้นการบันทึกเสียง และขั้นตรวจสอบคุณภาพรายการ รายการบางประเภทหรือบางรูปแบบ ผู้ผลิตรายการ จะต้องมีความพิถีพิถันทุกขั้นตอนของการผลิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาตามความเหมาะสม

บุคลากรในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงแบ่งออกเป็น ๗ ฝ่าย ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ ผู้แสดง วิทยากร ผู้ควบคุมเสียง โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทที่แตกต่างกัน ผู้เขียนบท และผู้กำกับรายการ มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการและมีรสนิยมดี^{๕๕}

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

Robert Mcleish^{๕๖} กล่าวถึงธรรมชาติของวิทยุกระจายเสียงว่า วิทยุจัดเป็นสื่อมวลชน อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic medium) ประเภทมีดบอด (Blind medium) คือสื่อที่ไม่มีภาพ แต่ผู้ดำเนินรายการสามารถสร้างภาพด้วยการผสมผสานเสียงต่างๆ ได้แก่ เสียงพูด เสียงดนตรี และเสียงประกอบอื่นๆ ให้เกิดขึ้นเป็นรายการวิทยุ เพื่อให้ข่าวสาร ความรู้และความบันเทิงแก่ผู้ฟัง ด้วยการส่งกระจายเสียงผ่านคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าไปในอากาศ เข้าสู่เครื่องรับวิทยุ ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ เป็นภาพขึ้นในใจ ภาพนั้นจะสวยงามและชัดเจนเพียงไร ขึ้นอยู่กับเทคนิคของผู้ดำเนินรายการใน

---

^{๕๕} ทุมณ อยู่สิน, แนวคิดในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง, หน่วยที่ ๑ การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ๒๕๓๔) หน้า ๔-๕.

^{๕๖} Robert Mcleish, อ้างถึงใน ธนรัตน์ กวีวิทยเวชฎ์, การวิเคราะห์ลักษณะบทบาทเปิดของรายการ สไมล์เรดิโอ เน็ทเวิร์ค ๓, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๗.

การใช้เสียง ลีลา และท่วงทำนองในการดำเนินรายการ ซึ่งธรรมชาติดังกล่าวของสื่อวิทยุนี้แตกต่างจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ทั้งภาพและเสียง ทำให้ผู้ชมรายการสามารถเข้าใจความหมายได้ทันที

นอกจากธรรมชาติของสื่อวิทยุดังกล่าวแล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการเสนอรายการที่มีไม่มากนัก ทำให้ผู้ผลิตรายการไม่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดแก่ผู้ฟังไม่มากเช่นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อวิทยุเป็นสื่อไม่คงที่ (Transient medium) คือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หากเวลาผ่านไป รายการก็ผ่านเลยไปด้วย หากผู้ฟังพลาดฟังเนื้อหารายการขณะออกอากาศ ก็จะไม่สามารถรับฟังใหม่ได้ นอกจากผู้ดำเนินรายการเสนอเนื้อหาซ้ำอีกครั้ง และผู้ฟังวิทยุมักจะกระทำกิจกรรมอื่นไปด้วยขณะที่ฟังรายการ ดังนั้น หากผู้ดำเนินรายการไม่มีเทคนิคการเสนอรูปแบบ เนื้อหาหรือลีลาการดำเนินรายการที่น่าสนใจแล้ว ก็จะไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังให้ติดตามรายการต่อไปได้^{๑๖}

Pette & Andy ได้กล่าวไว้ในหนังสือ The Radio Handbook^{๑๗} ว่าเครื่องมือในการสื่อสารเป็นเพียงช่องทางในการติดต่อระหว่างนักจัดรายการวิทยุกับผู้ฟัง แต่ในเรื่องของความสำเร็จในการสื่อสารนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีการนำเสนอ นั่นคือการใช้เสียง ลีลา และเทคนิคต่างๆ ของนักจัดรายการวิทยุ

Rebert Mcleish^{๑๘} ได้กล่าวไว้ว่า นักจัดรายการวิทยุต้องเป็นเหมือนเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือผู้ฟังได้ และมีความน่าเชื่อถือด้วย แต่นักจัดรายการวิทยุไม่ควรแสดงตนว่ามีความรู้มากกว่า หรือวางอำนาจเหนือผู้ฟัง ลักษณะความสัมพันธ์ของนักจัดรายการวิทยุกับผู้ฟังจึงเป็นไปในแนวนอน ไม่มีใครอยู่สูงหรือต่ำกว่ากัน

การเป็นนักจัดรายการวิทยุเป็นเหมือนกับเราเป็นสื่อกลาง หรือตัวกลาง คือมีการรับข่าวสารแล้วเราก็ส่งออกไปหรือถ่ายทอดไปยังคนฟังอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเราเป็นคนหนึ่งที่ไม่หยุดอยู่กับที่มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เรื่องที่จะพูดคุยกับคนฟังก็ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์เสมอ^{๑๙}

---

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

^{๑๗} Pette & Andy, **The Radio Handbook**, อ้างถึงใน ฤทัย กำแพง, **ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของนักจัดรายการวิทยุ บริษัท เอ-โทมัส มีเดีย จำกัด**, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๘.

^{๑๘} Rebert Mcleish, อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

^{๑๙} ไรต์ ยุทธนา, **เส้นทางสู่อาชีพดีเจ ภาค ๑, นักจัดรายการวิทยุ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสารมวลชน จำกัด), หน้า ๑๑, อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน.

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน (Community Radio) และลักษณะ รูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน (Community Radio)

คำว่า “วิทยุชุมชน” (Community Radio) มีคนให้คำนิยามไว้มากมายหลากหลายด้วยกัน แต่โดยรวมแล้วมีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน เช่น

ฟิลิกซ์ ลิบริโร (Felix Librero)^{๒๑} ได้กล่าวว่า วิทยุชุมชนอาจนิยามได้หลายทาง ขึ้นอยู่กับบทบาทของวิทยุชุมชนในระบบการสื่อสารของชาติ หรือนิยามทางเทคนิคก็คือ “การส่งกระจายเสียงกำลังต่ำเพื่อชาวบ้าน หรือเพื่อประชาชนในพื้นที่เฉพาะ” หรืออาจหมายถึง “การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการผลิตรายการมากกว่าวางแผนและนโยบาย”

วิทยุชุมชน^{๒๒} หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ให้บริการเฉพาะเจาะจง หรือเขตพื้นที่ของวิทยุกระจายเสียงที่บริการส่งกระจายเสียงแบบเป็นลักษณะแคบ (Narrowcasting) ไม่ใช่แพร่กระจายไปสู่สาธารณชน (Broadcasting) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดระบบเนื้อหารายการให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริง หรือรสนิยมเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายในลักษณะชุมชน หรือกลุ่มที่มีรสนิยมเดียวกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังหรือตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมในรายการของสถานี การส่งกระจายเสียงของวิทยุชุมชนเป็นการกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่นที่มีกำลังส่งต่ำประมาณ ๑๐ วัตต์ ๕๐ วัตต์ ๑๐๐ วัตต์ ๕๐๐ วัตต์ ส่วนใหญ่ไม่เกิน ๑ กิโลวัตต์

สมาคมการสื่อสารด้านการกระจายเสียง (World Association of Communication Radio Broadcaster)^{๒๓} ได้ให้ความหมายวิทยุชุมชนไว้ว่า “วิทยุชุมชนตอบสนองต่อความต้องการและให้บริการชุมชน สร้างการพัฒนาชุมชนด้วยมุมมองที่มีความก้าวหน้าในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ วิทยุชุมชนมุ่งมั่นพัฒนาการ เป็นสื่อเพื่อประชาธิปไตยภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในแง่มุมมองที่ต่างกัน การดำเนินกิจกรรมวิทยุอาจจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละสังคม”

---

^{๒๑}Felix Librero, ใน สุมน โมรากุล, “การศึกษาแนวทางการปรับปรุงงานหอกระจายข่าวของชุมชน”. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), น. ๑๒.

^{๒๒}ศุทธิชัย บุนนาค, “การบริหารและการจัดการรายการวิทยุ อ.ส.ม.ท. เพื่อชุมชน”, (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๔๕.

^{๒๓}“World Association of Communication Radio Broadcaster, อ้างใน กิติมา สุรสนธิ, **ความรู้ทางการสื่อสาร**, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า ๑๘๑.

วิทยุชุมชน^{๒๔} คือ รูปแบบการกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่นที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง บริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากชุมชนเป้าหมาย ในลักษณะที่เป็นวิทยุของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน และเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน รวมทั้งสะท้อนปัญหา ความรู้สึกนึกคิดอย่างเสรีของชุมชนเป้าหมาย

วิทยุชุมชน^{๒๕} คือ สถานีท้องถิ่นขนาดเล็ก ทำงานอย่างเป็นอิสระ ผู้ทำงานประจำคือสมาชิกในชุมชนนั่นเอง บริหารจัดการกันเองอย่างง่าย ๆ บางแห่งอาจมีผู้บริหารคนเดียว ผลิตรายการโดยอาศัยความร่วมมือจากคนในท้องถิ่น มีเนื้อหาสาระที่ผูกพันใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่น ใช้เครื่องส่งกำลังต่ำ ผลิตรายการเพื่อออกอากาศสำหรับสมาชิกในชุมชนเป็นหลักจึงเป็นช่องทางที่เปิดให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและมีปฏิริยาโต้ตอบกันได้ ไม่ใช่การสื่อสารแบบทางเดียวจากบนลงล่าง (Top Down Communication) แต่เป็นสื่อที่มีความเป็นประชาธิปไตย เปิดพื้นที่สาธารณะให้ชุมชนอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่หาไม่ได้จากสื่อมวลชนกระแสหลัก

วิทยุชุมชน^{๒๖} เป็นการดำเนินการและส่งกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น (Local Station) รูปแบบหนึ่ง ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นประชาธิปไตย และเป็นการสื่อสารสองทาง กล่าวคือ มีหลักการเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเขตบริการของวิทยุกระจายเสียงนั้น

จะเห็นได้ว่าความหมายโดยรวมของวิทยุชุมชน หมายถึง การกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่นที่จัดและดำเนินการโดยยึดถือความต้องการของกลุ่มผู้ฟัง (ชุมชน) เป้าหมายเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเนื้อหา กล่าวคือ ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ดังนั้นจึงมีลักษณะที่เป็นสื่อมวลชนของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ทั้งนี้กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายจะมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน และมีลักษณะที่แคบกว่าผู้ฟังเป้าหมายวิทยุกระจายเสียงทั่วไป

---

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๒.

^{๒๕} วิชา อุดมพันธ์, “บทเพลงภาคประชาชน การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย”, อ้างใน ปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม: หลักคิดและบทเรียนจากนานาชาติ (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอคอน พรินติ้ง, ๒๕๔๔), หน้า ๒๗๗.

^{๒๖} สุรินทร์ แปลงประสพโชค, “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชน สำหรับชุมชนในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๔.

๒.๓.๒ ลักษณะและรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน

สำหรับลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชนมีมากมาย คือ^{๒๓}

ก. กลุ่มคนที่หลากหลายในพื้นที่กระจายเสียงสามารถเข้าถึงได้ง่าย เท่าเทียม และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

ข. เป็นสมบัติสาธารณะที่ชุมชนร่วมกันจัดตั้งและเป็นเจ้าของร่วมกัน

ค. ใช้อาสาสมัครในการดำเนินการ

ง. ไม่มุ่งหวังกำไรทางธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นอิสระจากการครอบงำและแทรกแซงจากกลุ่มอิทธิพล กลุ่มหวังผลประโยชน์โดยมิชอบ กลุ่มการเมือง และพรรคการเมืองทุกระดับ แต่สร้างทุนทางสังคม

จ. เป็นช่องทางการสื่อสารสาธารณะที่สมาชิกในชุมชนมีบทบาทเป็นได้ทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร เป็นการสื่อสารสองทาง โดยกลุ่มผู้จัดและผู้ฟังเป็นกลุ่มเดียวกัน

ฉ. เป็นสื่อเพื่อบริการชุมชน เพื่อประโยชน์ตามความต้องการของชุมชน และมุ่งสร้างโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

ช. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารเชื่อมโยงการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ส่วนสมาคมการสื่อสารด้านการกระจายเสียง (World Association of Communication Radio Broadcaster) ได้กำหนดลักษณะทั่วไปของวิทยุชุมชนไว้ดังต่อไปนี้^{๒๔}

๑. การส่งกระจายเสียงกำลังต่ำ

๒. การควบคุมและการให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

๓. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นเฉพาะ

๔. ให้โอกาสผู้ฟังได้เข้าถึงสื่อที่ดีกว่า

๕. ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และเป็นการปฏิบัติงานของวิทยุชุมชน

๖. รูปแบบการจัดรายการของวิทยุชุมชนจะแตกต่างไปจากรูปแบบรายการวิทยุระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

---

^{๒๓} ธนิตา กลิ่นถ้ำควน, “การบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช”, (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔.

^{๒๔} World Association of Communication Radio Broadcaster, อ้างใน กิติมา สุรสนธิ, ความรู้ทางการสื่อสาร, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า ๑๘๑.

นอกจากนี้ตามแนวความคิดของ เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ ได้มองรูปแบบการดำเนิน
รายการวิทยุชุมชนว่าต้องมีลักษณะดังนี้^{๒๕}

๑. ดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ
๒. สนองความต้องการและรักษาผลประโยชน์ของทุกคนในชุมชน
๓. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชนภายในและชุมชน
ภายนอก
๔. เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิด จุดประกายประเด็นสาธารณะ เป็นศูนย์ประสานความ
ร่วมมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น
๕. ตรวจสอบและรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น
๖. อนุรักษ์คุณค่า และเอกลักษณ์ท้องถิ่น ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ภาษา
ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
๗. องค์กรชุมชนร่วมเป็นเจ้าของในลักษณะเครือข่าย
๘. มีความเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำของรัฐ การเมือง ธุรกิจ และต่างชาติ
๙. ดำเนินการโดยไม่หวังและแสวงผลกำไร โดยการจัดตั้งกองทุนและดำเนินกิจกรรม
ระดมทุนขอรับบริจาคอย่างไม่ให้สร้างเงื่อนไขต่อการดำเนินการ
๑๐. ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อ
ประโยชน์สาธารณะ
๑๑. บริหารงานในรูปคณะกรรมการ ผู้มีส่วนร่วมทุกคนเป็นอาสาสมัครที่ทำงานด้วย
ความเสียสละ
๑๒. ดำเนินการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดสรรส่วนเวลาและรายการที่
เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ
๑๓. มีกลไกและกระบวนการการสร้างจิตสำนึก จรรยาบรรณ ความรับผิดชอบ และการ
พัฒนาบุคลากร
๑๔. มีการประสานกันเป็นเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงภาคประชาชน เพื่อแลกเปลี่ยน
ข้อมูล และประสบการณ์

---

^{๒๕}เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์, แนวคิดวิทยุชุมชนจากเวทีปฏิรูปสื่อภาคประชาชน ใน วิชา อุดมพันธ์
(บรรณาธิการ), โลกของสื่อ, ลำดับที่ ๔ “ชกเครื่องสื่อไทย”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๔๔),
หน้า ๕๘-๕๙.

จากเอกสารคู่มือวิเทศชุมชนของ กาญจนนา แก้วเทพ ได้สรุปปรัชญาและลักษณะสำคัญของวิเทศชุมชนไว้ว่า^{๓๐} ปรัชญาของวิเทศชุมชน คือ วิเทศโดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน หมายความว่า จะต้องเริ่มที่ “โดย” คือ ต้องให้ประชาชนเข้ามาดำเนินงานวิเทศชุมชน ต่อจากนั้นประชาชนจึงเกิดจากความรู้สึกเป็น “เจ้าของ” และท้ายที่สุดเนื้อหาสาระของวิเทศชุมชนก็จะ เป็นไป “เพื่อ” ผลประโยชน์ของชุมชน วิเทศชุมชนจึงไม่ใช่วิเทศที่มีคนอื่นไปทำเพื่อชุมชน แต่เป็น วิเทศที่ชุมชนทำเองเพื่อตนเอง

จากปรัชญาวิเทศชุมชนข้างต้น สามารถแบ่งลักษณะสำคัญของวิเทศชุมชนได้ดังนี้^{๓๑}

๑. เป้าหมายสูงสุดของวิเทศชุมชน คือ ดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของคน ในท้องถิ่น และเนื่องจากในแต่ละชุมชนประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม ดังนั้นวิเทศชุมชนเองก็ต้องมี หลักประกันว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มได้ อาทิเช่น การมีตัวแทนของคน ทุกกลุ่มเข้าไปเป็นคณะกรรมการบริหารวิเทศชุมชน หรือเป็นอาสาสมัคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ ด้อยโอกาสด้านการสื่อสาร เช่น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มเด็ก ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่ม ได้ใช้สิทธิด้านการสื่อสาร ทั้งในแง่เป็นผู้รับข่าวสารและผู้ส่งข่าวสารผ่านวิเทศชุมชน

๒. วิเทศชุมชนจะดำเนินการ โดยคณะกรรมการที่เลือกตั้งมาจากตัวแทนของกลุ่มชุมชน มิใช่การแต่งตั้งแบบราชการ นอกจากนี้แล้วเป้าหมายหลักของวิเทศชุมชน คือการไม่แสวงหาผล กำไร

๓. ผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังวิเทศชุมชนเป็นคนในชุมชน (ผู้ดำเนินรายการ วิทยากร แกร็บเชิญในรายการ อาจเป็นอาสาสมัครหรือชาวบ้านคนใดคนหนึ่งของชุมชน) รวมถึงมีการ ผลัดเปลี่ยนบทบาทผู้ดำเนินรายการและผู้ฟัง มีลักษณะที่เรียกว่าเป็นการสื่อสารแบบสองทาง นอกจากนี้ผู้ฟังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการวิเทศได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การโทรศัพท์เข้าไป ในรายการ การเขียนจดหมายติชมรายการ

๔. หัวใจสำคัญของการเป็นวิเทศชุมชน จะต้องมีการบริหารจัดการโดยชุมชน โดยมี หลักการสำคัญดังนี้

ก. รูปแบบบริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคคลจากหลายๆ ฝ่าย

ข. คณะกรรมการต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ต้องปราศจากการ แทรกแซงหรือครอบงำของรัฐ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจ ฯลฯ

---

^{๓๐} ธนิตา กลิ่นลำดวน, “การบริหารจัดการรายการวิเทศชุมชนของคนโคราช”, (รายงานโครงการ เฉพาะบุคคล คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน.

ค. มีรูปแบบการดำเนินงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

๕. ลักษณะสำคัญของเนื้อหา รูปแบบรายการของวิทยุชุมชน จะต้อง

ก. เป็นเนื้อหาหรือรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนแต่ละแห่ง

ข. มีเนื้อหาหรือรูปแบบที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมความสนใจ ความต้องการ และผลประโยชน์ของคนทุกกลุ่ม และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน เช่น เรื่องทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม มรดกด้านภูมิปัญญาของชุมชน ส่งเสริม ศิลธรรม ศาสนา การพักผ่อน ความบันเทิง การละเล่น ประเพณี พิธีกรรม ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน

ค. ลักษณะของเนื้อหาและรูปแบบของรายการ ต้องส่งเสริมให้มีการสื่อสารในแนวนอน คือ การสื่อสารระหว่างประชาชนกับประชาชน มากกว่าจะเป็นการสื่อสารในแนวตั้งจากรัฐบาลสู่ประชาชนเท่านั้น

๖. การประเมินผลต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีความหลากหลายมากกว่าการประเมินประมาณผู้ฟังเท่านั้น

ทั้งนี้ จุมพล รอดคำดี ได้สรุปแนวคิดของวิทยุชุมชนว่าควรมีหลักการดังนี้^{๓๒}

๑. ต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน โดยถือหลักว่าคนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็น ความต้องการร่วมกัน

๒. วิทยุชุมชนต้องได้รับการยอมรับของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

๓. วิทยุชุมชนย่อมไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน

๔. วิทยุชุมชนต้องยึดถือแนวทางการเสนอรายการ และข่าวสารของชุมชนเป็นหลัก ภายใต้วินัย ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ในท้องถิ่น เป็นหัวใจของการนำเสนอข่าวสารและรายการ

---

^{๓๒}พิศิษฐ์ ชวลาธวัช, ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดันองค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ดับเบิ้ลนาครัน พรินติ้ง จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑๓-๒๑๔.

๕. วิทยุชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัดรายการ และสามารถเข้าไปบริหารจัดการ หรือเป็นผู้ปฏิบัติในสถานีได้ องค์การยูเนสโกได้เน้นว่า “Participatory radio means a radio station that self-managed by those participating in it.” นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในสื่อวิทยุชุมชนให้เป็นที่ไปตามแนวคิดและความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยยึดหลักการกระบวนการทางประชาธิปไตย

๖. วิทยุชุมชน เป็นสถานีวิทยุที่มีรัศมีการออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เท่านั้น (มีลักษณะเป็น Narrowcasting ไม่ใช่ Broadcasting) กำลังส่งไม่เกิน ๑ กิโลวัตต์

๗. วิทยุชุมชน เป็นสื่อมวลชนตามแนวความคิดประชาธิปไตย (Democratic Media) โดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน

โดยสรุป วิทยุชุมชนมีแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ประชาชนเป็นศูนย์กลางของความคิด และเริ่มต้น มิใช่การคิดหรือการเริ่มต้นจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนผู้หนึ่งผู้ใด อย่างไรก็ตาม บางประเทศ การเริ่มต้นมาจากหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ริเริ่ม ภายใต้กรอบการเป็นพี่เลี้ยงให้กับประชาชน หรือให้ความช่วยเหลือในระยะเริ่มต้น และมีระยะเวลาที่แน่นอนสำหรับการถอนตัวออก เพื่อให้ประชาชนเข้ามาดำเนินการเองตามหลักการ “โดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน” ได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ จุมพล รอดคำดี ยังได้แบ่งระดับลักษณะของการเป็นวิทยุชุมชนออกเป็น ๖ ระดับ สรุปได้ดังนี้^{๓๓}

ระดับแรก (ระดับรายการ) ผู้จัดรายการของสถานีนำข้อมูลที่สมาชิกชุมชนแจ้งมา นำเสนอในลักษณะการประกาศสาธารณะหรือการบริการชุมชน เป็นการจกรายการเพื่อบริการประชาชน เช่น การจกรายการประเภทของหาย งานจัดเลี้ยง งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานพบปะสังสรรค์ ฯลฯ ประชาชนหรือผู้ฟังส่งจดหมายหรือโทรศัพท์มาบอก ผู้จัดรายการจะเป็นผู้เลือกเนื้อหาและพูดด้วยตนเอง ผู้ฟังหรือประชาชนไม่มีสิทธิ์ในการเลือกเนื้อหาหรือวิธีการนำเสนอ ตลอดจนเป็นเจ้าของรายการได้

---

^{๓๓}จุมพล รอดคำดี, อ้างถึงใน ทิวาพร แสนเมืองชิน, “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓-๒๔.

ระดับสอง (ระดับรายการ) มีแนวคิดการจัดรายการโดยเนื้อหาเป็นการรายงานโดยตรงจากประชาชน เช่น รายการของ จส. ๑๐๐, สวพ. ๕๑, ร่วมด้วยช่วยกัน ของ INN เป็นต้น ผู้ฟังจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหา และวิธีการเสนอ (รายงานการจราจร, แจ้งของหาย, แจ้งเหตุคว้นเหตุร้ายด้วยตนเอง) ตามที่สถานีกำหนดกรอบให้รายงาน แต่ประชาชนไม่สามารถเป็นเจ้าของรายการได้ สถานีหรือผู้จัดรายการยังเป็นผู้ควบคุมหรือเป็นเจ้าของรายการ ดูแลการจัดการผลิตและการนำเสนอ โดยกำหนดกรอบและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดและ/หรือนำเสนอเนื้อหาในบางรายการ ประชาชนหรือผู้ฟังเป็นผู้เสนอเนื้อหาหรือเล่าเหตุการณ์ด้วยตนเองเท่านั้น

ระดับสาม (ระดับรายการ) มีแนวคิดการจัดรายการในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของสถานี ซึ่งสถานียินยอมให้จัดเนื้อหาและวิธีการนำเสนอมาจากความคิดเห็นของตัวแทนประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกขึ้นมาอยู่ในรูปของ “คณะกรรมการวิทยุชุมชน” เป็นผู้ตัดสินใจและให้ความเห็นชอบว่าจะจัดรายการอย่างไร กรรมการชุดนี้จะเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดเรื่องราวหรือเนื้อหาที่จะเสนอในขณะเดียวกันก็สะท้อนความต้องการของผู้ฟังให้ทราบ ผู้จัดรายการซึ่งเป็นนักจัดรายการอาชีพหรือเป็นเจ้าของหน้าทีของรายการนั้นๆ จะรับมติหรือเอาความเห็นของคณะกรรมการออกไปปฏิบัติ กรณีนี้จะสังเกตได้ว่า ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของรายการและบริหารรายการ โดยสามารถกำหนดเนื้อหาและวิธีการเสนอรายการตามแนวทางของตนได้ มิใช่สถานีหรือผู้จัดรายการเป็นผู้กำหนดแต่ประการใด อย่างไรก็ตาม สถานียังเป็นของหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ บุคลากรสถานีทำหน้าที่ดูแลให้คำปรึกษาเฉพาะทางด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ และอำนวยความสะดวกในด้าน การออกอากาศ และผลิตรายการตามวัตถุประสงค์ของ “คณะกรรมการวิทยุชุมชน” เท่านั้น เช่น รายการสร้างสรรค์จันทร์

ระดับสี่ (ระดับสถานี) ในระดับนี้อาศัยอาสาสมัครเข้ามาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในสถานี ทั้งบริหารสถานีและดำเนินการด้านรายการ บริหารรายการทั้งหมดโดยกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนของกลุ่มต่างๆ การกำหนดเนื้อหาในชุมชน การจัดรายการทำด้วยตนเองทั้งสิ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำสถานีคอยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ แต่สถานียังเป็นหน่วยงานของรัฐงบประมาณมาจากรัฐและการบริจาค ประชาชนไม่ใช่เจ้าของ

ระดับห้า (ระดับสถานี) เป็นสถานีที่มีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ ในแนวคิดนี้ ประชาชนในชุมชนสามารถรวมตัวกันยื่นขอคลื่นความถี่จากรัฐ และลงทุนจัดตั้งสถานีวิทยุเป็นของชุมชนตนเอง และตั้งตัวแทนเข้าไปบริหารสถานีในรูปคณะกรรมการวิทยุชุมชน คณะกรรมการฯ จะทำหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารสถานี แต่งตั้งการจัดตั้งสถานี (Station Managing Director) ควบคุมการบริหาร และว่าจ้างมืออาชีพทำงานในการจัดการสถานี การจัดและการผลิตรายการ (Professional Journalists) ตลอดจนว่าจ้างพนักงานธุรการ อาสาสมัครหรือสมาชิกในชุมชนที่

สามารถทำงานการเงิน การบัญชี เข้ามาทำงานให้สถานี แต่งตั้งผู้จัดการไปจนถึงพนักงานระดับล่าง ภายใต้นโยบายของคณะกรรมการฯ การจ้ดรายการเป็นไปในแนวทางที่คณะกรรมการฯ กำหนด หรือให้เห็นนโยบายเอาไว้

ระดับหก (ระดับเจ้าของสถานีและมีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่) ในระดับนี้ ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้งสถานี และยื่นขอใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่จากรัฐเช่นเดียวกับระดับห้า แต่การดำเนินงานของสถานี ตั้งแต่ระดับคณะกรรมการวิทยุไปจนกระทั่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ทุกระดับ ล้วนเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น อาสาสมัครเหล่านี้จะได้รับการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารสถานี การจ้ดรายการ การสื่อข่าว เขียนข่าว และหน้าที่อื่นๆ ที่จำเป็น ซึ่งชุมชนว่าจ้างให้มาอบรม หรือสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานวิชาการที่เชี่ยวชาญจากภาคเอกชน ภาครัฐ อาจจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือในการพัฒนาทักษะ

ส่วนรูปแบบการจ้ดรายการวิทยุชุมชน ได้ริเริ่มและทดลองขึ้นในประเทศต่างๆ แม้ว่าจะมีหลักการที่ตรงกัน ว่าเป็นการดำเนินการกระจายเสียงสำหรับวิทยุท้องถิ่นที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ฟังเป็นหลัก แต่ในการดำเนินการนั้น แต่ละประเทศก็จะแตกต่างกันออกไป โดยยังไม่ มีรูปแบบที่เป็นสากลชัดเจน อย่างไรก็ตาม ไชมอน พาร์ทริดจ์ (Simon Partridge) ได้นำเสนอ โครงสร้างที่น่าเป็นไปได้ในการดำเนินการวิทยุชุมชน โดยจำลองมาจากโครงสร้างของบริษัทข่าว แห่งหนึ่งในกรุงลอนดอน ที่ออกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เป็นประชาธิปไตย และไม่ใช่ว่ารูปแบบของ การค้า ดังในแผนภูมิที่ ๑^{๓๔}

---

^{๓๔}Simon Partridge, อ้างถึงใน สุรินทร์ แปลงประสพโชค, “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชน สำหรับชุมชนในเขตชานเมือง จังหวัดจันทบุรี”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๓๖-๓๗.

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิทยุกระแสหลักกับวิทยุชุมชน^{๓๕}

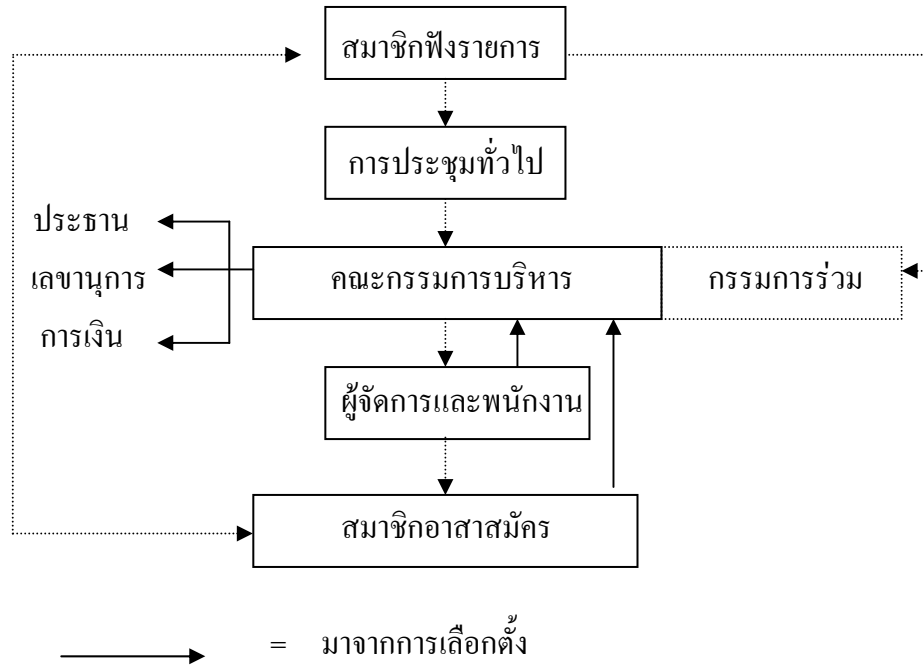
วิทยุกระแสหลัก	วิทยุชุมชน
๑. รัฐเป็นเจ้าของ เอกชนรับช่วงสัมปทาน	๑. ชุมชนเป็นเจ้าของ
๒. เงินทุนสูง ประมาณ ๑๐-๒๐ ล้านบาท - อาคารถาวร - ผลิตรายการโดยเจ้าหน้าที่ราชการ เอกชน - กำลังส่งของเครื่องส่ง ๑ กิโลวัตต์ - ค่าไฟฟ้าประมาณเดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท	๒. ลงทุนน้อย ประมาณ ๖๐,๐๐๐ บาท ต่อสถานี - อาคารของชุมชนเป็นที่ตั้งสถานี - ผลิตรายการโดยอาสาสมัครในชุมชน - กำลังส่งของเครื่องส่ง ๒๐-๓๐ วัตต์ - เสียค่าไฟฟ้าไม่เกินเดือนละ ๕๐๐ บาท
๓. แสวงหากำไรเชิงธุรกิจ	๓. ไม่แสวงหากำไรเชิงธุรกิจ เน้นการสร้างทุนทางสังคม (พัฒนาคน พัฒนาชุมชน)
๔. นำเสนอเรื่องใหญ่ ๆ โกลด์คลับซับซ้อน	๔. นำเสนอเรื่องตรงใจใกล้ตัวชาวบ้าน
๕. ชุมชนมีส่วนร่วมยาก เนื้อหากำหนดโดยเจ้าของรายการ หรือเจ้าของสถานี	๕. ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน (ตั้งแต่ก่อตั้งสถานีไปจนถึงการบริหารสถานีและการจัดรายการ)
๖. ผังรายการออกอากาศทั้งวัน	๖. ออกอากาศตามความพร้อมและความต้องการของชุมชน
๗. รัศมีการออกอากาศ ๗๐-๘๐ กิโลเมตร	๗. รัศมีการออกอากาศ ๑๐-๓๐ กิโลเมตร
๘. รัฐให้ข้อมูลทางเดียว	๘. มีการให้ข้อมูลเป็นจริง ไม่ปิดกั้น บิดเบือน

^{๓๕} ธนิตา กลิ่นลำดวน, “การบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช”, (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๐.

แผนภูมิที่ ๑

แสดงโครงสร้างวิถุชุมชนที่จำลองมาจากโครงสร้างบริษัทข่าว

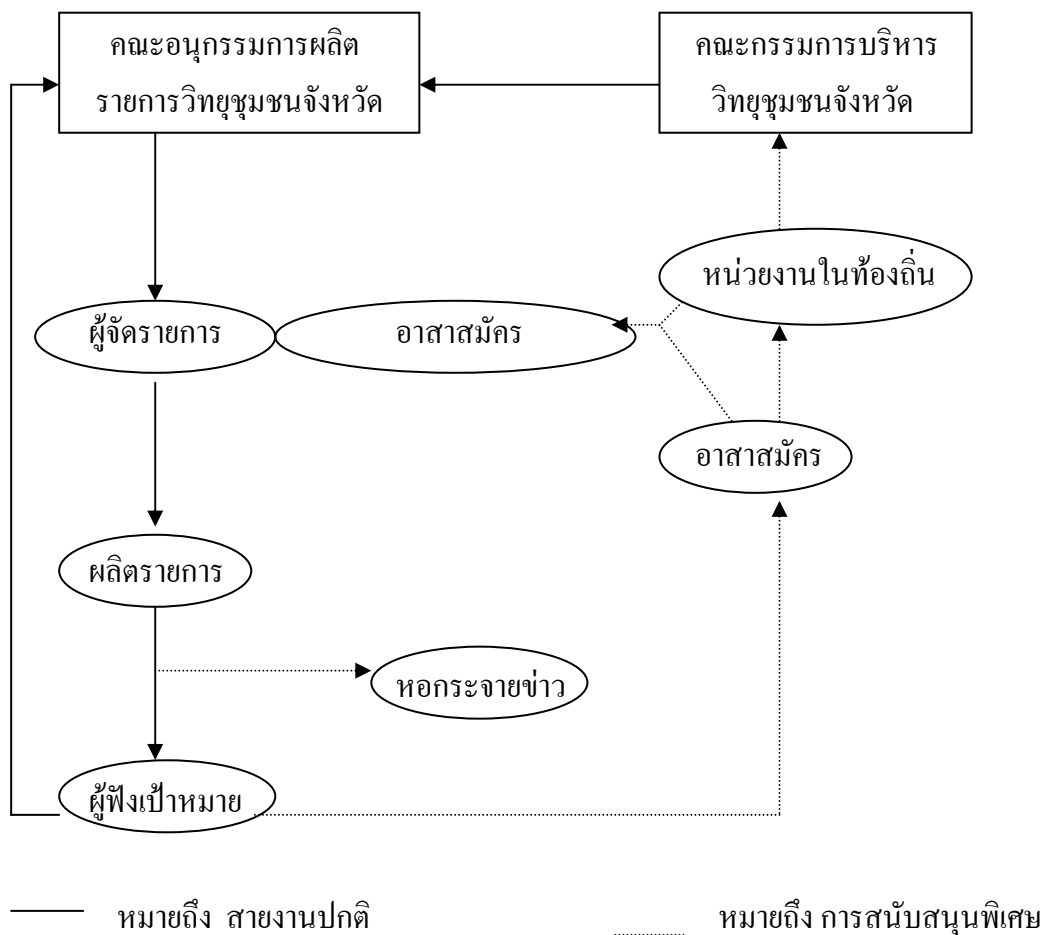

สมาชิกผู้ฟังหรือกลุ่มประชาชนจัดการประชุมทั่วไป เพื่อทำการเลือกคณะกรรมการบริหารจากผู้ฟังหรือกลุ่มประชาชนในชุมชน โดยคณะกรรมการบริหารนั้นมีหน้าที่ในการจัดทำนโยบายทั่วไปของสถานี ตรวจสอบบัญชีการเงิน พิจารณาในกรว่าจ้างผู้จัดการทั่วไปและพนักงาน กำกับดูแลนโยบายสถานี ตัดสินปัญหาต่างๆ ของสถานี ผู้จัดการและพนักงานทำหน้าที่ในการบริหารสถานีวันต่อวัน ผลิตรายการต่างๆ บำรุงรักษาอุปกรณ์ โดยทำงานร่วมกับสมาชิกอาสาสมัคร ในการจัดทำรายการและหน้าที่ต่างๆ ในสถานี และสมาชิกอาสาสมัครนี้เองจะเป็นผู้เลือกตัวแทน เพื่อเป็นกรรมการบริหาร กรรมการร่วมบริหาร โดยการเลือกตั้งจากสมาชิกที่เป็นตัวแทนของคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยให้ความสำคัญทางด้านความหลากหลายและกระจายไปในทุกกลุ่มของชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มความสนใจ กลุ่มปัญหาาร่วม กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในชุมชน เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว จากการจัดรายการวิทยุชุมชนตามโครงการนำร่องของกรมประชาสัมพันธ์ สุรินทร์ แปลงประสพโชค ได้นำแบบจำลองโครงสร้างการบริหารวิทยุชุมชน ตามโครงการวิทยุชุมชนกับคน อปม. กรมประชาสัมพันธ์ ที่มีการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรายการวิทยุชุมชน ๓ ฝ่าย คือ คณะกรรมการบริหารวิทยุชุมชนจังหวัด คณะอนุกรรมการผลิตรายการวิทยุชุมชนจังหวัด และกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ในแผนภูมิที่ ๒^{๖๖}

แผนภูมิที่ ๒

แสดงโครงสร้างการบริหารงานวิทยุชุมชน โดยสุรินทร์ แปลงประสพโชค จากโครงการวิทยุชุมชนกับคน อปม. กรมประชาสัมพันธ์

^{๖๖} สุรินทร์ แปลงประสพโชค ใน ทิวพร แสนเมืองจีน, การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผ่านรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐-๒๓.

จากโครงสร้างการบริหารงานวิฑูรย์ชุมชนดังกล่าว ผู้ฟังเป้าหมายสามารถถ่ายทอดปัญหา และแสดงความคิดเห็นนั้นไปยังคณะกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลในชุมชนของตนเองหรือถ่ายทอดไปยังผู้จัดการได้ ขณะเดียวกันผู้จัดรายการ นอกจากจะจัดรายการออกอากาศไปสู่ชุมชนตามที่ได้รับนโยบายจากคณะกรรมการแล้ว ยังสามารถสะท้อนปัญหาและแสดงความคิดเห็นของตนและที่ได้รับจากผู้ฟังกลับไปสู่คณะอนุกรรมการผลิตรายการ ซึ่งคณะอนุกรรมการผลิตรายการก็จะสะท้อนไปสู่คณะกรรมการบริหารได้อีกทอดหนึ่ง โดยที่คณะกรรมการบริหารและคณะอนุกรรมการผลิตรายการวิฑูรย์ชุมชนมีหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ฟังกับผู้จัดรายการ

๒.๔ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน

ในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสนาที่มีคนไทยนับถือเป็นจำนวนมากที่สุด โดยที่พระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่จนเป็นที่เคารพเลื่อมใส รวมทั้งพระมหากษัตริย์และฝ่ายปกครองล้วนได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยตลอด จึงกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนามีอิทธิพลหล่อหลอมจิตใจของคนไทยจนมีเอกลักษณ์เฉพาะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากชาติอื่นๆ พอสมควร

พระพุทธศาสนาที่ประดิษฐานมั่นคงในประเทศไทยมี ๒ นิกาย ได้แก่ นิกายอภยวาทหรือมหายาน และนิกายเถรวาท โดยมีลักษณะที่ผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์และความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับผีสงเทวดา พระพุทธศาสนาได้สร้างสรรค์วัฒนธรรมของไทยในด้านต่างๆ ทั้งทางจิตวิญญาณบุคลิกภาพของคนไทย รวมทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น โบสถ์วิหาร เจดีย์ พระพุทธรูปปฏิมากร เป็นต้น พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยสุโขทัย ต่อเนื่องมาถึงอยุธยา และมาเริ่มเสื่อมโทรมลงเมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาพ่ายแพ้แก่พม่า จนกระทั่งพระเจ้าตากสินมหาราช กอบกู้เอกราชได้สำเร็จและตั้งราชธานีใหม่ที่กรุงธนบุรี จึงได้ฟื้นฟูศาสนาขึ้นมาใหม่ให้เป็นปึกแผ่น แต่ก็ยังไม่สำเร็จผล จนมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงจัดระเบียบการปกครองสงฆ์ ทรงตั้งกรมสังฆการีขึ้นให้มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลพระสงฆ์โดยตรง ปัจจุบันรูปแบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงเป็นการปกครองโดยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรของสงฆ์ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบและบริหารกิจการของสงฆ์ทั่วราชอาณาจักร

๒.๔.๑ ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับสังคมไทย

ในด้านความสัมพันธ์กับสังคม พระพุทธศาสนามีบทบาทต่อสังคม เศรษฐกิจและการเมืองมาตลอด ขณะเดียวกันก็อาจจะได้รับผลกระทบจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน เพราะพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันสังคมที่เอื้ออำนวยให้สังคมดำรงอยู่อย่างมีปึกแผ่นในทำนองเดียวกัน สังคมก็ได้อุปถัมภ์และส่งเสริมให้ศาสนามีความเจริญทางด้านวัตถุ ส่วนศาสนาทางด้านจิตใจและเป็นที่ยึดอย่างกว้างขวาง มีวัดและพระสงฆ์ทำหน้าที่สนับสนุนการเมือง เศรษฐกิจ

วัฒนธรรมและค่านิยม ให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของสังคม และให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดังที่ สมบูรณ์ สุขสำราญ ได้กล่าวไว้ว่า วัดได้ทำหน้าที่ต่อสังคมไทยในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. เป็นสถานที่ศึกษา ที่ชาวบ้านส่งลูกหลานมารับการฝึกการอบรมทางศีลธรรมหรือมารับใช้พระสงฆ์ เป็นการเล่าเรียนวิชาความรู้ต่างๆ ทางอ้อมจากพระสงฆ์ได้ตลอดเวลาและโอกาส

ข. เป็นสถานสงเคราะห์ เป็นที่พักของคนเดินทาง และสำหรับคนยากจนได้มาอยู่อาศัย เป็นที่ปรึกษาปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่างๆ และช่วยไถ่เกี้ยข้อพิพาทของชาวบ้าน รวมทั้งช่วยรักษาผู้ป่วยตามความรู้ของพระสงฆ์ในขณะนั้น

ค. เป็นศูนย์กลางชุมชน ที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ทำกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งชาวบ้านจะหาความบันเทิงในงานเทศกาลและงานมหรสพต่างๆ ที่วัดได้^{๓๖}

บทบาทของพระพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลต่อสังคมในแง่ปฏิบัติทางศาสนาเป็นความเชื่อและวิถีชีวิตของคนไทยในสังคมไปอย่างเดียวกัน เสริมสร้างให้คนมีความเป็นเอกภาพและมีการผสมผสานเผ่าชนต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยให้มีความรักสามัคคีต่อกันไม่แตกแยก นอกจากนี้หลักคำสอนยังเป็นสื่ออบรมให้รู้จักระเบียบและประเพณีของส่วนรวม จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่สามารถควบคุมสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อย^{๓๗}

๒.๔.๒ พระพุทธศาสนาในสถานการณ์ปัจจุบัน

ในอดีตสังคมไทยในเขตเมืองและชนบท วัดและพระสงฆ์ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทยทุกระดับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย อาจกล่าวได้ว่าวัดและพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และเป็นศูนย์กลางของสังคมไทย^{๓๘} ครั้นเมื่อความเจริญแบบตะวันตกได้แพร่เข้าสู่ประเทศไทย ก็ทำให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์หลายอย่างหมดไป วัดและพระสงฆ์กับชาวบ้านต่างก็เหินห่างกันมากขึ้น เมื่อคนไทยหรือสังคมไทยเหินห่างจากวัดและพระสงฆ์ ก็เท่ากับเหินห่างจากพระธรรมหรือธรรมะ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพระธรรม ไม่มีธรรมะเป็นหลักนำใจและความประพฤติทางกาย ในการดำเนินชีวิตมักไปยึดวัตถุเป็นค่านิยม ชอบหาความสุขจากรูป รส กลิ่น เสียง และอบายมุขต่าง ๆ นับถือเงิน อำนาจ และอิทธิพลเป็นสรณะ อันเป็นผลทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ

---

^{๓๖} สมบูรณ์ สุขสำราญ, บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในอนาคต, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา, ๒๕๒๕), หน้า ๔๕.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐

^{๓๘} ปิ่นนัดดา นพพานวัน : การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๓, หน้า ๑.

เมื่อเราพูดถึงคนไทย ก็หมายถึงพระพุทธศาสนา (หรือเมื่อพูดถึงพระพุทธศาสนา ก็คือเราพูดถึงคนไทย) ความเป็นไทยกับความเป็นพุทธศาสนิกชน ได้ถูกหล่อหลอมเป็นอย่างเดียวกันอย่างแยกไม่ออกเป็นระยะเวลาหลายร้อยปี วิถีชีวิตของคนไทยคือวิถีชีวิตแบบพุทธ เพราะเหตุที่ไทยมีวิถีแบบพุทธนี้เอง ก็อยู่สบาย ใจกว้าง โอบอ้อมอารี จึงทำให้คนไทยรับรู้และเลียนแบบวัฒนธรรมอื่นได้ง่าย เมื่ออย่างเข้ามาสู่ยุค IT (Information Technology) ไทยจึงได้รับแรงกระแทกจากวัฒนธรรมอื่นอย่างยิ่ง เราได้รับผลกระทบจากยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ยุคขอบฟ้าไร้พรมแดน สื่อจึงกลายมามีบทบาทอันสำคัญต่อมนุษย์อย่างยิ่ง สื่อสามารถนำความรู้สึคนิยมโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งหกปลูกเร้าของมนุษย์ โดยที่มนุษย์ไม่สามารถรู้ทันหรือปิดกั้นได้ทันทั่วทั้ง^{๔๐}

ในปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อบุคคลแทบทุกด้าน ผลกระทบบางอย่างเป็นไปในด้านส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลให้ดีขึ้น แต่บางอย่างเป็นไปในด้านตรงกันข้าม คือในด้านการทำลายคุณค่าของชีวิตบุคคลให้ตกต่ำลง เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อความเจริญทางเทคโนโลยีมีมากขึ้น คุณภาพของบุคคลในทางคุณธรรมก็ดูจะมีแนวโน้มลดความสำคัญลง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีบางอย่างมากเกินไป แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ความเจริญทางเทคโนโลยีในบางสาขาได้ช่วยแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนและความยากลำบากของมวลมนุษยชนับประการ มีผลช่วยให้มวลมนุษย์มีการเป็นอยู่ดีกินดี และมีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้นบ้าง

เทคโนโลยีในตัวของมันเองนั้น ความเป็นกลางทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือไม่มีความดีและความชั่ว แต่จะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและผลที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีนั้นๆ มากกว่า ในสังคมปัจจุบันได้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย เช่น ด้านทหาร การปกครอง การศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจ การบันเทิง และแม้กระทั่งในทางศาสนา เทคโนโลยีที่ประยุกต์ใช้ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของนวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์ทางวัตถุ ซึ่งเป็นรูปธรรมและมองเห็นได้ชัดเจน

พุทธศาสนาได้เสนอเทคโนโลยี หรือวิธีการนำมาใช้ในการปรับปรุงชีวิตของบุคคลในสังคมให้ดีขึ้นในหลายระดับ ซึ่งเทคโนโลยีในพุทธศาสนาก็คือ หลักคำสอนของพระพุทธองค์ และของพระสาวกนั่นเอง เทคโนโลยีตามคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา อาจจะเรียกว่าเป็นเทคโนโลยีทางนามธรรม (Software Technology) ซึ่งรวมอยู่ในกลุ่มความคิดและทฤษฎีต่างๆ

---

^{๔๐}คณะทำงาน “นิทานวณะพุทธธรรมกับสื่อ” พุทธจักร ปีที่ ๕๒ ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม ๒๕๔๑), หน้า ๑.

เทคโนโลยีหรือคำสอนของพระพุทธศาสนามีหลายระดับ แต่กล่าวโดยสรุปแล้ว มี ๒ ระดับ คือ ระดับโลกียะ และระดับโลกุตระ^{๔๐}

พระพุทธองค์เป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก ประโยคแรกที่พระองค์ทรงส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนาว่า “จรธ ภิกขเว พุทฺชนฺหิตาย พุทฺชนฺสุขาย โลกานุกมฺปาย” ภิกขุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปอนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นจำนวนมากเถิด^{๔๑} การส่งพระสาวกของพระพุทธองค์นั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาคนให้เป็นบัณฑิต ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา สร้างคุณค่าให้แก่สังคม มีก่านิยมที่มีสาระ ความหมายก็คือว่า นำธรรมโอสธไปมอบให้แก่ประชาชนทั้งหลายนั่นเอง ซึ่งยังเป็นปุถุชน ยังมีโรคภัยในตัวเอง คือ กิเลสเครื่องเศร้าหมองของจิต การที่พระพุทธองค์ส่งพระสาวกไปเพื่อกำจัดปิดเป่าเข้ามาใจ คือ เป็นการเปิดศักราชในการประชาสัมพันธ์ เพราะได้รับแต่สิ่งที่ดีงาม มีชีวิตที่สงบสุข บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากพันธนาการของกิเลส

ปัจจุบันสังคมไทยเรากำลังใช้สื่อของการประชาสัมพันธ์ที่เป็นไปในทางลบ สร้างสรรค์ในเชิงทำลายมากกว่าสร้างสรรค์ ทำให้กลุ่มชนเอาชนะกันอย่างเอาเป็นเอาตาย สื่อกำลังทำหน้าที่เป็นผู้ชี้นำ กำชะตากรรมของสังคมไม่ว่าของราชการ ทหาร ตำรวจ ครู รวมทั้งสถาบันพระพุทธศาสนา กระทั่งสถาบันทางการเมืองทั้งหลาย คือ ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ สถาบันพระพุทธศาสนาเป็นหัวใจแห่งการพัฒนา เริ่มจากตัวบุคคล สังคม และบรรยากาศ เป็นสถาบันผู้ชี้นำทางจิตวิญญาณให้แก่สังคมไทยมาแต่โบราณหมู่บ้านคู่มืองมาตลอด แต่ทุกวันนี้กลับได้รับผลกระทบจากสื่อ ซึ่งกำลังแผ่อิทธิพล กำชะตากรรมของสังคม ทั้งรัฐบาล ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครูอาจารย์ รวมทั้งสถาบันทางพระพุทธศาสนา ให้ประชาชนเกิดความคิดแบ่งแยกภายในทั้งการปกครองและการศึกษา แยกขาดกันโดยสิ้นเชิง^{๔๒}

จึงกล่าวได้ว่าสื่อมีอิทธิพลและผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาอย่างมากในยุคปัจจุบัน คือ อิทธิพลทางด้านทัศนคติ ด้านอารมณ์ ผลกระทบด้านศีลธรรม ด้านสติปัญญา ความรู้ และผลกระทบด้านพฤติกรรมในสังคม สิ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อมนุษย์ แต่สื่อก็ยังเป็นเครื่องมือของการประชาสัมพันธ์เผยแพร่หลักพุทธธรรม โดยใช้สื่อเป็นตัวนำพุทธธรรมไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

---

^{๔๐}จํานงค์ อติวัฒนสิทธิ รัส. ดร., สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ (๒ ตุลาคม ๒๕๓๐), หน้า ๓๕๓-๓๕๕.

^{๔๑}วิมหา. (บาลี) ๔/๓๒/๒๓, วิมหา. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^{๔๒}จํานงค์ อติวัฒนสิทธิ รัส. ดร., สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, หน้า ๓๔๕.

ข่าวสารข้อมูลในเวลาี่แพร่หลายเป็นอย่างมาก แพร่ไปอย่างทั่วถึงไปในโลกาภิวัตน์
นับพลันทันใจ ในปัจจุบันนี้มีความสำคัญอยู่ ๓ ลักษณะ คือ^{๔๔}

๑. มากมาย
๒. ไปทั่วถึง
๓. นับพลันทันใจ

ในลักษณะนี้ ข่าวสารข้อมูลมีอิทธิพลครอบงำโลกมาก เราควรวิเคราะห์เนื้อหาข่าวข้อมูล
นั้น ความหมาย ความสำคัญ อิทธิพลของมันต่อโลกทั้งหมดต่อมนุษย์ในปัจจุบัน และแคบเข้ามา
คือสังคมของเรา ให้รู้จักใช้หลักของของโยนิโสมนสิการคือการพิจารณาโดยละเอียด หลัก
ของโยนิโสมนสิการนั้นก็ทำให้เราปฏิบัติกับข่าวสารข้อมูลได้ถูกต้อง ข่าวสารข้อมูลที่ดีเป็น
ประโยชน์ก็นำมาใช้ได้ ข่าวสารที่มันไม่ดี มันเลวร้ายก็สามารถเอาประโยชน์มันได้ หลักนี้คุ้มกัน
กับหลักของกัลยาณมิตรปรโตโมสะที่ดี หมายความว่าข่าวที่ได้จัดสรรปัจจัยแวดล้อมทางสังคมยุค
สมัยนี้ต้องใช้โยนิโสมนสิการอย่างยิ่ง เพราะเต็มไปด้วยข่าวสารที่ดีและไม่ได้อยู่ด้วยกัน ต้องรู้จัก
เลือกใช้^{๔๕}

ธรรมชาติที่จำเป็นอย่างยิ่งในยุคนี้ ซึ่งเป็นยุคที่ต้องใช้ความเฉลียวฉลาดในการส่งหรือรับ
ข่าวสารข้อมูลนั้น และธรรมชาติที่เหมาะสมกับยุคข้อมูล ข่าวสาร ก็คือ

๑. **อรรถปฏิสัมพันธ์** ปรึกษาแตกฉานในอรรถในเนื้อความ
๒. **สัมมปฏิสัมพันธ์** ปรึกษาแตกฉานในตัวหลัก
๓. **นิรุตติปฏิสัมพันธ์** ปรึกษาแตกฉานในนิรุตติการหรือภาษาการสื่อสาร
๔. **ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์** ปัญญาแตกฉานในความคิดทันการ^{๔๖}

๑. **อรรถปฏิสัมพันธ์** ปรึกษาแตกฉานในอรรถในเนื้อความ เช่น เข้าใจเนื้อหาถูกต้อง
ต้องแท้เข้าถึงความจริงของมัน มีความชัดเจนในการรับข่าวสารทั้งหลาย ทุกสิ่งทีรับข่าวสารข้อมูล
ได้สดับรับฟัง

๒. **สัมมปฏิสัมพันธ์** ปรึกษาแตกฉานในตัวหลัก เมื่อฟังอะไร พิจารณาอะไร ได้รู้ได้เห็น
อะไร มีข่าวสารข้อมูลเข้ามา จับจุดหลักได้ จับประเด็นของเรื่องราวและปัญหาต่าง ๆ ได้

๓. **นิรุตติปฏิสัมพันธ์** ปรึกษาแตกฉานในนิรุตติ การใช้ภาษาสื่อสาร สามารถนำความรู้
ความคิด ความต้องการของตนมาสื่อสารด้วยภาษาที่ชัดเจน และชักจูงให้คนอื่นเห็นคล้อยตามไปได้

---

^{๔๔}คณะผู้จัดทำ “นิทานจรรยา” พุทธจักร. ปีที่ ๕๑ ฉบับที่ ๕ (กันยายน ๒๕๔๑), หน้า ๒.

^{๔๕}พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) “ทิศทางอุดมศึกษาในยุคไอที.” พุทธจักร ปีที่ ๕๒ (มิถุนายน
๒๕๔๑), หน้า ๘.

^{๔๖}ดูรายละเอียดใน อภ. จตุกก. (บาลี) ๒๑/๑๗๒/๑๘๓, อภ. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๗๒/๒๔๓.

๔. **ปฏิภาณปฏิสัมภิตา ปัญญาแตกฉานในความคิดทันการ** ก็คือความคิด ความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่ทั้งหมด สามารถเชื่อมโยงข้อมูล ความรู้ มาสร้างความรู้เห็นใหม่ เพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ต่าง ๆ

สังคมข้อมูลข่าวสาร คือ ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคการสื่อสารโทรคมนาคมโลกไร้พรมแดน คนเราสามารถส่งข่าวสารผ่านดาวเทียมลงไปในจุดไหนในโลกนี้ก็ได้ วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ และระบบเครือข่าย ช่วยให้นักชนชาติติดต่อสื่อสารข้ามทวีปในเวลาอันรวดเร็ว การสื่อสารนี้ทำให้ส่งผลให้สังคมมนุษย์ทั้งหมดเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเป็นสังคมโลกขึ้น มนุษย์ในทุกรัฐของโลกมีโอกาที่จะสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่มีอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมได้เร็วยิ่งขึ้น การที่สิ่งทั้งหลายแพร่หลายได้อย่างรวดเร็วเป็นข่าวสารที่รู้กันอย่างมากทั่วถึงนี้ เรามักจะมองในแง่ดีเป็นคุณเป็นประโยชน์ ทำให้มีความรู้กว้างขวาง รวดเร็ว การรู้ การเข้าใจ รวดเร็วทั่วถึง ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องแล้วก็อาจจะเกิดโทษได้

พระพุทธศาสนาในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร จะเข้าถึงประชาชนได้ดีต้องปรับใช้วิธีการเผยแพร่ให้ทันเหตุการณ์ ความเป็นไปในสังคมแห่งยุคล้วนมีผลต่อพระพุทธศาสนา สังคมสมัยพระพุทธเจ้าเป็นยุคเกษตรกรรมเข้าหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ในยุคนั้นอาศัยการท่องจำพระไตรปิฎก แม้หลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานก็ยังมีบทท่องจำพระไตรปิฎกแล้วถ่ายทอดสั่งสอนโดยวิธีมุขปาฐะ คือ บอกจากปากต่อปากแล้วให้ท่องจำต่อ ๆ กันมา เมื่อโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสารพัฒนาไปมาก รูปแบบการเก็บรักษาและเผยแพร่พระไตรปิฎกก็ปรับเปลี่ยนไป มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้บันทึกและค้นพระไตรปิฎก เราเพียงกดแป้นคอมพิวเตอร์ก็พบได้ในเวลาไม่ถึงนาที ใกว่าเปิดหนังสือค้นเองไม่รู้ก็เท่า นี้แสดงว่าเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีผลกระทบต่อการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก พระสงฆ์มีทางเลือกมากขึ้นในการเก็บรักษาและศึกษาพระไตรปิฎก นั่นคือพระสงฆ์จะใช้วิธีท่องจำแบบสังคมยุคเกษตรกรรมก็ได้ หรือจะใช้วิธีอ่านหนังสือแบบยุคอุตสาหกรรมก็ได้ หรือเข้ากับสมัยโลกาภิวัตน์ก็คือศึกษาพระไตรปิฎกจากคอมพิวเตอร์^{๕๖}

การเผยแพร่ธรรมในยุคข้อมูลข่าวสารในแง่ของการเผยแพร่ วิธีการเผยแพร่ที่ดีเราให้ความรู้ในเรื่องของพระพุทธศาสนาเป็นหลักการชัดเจนถูกต้อง เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจริญรุ่งเรือง ถ้าหากเผยแพร่ไม่ดี มีความขัดแย้ง เผยแพร่สิ่งที่ไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดความสับสนในหมู่ชาวพุทธ คนที่ได้รับแทนที่จะเกิดความเข้าใจพุทธศาสนาก็เกิดความเข้าใจผิด เกิดความสับสน

---

^{๕๖}พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ฐมภูมิโต), “พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์,” พุทธจักร, ปีที่ ๕๐ (มกราคม ๒๕๓๕), หน้า ๗-๘.

แทนที่จะเกิดความเจริญก็เกิดความเสื่อมได้ จึงบอกได้ว่าสิ่งเหล่านี้มีทั้งคุณและโทษ เพราะฉะนั้น เราจึงจะต้องพยายามถือเอาเฉพาะประโยชน์จากข่าวสารข้อมูล คือใช้มันให้เป็นประโยชน์ ทำให้ได้ผลในแง่ดี ถ้าเราไม่ใช้มันให้เป็นประโยชน์ มันก็อาจจะใช้เราให้เป็นประโยชน์ เอาสถาบันพระพุทธศาสนาใช้ให้เป็นประโยชน์หรือบางทีก็ใช้ให้เป็นโทษด้วย เพราะเราใช้ประโยชน์ของข่าวสารข้อมูลหรือไม่ก็ตาม ตัวข่าวสารเหตุการณ์ย่อมเกิดขึ้นเสมอ เพราะว่าสถาบันพระพุทธศาสนา วงการชาวพุทธนั้นกว้างใหญ่ไพศาล เหตุการณ์ในวงการชาวพุทธเกิดขึ้นอยู่เสมอและก็ต้องเป็นข่าวไป ถ้าเราไม่เฝ้าระวังฝ่ายกระทำเราก็ต้องเป็นฝ่ายรับ จะเรียกว่าถูกบุกหรือกระหน่ำก็ได้ และอาจจะเกิดโทษแก่สถาบันพระพุทธศาสนา^{๔๘}

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงใช้ภาษาในการเผยแผ่ด้วยถ้อยคำที่งดงาม ไม่มีโทษ ทำให้เห็นแจ้ง ให้สมาทาน อาจหาญ ร่าเริง ด้วยธรรมิกถา อาจผูกสั้นๆ ได้ แก่ว่า แจ่มแจ้ง ชูใจ อาจหาญ ร่าเริง หรือชี้ชัด เชิญชวน เบิกบาน พระพุทธองค์ทรงมีพระสุรเสียงไพเราะ และตรัสพระวาจาสุภาพ สละสลวย อย่างคำชมของจังกิพราหมณ์ที่ว่า “พระสมณ โคดม มีพระวาจาไพเราะ รู้จักตรัสถ้อยคำ ได้งดงาม มีพระวาจาสุภาพ สละสลวย ไม่มีโทษ ยังผู้ฟังให้เข้าใจเนื้อหาได้ชัดแจ้ง” และคำของ อุตตรมาณพที่ว่า “พระสุรเสียงที่เปล่งถ้อยจากพระโอษฐ์นั้นประกอบด้วย คุณลักษณะ ๘ ประการ คือ แจ่มใส ๑ ชัดเจน ๑ นุ่มนวล ๑ ชวนฟัง ๑ กลมกล่อม ๑ ไม่พร่า ๑ ซึ่ง ๑ กังวาน ๑” หรือตามมหาบุรุษลักษณะข้อที่ ๒๘ ว่า มีพระสุรเสียงดุจพระพรหมตรัส มีสำเนียงไพเราะจูนกการเวก ใช้วาจาสุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคาย ชวนให้สนใจ สละสลวย เข้าใจง่าย แต่เมื่อแสดงธรรมตามปกติก็ไม่ยกยอ และไม่รุกรานที่ประชุม ทรงชี้ให้รู้ เข้าใจชัดเจนไปตามธรรม^{๔๙} พุทธพจน์แห่งหนึ่งที่ตรัสสอนภิกษุแสดงธรรมเรียกกันว่า ในการดำเนินชีวิตในโลกกว้างจะต้องนำธรรมะไปสั่งสอนตามแบบพุทธวิธีเพื่อเป็นแนวทางในการปูพื้นฐาน เพื่อหลอมศาสนิกชนให้เข้าใจหลักธรรมตามหลักพุทธศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธยุคโลกาภิวัตน์ คือ

๑. สันตัสสนา การชี้แจงแสดงเหตุผล บาปบุญคุณโทษของหลักธรรมข้อนั้น ๆ อย่างแจ่มแจ้ง

๒. สมาทปนา คือการชี้แจงแสดงเหตุผล แสดงบาปบุญคุณโทษของหลักธรรมข้อนั้นๆ ให้ยอมรับนับถือ

---

^{๔๘}พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) “การเผยแผ่ธรรมในยุคข้อมูลข่าวสาร” พุทธจักร, ปีที่ ๔๕ ฉบับที่ ๕ (มกราคม ๒๕๓๘), หน้า ๘-๙.

^{๔๙}พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม ๒๕๓๐, หน้า ๔๓.

๓. สมุดเทศนา คือชี้แจงแสดงเหตุผล แสดงบาปบุญคุณโทษของกรรมข้อนั้นๆ ให้ยอมรับนับถือ และนำไปปฏิบัติเป็นคุณธรรมประจำใจ

๔. สัมปหังสนา คือ การชี้แจงแสดงเหตุผล แสดงบาปบุญคุณโทษของหลักกรรมข้อนั้นๆ ให้ผู้ฟังร่าเริง บันเทิงใจ เกิดความเข้มข้นเบิกบานใจ ไม่ให้วังเวงหาวนอน พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงให้เห็นแจ้ง ให้สมาทาน อาจหาญ ร่าเริงด้วยธรรมิกถา ดังพระบาลีว่า “**อถ โข ภควา เวรณฺหํ พุราหุมนฺ ฌมฺมิมิยา กถาย สนฺทสฺสเสตฺวา สฺมาทปฺเตตฺวา สมฺมุเตเสตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อฏฺฐายสนา ปกฺกามิ**”^{๕๐}

ในการแสดงธรรมนั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสองค์แห่งธรรมกถีกต่อพระอานนที่ดังนี้ว่า
อานนที การแสดงธรรมให้คนอื่นฟัง มิใช่สิ่งที่กระทำได้ง่าย ผู้แสดงธรรมแก่คนอื่น ฟังตั้งธรรม ๕ อย่างไว้ในใจ คือ

๑. เราจักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับ
๒. เราจักกล่าวชี้แจง ยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ
๓. เราจักแสดงด้วยอาศัยความเมตตา
๔. เราจักไม่แสดงธรรมด้วยเห็นแก่อาภิส
๕. เราจักแสดงธรรมไปโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น^{๕๑}

ในการเผยแผ่ทุกครั้งควรมีทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติ ปริยัตินั้นเร็ว แต่การปฏิบัติ นั้นจะอยู่ในใจคนฟังคนปฏิบัติตลอดไป **จิตวิทยาการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า**^{๕๒} การพูดทุกครั้ง ควรให้ครบ ๔ รส คือ พูดให้ชัด ชวนให้ติดตาม ก่อให้เกิดกำลังใจ สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในพระสูตรทุกสูตรจะมี ๓ ตอน คือ นิทานวจนะ ตัวพระสูตร และนิคมวจนะ การเทศน์ต้องมีอุเทศ-บทตั้งนิเทศ-บทแสดง และปฏินิเทศ บทสรุป หรือเอาแบบพระพุทธองค์ คือ **อาทิกถุยาณฺ** ตันตั้นเตน **มขฺเมกถุยาณฺ** กลางกลมกล่อม **ปริโยสธาณฺกถุยาณฺ** จบจับใจ นักเผยแผ่ที่ดีควรเป็นนักตอบปัญหาที่ดี ๔ วิธี คือ

---

^{๕๐}วิมहा. (บาลี) ๑/๒๓/๑๓, วิมहा. (ไทย) ๑/๒๓/๑๕. ที.สี.(บาลี) ๕/๓๕๘/๑๕๐, ที.สี. (ไทย) ๕/๓๕๘/๑๕๐.

^{๕๑}องฺ.ปญฺจก. (บาลี) ๒๒/๒๐๒/๒๓๓, องฺ.ปญฺจก. (ไทย) ๒๒/๒๐๒/๓๔๔.

^{๕๒}พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ), **พุทธศาสตร์ปริทรรศน์**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๒-๒๕๓.

- ๑. เอกังสพพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรตอบโดยนัยเดียว
- ๒. ปฏิปุจฉาพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรแยกตอบ
- ๓. วิภังชพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรตอบโดยย้อนถาม
- ๔. ฐปณียปัญหา ปัญหาที่ควรงดตอบ^{๕๓}

จุดมุ่งหมายของการแสดงธรรม ผู้แสดงธรรมต้องพึงจุดมุ่งหมายแห่งการฟังธรรม
 ๕ ประการ คือ

- ๑. ผู้ฟังย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
- ๒. สิ่งใดที่เคยฟังแล้ว แต่ไม่เข้าใจชัด ย่อมเข้าใจในสิ่งนั้นชัด
- ๓. บรรเทาความสงสัยเสียได้
- ๔. ทำความเห็นให้ถูกต้องได้
- ๕. จิตของผู้ฟังย่อมผ่องใส

การแสดงธรรม ผู้แสดงธรรมต้องมุ่งให้ผู้ฟังได้รับอานิสงส์ ๕ ประการนี้ ถ้าแสดงแล้ว ผู้ฟังไม่รู้เรื่อง ไม่แจ่มแจ้ง ไม่หายสงสัย ไม่เปลี่ยนความคิดเห็นที่ผิด จิตใจไม่แจ่มใสเบิกบาน เช่นนี้ ที่ชื่อว่าแสดงธรรมไม่ถึงจุดหมาย ถ้าได้ผลตรงกันข้ามก็ชื่อว่าแสดงธรรมตรงจุดหมาย

คำสรรเสริญของพระพุทธเจ้าว่า

- ๑. ทรงแสดงธรรมเพื่อให้ผู้ฟังรู้อย่างเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น
- ๒. ทรงแสดงธรรมมีเหตุผลที่ผู้ฟังอาจตรงตามให้เห็นจริงได้
- ๓. ทรงแสดงธรรมเป็นอัศจรรย์ คือ ผู้ปฏิบัติตามย่อมได้ประโยชน์โดยสมควรแก่การ

ปฏิบัติ

ผู้ฟังได้รับอานิสงส์ ๕ ประการทุกครั้งทีพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม^{๕๔}

- ๑. ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
- ๒. เข้าใจชัดสิ่งที่ได้ฟังแล้ว
- ๓. บรรเทาความสงสัยเสียได้
- ๔. ทำความเห็นได้ตรง
- ๕. จิตของผู้ฟังธรรมย่อมเลื่อมใส

^{๕๓}ที.ปา. (บาลี) ๑๑/๓๑๒/๒๐๔, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๒/๒๕.

^{๕๔}อง.ปญจก. (บาลี) ๒๒/๒๐๒/๒๓๓, อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๒๐๒/๓๔๔.

คำพูดสามารถเปลี่ยนเหตุการณ์ร้ายให้เป็นดีได้ คนมีทุกข์ พูดให้ลืมทุกข์ได้ คนเกียจคร้านพูดให้ขยันได้ คนโง่พูดให้ฉลาด คนวุ่นวายพูดให้สงบได้ คนดีพูดให้กลับเป็นคนดีได้ เช่น ถึงกาลมาฆะ คนเสียสติพูดให้เป็นคนกลับมีสติได้ นางปฐาจารา คนวิวาทพูดให้สามัคคีกันได้ โทณพราหมณ์ คนสามัคคีพูดให้แตกความสามัคคีกัน เช่น วัสสการพราหมณ์ และคนชั่วพูดให้เป็นคนดีได้ เช่น องคุลิมาล

การแสดงธรรมให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้คนเลื่อมใส นักเผยแผ่ต้องคำนึงถึงผู้ฟังซึ่งมี ๔ จำพวกคือ

๑. รูปปุพฺพมณิกา จำพวกถือรูปเป็นประมาณ (รูปงาม)
๒. โสมปุพฺพมณิกา จำพวกถือเสียงเป็นประมาณ (เสียงเพราะ)
๓. ลูขปุพฺพมณิกา จำพวกถือความเคร่งครัด (ระเบียบ) เป็นประมาณ
๔. ธมฺมปุพฺพมณิกา จำพวกถือธรรม (ความรู้) เป็นประมาณ^{๕๕}

สภาพสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตก ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต และกระแสดความคิดของคนไทย เกิดการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและการปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาแตกต่างไปจากเดิม ประกอบกับมีสถาบันอื่นๆ เข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่แทนวัดและพระสงฆ์ เช่น สถาบันการศึกษา รัฐบาล รับหน้าที่ในการให้การศึกษาและอบรมทั้งวิชาความรู้และการประกอบอาชีพแก่เยาวชน โรงพยาบาล หน่วยงานของรัฐ อาทิ กรมประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ทางด้านองค์กรของสงฆ์เองก็เกิดสำนักต่าง ๆ เช่น

๑. สำนักสวนโมกขพลาราม มีท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นเจ้าสำนัก ก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นสำนักสงฆ์ที่โดดเด่นในด้านการเผยแผ่ธรรมะด้วยการเทศน์

๒. สำนักธรรมกาย ปทุมธานี แดกแขนงออกมาจากกระบวนการธรรมกายซึ่งก่อตั้งโดยหลวงพ่อดอกปากน้ำภาษีเจริญ โดยอุบาสิกขาจันท์ ขนนกยูง และมีลูกศิษย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มาจากชื่อ ชัมมชโยภิกขุ และทัตตชีโวภิกขุ ได้นำหลักการบริหารจัดการหรือการตลาดและการประชาสัมพันธ์มาจัดระบบ ทำให้สามารถสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ได้ง่ายและรวดเร็ว

---

^{๕๕} อ.จตุกก. (บาลี) ๒๑/๖๕/๘๑, อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๐๘-๑๐๙.

๓. สำนักสันตติโกศก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้ถูกมหาเถรสมาคมดำเนินการทางกฎหมาย เพราะข้อหาการแต่งกายเลียนแบบสงฆ์ ก่อตั้งสำนักสงฆ์เถื่อน สนับสนุนพรรคการเมือง ฯลฯ จึงได้กำหนดระเบียบการปกครองตัวเองขึ้น และเน้นการศึกษาเรื่องศีลอย่างเคร่งครัด เอาจริงเอาจัง รับประทานมังสวิรัต และการมีชีวิตแบบเรียบง่าย^{๕๖}

๔. สำนักหลวงพ่อบุชา สุภทโท ซึ่งถือว่าเป็นพระป่าสายธุดงค์ และมีสาขาอยู่ทั่วประเทศ และต่างประเทศเน้นในเรื่องของการอยู่ป่า ถือนุคคงวัตร และการรักษาศีลอย่างเคร่งครัด^{๕๗}

๕. พิธีกรรมกับศาสนา พระพุทธศาสนาสอนให้รู้จักคิดด้วยเหตุผลแต่ก็ยังมี การผสมผสานความเชื่อ ๒ สายคือ ผีสางเทวดา และหลักของเหตุผลโดยเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมที่รุนแรง ให้ลดความรุนแรงลง มีการเปลี่ยนแนวคิดให้มาเป็นแบบพุทธ ดังเช่น การเปลี่ยนให้พระอินทร์และ เทพยดาอื่นให้มานับถือศาสนา ให้มีหน้าที่ปกป้องดูแลศาสนาและพุทธศาสนิกชนให้พ้นจาก อันตรายต่างๆ หรือพิธีกรรมการขับผีร้ายก็ผสมผสานกับศาสนา กลายเป็นพิธีสวดพระปริตร อัน เป็นอุบายให้ประชาชนรู้จักความปลอดภัย ช่วยให้เกิดความสวัสดิ และเป็นวิธีป้องกันความชั่วร้าย ดังจะเห็นได้ว่าหลักศาสนากับพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน มีตัวอย่างที่พระยาอนุมานราชชนกกล่าว ไว้ว่า

ศาสนาเปรียบได้ดั่งต้นไม้ใหญ่ ซึ่งต้องมีแก่นอันมีกระพี้และเปลือกห่อหุ้มอยู่ แก่นของต้นไม้ไม่มีใครเห็นถ้าไปถากเปลือกและกระพี้ออกหมดจึงจะเห็นแก่น แต่ต้นไม้ นั้นจะอยู่ต่อไปไม่ได้ เพราะไม่มีเปลือกและกระพี้หุ้มห่ออยู่เพื่อเลี้ยงชีวิตต้นไม้ นั้น เพียงแต่ไปถากเอาเปลือกและกระพี้ออกมาบ้างเล็กน้อย เปลือกและกระพี้ก็จะงอกขึ้น ใหม่เพื่อชดใช้ส่วนที่สูญหายไปให้กลับคืนมาคงเดิม แต่บางที่ถึงอกใหม่เพื่อชดใช้ ของเดิมที่เสียไปไม่ได้สมบูรณ์เหมือนอย่างแต่เดิม ก็จะเกิดลักษณะหรือผลตรงที่ถูก ถากออกเห็นเป็นแผลบูดๆ เบี้ยวๆ กระปุ่มกระป่ำไม่เป็นที่เจริญตา

การเปรียบเทียบดังกล่าวอาจนำไปเป็นแนวคิดพิจารณาศาสนาอื่นๆ ได้ด้วยว่าหลักการ ของศาสนามีคำสอนเป็นแก่นและมีการประพฤติปฏิบัติอันเป็นพิธีกรรมเป็นเปลือกและกระพี้ จะต้องพินิจพิจารณาเห็นว่าพิธีกรรมได้สะท้อนให้เห็นแนวความคิดอันสำคัญ พิธีกรรมทุกพิธีย่อมมี แนวความคิดแฝงซ่อนอยู่ หากไม่สามารถวิเคราะห์เจาะลึกได้ก็อาจจะมองว่าพิธีกรรมเป็นสิ่ง

---

^{๕๖} ประเวศ วสีกานนท์, สนวนโมกข์ ธรรมกาย สันตติโกศก, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๐), หน้า ๑๓๐.

^{๕๗} สัมพันธ์ ก้องสมุทร, พระอาจารย์ชา สุภทโท ยอดนักบรหนองป่าพง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ธรรมชาติ, ๒๕๔๑), หน้า ๗๒.

เหลวไหล ไม่เป็นประโยชน์แต่อย่างใด เป็นการสอดที่ไม่สามารถเข้าใจลักษณะของวัฒนธรรมไทย ได้อย่างสมบูรณ์^{๕๔}

หลักและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรม

ผู้ที่มีหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมะโดยตรงคือ พระสงฆ์ในพุทธศาสนา การที่พระสงฆ์จะ ทำหน้าที่สั่งสอนประชาชนให้ได้ผลดี จะต้องสนับสนุนให้มีการอบรมศึกษาและปฏิบัติตามธรรมะ นั้นให้เข้าใจและได้ผลแก่ตนก่อน จึงเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ที่จะต้องทให้พระสงฆ์มีความรู้ แดกฉานในพระธรรมวินัย เพื่อให้พระสงฆ์ทำหน้าที่สั่งสอนประชาชนตามหลักการ ๓ ประการ คือ สอนธรรมะให้ผู้ฟังรู้จริง เห็นจริงในสิ่งที่บุคคลนั้นควรรู้ สอนธรรมะที่มีเหตุผลที่ผู้ฟังสามารถ ไตร่ตรองพิจารณาแล้วเห็นจริงจนเป็นสิ่งอัศจรรย์แก่ผู้ฟังและปฏิบัติตามธรรมะให้ได้รับผลตามควร แก่การปฏิบัติ ในหลักการสอนทั่วไปของพุทธศาสนานั้น พระราชวรมุนี^{๕๕} ได้ลำดับหลักการไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. เกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่สอน โดยธรรมชาติของคำสอนในพุทธศาสนานั้นต้องอยู่ใน กรอบ ๓ ประการ คือ เป็นเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิด การละธรรม สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม หมายความว่าเนื้อหาที่สอนจะต้องสร้างความเคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ซึ่ง สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยที่ต้องการให้มนุษย์ยอมรับคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของแต่ละ คนไม่มีการเหยียดหยามแบ่งแยก (Respect of Individuals) จะต้องให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ในหมู่ประชาชนภายในสังคม ไม่ใช่สอนให้เกิดความแตกแยก สอนให้รู้จักแบ่งปัน ซึ่งตรงกับ หลักการประชาธิปไตยในหัวข้อการรับผิดชอบต่อหมู่คณะ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม ในทุกเรื่องทุกระดับ (Sharing, participation and co-operation) ตลอดจนสอนให้คนเรามีเหตุผล ขอมรับการใช้สติปัญญาในการแสวงหาทางแก้ปัญหาของตนและสังคม ไม่ใช่สอนให้หลงเชื่อม ายกับเรื่องเหนือธรรมชาติเหนือเหตุผล ตรงกับหลักการประชาธิปไตยในเรื่องที่เน้นความเชื่อมั่น

---

^{๕๔} เสถียร โกเศศ, นามแฝง การศึกษาเรื่องประเพณีไทย, (กรุงเทพมหานคร : หน่วยพิมพ์และหน่วย จำหน่ายศาสนาภัณฑ์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๕-๑๕๖.

^{๕๕} พระราชวรมุนี, เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า, หน้า ๓๑-๔๒, อ้างถึงใน ศิริวรรณ สัจญาเจริญศักดิ์, “รูปแบบการเผยแผ่ธรรมะของสมณะจันทเสฏฐโฐผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง”, หน้า ๒๔.

ในความสามารถของมนุษย์ในการใช้เหตุผลและสติปัญญาหาทางเลือกชีวิตที่ดีกว่า (Faith in the Method of Intelligence)^{๖๐}

๒. เกี่ยวกับตัวผู้ฟัง คำนี้ถึงเบาะสอนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น รู้ถึงขั้นพื้นฐานของผู้ฟังรู้ระดับความสามารถของเขาในการรับฟัง ปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับบุคคลแม้สอนเรื่องเดียวกัน แต่ต่างบุคคลอาจต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกัน และคำนึงถึงความแตกต่างของความพร้อมกับความสุกงอมทางความคิดของผู้ฟัง สอนโดยให้ผู้ฟังลงมือทำเอง ช่วยให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนแม่นยำและได้ผลจริง การสอนควรดำเนินในรูปที่ให้ผู้รู้สึกว่าผู้ฟังกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง เพื่อให้เกิดอิสรภาพทางความคิดให้ผู้ฟังมองเห็นความจริงด้วยตนเอง เอาใจใส่แก่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เป็นรายๆ ไปตามสมควรแก่กาลเทศะ และเหตุการณ์ และผู้เผยแพร่ควรช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อย ที่มีปัญหาให้กำลังใจแก่เขาวิธีการในการสอนที่สามารถสร้างความรู้สึกร่วมให้เกิดขึ้นกับผู้รับการถ่ายทอดที่สำคัญตามหลักการสื่อสาร คือการเปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นเหตุผลของกันและกัน เทคนิคการสอนเช่นว่านี้ในสมัยพระพุทธองค์ก็ใช้อยู่เสมอ โดยพระองค์มักจะสนทนาหัวข้อธรรมกับผู้ที่มาเฝ้าพระองค์ ไม่ทรงเลือกว่าจะเป็นชั้นใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้ฟังหรือที่เรียกกันในหมู่พระสงฆ์ก็คือแล้วแต่ระดับของทิวฏฐิของผู้ฟัง พระพุทธองค์ไม่นิยมสอนโดยการสั่งให้เชื่อหรือให้คิดตาม แต่จะทรงเน้นให้ยอมรับโดยเขาเห็นว่าเหตุผลของเขาไม่สามารถโต้แย้งคำสอนของพระองค์ได้อีกต่อไป และเห็นว่าหลักการของพระองค์ถูกต้องกว่า เป็นวิธีการสอนแบบสื่อสารสองทาง

๓. เกี่ยวกับตัวผู้เผยแพร่ การสอนหรือเผยแพร่ธรรมะเน้นผู้สอน ควรเริ่มต้นด้วยการสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแต่ต้น สร้างบรรยากาศการเผยแพร่หรือการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลินไม่ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดและให้เกียรติแก่ผู้ฟัง สอนมุ่งเนื้อหาให้เกิดความเข้าใจ เป็นสำคัญไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตนข่มท่าน ไม่มุ่งเสียชื่อเสียง หรือตำหนิติเตียนใครให้เสียหาย สอนโดยเคารพ คือตั้งใจสอนทำจริงด้วยความรู้สึกว่ามีคุณค่า มองเห็นความสำคัญของผู้ฟัง และงานการเผยแพร่นั้นมิใช่เพียงแต่เผยแพร่ไป หรือเห็นว่าผู้ฟัง โง่เขลาหรือเป็นคนชั้นต่ำ การเผยแพร่ควรใช้ภาษาสุภาพนุ่มนวลไม่หยาบคาย เข้าใจง่ายสละสลวย

---

^{๖๐} ธีรนัน ญาณพิทักษ์, **พุทธศาสนากับประชาธิปไตย**, วารสารจันทร์เกษม ๘๘ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๑๒) : ๒๓-๓๒, อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ)^{๖๑} ได้เขียนปรารภไว้ว่า หน้าที่หลักของพระสงฆ์ คือ การเผยแผ่ธรรม นำการปฏิบัติ พัฒนา และปริยาคิจ ดังนั้น งานเผยแผ่จึงเป็นงานแรกที่ทุกรูป จะพึงกระทำ แต่ทำไมจึงทำไม่ได้ดีเพราะสาเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. ผู้เผยแผ่ขาดความรู้และความแตกฉานในธรรม มีความรู้ชั้นสัญญาไม่ถึงขั้นทฎฐิ และระดับญาณ

๒. ผู้เผยแผ่ขาดความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดธรรม เช่น ไม่เคยฝึกการพูดในที่ ชุมชน หรือพัฒนาบุคลิกภาพ ใช้เสียงเบา ใช้บาลีมาก ยกหัวข้อธรรมมาก ไม่เตรียมตัว ไม่สังเกตคน ฟัง ดิครูบบน ใช้เวลามาก เป็นต้น

๓. ผู้เผยแผ่ขาดความพอใจ เต็มใจ และความรักในการสอนธรรม เผยแผ่ธรรมเอาแต่ ฝ่ายรับไม่ทำแบบฝ่ายรุก

๒.๕ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิ่นนาค นพพานวัน^{๖๒} ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย” จากการศึกษาพบว่า รูปแบบวิธีการสื่อสารที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน เริ่มจากการใช้รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยมี พระมหากษัตริย์และพระภิกษุสงฆ์เป็นหลัก ต่อมามีการใช้หนังสือ สิ่งพิมพ์ธรรมะ และ โสตทัศนูปกรณ์ในการศึกษาสมัยใหม่เข้าช่วย อีกทั้งมีการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ มากยิ่งขึ้นด้วย และได้มีการพัฒนารูปแบบวิธีการเผยแผ่ธรรมะจากการเทศน์ตามประเพณีดั้งเดิม มาสู่การบรรยายธรรม สนทนาธรรม ปาฐกถาธรรม และการจัดนิทรรศการทางพุทธศาสนา

สำหรับพระสงฆ์ในฐานะผู้ส่งสารที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน ๕ รูป คือ พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), พระทัตตะชีโวภิกขุ, พระโพธิรักษ์, พระพยอม กัลยาโณ, และพระเทพเวที (ประยูร ปรยุตโต) พบว่าพระสงฆ์ทั้ง ๕ รูป มีวิธีการและกลวิธีในการเผยแผ่ ธรรมะที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกันคือ

---

^{๖๑}พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ), พุทธศาสตร์ปริทรรศน์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๘-๒๕๙, อ้างถึงใน ศิริวรรณ สัญญาเจริญศักดิ์, “รูปแบบการ เผยแผ่ธรรมะของสมณะจันทเสฏฐ์ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง”, หน้า ๒๔.

^{๖๒}ปิ่นนาค นพพานวัน, “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สถาบันบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

๑. รูปแบบบรรยายธรรม

๒. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

๓. มีการจัดลำดับความยากง่ายของหัวข้อธรรมและการยกตัวอย่างประกอบ เหมาะกับเหตุการณ์ชีวิตปัจจุบัน นำมาปฏิบัติได้

๔. เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม

๕. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง

๖. มีวิธีการและการใช้สื่อเผยแพร่ธรรมในหลายระดับและหลายด้าน

หัวข้อธรรมในฐานะสารที่ใช้ในการเผยแผ่พบว่าพระสงฆ์ทั้ง ๕ รูป ไม่มีการกำหนดหรือเน้นหัวข้อธรรมใดเป็นพิเศษในการเผยแผ่เป็นรายปีโดยเฉพาะ อาจจะมีการเทศน์ในหัวข้อธรรมใดซ้ำกันทุกปีก็ได้ ในส่วนความเห็นของผู้แทนภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น สามารถสรุปได้เด่นชัดคือ ควรเผยแผ่หัวข้อธรรมที่สามารถช่วยในการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคม

การใช้สื่อในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์และวัดต่างๆ พบว่าส่วนใหญ่ยังคงใช้เพียงเครื่องขยายเสียงเป็นหลัก มีแต่วัดพระธรรมกายเท่านั้นที่มีการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์สมัยใหม่อย่างสมบูรณ์แบบ

ผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่ธรรมะที่น่าสนใจและน่าเลื่อมใสพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนกว่า ๑ ใน ๓ แสดงความเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อแนวทางแก้ไขปรับปรุงวิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ไทย เช่น ควรพัฒนาพระสงฆ์ให้มีความรู้แตกฉานในหลักธรรมและวิชาการทางโลกที่จำเป็น ควรแสดงธรรมะในเรื่องใกล้ตัวผู้ฟังและเหมาะสมกับยุคสมัย ควรยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่นำมาใช้ในชีวิตปัจจุบันได้ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการเผยแผ่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทยแบ่งได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ปัญหาและอุปสรรคด้านพระสงฆ์ในฐานะผู้เผยแผ่ธรรมะ เช่น การขาดแคลนพระสงฆ์ที่มีความสามารถในการเผยแผ่ธรรมะอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในเขตชนบท

๒. ปัญหาและอุปสรรคด้านรูปแบบการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมะ ปัจจุบันเน้นรูปแบบการเทศน์หรือการบรรยายธรรมภาคทฤษฎีเป็นหลัก แต่ไม่มีภาคปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมต่อกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ทำให้การเผยแผ่ธรรมไม่เข้าถึงจิตใจผู้ฟังอย่างแท้จริง

๓. ปัญหาและอุปสรรคด้านวิธีการหรือกลวิธีการเผยแผ่ เช่น ไม่มีการกำหนดหัวข้อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ฟัง หรือไม่มีการศึกษาหัวข้อธรรมอย่างถ่องแท้ก่อนนำไปเผยแผ่

นอกจากนี้พระสงฆ์ไม่ได้มีการฝึกฝนการผลิตและการใช้โสตทัศนูปกรณ์มาก่อน รวมทั้งสื่อต่างๆ ส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นให้แต่สื่อบุคคลเป็นหลัก ทำให้การเผยแพร่ธรรมะทำได้ในขอบเขตจำกัด

๔. ปัญหาและอุปสรรคด้านประชาชนผู้รับฟังธรรมะ เช่น ประชาชนขาดความรู้พื้นฐานทางศีลธรรม การศึกษาทุกระดับไม่เน้นธรรมะหรือศีลธรรม นอกจากนี้สภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญและวัฒนธรรมแบบตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทย สภาพแวดล้อมในสังคมเช่นนี้ไม่เอื้ออำนวยให้ประชาชนสนใจธรรมะ โดยเฉพาะเยาวชนหรือกลุ่มวัยรุ่นไม่ค่อยได้ให้ความสนใจนัก

๕. ปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะ เช่น พระสงฆ์และสถาบันยังไม่มี การวิจัยประเมินผลในการเผยแพร่ธรรมะเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันหรือพื้นฐานของผู้ฟังแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และสถาบันสงฆ์มีการประชาสัมพันธ์และการใช้สื่อมวลชนในการเผยแพร่ธรรมะในปริมาณที่น้อยมาก และขาดการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่าย

สมบัติ เสริมศิลป์^{๖๓} ได้ศึกษาเรื่องวรรณกรรมคำสอนพระพยอม กุลยาโน โดยศึกษา ๓ ด้าน คือ ศีลธรรมะ ศีกษากลวิธีการเสนอธรรมะ และศึกษาทัศนะของพระพยอม ในด้านกลวิธีการเสนอธรรมะ ผู้วิจัยศึกษา ๓ หัวข้อ คือ การขึ้นคำนำ การเสนอหลักธรรมแก่ผู้ฟัง การสรุปเรื่อง ผลการศึกษาพบว่าธรรมะที่ใช้สอนมากที่สุด ได้แก่ อบายมุข ๖ และความเพียร ซึ่งจะปรากฏกับผู้ฟังทุกกลุ่ม ด้านกลวิธีการเสนอธรรมะ พระพยอม กุลยาโน จะให้ความสำคัญในการกล่าวคำนำและการสรุปเรื่อง ส่วนการเสนอธรรมะนั้น ท่านจะแทรกธรรมะลงในตัวอย่าง นิทาน เรื่องจากประสบการณ์ การเปรียบเทียบ และอารมณ์ขัน ส่วนทัศนะของพระพยอม ท่านมุ่งเสนอให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด และจะต้องละจากอบายมุขทั้งปวง เพื่อครอบครัวและสังคมจะได้อยู่อย่างมีความสุข ส่วนทัศนะที่ปรากฏเด่นชัดคือ ข้าราชการต้องมีความซื่อสัตย์ ประหยัด และมุ่งรับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง สมณะต้องเสนอธรรมะที่ประชาชนนำไปปฏิบัติได้ และต้องไม่มอบสิ่งมอมเมาแก่ประชาชน

---

^{๖๓}สมบัติ เสริมศิลป์, “วรรณกรรมคำสอนพระพยอม กุลยาโน,” ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๕.

สมเกียรติ เรื่องอนันต์เลิศ^{๖๔} ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับธรรมะยุคโลกาภิวัตน์” โดยการสัมภาษณ์นักเผยแผ่ธรรมะจำนวน ๗ ท่าน จากประเด็นคำถาม ๗ ข้อ คือ

๑. หลักและวิธีการในการเผยแผ่ธรรมะของนักเผยแผ่ธรรมะ พระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาโณ) กล่าวว่า

ต้องมีความรู้ โดยมีพื้นฐานมาจากการศึกษาบวชเรียน ในเรื่องที่ถูกต้อง ไม่เบี่ยงเบนไปทางไสยศาสตร์ ต้องรู้ให้พอ รู้ให้มั่นใจ ประพฤติได้ในสิ่งที่รู้ วิธีการก็คือ การพูดให้เป็น ทำให้อยู่เป็นสุขให้เห็น หรือทำงานให้เป็นตัวอย่าง ต้องมีบุคลิกดี มีความตั้งใจดี มีความเข้าใจในวิธีที่จะทำให้คนสนใจได้เป็นอย่างดี

๒. สถานการณ์เกี่ยวกับความเชื่อของพุทธศาสนิกชนคนไทยในสังคมเมืองและชนบท แพทย์หญิงอมรา มะลิลา กล่าวว่า

ชาวพุทธส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านพุทธศาสนาเท่าที่ควร และมองพุทธศาสนาแบบไม่เป็นวิทยาศาสตร์ คนต่างจังหวัดโดยเฉพาะในแถบภาคอีสานมีความเชื่อและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามากกว่าคนในกรุงเทพฯ ซึ่งสังคมเมืองมักพบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติกงของสงฆ์

๓. การกำหนด การวิเคราะห์ และการเปิดรับธรรมะของกลุ่มเป้าหมาย พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) กล่าวว่า “จากการรับนิมนต์เพื่อไปแสดงธรรม มิได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเอง และเพื่อให้เกิดผลดีอย่างกว้างขวางในเวลาอันรวดเร็ว จะใช้วิธีเทศน์สอนผู้บังคับบัญชาระดับผู้ใหญ่ หรือผู้มีปัญญา ซึ่งจะมีผลไปถึงผู้ใต้บังคับบัญชาได้ง่าย”

๔. สื่อที่ใช้ในการเผยแผ่และแนวคิดในการเลือกสื่อ พระภาวนาวิริยคุณ (ทัตตะชีโว ภิกขุ) กล่าวว่า “อันดับแรกเกิดจากสื่อบุคคลที่อยู่รอบ ๆ ตัว โดยการสอนให้มีธรรมเกิดขึ้นในครอบครัวก่อน จึงจะมีผลมากในการปลูกฝังคุณธรรม โดยมีความเห็นว่าสิ่งที่ดีที่สุดโดยพื้นฐานคือตัวของผู้เผยแผ่เองที่จะเป็นต้นแบบแก่ชาวโลกได้ เช่น พระพุทธเจ้าก็นำตนเองเป็นสื่อ หากการมองในแง่ทั่วไป สื่อทุกชนิดใช้ได้หมด แต่ก็ยังไม่เกิดประโยชน์ หากผู้ที่จะเผยแผ่ยังปฏิบัติไม่ได้”

---

^{๖๔} สมเกียรติ เรื่องอนันต์เลิศ, “การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์,” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕. ใน นัฐนันท์ ประกายสันติสุข, “ปริญญาภิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

๕. เกี่ยวกับสื่อสมัยใหม่ในยุคข้อมูลข่าวสาร ผลต่อการเผยแพร่และการเปลี่ยนแปลงการใช้สื่อ พระภิกษุชาลวาท (ทัตตะชิวโกภิกขุ) กล่าวว่า “บทบาทของสื่อสมัยใหม่นั้นมีผลต่อการเผยแพร่ แต่หากแยกแยะไม่ออกก็อาจจะนำไปใช้ทางที่ผิด ซึ่งประการสำคัญโดยพื้นฐานต้องพิจารณาให้เห็นก่อน ขณะนี้ที่มีอยู่ก็คือพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์อยู่ในแผ่นซีดีรอม (CD ROM) แจกจ่ายเผยแพร่แก่องค์กรต่างๆ ไปแล้ว”

๖. แนวคิดในการเลือกเนื้อหา การปรับเนื้อหาให้เข้ากับยุคสมัย และเนื้อหาที่ใช้พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวว่า “ต้องเป็นการให้ความรู้ว่าจะอะไรดีมีประโยชน์ ชี้แจงเหตุผลที่ถูกต้องที่ควร ให้เกิดความเข้าใจ ไม่ต้องมีการปรับเปลี่ยน เพราะเนื้อหาธรรมะมีความทันสมัยอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับวิธีเทศน์ให้น่าสนใจ ไม่ยึดตาย หากมีการดัดแปลง อาจเป็นละครธรรมะ ซึ่งก็ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ”

ด้านจุดมุ่งหมายของการเผยแผ่ พบว่านักเผยแผ่ทั้ง ๗ ท่าน มีทัศนะที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. พระธรรมโกศาจารย์ มุ่งสอนคนให้เป็นคน

๒. พระธรรมปิฎก มุ่งให้เกิดความรู้สึกรักโดยให้การศึกษา เกิดความสนใจ โดยไม่ใช่เป็นเพียงแต่ศรัทธาอย่างเดียว เพราะอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดได้

๓. พระภิกษุชาลวาท ต้องการให้คนทั้งโลกทราบถึงวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ความรู้ในหลักธรรมออกมาจากใจตนเอง

๔. พระพิศาลธรรมพาทิ มุ่งเพื่อให้เกิดความรื่นเริงในธรรม อาจหาญที่จะฝึกฝนตนเองตามหลักธรรม และเห็นว่าธรรมะมีความสำคัญ ช่วยแก้ปัญหาได้

๕. พระมหาสมพงษ์ มหาบุญโญ มุ่งเพื่อให้เกิดความรู้ ทัศนคติที่ดี ให้รู้จักพุทธศาสนาที่แท้จริง เพื่อนำไปปฏิบัติร่วมกันในสังคมจนเกิดประโยชน์สุข

๖. ศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล มุ่งเพื่อให้การศึกษา ความรู้ และความเข้าใจธรรมชาติของชีวิตตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยทุกคนเริ่มจากตนเองก่อน

๗. แพทย์หญิงอมรา มะลิลลา มุ่งเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้คนสนใจเข้ามาทดลองศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิต ซึ่งแบ่งออกได้เป็นร่างกายและจิตใจ และเพื่อให้ทรงความรู้สึกรักที่แท้จริงของพุทธศาสนา จะได้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

รัตนกรณ์ บางจริง^{๖๕} ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ปาฐกถาธรรมของพระเทพวิสุทธีเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)” จากการศึกษาพบว่า กลวิธีการนำเสนอธรรมะในปาฐกถาธรรมของพระเทพวิสุทธีเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) ซึ่งมีลักษณะเนื้อหาประเภทพัฒนา มีวิธีการนำเสนอธรรมะ ๔ วิธี คือ การเสนอโดยตรง การเสนอโดยใช้ตัวอย่าง กลวิธีการนำเสนอธรรมะที่ท่านใช้มากที่สุด คือ การเสนอโดยใช้การพูดเชื่อมโยงซึ่งมี ๓ ลักษณะ คือ พูดเชื่อมโยงจากเรื่องราวต่างๆ เข้าสู่ธรรมะ พูดเชื่อมโยงจากเหตุการณ์เข้าสู่ข้อธรรมะ และพูดเชื่อมโยงจากข้อความในบทสวดมนต์เข้าสู่วิธี คือ การเสนอโดยใช้การพูดเชื่อมโยง และการนำเสนอโดยใช้ตัวอย่างปาฐกถาธรรมที่มีเนื้อหาประเภทสวดดี มีวิธีการเสนอธรรมะ ๒ วิธีเช่นกัน คือ การเสนอโดยใช้การพูดเชื่อมโยง และการนำเสนอโดยใช้ตัวอย่าง โดยการใช้อย่างเป็นวิธีการเสนอธรรมะที่ท่านใช้มากกว่าการเสนอโดยใช้การพูดเชื่อมโยง

การใช้ภาษาในการปาฐกถาธรรมของท่านที่มีลักษณะเด่นน่าสนใจมี ๓ เรื่อง คือ การใช้ถ้อยคำ การใช้ภาพพจน์ การใช้สำนวนสุภาษิตและคำพังเพย การใช้ถ้อยคำมี ๓ ลักษณะ คือ การใช้คำง่าย การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย และการใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ การใช้ภาพพจน์มี ๓ ลักษณะ คือ ภาพพจน์อุปมา ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ภาพพจน์การเลียนเสียงธรรมชาติ การใช้สำนวนสุภาษิตคำพังเพย นำมาใช้บ้างตามสมควร

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี^{๖๖} ได้กล่าวถึงปัญหาในการเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทยไว้ว่า พระสงฆ์และสามเณรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ไม่เข้าใจพุทธธรรมอย่างลึกซึ้ง และไม่เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน จึงสื่อสารกับประชาชนไม่ได้ และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณไม่ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชนเป็นเพียงพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่

การที่มีพระสงฆ์ที่เข้าใจพุทธธรรมได้ลึกซึ้ง เข้าใจชีวิตและสังคมในปัจจุบัน มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสำคัญต่อประเทศไทยและต่อโลกมาก สมควรที่รัฐบาลและทางคณะสงฆ์จะให้ความสนใจต่อเรื่องนี้ให้มากที่สุด

---

^{๖๕}รัตนกรณ์ บางจริง, “การวิเคราะห์ปาฐกถาธรรมของพระเทพวิสุทธีเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, วิชาเอกภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๗.

^{๖๖}ประเวศ วะสี นพ., สนวนโมกษ์ ธรรมกาย สันติอโศก, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐๘.

ทัศนีย์ จันทร ได้กล่าวไว้ในเรื่องของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมและศาสนาว่า

ในการเผยแพร่ให้ข่าวสาร ข้อมูล คำสอน และโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้เข้าถึง พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา การเผยแพร่สามารถทำได้ โดยผ่านทางสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อ ใตคัทสน์ และสื่อกิจกรรม ศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ความเชื่อ ค่านิยมที่ลึกซึ้ง การยอมรับที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เพราะฉะนั้นการเผยแพร่ต้อง ทำอย่างต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไป และรูปแบบวิธีการเผยแพร่ต้องทันสมัยและเหมาะสมกับ ยุคสมัย^{๖๗}

สุรินทร์ แปลงประสพ โชค ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชน สำหรับชุมชนในเขตชานเมือง จังหวัดจันทบุรี” ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบกึ่งทดลองเพื่อศึกษาความ เป็นไปได้ และรูปแบบการจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนในชนบท โดยทดลองออกอากาศรายการวิทยุ ชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ออกอากาศทุกวันผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดจันทบุรี ระบบ เอฟ. เอ็ม. ความถี่ ๘๐.๒๕ เมกะเฮิรตซ์ วันละ ๑ ชั่วโมงเป็นเวลา ๒ เดือน โดยกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ห่างจากสถานี ๖-๑๐ กิโลเมตร ส่วนรูปแบบการ ดำเนินงานนั้นจะใช้รูปแบบคณะกรรมการที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการ ด้านวิทยุ

ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินการวิทยุชุมชนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อีกทั้งเมื่อชาวบ้านมีประสบการณ์กับรูปแบบวิทยุชุมชนมากขึ้น ก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในฐานะ ผู้รับสารและผู้ส่งสารได้ และมีความเป็นไปได้ที่จะใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นศูนย์กลางของการ พัฒนาชุมชน ในส่วนของคณะกรรมการวิทยุชุมชนซึ่งเป็นหัวใจหลักของการดำเนินการ ปรากฏว่า ในระยะแรกๆ ของการดำเนินการมีปัญหาอยู่บ้าง เพราะเป็นเรื่องแปลกใหม่ แต่เมื่อมีประสบการณ์ แล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็จะคลี่คลายไป อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการดำเนินการนั้นเป็นเพียงโครงการ ทดลอง คณะทำงานที่เข้าร่วมดำเนินการเป็นเพียงอาสาสมัคร แต่ถ้าหากดำเนินการอย่างแท้จริง แล้ว อาจต้องมีการทบทวนใหม่ นอกจากนี้รายการยังได้รับความนิยมจากผู้ฟังมากขึ้น โดยเห็นได้ จากจำนวนผู้ฟังรายการมีเพิ่มมากขึ้น ผู้ฟังเปลี่ยนจากการฟังเพลงมาฟังรายการวิทยุ และมีลักษณะ

---

^{๖๗} ปิ่นนัดดา นพพานวัน, “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย,” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑, หน้า ๓๕.

การสื่อสารแบบสองทาง เช่น การติดต่อเข้ามายังรายการก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา อีกทั้งยังมีความพึงพอใจต่อรายการดังกล่าว เนื่องจากได้รับประโยชน์และต้องการจะให้ดำเนินงานต่อไป

ทิวาพร แส่นเมืองชิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา” โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่าแนวคิดรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา เกิดจากนโยบายกรมประชาสัมพันธ์ ที่ให้สถานีวิทยุท้องถิ่นดำเนินโครงการนำร่องรายการวิทยุชุมชน เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และนโยบายรัฐบาลในส่วนของโครงสร้างการดำเนินงาน มีคณะกรรมการวิทยุชุมชน ๒ ชุด เป็นผู้รับผิดชอบ โดยการกระตุ้นและสนับสนุนของเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่าการมีคณะกรรมการ ๒ ชุด มีปัญหาในการทำงานอย่างมาก การมีคณะกรรมการวิทยุชุมชนเพียงชุดเดียวน่าจะดีกว่า และมาจากการสรรหาของประชาชนโดยตรงเพื่อความเป็นอิสระ และประชาชนก็ยอมรับให้เป็นตัวแทนที่แท้จริง การดำเนินงานวิทยุชุมชนพบว่า ประชาชนเข้าถึงสื่อในลักษณะติดตามรับฟังด้วยเห็นเป็นประโยชน์ของรายการต่อการดำเนินชีวิต การแจ้งข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นและร้องทุกข์ ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิตรายการและวางแผน ส่วนการบริหารจัดการด้วยตนเองของประชาชนในการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนยังสามารถทำได้

จากผลการวิจัยทั้งหมดของคุณสุรินทร์ แปลงประสพโชค และคุณทิวาพร แส่นเมืองชิน ทำให้เห็นว่า การทดลองออกอากาศรายการวิทยุชุมชนที่จังหวัดราชบุรี และการดำเนินงานวิทยุชุมชนที่จังหวัดนครราชสีมาตามลำดับนั้น มีความสอดคล้องกับลักษณะของวิทยุชุมชนหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานโดยอาศัยรูปแบบคณะกรรมการ ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสาร มีลักษณะของการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication)

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในรายการวิทยุชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ระดับนั้น เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมรับฟังรายการ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การร้องเรียน ร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ และข้อเสนอแนะที่มีต่อรายการ ส่วนการมีส่วนร่วมเป็นผู้ผลิตรายการ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในรายการมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ดำเนินรายการ การเป็นผู้ร่วมรายการ (แขกรับเชิญ) การร่วมเป็นคณะกรรมการผลิตรายการ ฯลฯ รวมไปถึงตั้งแต่ขั้นตอนการคิดจนกระทั่งถึงขั้นผลิตรายการ สำหรับการมีส่วนร่วมบริหารงาน จะ

เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเป็นคณะกรรมการบริหาร โดยจะมีอำนาจตัดสินใจตั้งแต่การคิดวางแผน และกำหนดนโยบาย

จากลักษณะสำคัญของวิถุชุมชนที่หลายๆ คนได้กำหนดไว้ข้างต้น สามารถประมวลเป็นกรอบลักษณะของวิถุชุมชนได้ดังนี้

๑. วิถุชุมชนเป็นสื่อเพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน
๒. วิถุชุมชนดำเนินการโดยใช้รูปแบบคณะกรรมการ และคณะกรรมการต้องมาจากการเลือกตั้งจากตัวแทนกลุ่มของชุมชน ไม่ใช่มาจากการแต่งตั้ง
๓. วิถุชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่กระจายเสียงสามารถเข้าถึงได้ง่าย เท่าเทียม และให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกชั้นตอน
๔. วิถุชุมชนดำเนินการโดยไม่แสวงกำไร โดยการจัดตั้งกองทุนและดำเนินกิจกรรมระดมทุน ขอรับบริจาคอย่างไม่ให้สร้างเงื่อนไขต่อการดำเนินการ
๕. วิถุชุมชนต้องดำเนินการอย่างเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำหรือแทรกแซงจากรัฐ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจ กลุ่มอิทธิพลต่างๆ
๖. มีการประสานเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
๗. วิถุชุมชนต้องเกิดจากความต้องการของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนร่วมกันจัดตั้งวิถุชุมชน และเป็นเจ้าของร่วมกัน
๘. ผู้ผลิต ผู้ฟัง เป็นคนในชุมชน และมีลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง โดยผู้ผลิต ผู้ฟังเป็นกลุ่มเดียวกัน
๙. วิถุชุมชนต้องส่งเสริมให้มีการสื่อสารในแนวนอน คือ เน้นให้มีการสื่อสารระหว่างประชาชนกับประชาชน
๑๐. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชน
๑๑. วิถุชุมชนเน้นเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ทั้งในด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนา ฯลฯ รวมถึงสาระอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์สาธารณะด้วย มิใช่เน้นบันเทิงอย่างเดียว
๑๒. เนื้อหา รูปแบบรายการ มีความหลากหลาย ครอบคลุมความสนใจ ความต้องการของคนทุกกลุ่ม โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น
๑๓. วิถุชุมชนใช้เครื่องส่งกำลังต่ำ
๑๔. วิถุชุมชนเป็นสื่อเพื่อบริการชุมชน เพื่อประโยชน์สาธารณะ และมุ่งสร้างโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

๒.๕.๑ ทบทวนเอกสาร หนังสือ วรรณกรรม วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร : สกายบุ๊คส์, ๒๕๕๑) ได้บัญญัติไว้ว่า “มาตรา ๕๐ เกี่ยวกับการให้คลื่นวิทยุเป็นของประชาชน โดยกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการปฏิรูประบบการจัดการสื่อมวลชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง โดยมาตรา ๕๐ กล่าวไว้ดังนี้

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติ และในระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่นๆ รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่าง เป็นธรรม”

สุกัญญา กลางณรงค์, (“มาตรา ๕๐ กับวาทกรรมการปฏิรูปสื่อ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.) ได้กล่าวไว้ว่า

“นับแต่มีการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ มาจนถึงปัจจุบัน มีสถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศจำนวน ๕๒๓ สถานี จำแนกออกเป็นสถานีวิทยุระบบ เอ.เอ็ม. ๒๑๑ สถานี และสถานีวิทยุระบบ เอฟ.เอ็ม. ๓๑๒ สถานี ซึ่งล้วนแต่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ โดยมีส่วนราชการต่างๆ และรัฐวิสาหกิจจำนวน ๒๐ หน่วยงานเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะกรมประชาสัมพันธ์ องค์กรสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) กองทัพบก กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็น ๕ หน่วยงานใหญ่ที่ครอบครองสื่อวิทยุกระจายเสียงจำนวนมากกว่า ๕๐๐ สถานี ทั่วประเทศ โดยที่ไม่มีหน่วยงานเอกชนเข้ามาเป็นเจ้าของสถานี”

ศุทธิชัย บุนนาค, (“การบริหารและการจัดการรายการวิทยุ อ.ส.ม.ท. เพื่อชุมชน”), (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓. หน้า ๔๕) ได้กล่าวไว้ว่า “วิทยุชุมชน หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ให้บริการเฉพาะเจาะจง หรือเขตพื้นที่ของวิทยุกระจายเสียงที่บริการส่งกระจายเสียงแบบเป็นลักษณะแคบ (Narrowcasting) ไม่ใช่แพร่กระจายไปสู่สาธารณชน (Broadcasting) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดระบบเนื้อหารายการให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริง หรือรสนิยมเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายในลักษณะชุมชน หรือกลุ่มที่มีรสนิยมเดียวกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังหรือตัวแทน

ชุมชนมีส่วนร่วมในรายการของสถานี การส่งกระจายเสียงของวิทยุชุมชนเป็นการกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่นที่มีกำลังส่งต่ำประมาณ ๑๐ วัตต์ ๕๐ วัตต์ ๑๐๐ วัตต์ ๕๐๐ วัตต์ ส่วนใหญ่ไม่เกิน ๑ กิโลวัตต์”

สุรินทร์ แปลงประสพโชค. (“การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนในเขตชานเมือง จังหวัดจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.) ได้กล่าวไว้ว่า วิทยุชุมชนเป็นการดำเนินการและส่งกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น (Local Station) รูปแบบหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นประชาธิปไตย และเป็นการสื่อสารสองทาง กล่าวคือ มีหลักการเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเขตบริการของวิทยุกระจายเสียงนั้น

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. (“แนวคิดวิทยุชุมชนจากเวทีปฏิรูปสื่อภาคประชาชน”, ในโลกของสื่อ, วิชา อุดมฉันท (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๔๔.) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการดำเนินรายการวิทยุชุมชนต้องมีลักษณะดังนี้

- ดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- สนองความต้องการและรักษาผลประโยชน์ของทุกคนในชุมชน
- เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชนภายในและชุมชนภายนอก
- เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิด จุดประกายประเด็นสาธารณะ เป็นศูนย์ประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น
- ตรวจสอบและรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น
- อนุรักษ์คุณค่า และเอกลักษณ์ท้องถิ่น ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ภาษา ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
- องค์กรชุมชนร่วมเป็นเจ้าของในลักษณะเครือข่าย
- มีความเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำของรัฐ การเมือง ธุรกิจ และต่างชาติ
- ดำเนินการโดยไม่หวังและแสวงผลกำไร โดยการจัดตั้งกองทุนและดำเนินกิจกรรมระดมทุนขอรับบริจาคอย่างไม่ให้สร้างเงื่อนไขต่อการดำเนินการ
- ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อประโยชน์สาธารณะ

พระครูปลัดสุบิน วชิรปญฺโญ, (“การศึกษาพฤติกรรมของผู้ฟังรายการธรรมะจากสถานีวิทยุกองพลทหารม้าที่ ๒ : รายการเสียงธรรมจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพุทธศาสตร์ สาขาธรรมนิเทศ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒. หน้า ๘๘) ได้กล่าวว่า “พฤติกรรมการรับฟังรายการธรรมะจากสถานีวิทยุกองพลทหารม้าที่ ๒ นั้นส่วนใหญ่จะมีความสนใจฟังรายการธรรมะก่อนนิทราและเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างฟังรายการมากที่สุด คือ ชอบอุดมการณ์ของรายการ และฟังเพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาชีวิต รองลงมาคือฟังเพื่อพัฒนาจิตใจ และฟังแล้วให้ทราบหลักการพระพุทธศาสนา”

บำรุง สุขพรรณ, รศ. (“พฤติกรรมการรับฟังข่าวสารวิทยุกระจายเสียงและผลที่มีต่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียงกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ จ.เชียงราย”, กรุงเทพมหานคร, สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๑. หน้า ๘๖) ได้กล่าวว่า “รายการส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุ ถ้าแยกออกพิจารณาแล้วจะมี ๑ ประเภท คือ รายการส่งเสริมความรู้ รายการข่าว และรายการบันเทิง สำหรับรายการส่งเสริมความรู้นั้นได้พิจารณาแยกออกเป็นสารคดีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาศาสนา ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การกีฬา รายการภาคบันเทิงที่ส่งเสริมศิลป ติเก หมอลำ ละคร เป็นต้น”

บุษราคัม เอี่ยมอำไพ. (“ปัจจัยที่มีผลต่อการรับข่าวสารจากสถานีวิทยุ จส.100 และการเป็นสมาชิกชมรม จส.100”, วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐) ได้กล่าวว่า “คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสถานีวิทยุ จส.๑๐๐ หรือการใช้ประโยชน์จากข่าวสารที่ได้รับและความพึงพอใจที่มีต่อสถานีวิทยุ จส.๑๐๐ จะมีผลต่อพฤติกรรมการฟังวิทยุที่อยู่ในระหว่างการเดินทาง ซึ่งเป็นช่วงที่มีปัญหาการจราจรทั้งเข้าและเย็น”

๒.๕.๒ งานวิจัยการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงที่เกี่ยวข้อง

พระมหาบุญเลิศ ทุมมทศฺสี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระราชวิทยาคม (หลวงพ่อคุณ ปริสุทฺโธ)” พบว่า สื่อที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างใช้รับสารของพระราชวิทยาคม เมื่อรวมกันแล้วตั้งแต่รับฟังบ่อยมาก รับฟังบ่อย รับฟังปานกลาง และรับฟังไม่ค่อย

บ่อยปรากฏว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีการรับฟังสื่อมากที่สุดคือ โทรทัศน์ รองลงมาคือวิทยุกระจายเสียง ซึ่งลักษณะและลีลาที่พระราชวิทยาคมใช้ในการสนทนาธรรม และตอบปัญหาธรรมแก่พุทธบริษัท หรือสื่อมวลชน ท่านใช้ลีลาเหล่านี้คือ

ก. อธิบายธรรมหรือบรรยายไม่ยาว มีเนื้อความสั้นกะทัดรัด ฟังง่าย ใช้ภาษาพื้นบ้าน แต่ว่าชัดเจนและลุ่มลึก

ข. ทำให้มองเห็นภาพไปในตัวด้วย โดยไม่ต้องยกอุทาหรณ์ และเปรียบเทียบมาก เพราะเป็นการพูดแบบทำให้ดูเป็นตัวอย่าง

ค. ให้เกิดกำลังใจ มีกำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความกล้าที่แสดงออกในทางสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ เพื่อเป็นการให้กำลังใจสำหรับผู้ที่ไม่รู้ และอยากประสบผลสำเร็จในชีวิตต่อไป

ง. พูดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และสร้างอารมณ์ขัน ทำให้จิตใจร่าเริง ไม่น่าเบื่อหน่าย และเหมาะสำหรับผู้ฟังทั่วไป^{๖๘}

พระครูปลัดสุบิน วชิรปญฺโญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของผู้ฟังรายการธรรมะจากสถานีวิทยุกองพลทหารม้าที่ ๒ โดยศึกษาเฉพาะรายการเสียงธรรมจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” พบว่า พฤติกรรมการรับฟังรายการธรรมะจากสถานีวิทยุกองพลทหารม้าที่ ๒ นั้นเพศหญิงจะมีความสนใจฟังมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๗ ความถี่ในการรับฟังรายการธรรมะมากที่สุดคือการรับฟังเป็นประจำทุกวัน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ ช่วงเวลาที่รับฟังรายการมากที่สุดในวันจันทร์-ศุกร์ คือ ช่วง ๒๐.๐๐-๐๑.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๔ ในวันเสาร์และวันอาทิตย์คือช่วงเวลา ๐๑.๐๐-๐๕.๓๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕ และส่วนใหญ่จะมีความสนใจฟังรายการธรรมะก่อนนิทรา คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐ เหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างฟังรายการมากที่สุด คือ ชอบอุดมการณ์ของรายการ และฟังเพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาชีวิต รองลงมาคือฟังเพื่อพัฒนาจิตใจ และฟังแล้วให้ทราบหลักการพระพุทธศาสนา^{๖๙}

---

^{๖๘} พระมหาบุญเลิศ ฐมฺมทสฺสี, “ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิทยาคม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๕๗, ๑๕๐.

^{๖๙} พระครูปลัดสุบิน วชิรปญฺโญ, “การศึกษาพฤติกรรมของผู้ฟังรายการธรรมะจากสถานีวิทยุกองพลทหารม้าที่ ๒: รายการเสียงธรรมจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๕๘

พระวุฒิกर्ณ วุฑฒิกโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแพร่พุทธธรรมของพระราชวรมุณี (ประยูร ธรรมจิตโต)” จากการสัมภาษณ์พระราชวรมุณี พบว่า ในตอนนี้สังคมเรียกร้องว่ามีพระนักเผยแผ่มีน้อย สิ่งที่สำคัญในอนาคตอันใกล้ วิทยู โทรทัศน์จะฟรี ก็จะมีเสรีภาพมากขึ้นค่าเช่าจะถูกกลง พระสงฆ์จะมีโอกาสมากขึ้นคือ

๑. ต้องฝึกพระภิกษุสามเณรให้มากขึ้น

๒. ยืนหยัดในหลักธรรม

๓. เมื่อวิทยู โทรทัศน์ เป็นของกลางหรือเป็นสมบัติของชาติ

จะเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ อาจจะมีสถานีวิทยู หรือโทรทัศน์เป็นของตนเอง ถ้าไม่มี แต่เวลา ก็อาจจะถูกกลง เพราะฉะนั้นในแง่วิทยู โทรทัศน์จะไปได้ดี ถ้าไม่มีการควบคุมให้ดีหรือไม่มีการฝึกฝนก็จะทำให้มีปัญหาได้ เพราะฉะนั้นจะต้องมีการเตรียมตัว ซึ่งตอนนี้ศาสนาอื่นๆ เขาก็มีสถานี่เป็นของตนเองแล้ว แต่ศาสนาพุทธเรายังไม่มี มหาวิทยาลัยสงฆ์จะต้องมีการฝึกฝนอบรมหรือพัฒนาเรื่องนี้อย่างจริงจัง และเทคนิคในการเผยแผ่นั้น ควรเน้นย้ำเป็นพิเศษในการสอนธรรมะให้เข้าถึงประชาชน ธรรมะต้องมีชีวิตชีวา แม้ธรรมะจะเป็นสังฆธรรมหรือปรมัตถ์ก็ตาม ก็จะต้องสอนให้เข้าถึงจิตใจ ให้คนทำได้แก้ปัญหาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาประยุกต์ให้เข้ากับในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะคำพูด ใช้ภาษาคนร่วมสมัย เวลาสอนจะเน้นสัมปหังสนา คือต้องไม่เครียด ใช้อารมณ์ขันเข้าแทรกหรือศิลปะความงดงาม นำเสนอเนื้อเรื่องเป็นลำดับ นำเอาเรื่องที่ยาก มาพูดให้ง่ายขึ้น ต้องมีศิลปะปรุงเนื้อหารธรรมะให้เหมาะกับกลุ่มคนหรือกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มสรุป คือ

- ต้องทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย
- ใช้ศิลปะให้ชวนติดตาม
- พัฒนาเรื่องให้เป็นลำดับ มีเหตุผล
- มีการทำทนายตนเอง ก็จะต้องศึกษาเนื้อหาหรือประเด็นเพิ่มเติมอยู่เสมอ
- มีนิทานหรือเหตุการณ์ต่างๆ มาเปรียบเทียบประยุกต์และมีตัวอย่างใหม่ๆ อยู่เสมอ
- จะมีประเด็นใหม่ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ^{๑๐}

---

^{๑๐} พระวุฒิกर्ณ วุฑฒิกโร, “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแพร่พุทธธรรมของพระราชวรมุณี (ประยูร ธรรมจิตโต)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓. หน้า ๗๑-๗๒.

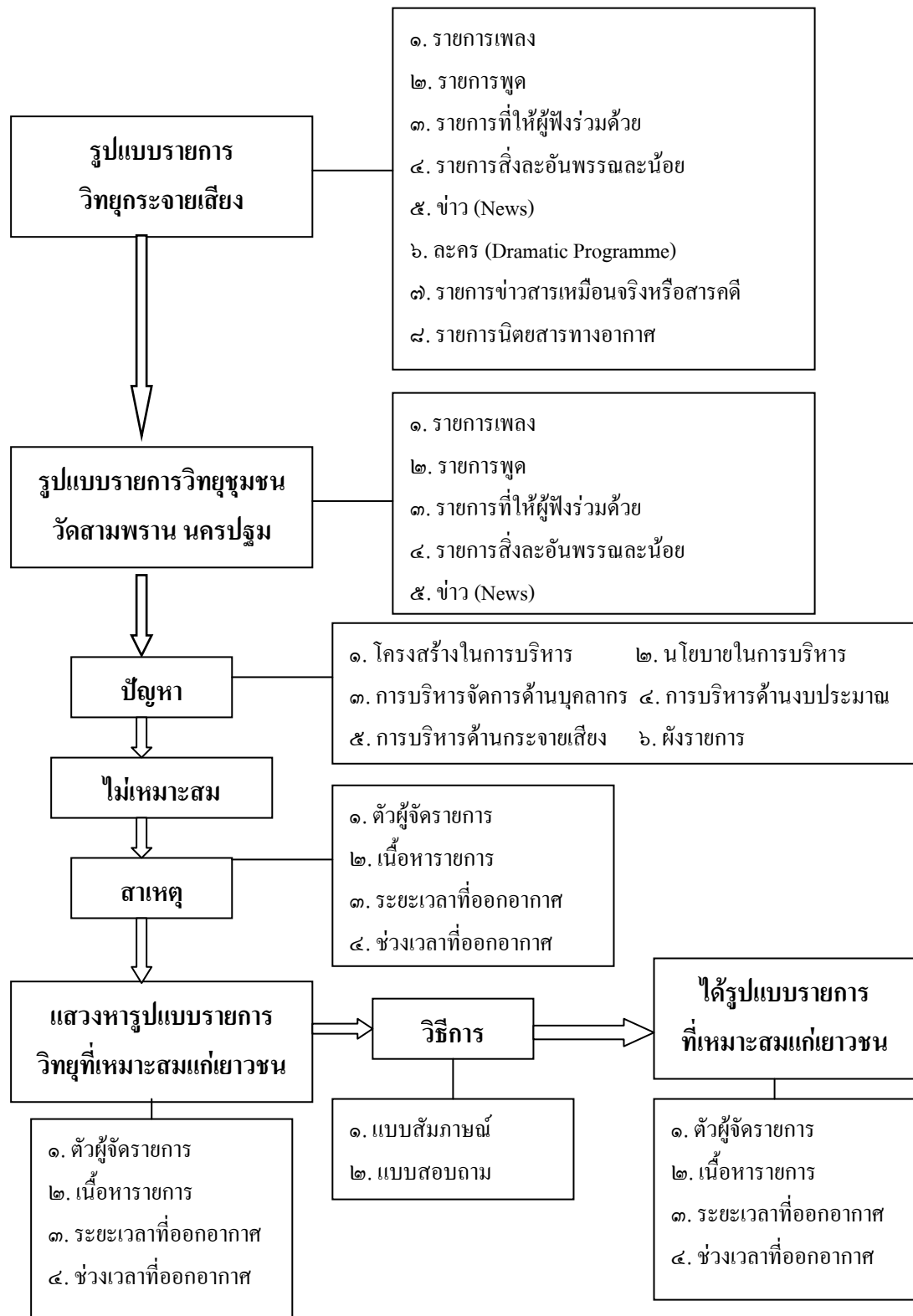
ศิริวรรณ ัญญาเจริญศักดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะของสมณะ
จันทเสฏฐ์ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงพบว่า ประเด็นหลักของการรับฟังการเผยแพร่ธรรมะ คือผู้ฟังให้
ความสำคัญและความสนใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในชีวิตประจำวันโดยไม่คำนึงถึง
สถานะของผู้จัดรายการว่าเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มุ่งห่มจีวรภายใต้การควบคุมขององค์กรศาสนาที่
ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ หรืออยู่ภายใต้สังกัดองค์กรใด แต่สาเหตุหนึ่งของการรับฟังเป็นประจำ
เนื่องจากรูปแบบของการเผยแพร่เป็นแบบถามตอบปัญหา และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ฟัง ประกอบ
กับรูปแบบการจัดรายการของสมณะจันทเสฏฐ์มีความน่าสนใจและหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ ซึ่ง
สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียง ชนิตนิตยสาร (Magazine Program)
ทำให้ผู้ฟังติดตามรับฟังเป็นประจำ

ทางด้านผู้ฟังที่ฟังเป็นบางครั้ง มีสาเหตุหลักมาจากเวลาในการรับฟังไม่เอื้ออำนวย ทว่า
ผู้ฟังกลุ่มนี้ยังคงสนใจที่จะรับฟังหรือติดตามฟังถ้ามีโอกาส เพราะได้ประโยชน์จากเนื้อหา
หลักธรรมในรายการ และชอบในรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะของสมณะจันทเสฏฐ์ ที่ไม่น่าเบื่อ ถ้า
ไม่มีโอกาสรับฟังก็จะซื้อเทปหรือวีซีดีการเผยแพร่ธรรมะของสมณะจันทเสฏฐ์ไปฟังแทน หรือเข้า
ร่วมกิจกรรมที่ทางสันตโศภกิจจัดขึ้น^{๓๑}

---

^{๓๑}ศิริวรรณ ัญญาเจริญศักดิ์, “ศึกษารูปแบบการเผยแพร่ธรรมะของสมณะจันทเสฏฐ์
ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง” (รายงาน โครงการเฉพาะบุคคล) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖. หน้า ๖๘.

๒.๖ กรอบแนวคิด

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในครั้งนี้ มีรูปแบบการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสังเกตการณ์ (Observation) และการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการศึกษาดังต่อไปนี้

๓.๑ ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะรายการวิทยุที่เผยแพร่ทางสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน ออกอากาศในระบบ เอฟ.เอ็ม. ด้วยคลื่นความถี่ ๘๘.๘๐ เมกะเฮิร์ตซ์ รัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร โดยออกอากาศเป็นประจำทุกวันจันทร์ถึงอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๐๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.

๓.๒ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) หรือการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ข้อมูล ๒ แหล่งรวมกัน ดังนี้

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้วิธีการหาข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของรายการและการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิทยุกระจายเสียง เพื่อทราบถึงการบริหารจัดการของวิทยุชุมชน วัดสามพราน นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตการณ์ (Observation) ด้วยการจดบันทึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูล บทสรุปรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

จากวิทยานิพนธ์ หนังสือ เอกสาร บทความ เว็บไซต์ (Web-site) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยุกระจายเสียง, วิทยุชุมชน, รายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุชุมชน และรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และเอกสารที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาอื่นๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์วิธีการสื่อสาร การเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาภาคสนามต่อไป

๑.๒.๑ ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ผู้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตวัดสามพราน ในระยะไม่เกิน ๑๕ กิโลเมตร ตามรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ มาตรา ๔๐ เกี่ยวกับวิทยุชุมชน ซึ่งแบ่งกลุ่มประชากรในการวิจัยเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

ก. ประชากรที่เข้ามาถือบวชปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดสามพราน ซึ่งเดินทางมาจากสถานที่ต่าง ๆ ในวันพระ และวันอาทิตย์ ช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๔๘ จำนวน ๓๐๐-๕๐๐ คน

ข. ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสามพรานและสามารถรับฟังคลื่นความถี่จากสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพรานได้

๑.๒.๒ การสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๐ คน* จากประชากรทั้งหมด จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive) ไปตามอำเภอและตำบลต่างๆ ที่สามารถรับฟังวิทยุชุมชนของวัดสามพราน ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มต่างๆ ดังนี้

๑. เยาวชน ได้แก่ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๖ ปีขึ้นไปถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์ จำนวน ๑๕๐ ตัวอย่าง

๒. ผู้ใหญ่ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุมากกว่า ๒๕ ปี ขึ้นไป อันประกอบด้วย

ก. ผู้จัดการ ได้แก่ นักจัดการวิทยุชุมชนในอำเภอสามพราน จำนวน ๒๐ ตัวอย่าง

ข. พระภิกษุ ได้แก่ พระภิกษุในอำเภอสามพราน จำนวน ๕๐ ตัวอย่าง

ค. นักวิชาการ ได้แก่ ครู, อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนภายในพื้นที่อำเภอสามพราน จำนวน ๓๐ ตัวอย่าง

ง. ผู้ฟังทั่วไป นอกเหนือจากผู้จัดการ พระภิกษุ และนักวิชาการ จำนวน ๕๐ ตัวอย่าง

---

*เปิดจากตารางการกำหนดจำนวนตัวอย่าง Yamane

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ อย่าง ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ดังนี้

๓.๓.๑. แบบสอบถาม ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย รายละเอียดต่างๆ จำนวน ๒ ชุด ดังต่อไปนี้

ชุดที่ ๑ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินการจัดรายการของวัดสามพรานจากกลุ่มผู้ฟังทั่วไป

ชุดที่ ๒ เป็นข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลส่วนตัว

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพ
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังรายการธรรมะทั่วไปและรายการธรรมะของสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน จำนวน ๑๑ ข้อ แบบสอบถามประโยชน์และความพอใจที่ได้รับฟังสถานีวิทยุชุมชนของวัดสามพราน ๑ ข้อ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนของวัดสามพราน ๑ ข้อ

ส่วนที่ ๓ เป็นข้อมูลข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

๓.๓.๒. แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ศึกษาเลือกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิทยุชุมชนวัดสามพราน โดยประกอบด้วยคำถามทั้งหมด ๘ ข้อดังนี้

๑. การบริหารและโครงสร้างการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานมีรูปแบบอย่างไร

๒. การกำหนดและวางกรอบนโยบายการดำเนินรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานเป็นอย่างไรบ้าง

๓. การพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานเป็นอย่างไร

๔. แหล่งที่มาของเงินทุนสนับสนุน สำหรับการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานมีที่มาอย่างไร

๕. รูปแบบ เนื้อหาสาระที่น่าสนใจในรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานเป็นอย่างไร

๖. โอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมจัดรายการ ร่วมบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานเป็นอย่างไรบ้าง

๗. ปัญหาและสาเหตุในการดำเนินงานบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานมีอะไรบ้าง

๘. ปัญหาและสาเหตุในการดำเนินรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนมีอะไรบ้าง

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ๓ ทาง คือ

๓.๔.๑ รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่แจกให้กลุ่มประชากรตัวอย่างตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ คือ จำนวน ๓๐๐ ชุด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ บันทึกทำประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาอภิปรายผล เพื่อทราบถึงรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

๓.๔.๒ รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน

๓.๔.๓ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) จากวิทยานิพนธ์ หนังสือ เอกสาร บทความ เว็บไซต์ (Web-site) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยุกระจายเสียง, วิทยุชุมชน, รายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับรายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุชุมชน และรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และเอกสารที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาอื่นๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์วิธีการสื่อสาร การเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชนของวัดสามพราน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

๑. ใช้ความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยการหาค่าสถิติ เพื่อใช้อธิบายตัวแปรคือ ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมของวัดสามพราน ในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน และการแปลความหมายจากผลที่ได้จากความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ประโยชน์และความพอใจที่ได้รับฟังสถานีวิทยุชุมชน ของวัดสามพราน

เกณฑ์การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย (X)	ความหมาย
๔.๕๐-๕.๐๐	ดีมากที่สุด
๓.๕๐-๔.๔๕	ดีมาก
๒.๕๐-๓.๔๕	ปานกลาง
๑.๕๐-๒.๔๕	น้อย
๑.๐๐-๑.๔๕	น้อยที่สุด

๒. วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกตการณ์ (Observation) เพื่ออธิบายถึงลักษณะปัญหา อุปสรรค และกระบวนการผลิตรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธรักษาทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานด้วยวิธีพรรณนา (Description)

บทที่ ๔

วิเคราะห์และประเมินผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการสำรวจประชากรในการศึกษารูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน ของวิทยุชุมชน สวพ.สามพราน คลื่นความถี่ ๘๘.๘๐ Mhz. ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตวัดสามพราน ในระยะไม่เกิน ๑๕ กิโลเมตร ซึ่งมีจำนวนประชากรประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน จากการได้ลงไปศึกษาวิจัยเชิงสำรวจตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ และสุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐๐ คนดังกล่าว ผลจากการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามมีดังนี้

ส่วนที่ ๑ การบริหารจัดการสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน

๔.๑ การดำเนินงานบริหารจัดการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน

การศึกษาการบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชน เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน สามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ โครงสร้างการบริหารจัดการ นโยบายการบริหารจัดการรายการเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา การบริหารจัดการด้านบุคลากร การบริหารจัดการด้านงบประมาณ การบริหารจัดการด้านการกระจายเสียง ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ โครงสร้างการบริหารจัดการ

จากการศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา พบว่า มีคณะกรรมการหลักๆ ที่ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารงานและคณะกรรมการผลิตรายการเพียง ๒ ชุด ซึ่งคณะกรรมการบริหารงานจะทำหน้าที่ในการออกนโยบาย คู่มืองบประมาณใช้จ่ายต่างๆเกี่ยวกับการบริหารการดำเนินงานของสถานีวิทยุชุมชน จัดโครงการฝึกอบรมผู้ผลิตรายการและผู้บริหารรายการ และกำหนดผังรายการออกอากาศของสถานี ส่วนคณะกรรมการผลิตรายการจะทำหน้าที่ในการผลิตรายการ จัดรายการ ศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลประสานงานกับทางหน่วยราชการ สถานศึกษา เกษตรกร และประสานงานกับชุมชนหรือบุคคลใน

ชุมชน หน่วยราชการ สถานศึกษา เกษตรกร พ่อค้าแม่ค้า และประชาสัมพันธ์ของชุมชน จังหวัดที่จะมาจัดรายการ โดยการฝึกอบรม แนะนำ คอยควบคุมให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดรายการ

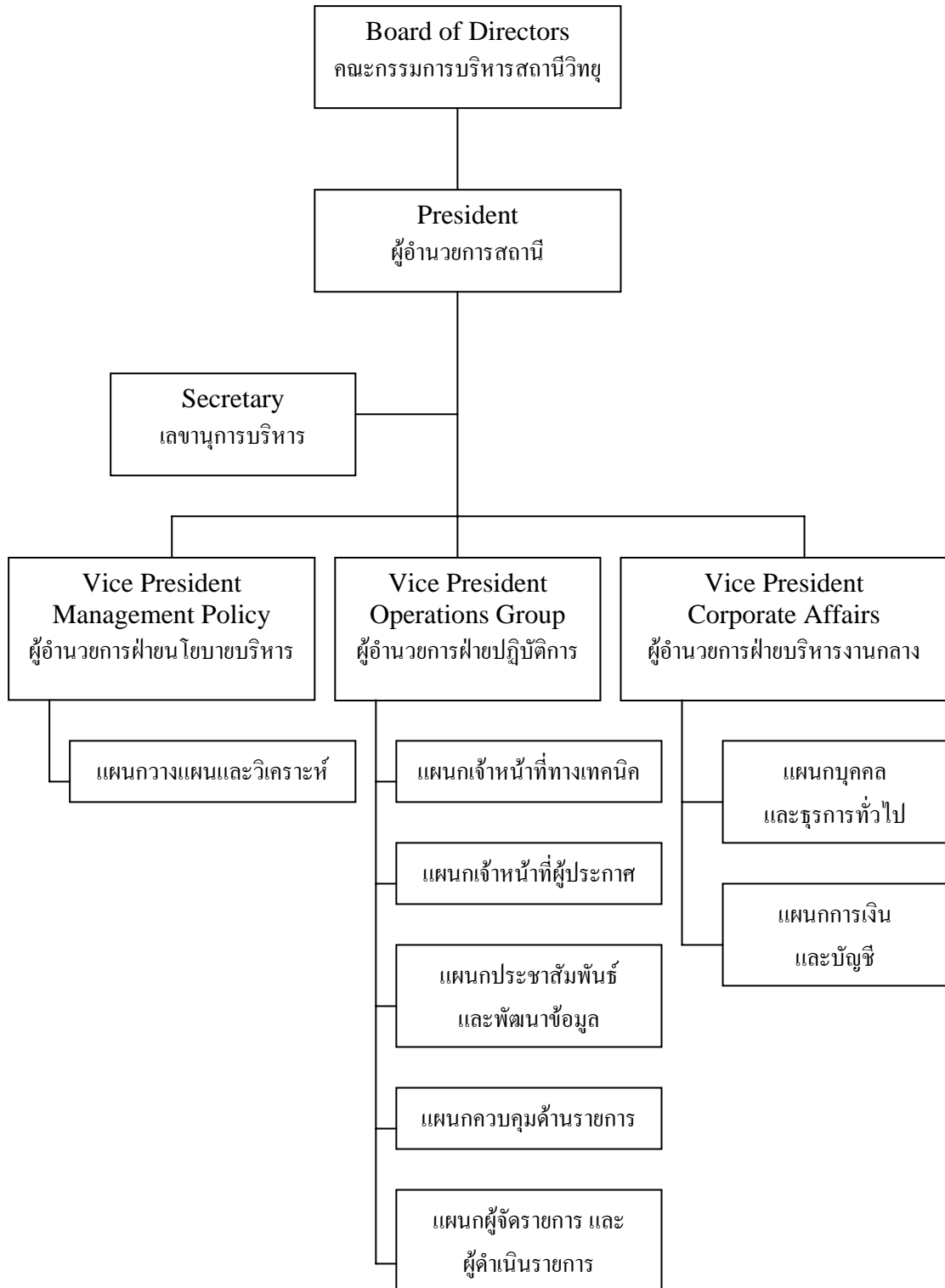
จากการสัมภาษณ์ถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดรายการ และการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อพระพุทธศาสนาของวัดสามพรานของประชาชน พบว่า “นโยบายของสถานีนั้นเปิดกว้างให้คนจากหลายๆ กลุ่มเข้ามาร่วมจัดรายการ แต่ในเรื่องของการกำหนดนโยบายยังรอความชัดเจนอยู่ สวพ.สามพราน ถึงจะขาดความสมบูรณ์ในเรื่องขององค์กรตามกฎระเบียบ มาตรการ หรือการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน แต่ก็ถือว่าได้ให้บริการประชาชนมากกว่าหลายๆ สถานีในปัจจุบัน บางสถานีจัดตั้งขึ้นมาด้วยเงินทุนที่เป็นเอกชนและดำเนินการบริหารเพื่อธุรกิจโดยตรง ขณะนี้ สวพ.สามพรานพร้อมเปิดกว้างให้บุคคลภายนอกเข้ามาตัดสินใจในเรื่องของนโยบายและการดำเนินการ

ตั้งแต่เริ่มสถานีดำเนินการ ได้มีนายปรัชญา จินจันทรวงษ์ อดีตนายอำเภอสามพราน ปัจจุบันเป็นปลัดจังหวัดมุกดาหาร มาจัดรายการ นายอำเภอพบประชาชน ทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๘.๐๐ – ๙.๐๐ น. ตลอดระยะเวลาประมาณ ๓ ปี ปัจจุบันมีรายการ ตำรวจพบประชาชน จาก สภ.อ.สามพราน และทางสถานีเคยได้รับเกียรติจากผู้ว่าราชการจังหวัด นายประสาธ พงศ์ศิวกัญ มาจัดรายการ ผู้ว่าฯ พบประชาชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดส่งเจ้าหน้าที่ระดับ ๖ จำนวน ๒ ท่าน มาจัดรายการวัฒนธรรมทุกวันพุธ นอกจากนี้ทางสถานียังเป็นจุดที่ได้รับการตรวจเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์ฝ่ายตรวจสอบสถานีวิทยุโดยตรง นายเทศมนตรีกว่า ๓๐ เทศบาล เข้ามาเยี่ยมชมดูงานและจัดรายการในการพบปะพี่น้องประชาชน สมาชิกสภาเทศบาล โรตารี ไลออน กลุ่มแม่บ้าน โอท็อป กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และอีกหลายหน่วยงานที่เข้ามาใช้บริการทำรายการเพื่อสังคม แต่ส่วนใหญ่จะเป็นสถาบันการศึกษาที่เข้ามาขอดูงาน ศึกษางาน ขอทำบันทึกรายการ เช่น มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยสยาม วิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน เป็นต้น”^๑

---

^๑ชยันตชัย พฤกษ์สุกาญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

ผังโครงสร้างองค์กร (สวพ. สามพราน)

จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับ โครงสร้างการบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน พบว่า “มีคณะกรรมการบริหารเพียง ๒ ชุด เนื่องจากเป็นการ ก่อตั้งวิทยุชุมชนขึ้นเป็นโครงการนำร่อง เพื่อทดลองการถ่ายทอดเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา เป็นครั้งแรก และได้จัดตั้งก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ ออกมาบังคับใช้ ซึ่งอยู่ใน ขั้นตอนการทดลองออกอากาศนั้นยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดตั้ง การบริหารงานที่ถูกต้องตาม รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ บทบัญญัติมาตรา ๔๐ เป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรอิสระ เพื่อจัดสรร คลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมของ ประเทศไทย ฉะนั้นการบริหารจัดการจึงจัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะของวัดสามพราน และเมื่อ มาตรา ๔๐ ได้มีผลบังคับใช้แล้ว ทางวัดสามพรานก็ได้พยายามที่จะดำเนินการตามขั้นตอนและ วิธีการบริหารให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ โดยการได้เชิญชวนให้ข้าราชการ สถานศึกษา เทศบาล พ่อค้าแม่ค้า ประชาชนผู้ที่มีความรู้ความสามารถร่วมเป็นกรรมการบริหารจัดการรายการ วิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน ซึ่งการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการ รายการ นั้นจึงยังไม่สมบูรณ์แบบ และอยู่ในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขอยู่”^๒

๔.๑.๒ นโยบายในการบริหารจัดการ

จากการศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชน เพื่อเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน พบว่า “การผลิตรายการส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และเพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยรวม โดยมีนโยบายหลักหรือวัตถุประสงค์ในการผลิตรายการ ดังนี้

- เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ตามแนวทางของ พระพุทธศาสนาให้มีเสถียรภาพที่มั่นคงในระดับชุมชน
- เพื่อเป็นสื่อกลางสร้างเครือข่ายในทุกสาขาอาชีพในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง
- เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชน
- เพื่อเชื่อมโยงสมาชิกของชุมชนผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ และทัศนคติการสร้าง ความเข้าใจของชุมชน
- เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น
- เพื่อฝึกทักษะให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไปได้เรียนรู้และ เสริมสร้างประสบการณ์ในการเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการรายการวิทยุชุมชน

---

^๒ชันทชัย พุทธิสุกาญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๕๕.

- เพื่อเป็นการบริการและส่งเสริมความรู้ ต่อชุมชนในด้านการศึกษา การเกษตร สุขภาพ สาธารณสุข อนามัย การกีฬา ความมั่นคงของรัฐ การประกอบอาชีพ การเผยแพร่ข่าวสาร เศรษฐกิจ สังคม

- เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ปรากฏ ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ

- เพื่อส่งเสริมสถานที่สำคัญ แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอสามพราน ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพของชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน กลุ่มสินค้า OTOP

- เพื่อให้ชุมชนได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

- เพื่อสร้างพลังการมีส่วนร่วม และความสมัครสมานสามัคคีของผู้คนในชุมชน

ก. ธรรมนูญที่ยึดถือประเพณีปฏิบัติของวิฑูชุมชน สวพ. สามพราน

๑. เทิดทูนรักษาและดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ พระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์

๒. เปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลในพื้นที่กระจายเสียงสามารถเข้าถึงได้ง่าย เท่าเทียม และมี

ส่วนร่วมในการจัดรายการ

๓. เป็นสมบัติสาธารณะที่เป็นเจ้าของร่วมกันโดยการบริหารจัดการด้วยตนเอง

๔. ใช้ระบบอาสาสมัครเข้ามาช่วยในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

๕. ไม่มุ่งหวังกำไรทางธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยกำหนดให้มีการโฆษณาหารายได้เท่าที่เหมาะสม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายได้ชั่วโมงละไม่เกิน ๖ นาที โดยพิจารณาค่าใช้จ่ายตามมติของคณะกรรมการบริหารสถานีวิทยุ

๖. มีความเป็นอิสระ โดยปราศจากการครอบงำและแทรกแซงจากกลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์โดยมิชอบ กลุ่มการเมือง และพรรคการเมืองทุกระดับ

๗. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร เชื่อมโยงการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อชุมชนที่ยั่งยืน

ข. ระเบียบกติกาก การปฏิบัติของวิฑูชุมชน สวพ. สามพราน

๑. ผู้ดำเนินรายการต้องซื่อสัตย์ มีคุณธรรมและเป็นกลางทางการเมือง

๒. ผู้ดำเนินรายการต้องตรงต่อเวลา และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่ตนเองได้รับมอบหมาย

๓. ผู้ดำเนินรายการต้องเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกชนิด

๔. ผู้ดำเนินรายการต้องใช้ภาษาที่สุภาพ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดใส่ร้ายหรือพูดพาดพิงให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย

๕. ผู้เข้าดำเนินรายการต่างๆ ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสถานีวิทยุ โดยการพิจารณาอนุมัติจากผู้อำนวยการสถานี โดยออกเอกสารอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

๖. รูปแบบของการจัดรายการต่างๆ ต้องให้สอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมของผู้คนในชุมชน

๗. ผู้เข้าดำเนินรายการต้องได้รับการอบรม ถึงกฎระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย พ.ร.บ. วิทยุโทรคมนาคมในเบื้องต้น โดยเจ้าหน้าที่ของทางสถานีวิทยุที่อนุญาตให้เข้ามาดำเนินรายการ

๘. วิทยากรที่เชิญมาออกรายการวิทยุในรายการต่างๆ ให้มีการบันทึกเสียงไว้ทุกครั้งเพื่อการตรวจสอบ

๙. รายการต่างๆ ที่ถ่ายทอดสดโดยเปิดรับสัญญาณโทรศัพท์หน้าไมค์ ต้องขออนุญาตผู้อำนวยการสถานีวิทยุ เป็นกรณีเฉพาะเรื่องนั้นๆ ต่อครั้ง/รายการ/การดำเนินงาน/การถ่ายทอดสัญญาณเสียง

๑๐. เจ้าหน้าที่ฝ่ายช่างเทคนิคต้องอยู่ประจำห้องส่งสถานีทุกครั้ง เมื่อมีการถ่ายทอดสัญญาณเสียงรายการสด

๑๑. ห้ามนำอาหารและเครื่องดื่มที่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์เข้ามารับประทานในห้องส่งสัญญาณเสียงโดยเด็ดขาด

๑๒. ทุกวันพระ วันอาทิตย์ วันนักขัตฤกษ์ และวันสำคัญต่างๆ ให้จัดรายการถ่ายทอดสัญญาณเสียงเป็นกรณีพิเศษ

๑๓. การเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมกฎระเบียบข้อบังคับให้เป็นมติเกินครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการบริหารสถานีวิทยุ

ค. ระเบียบปฏิบัติในห้องส่งสัญญาณเสียง วิทยุชุมชน สวพ. สามพราน

๑. ทุกต้นชั่วโมงต้องมีพระราชดำรัส

๒. ถ่ายทอดรายการข่าว จากส่วนกลางกรมประชาสัมพันธ์

๓. รายการที่คณะสงฆ์ หรือแม่ชีจัดนั้น ควรสลับด้วยเพลงธรรมะเท่านั้น (เว้นแต่ช่วงเทศกาล)

๔. รายการเพลง นักจัดรายการควรเปิดเพลงธรรมะสลับกับเพลงทางโลก หรือเพลงธรรมะต้นรายการกับท้ายรายการ สำหรับเพลงธรรมะนั้น ผู้จัดควรพูดเนื้อหาของเพลงให้เข้าใจ ส่วนเพลงทางโลก ห้ามเปิดเพลงเกี่ยวกับการเมือง หรือประเทปปลุกระดมช่วยในการผิดศีลธรรม ฯลฯ

๕. รายการแต่ละรายการ ผู้จัดรายการควรรักษาเวลาด้วย และควรจะสรุปก่อน ๕ นาที ส่วนท่านที่ให้เปิดเทปนั้น ควรจะซ้ำกันไม่เกิน ๑ วัน

๖. ผู้จัดรายการถ้าดีดฐระ หรือไม่มาออกรายการ ควรแจ้งให้ทางสถานีวิทยุฯ ทราบก่อน ประมาณ ๓๐ นาที

๗. ทางสถานีวิทยุฯ ขอสงวนสิทธิ์เทปออกอากาศ ห้ามนำออกห้องส่ง”

“เนื่องจากสถานี สวพ.สามพราน ตั้งอยู่ในวัดสามพราน พื้นฐานเรื่องพระพุทธศาสนาจึงตั้งเป้าไว้ให้มีการเผยแพร่ธรรมะ การสอดแทรกธรรมะเข้าไปในรายการ หรือจัดรายการธรรมะมากกว่า ๕๐% แต่ก็อาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม และทางสถานีก็ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนจังหวัดนครปฐม เพื่อรวมกลุ่มกันให้มีความเข้มแข็ง แต่อย่างไรก็ตามทางสถานีก็อยู่ภายใต้กรอบของระเบียบของทางราชการที่กำหนดไว้”^๓

๔.๑.๓ การบริหารจัดการด้านบุคลากร

จากการศึกษาการบริหารจัดการด้านบุคลากร พบว่าได้มีการดำเนินการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และผลิตรายการให้ถูกต้องมีประสิทธิภาพของรายการวิทยุชุมชน เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน และเพื่อขยายเครือข่าย (อาสาสมัคร)

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร ของรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน นั้น พบว่า “สวพ.สามพรานถือว่าเป็นสถานีทดลองถ่ายทอดเสียงเพื่อพระพุทธศาสนา หัวใจสำคัญคือคนควบคุม คนจัดรายการ ปัจจุบันทางสถานีพยายามที่จะปรับปรุง พัฒนาบุคลากรให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดส่งเจ้าหน้าที่ พระสงฆ์ ผู้จัดรายการเข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตร นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง ๖-๗ คนแล้ว ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็ได้กระจายกันไปอยู่ตามที่ต่างๆ นอกจากนี้ทางสถานียังได้เชิญเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ ฝ่ายอบรมนักจัดรายการมาทำการฝึกอบรมให้ถึงที่วัด ในส่วนของการสอบรับใบประกาศเป็นนักประกาศข่าวหรือนักจัดรายการอย่างถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคุณสมบัตินักจัดรายการของกรมประชาสัมพันธ์นั้น ทางสถานีก็พยายามจัดส่งบุคลากรของทางสถานีเข้าไปสอบ ที่สอบผ่านแล้วก็มีเพียง ๒ ท่าน แต่การส่งสอบใบประกาศของทางสถานีนั้น ไม่ได้ส่งสอบอย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่ทางสถานี สวพ.สามพราน ก็พยายามที่จะสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ รวมไปถึงกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อติดต่อเข้ามาฝึกอบรมให้ความรู้กับบุคลากรทางสถานี หรือส่งบุคลากรของทางสถานีไปเข้าร่วมการฝึกอบรมกับสถาบันการฝึกอบรมจากภายนอกอยู่เป็นประจำ

---

^๓ ษันทชัย พุทธิศุภกาญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและเงินทุน งบประมาณในการจัดส่งและการจัดฝึกอบรมของทางสถานีดด้วย”^๔

๔.๑.๔ การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านงบประมาณ พบว่า “เรื่องของการบริหารจัดการด้านงบประมาณของการทำรายการ เช่น ค่าแอร์ ค่ากระดาษ การดำเนินงานให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในค่าใช้จ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมข้างนอกร่วมกับชุมชน การบริหารการจัดการสถานี การจัดการฝึกอบรมผู้ผลิตรายการและผู้บริหารสถานีนั้น เป็นงบของทางวัดทั้งหมด แต่การขออนุญาตทำรายการ สวพ.สามพรานขอในนามของมูลนิธิหลวงพ่อบุชโศภานา ทั้งนี้เพราะการบริหารสถานีวิทยุชุมชนนี้ยังเป็นเพียงโครงการนำร่อง เพื่อทดลองการถ่ายทอดเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดสามพรานเท่านั้น จึงยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางข้าราชการ หน่วยงาน หรือชุมชน

ที่จริงทางสถานีเปิดกว้างที่จะรับผู้สนับสนุนรายการเพื่อเอางบประมาณมาบริหารจัดการ ซึ่งมีข้อดี คือ สามารถนำงบประมาณมาพัฒนาเครื่องมือ เครื่องมือ จ้างผู้จัดรายการซึ่งจะเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีคณะกรรมการแต่ก็มีข้อเสียคือ ทำให้รายการต่างๆ โดนครอบงำโดยนายทุน สวพ.สามพรานก็สามารถเปิดรับผู้สนับสนุนรายการได้ เพราะเป็นไปตามมติของคณะรัฐมนตรีก่อนที่คณะกรรมการ กสช. จะเกิด ที่อนุญาตให้สถานีวิทยุชุมชนมีโฆษณาได้ไม่เกิน ชั่วโมงละ ๖ นาที แต่เมื่อศึกษาในเชิงลึกแล้ว พบว่าการรับผู้สนับสนุนรายการเป็นปัญหาที่ขัดแย้งกันในระดับผู้บริหารของส่วนกลาง ทาง สวพ.สามพรานจะเป็นลักษณะของการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ให้โดยไม่คิดมูลค่าใดๆ ตามนโยบายคือการช่วยเหลือ ถ้า สวพ.สามพรานไม่ได้รับการช่วยเหลือจากวัดหรือมูลนิธิ ก็คงต้องเข้าสู่กรอบของการต้องรับผู้สนับสนุนรายการเพื่อบริหารจัดการแน่นอน”^๕

---

^๔ ษันทชัย พุทฺธสฺสกาญจน, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

^๕ สัมภาษณ์บุคคลเดียวกัน.

๔.๑.๕ การบริหารจัดการด้านการกระจายเสียง

ศึกษาจากเอกสารและการบันทึกผู้ฟังที่โทรเข้ามาทางรายการนั้น ทำให้ทราบว่าการส่งสัญญาณออกอากาศของทางสถานีวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่พระพุทธรูปของวัดสามพรานนั้น ครอบคลุมพื้นที่ดังนี้ มีอำเภอสามพราน นครชัยศรี พุทธมณฑล อ้อมน้อย อ้อมใหญ่ กระทุ่มแบน บ้านแพ้ว บางแพ และปริมณฑลของกรุงเทพฯ

จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการกระจายเสียงรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่พระพุทธรูป พบว่า “การดำเนินงานในส่วนของการผลิตรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานนั้นจะมีเพียง ๒ ชุด คือ คณะกรรมการบริหารงานและคณะกรรมการผลิตรายการ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ประธานกรรมการบริหารงานจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการผลิตรายการทั้งหมด เช่น การจัดการเวลาแต่ละรายการ การกำหนดเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของแต่ละรายการ การวางแผนการผลิตรายการ การดำเนินการประสานงาน กิจกรรมต่างๆ กับทางชุมชน และการเชิญผู้ร่วมรายการมาพูดคุยในรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่พระพุทธรูปของวัดสามพราน หากเกิดปัญหาขึ้นก็จะเสนอเรื่องให้คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสม”^๖

และจากการศึกษาเอกสารประกอบของวิทยุชุมชน สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ Mhz. (สื่อสร้างสรรค์สังคม เพื่อชุมชนที่ยั่งยืน) พบว่า ลักษณะการเผยแพร่พระพุทธรูปทางวิทยุชุมชนของวัดสามพราน จะมีนโยบายด้านการกระจายเสียงหรือกรอบแนวทางการออกอากาศของรายการต่าง ๆ ทางสถานี จำแนกออกเป็นประเภทของรูปแบบรายการดังต่อไปนี้

ก. เพลง ได้แก่

รายการ “บันเทิงธรรม บันเทิงเพลง” (โดย...ช. คำชะอี)

ผู้ดำเนินรายการ : นายราชัน สุวรรณไทรย์

การศึกษา : ประถมศึกษา ๔

อายุ (ปี) : ๖๒ ปี

อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่ให้ความบันเทิงแก่ท่านผู้ฟังในทุกระดับวัย

---

^๖พระสุเทพ กิตติธมฺโม, สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

วัตถุประสงค์

- เปิดเพลงที่มีเนื้อหาสาระ พร้อมสอดแทรกคุณธรรม
- ประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของผู้รับฟังทางบ้าน
- จัดเพลงตามคำขอของทางบ้าน

รายการ “ดนตรีบรรเลง เพลงพื้นเมือง” โดย...หนุ่มสาวชาวเหนือ/ใต้ (ยกเลิก)

ผู้ดำเนินรายการ : คุณอัจฉรา สนิทรัก

การศึกษา : ประถมศึกษา ๔

อายุ (ปี) : ๕๕ ปี

อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่ให้ความสุขความบันเทิงสอดแทรกธรรมะแก่ผู้รับฟัง ตลอดถึงเปิดเพลงพื้นเมืองของแต่ละภาค เพื่อให้พี่น้องทุกภาคทุกภาษา ฟังภาษาไทย ภาษาใจ ภาษาธรรม เดินทางไปอยู่ภาคใดก็สามารถสื่อสารเข้าใจ เป็นพี่น้องเดียวกัน และเปิดเพลงตามคำขอที่ติดต่อมาจากทางบ้าน ตลอดถึงประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่พี่น้องต่างท้องถิ่นที่เข้ามาทำงานในเขตภาคกลาง ในเขตอำเภอสามพรานและเขตปริมณฑลโดยรอบ
  - เพื่อสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น
  - เพื่อรักษาวัฒนธรรมทางภาษาของแต่ละภาค ที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ให้มีความมั่นคงยั่งยืนยาวนานตลอดไป
  - เพื่อรวมกลุ่มพี่น้องประชาชนในแต่ละภาค ที่เข้ามาทำงานในเขตภาคกลาง ให้เกิดความรักความสามัคคี มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด จะได้สร้างประโยชน์เพื่อสังคมโดยส่วนรวมสืบไป
- ขอเชิญท่านติดตามรับฟังรายการ ดนตรีบรรเลง เพลงพื้นบ้าน เป็นลำดับสืบต่อไป
- นอกจากรายการที่กล่าวมาแล้วยังมีรายการเพลงอื่นๆ อีก แต่ยังไม่มีการกำหนดนโยบายด้านการกระจายเสียงหรือกรอบแนวทางการออกอากาศ จึงเป็นการพุดนำเข้าสู่รายการแบบธรรมดา ซึ่งได้บันทึกเทปนำเข้าสู่รายการเอาไว้ รายการเพลงดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

๑. รายการฟังเพลงฟังธรรม (โดย DJ.จอย)
๒. รายการเพลงรับอรุณ (เปิดเทปเพลงบันทึก)
๓. รายการเพลงยามบ่าย สาวสามพราน
๔. รายการลูกทุ่งสู่ธรรม (เปิดเทปเพลงลูกทุ่ง)
๕. รายการเพลินเพลงกับยายใต้ (โดย คุณอรรธา สนิทรัก)
๖. รายการสนทนา ยามเย็น (เขวชนจัดรายการ)

ข. รายการพูด ได้แก่

รายการ “หน้าต่างสังคม ชุมชนสามพราน” (โดย....ก้องแก้วมังกร)

ผู้ดำเนินรายการ : คุณชนันตชัย พฤกษ์สุภาภรณ์
การศึกษา : กำลังศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อายุ (ปี) : ๓๑ ปี
อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน (ไวยาวัจกร)

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่สะท้อนข่าวสารของชุมชน เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างภาครัฐและหน่วยงานในสังกัดตลอดพี่น้องประชาชนทุกหมู่เหล่า

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นหน้าต่างเปิดรับ ข้อมูลข่าวสารของชุมชน
- เพื่อกระจายข่าวสารในวงราชการ
- เพื่อนำเอาวิถีแห่งการดำเนินชีวิตในภาคเกษตรกรรม ของพี่น้องในชุมชนมาส่งเสริม

สนับสนุนให้สาธารณชนได้รับทราบ

- เพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งความเข้าใจอันดี ของพี่น้องในชุมชนต่างๆ

รายการ “ตามรอยพระยุคลบาท” โดย...คุณน้ำทิพย์ (ยกเล็กชั่วคราว)

ผู้ดำเนินรายการ : คุณจันทร์ทิพย์ มั่นจะนา
การศึกษา : กำลังศึกษาปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อายุ (ปี) : ๕๐ ปี
อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่เกี่ยวข้องด้วยโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ท่านทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อปวงชนชาวไทยอย่างหาที่สุดมิได้ ทรงพระราชทานแนวทางในการดำเนินชีวิตด้วยหลักของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นที่พึ่งของประชาชน

วัตถุประสงค์

- เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโครงการหลวง
- เพื่อเผยแพร่โครงการพระราชดำริให้เป็นที่รู้จักของประชาชน
- เพื่อเทิดพระเกียรติคุณของพระองค์ท่านฯ ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนโดยทั่วไป

รายการ “แปดหมื่นสี่พันพระชนมพรรษา” โดย...คณะสงฆ์วัดสามพราน (ยกเลิก)

ผู้ดำเนินรายการ : พระต่อศักดิ์ ฐิตสีโล กับพระชเนศ สุวิมุตโต

การศึกษา : ปริญญาตรี กับ ปวช.

อายุ (ปี) : ๓๐ ปี กับ ๒๕ ปี

อาชีพ : พระสงฆ์ วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่น้อมนำเอาพระสังฆธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้ง ๔๕,๐๐๐ พระชนมพรรษามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ตลอดถึงดำรงตนอยู่ในสังคมาด้วยความสงบสุขร่มเย็น

วัตถุประสงค์

- เพื่อน้อมนำเอาพระสังฆธรรมในพระไตรปิฎกมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
- เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญา ในการนำเอาหลักแห่งธรรมะ มาใช้ในการบริหารงาน บริหารคนและบริหารใจ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา
- เพื่อเรียนรู้หลักการดำเนินชีวิตตามแนวทางวิถีพุทธ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของฆราวาสธรรมและพรหมวิหาร ๔

รายการ “พุทธประวัติ” โดย...ปิยสีโลภิกขุ (ยกเลิกชั่วคราว)

ผู้ดำเนินรายการ : พระศรีอาริยะ ปิยสีโล

การศึกษา : กำลังศึกษาปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อายุ (ปี) : ๓๑ ปี

อาชีพ : พระสงฆ์ วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

การแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ นิตานธรรมบทตลอด ๔๕ พรรษากาล มาเป็นเครื่อง
น้อมนำจิตใจ เพื่อให้เกิดสติปัญญา

วัตถุประสงค์

- เพื่อน้อมนำจิตใจให้เกิดความศรัทธาในบวรพระพุทธศาสนา
- เพื่อนำเอาธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
- เพื่อสร้างกุศลศรัทธาให้เกิดขึ้นในหมู่พุทธศาสนิกชน

รายการ “นิตานเย็นใจ” โดย...อากง (ยกเล็ก)

ผู้ดำเนินรายการ : พระสุเทพ กิตติธมฺโม
การศึกษา : กำลังศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อายุ (ปี) : ๓๕ ปี
อาชีพ : พระสงฆ์ วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่สอดแทรกคุณธรรม โดยนำเอานิตานพื้นบ้าน ข้อคิดต่างๆ ที่แฝงด้วยคติ
ธรรมมาเป็นแนวทางที่จะขัดเกลาจิตใจให้มีความเมตตา อ่อนน้อมถ่อมตน ตลอดถึงดำรงชีวิตอยู่
ด้วยความไม่ประมาท และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์เหล่านี้ไปสู่คนรุ่นใหม่ให้มีพื้นฐานแห่ง
คุณธรรมตลอดไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นสาระธรรม น้อมนำมาเป็นคติข้อคิดในการดำเนินชีวิต
- เพื่อความบันเทิง เกิดความรอบรู้ และเป็นสาระประโยชน์

รายการ “หลวงตาจำศีล” โดย...หลวงตาแก้ว

ผู้ดำเนินรายการ : พระโสภณ โสภโณ
การศึกษา : ประถมศึกษา ๔
อายุ (ปี) : ๗๖ ปี
อาชีพ : พระสงฆ์ วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่สอนให้ระลึกถึงความทรงจำที่เป็นประโยชน์ เป็นสาระ และมีคุณธรรม
ชีวิตของคนเราที่ผ่านมามาตลอดชั่วอายุขัย ย่อมผ่านความยากลำบาก ความสุข ความทุกข์มากมาย

วัตถุประสงค์

ความทรงจำเป็นสิ่งที่คอยย้ำเตือนให้เราได้ดำเนินชีวิตด้วยความสุข ความรัก และความปรารถนาดีต่อกัน ทรงจำในคำสั่งสอนของผู้มีพระคุณ คือ บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ทรงจำในความรักที่มีต่อครอบครัวสามภรรยา คือ สอนลูกหลานให้มีคุณธรรม ทรงจำในหน้าที่ คือ รับผิดชอบในการงานและรักษาระเบียบวินัย ทรงจำในสถานที่ที่มีพระคุณ ที่ยืน เดิน นั่ง นอน คือ ให้เคารพในที่อยู่ ที่อาศัย เสมือนหนึ่งหลวงตาจำศีล คือ ทรงจำในสิ่งที่ดี ที่เป็นคุณเป็นบุญ อันจะเป็นมรดกตกไปสู่ลูกหลานในวันหน้า ให้ได้รับความสุขและความเจริญสืบไป

รายการ “รอยบุญถนนวนุทธคุณ ๑๐๘ โถง ๑๐๘ ดวงธรรม ๑๐๘ พระคาถา” โดยแม่ชีเปมิกา (ยกเล็ก)

ผู้ดำเนินรายการ : แม่ชีเปมิกา สุขพิศาล

การศึกษา : ประถมศึกษา ๔

อายุ (ปี) : ๕๐ ปี

อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่ชี้แนวทางแห่งการดำเนินชีวิต เพื่อให้ทุกคนได้มีที่อยู่ที่อยู่อาศัยได้วิชาความรู้ ได้ชื่อเสียงเงินทอง เกียรติยศ ตำแหน่งหน้าที่การงาน จากผู้มีศีลสูง ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ซึ่งจะมีจิตวิญญาณของผู้ทรงศีลสูงตั้งแต่สมัยพุทธกาลมาเกี่ยวข้อง มาถึงสูในร่างกายของเรา ให้ได้พบสมบัติ ให้มีความเจริญในหน้าที่การงาน เรียกว่าได้เดินตามรอยบุญถนนวนุทธคุณ ๑๐๘ โถง ๑๐๘ ดวงธรรม ๑๐๘ พระคาถา

วัตถุประสงค์

- เพื่อชี้แนวทางในการเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ อยู่ในหลักศีลธรรม คือ สัมมาอาชีวะ
- เพื่อชี้แนวทางในการทำงานที่ชอบที่สุดจริต คือ สัมมากรรมันตะ
- เพื่อชี้แนวทางในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียรชอบ คือ สัมมาวายามะ
- เพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีพในสังคมด้วยความไม่ประมาท ในทางที่จะสร้างกุศลให้เกิดขึ้น คือ สัมมาสติ เป็นต้น

(ต่อจากนี้ไป ขอให้ทุกท่านได้ตั้งสติ กำหนดลมหายใจเข้ารู้ หายใจออกรู้ รู้ลมหายใจเข้าออกให้สบาย กำหนดจิตรับฟังเสียงธรรม จากรายการรอยบุญถนนวนุทธคุณ ๑๐๘ โถง ๑๐๘ ดวงธรรม ๑๐๘ พระคาถา เป็นลำดับสืบต่อไป)

ออกอากาศทางสถานีวิทยุ สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ Mhz. เวลา ๒๑.๐๐-๒๑.๓๐ น.

เพลงต้นรายการ ชื่อเพลงเต่าโพธิสัตว์

เพลงท้ายรายการ ชื่อเพลง .....

รายการ “ถือศีลกินเจไร้ทุกข์โศก” โดย...แม่ชีฉลวย (ยกเลิก)

ผู้ดำเนินรายการ : แม่ชีฉลวย แก้วบุญเทียม

การศึกษา : ประถมศึกษา ๔

อายุ (ปี) : ๖๕ ปี

อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่สอนให้ลด ละ เลิก การเบียดเบียนชีวิตเลือดเนื้อ ด้วยการมาตั้งสัจจะทานอาหารมังสะวิรัติ อาหารเจ บางคนมีโรคภัยไข้เจ็บอันเป็นกรรมมรดกเพราะผิดศีลข้อที่ ๑ รักษา มรดกทรัพย์สมบัติของตระกูลไว้ไม่ได้เพราะผิดศีลข้อที่ ๒ ครอบครองขาดความรักสามัคคีปรองดอง ทะเลาะเบาะแว้งเพราะผิดศีลข้อที่ ๓ ขาดคนจริงใจ เจรจากการค้าการขายไม่สำเร็จเพราะผิดศีลข้อที่ ๔ หลงใหลพลั้งเผลอขาดสติไม่อยู่กับเนื้อกับตัวเพราะผิดศีลข้อที่ ๕ จึงขอให้ได้มาตั้งสัจจะรักษาศีล กินเจ ชีวิตจึงจะมีความสุข ลูกหลานจะไม่คดโกง ไม่นอกใจพ่อแม่ โรคภัยไข้เจ็บอันเป็นกรรมมรดก ก็จะหมดไปสิ้นไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อรณรงค์การไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์
- เพื่อเชิญชวนตั้งสัจจะทานอาหารเจ ละโภชน ดับความอาฆาต
- เพื่อฝึกจิตเจริญเมตตา ให้อภัยไม่ผูกโกรธจองเวรต่อกัน
- เพื่อสร้างความรักให้ปรากฏในหมู่สรรพสัตว์ เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย

(ต่อจากนี้ไป ขอให้ทุกท่านได้กำหนดรู้ในอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน รับฟังรายการ ถือศีลกินเจเต็มใจขจัดภัยไร้ทุกข์ ให้มีความสุขกำหนดรู้ในเสียงที่ได้ฟัง เป็นลำดับสืบต่อไป)

ออกอากาศทางสถานีวิทยุ สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ Mhz.เวลา ๑๘.๓๐-๑๙.๐๐ น.

เพลงต้นรายการ ชื่อเพลงพระยาม

เพลงท้ายรายการ ชื่อเพลง .....

รายการ “ตามรอยพระโพธิสัตว์” โดย...แม่ชีเพียงใจ (ยกเลิกชั่วคราว)

ผู้ดำเนินรายการ : แม่ชีเพียงใจ แซ่ฟอง

การศึกษา : ปวช.

อายุ (ปี) : ๔๘ ปี

อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่ชี้ให้เห็นถึงการบำเพ็ญ การสร้างบารมีตามรอยพระโพธิสัตว์ พ่อแม่ครูบาอาจารย์ ผู้มีศีลสูงเปรียบเสมือนพระโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นผู้เสียสละให้ผู้อื่นมีความสุข ท่านเป็นผู้มีความอดทนต่อความยากลำบาก สุขมาก่อน ทุกข์มาก่อน แม้จะมีอุปสรรคก็ไม่ท้อแท้ สามารถฟันฝ่าปัญหามาประการผ่านพ้นมาได้ ถึงแม้จะมีชีวิตเป็นเดิมพันก็ไม่หวั่นไหว เพราะแรงปรารถนาอันศรัทธามั่นคง ขอให้เราทุกท่านได้ทำตาม ปฏิบัติตาม เราจะได้พบพระโพธิสัตว์ในวันหน้า คือผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้มีจิตเมตตาชี้หนทาง ชี้อุทิศทรัพย์อริยทรัพย์อันเป็นมรดก คือ คุณธรรม คุณงามความดี มาสู่ตัวเรา ผู้ครอบครองวงศ์ตระกูล ทำกิจการงานในส่วนใดก็จะเจริญรุ่งเรืองสมความปรารถนา

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้เกิดกำลังใจในการสะสมเสริมสร้างบารมี
- เพื่อเจริญศรัทธาให้ผู้ที่ได้ฟังเกิดความปรารถนาที่จะสร้างความคิด
- เพื่อเป็นอนุสติ เครื่องเตือนใจให้การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยความไม่ประมาท และไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคที่จะสะสมความคิด
- เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตโดยตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เชื่อในหลักของกรรมที่ตนเองได้สร้างมา และพร้อมฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาในสิ่งนั้นๆ ด้วยสติ ศรัทธา ปัญญา อย่างมั่นคง

(ต่อจากนี้ไป ขอให้ทุกท่านได้ภาวนาตั้งสติ กำหนดเห็นพระประธานในห้องพระหิ้งพระที่อยู่ในบ้าน ภาวนาให้เห็นพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ตลอดถึงเจ้านายผู้บังคับบัญชา หายใจเข้าออกกำหนดรู้ในงาน ในหน้าที่รับผิดชอบ กำหนดรับฟังเสียงธรรมรายการ ตามรอยพระโพธิสัตว์ เป็นลำดับสืบต่อไป)

ออกอากาศทางสถานีวิทยุ สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ Mhz. เวลา ๑๘.๐๐-๑๘.๓๐ น.

เพลงต้นรายการ ชื่อเพลงแก้วแก้วประการ

เพลงท้ายรายการ ชื่อเพลง .....

รายการ “กองทุนพ่อ กองบุญแม่ กองบุญกตัญญู” โดย...แม่ชีอุบลรัตน์

ผู้ดำเนินรายการ : แม่ชีอุบลรัตน์ ปรากฏพันธ์

การศึกษา : ปวส.

อายุ (ปี) : ๕๔ ปี

อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่เน้นความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สอนให้ลูกหลานมีความเคารพต่อผู้ที่เกิดมาก่อน ผ่านชีวิตอันแสนลำบาก ผ่านร้อนผ่านหนาว ผู้ใดที่มีลูกหลานไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ไม่มีความกตัญญู ขอให้ได้มีโอกาสอุทิศผลบุญสู่วิญญาณบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ บุคคลใดอยากมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี ขอให้ได้มีโอกาสไปอุปัฏฐากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ท่านจะได้รับมรดก คือคุณธรรมเหล่านี้ นำพาไปสู่ความเจริญสมความปรารถนา

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างจิตสำนึก ความเอาใจใส่ต่อผู้มีพระคุณในยามที่ท่านแก่ชรา
- เพื่อตั้งกองทุนกตัญญูเอาไว้สงเคราะห์คนชราอนาถาที่ขาดคนดูแล
- เพื่อรวมกลุ่มเป็นกำลังใจไปเยี่ยมเยียนคนแก่คนชราที่ไร้คนดูแล
- เพื่อสานสายใยสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงวัยกับลูกหลานให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัว

(ต่อจากนี้ไป กำหนดภาวนาหายใจเข้าให้เห็นหน้าพ่อ หายใจออกให้เห็นหน้าแม่ กำหนดภาวนาหายใจเข้าส่งความสุขถึงพ่อ หายใจออกส่งความสุขถึงแม่ กำหนดรู้จิตที่เป็นบุญส่งความสุขถึงญาติฝ่ายพ่อ ญาติฝ่ายแม่ สงบรู้รับฟังเสียงธรรม รายการกองทุนพ่อ กองบุญแม่ กองบุญกตัญญู ผู้ใดได้ภาวนารู้อย่างนี้ จะได้ยินเสียงพ่อ ได้ยินเสียงแม่ มาเตือนให้สติมีความสุข เป็นลำดับสืบต่อไป)

ออกอากาศทางสถานีวิทยุ สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ Mhz. เวลา ๐๖.๓๐-๐๗.๐๐ น.

เพลงต้นรายการ ชื่อเพลงคุ้มสมบัติ

เพลงท้ายรายการ ชื่อเพลง .....

นอกจากรายการที่กล่าวมาแล้วยังมีรายการพุดอื่นๆ อีก แต่ยังไม่มีการกำหนดนโยบายด้านการกระจายเสียงหรือกรอบแนวทางการออกอากาศ จึงเป็นการพุดนำเข้าสู่รายการแบบธรรมดา ซึ่งได้บันทึกเทปนำเข้าสู่รายการเอาไว้ รายการพุดดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

๑. รายการกองทุนกตัญญู (คำสอนแม่) (โดยแม่ชีอุบลรัตน์ ปรากฏพันธ์)
๒. เสียงธรรมจากวัดสามพราน (เทปบันทึกธรรมะของหลวงพ่อดังต่างๆ)
๓. รายการร่วมโพธิ์ใบบุญ (โดยพระเถระ วัดสามพราน)

ค. รายการที่ให้ผู้ฟังร่วมด้วย ได้แก่

รายการ “พินแดน แดนสามพราน” (โดย...หนุ่มท่าจีน)

ผู้ดำเนินรายการ : นายคะนองศิลป์ ขจรโมทย์

การศึกษา : ปริญญาตรี ราชภัฏนครปฐม

อายุ (ปี) : ๒๖ ปี

อาชีพ : ลูกจ้าง บริษัทเอกชน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่ให้ความบันเทิงแก่พี่น้องที่มาใช้แรงงานในบริษัทห้างร้าน และโรงงานต่างๆ ในเขตอำเภอสามพราน ซึ่งเป็นพนักงานลูกจ้างที่มาจากภาคต่างๆ โดยเฉพาะที่มาจากภาคอีสาน

วัตถุประสงค์

- เพื่อเชื่อมความเข้าใจอันดี ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง
- เพื่อศึกษาเรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมาย แล้วนำไปปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ ไม่ประมาท เสริมมองต่อผู้บังคับบัญชา
- เพื่อเป็นกำลังใจแก่พี่น้องต่างจังหวัด ที่มาใช้แรงงานในสามพราน
- เพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ขนบธรรมเนียมของภาคต่างๆ โดยใช้เสียงเพลงเป็นสื่ออ่อนน้อม น่าจิตใจ ให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

รายการ “มะพร้าวน้ำหอม” โดย...หนุ่มสามพราน

ผู้ดำเนินรายการ : นายคะนองศิลป์ ขจรโมทย์

การศึกษา : ปริญญาตรี ราชภัฏนครปฐม

อายุ (ปี) : ๒๖ ปี

อาชีพ : ลูกจ้าง บริษัทเอกชน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่ให้ความสุขความบันเทิงแก่ผู้รับฟัง ตลอดถึงเปิดเพลงตามคำขอที่ติดต่อมาจากทางบ้าน และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นแบบอย่างให้เยาวชนชายหญิงห่างไกลการพนันและยาเสพติด
- เพื่อรวมกลุ่มเยาวชนชายหญิงที่จะสร้างประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม
- เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนชายหญิงได้เข้ามามีส่วนร่วม เสนอแนะในด้านการกีฬา ประเพณีท้องถิ่น สภาพสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เป็นต้น

นอกจากรายการที่กล่าวมาแล้วยังมีรายการอื่นๆ อีก แต่ยังไม่มีการกำหนดนโยบายด้านการกระจายเสียงหรือกรอบแนวทางการออกอากาศ จึงเป็นการพุดนำเข้าสู่รายการแบบธรรมดา ซึ่งได้บันทึกเทปนำเข้าสู่รายการเอาไว้ รายการดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

๑. รายการสี่อรัถ สื่อกาษากับการพัฒนาชุมชน(โดยตำรวจจากสถานีตำรวจสามพราน)
๒. รายการผู้นำท้องถิ่นพบประชาชน (โดยตัวแทนผู้นำท้องถิ่นสามพราน)
๓. รายการนายอำเภอพบประชาชน (โดยนายอำเภอสามพราน)
- ง. รายการสิ่งละอันพันละน้อย ได้แก่

รายการ “ลูกผู้ใหญ่บ้านทำเงิน” โดย...ศิลาทำเงิน (ยกเลิก)

ผู้ดำเนินรายการ : นายรณชิต ศรีคุ้มเก่า
การศึกษา : กำลังศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อายุ (ปี) : ๒๕ ปี
อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่เชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกบ้าน กับผู้นำชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประธาน อบต. ให้มีความสมัครสมานเป็นแนวทางเดียวกัน ตลอดถึงเพื่อให้เกิดความเคารพในความอาวุโส ทั้งในด้านคุณวุฒิ วิทยุติ และตำแหน่งหน้าที่การงาน

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้ความเคารพยำเกรงระหว่างลูกบ้านกับผู้นำชุมชน
- เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม
- เพื่อสร้างรูปแบบตัวอย่างของการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านสาธารณูปโภค สภาพาสสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความยั่งยืน มีเสถียรภาพ

รายการ “เยาวชนพื้นเมือง” โดย...สาวสามพราน (ยกเลิก)

ผู้ดำเนินรายการ : คุณสุดา สุทธิประเสริฐ
การศึกษา : ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อายุ (ปี) : ๔๑ ปี
อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่เน้นความกตัญญู รู้คุณบิดา-มารดา ตลอดถึงส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนนักเรียนในท้องถิ่นให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความสามัคคี ในกลุ่มเยาวชน

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับเยาวชนในเขตอำเภอสามพราน
- เพื่อจัดกลุ่มเยาวชนสานฝันวันสดใส เพื่ออนาคตที่สดใส
- เพื่อสงเคราะห์เด็กยากจน อนาคตา ขาดคนเลี้ยงดู
- เพื่อจัดตั้งทีมงาน เพื่อนยามยาก โดยการรวมกลุ่มไปเยี่ยมเยียน พุดคุย ให้กำลังใจ

แก่ผู้ด้อยโอกาส

- ฝึกอบรมเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ในการเข้ามามีส่วนร่วมการจัดรายการวิทยุชุมชน

รายการ “๑ ในสยาม” (โดย...ยายแก้ว)

ผู้ดำเนินรายการ : คุณสาริกา พิมพา

การศึกษา : ปริญญาตรี

อายุ (ปี) : ๓๖ ปี

อาชีพ : เจ้าหน้าที่วัดสามพราน

เนื้อหาของรายการ

เป็นรายการที่ถ่ายทอดประสบการณ์ของชีวิตที่ผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านความยากลำบาก ผ่านวิกฤติปัญหาของชีวิต โดยมีหลักของธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งยายแก้วสามารถเป็นแบบอย่างในการแนะนำ ตักเตือน เป็นกำลังใจให้ลูกหลานได้รู้ตาม เดินตาม เป็นมรดกตกทอดซึ่งก็คือคุณธรรม

วัตถุประสงค์

- เปิดรับอาสาสมัคร ชมรมคนกตัญญู เพื่อสงเคราะห์คนชรา
- เพื่อเป็นเพื่อนแก่ผู้สูงวัยที่ลูกหลานมาเลี้ยงดู ลูกหลานทอดทิ้ง
- จัดตั้งกลุ่มผู้สูงวัย สงเคราะห์เลี้ยงดูคนแก่คนชราเป็นขวัญกำลังใจ

นอกจากรายการที่กล่าวมาแล้วยังมีรายการอื่นๆ อีก แต่ยังไม่มีการกำหนดนโยบายด้านการกระจายเสียงหรือกรอบแนวทางการออกอากาศ จึงเป็นการพุดนำเข้าสู่รายการแบบธรรมดา ซึ่งได้บันทึกเทปนำเข้าสู่รายการเอาไว้ รายการดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

๑. รายการสารระนำรู้ก้าวทันการศึกษา (เปิดเทปบันทึก)
๒. รายการสุขกายสบายชีวี (สารคดีชุมชน) (เปิดเทปบันทึก)
๓. รายการเถาะริมสวน...จวนสามพราน
๔. รายการเกษตรนำรู้ (โดย...หมอดิน)
- จ. ข่าว (News) ได้แก่
  ๑. ถ่ายทอดข่าวกรมประชาสัมพันธ์
  ๒. กฎหมายข่าวสารแรงงาน
  ๓. ข่าวสารสภาวัฒนธรรม

จากการสังเกตการณ์และการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์พบว่า “รายการส่วนใหญ่ที่มีวัตถุประสงค์ และเนื้อหาของรายการ จะต้องเปิดสปอร์ตต้นรายการก่อนเข้ารายการทุกครั้ง เพื่อต้องการให้ผู้ผลิตรายการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของรายการที่จัดขึ้นนี้ เพื่อควบคุมผู้ผลิตรายการไม่ให้นำเอาเนื้อหาออกประเด็น ไม่มีสาระ ไม่เกี่ยวข้องมาจัดรายการ และเป็นการบอกกล่าวแก่ผู้รับฟังก่อนถึงเนื้อหาสาระของรายการ เพื่อที่ผู้รับฟังที่สนใจจะได้ตั้งใจรับฟัง หรือจดบันทึก ข้อมูลข่าวสาร ชื่อรายการ ผู้ผลิตรายการ เวลาในการออกอากาศ เพื่อที่จะได้ติดตามรับฟัง หรือสอบถาม แสดงความคิดเห็นได้ถูกต้อง แต่ก็อาจจะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างตามสมควร ปัจจุบันบุคลากรที่มาจัดรายการยังน้อยอยู่ ส่วนรายการภาคธรรมะในวันพระ วันอาทิตย์ วันสำคัญต่างๆ ก็จะเป็นรายการเฉพาะกิจที่ถ่ายทอดรายการทั้งวัน เป็นเนื้อหา กิจกรรมของวันนั้นๆ ไปเลย โดยงดรายการหลักของวันนั้นไป ส่วนรายการอื่นๆ เช่น ดำรวจพบประชาชน ข่าวสารจากสภาวัฒนธรรม ฯลฯ ก็จะมีผู้จัดรายการ ลักษณะของรายการก็จะมีสปอร์ตต้นรายการเป็นลักษณะเฉพาะของผู้จัดรายการเอง”^{๑)}

๔.๑.๖ ผังรายการ

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ผังรายการของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของวัดสามพราน พบว่า “การจัดผังรายการนั้นยังไม่แน่นอนเป็นรูปแบบตายตัว หรือกำหนดระยะเวลาของรายการ เนื้อเรื่องยังไม่ลงตัว ซึ่งที่ผ่านมาก็มีการปรับเปลี่ยนอยู่เป็นประจำ เพราะบางครั้งผู้จัดรายการคิดดูจะไม่สามารถมาจัดหรือดำเนินรายการได้ หรือเนื้อหาของรายการที่จัดนั้นไม่สามารถหาข้อมูล ข่าวสารได้ ดังนั้นทางสถานีจึงไม่สามารถที่จะจัดผังรายการที่สมบูรณ์ออกมาได้ รวมถึงเรื่องระยะเวลาในการออกอากาศซึ่งปัจจุบันออกอากาศกระจายเสียงตั้งแต่วันที่ ๐๓.๐๐

---

^{๑)} ษันตชัย พฤษ์สุกาญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

ถึง ๑๕.๐๐ นาฬิกา เป็นประจำทุกวันตรงช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ ก็จะมีการตัดเวลาให้เหลือน้อยลง
 อาจะปิดสถานีเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกาเพื่อความเหมาะสมในการบริหารจัดการสถานี”^๘ และศึกษา
 จากเอกสารของวิทยุชุมชน สวพ.สามพราน ประกอบ พบว่า ผังรายการมีลักษณะดังนี้

ผังรายการต่าง ๆ ทางสถานีวิทยุ สวพ.สามพราน เอฟ.เอ็ม. ๘๘.๘๐ เมกะเฮิรตซ์

วัน/ เวลา	อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
๐๓.๐๐- ๐๕.๐๐	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เสียงธรรม จากวัด สามพราน	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน
๐๕.๐๐- ๐๖.๐๐	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เพลง ธรรม รับอรุณ	เพลง ธรรม รับอรุณ	เพลง ธรรม รับอรุณ	เพลง ธรรม รับอรุณ	เพลง ธรรม รับอรุณ	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน
๐๖.๐๐- ๐๖.๓๐	ร่วมโพธิ์ ไบบุญ (พระเถระ)	เพลง ธรรม รับอรุณ	เพลง ธรรม รับอรุณ	เพลง ธรรม รับอรุณ	เพลง ธรรม รับอรุณ	เพลง ธรรม รับอรุณ	ร่วมโพธิ์ ไบบุญ (พระเถระ)
๐๖.๓๐- ๐๗.๐๐	กองบุญ กตัญญู (คำสอน แม่)	กองบุญ กตัญญู (คำสอน แม่)	กองบุญ กตัญญู (คำสอน แม่)	กองบุญ กตัญญู (คำสอน แม่)	กองบุญ กตัญญู (คำสอน แม่)	กองบุญ กตัญญู (คำสอน แม่)	กองบุญ กตัญญู (คำสอน แม่)

^๘ ชนันทชัย พุทธิศุภกาญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม

๐๗.๐๐- ๐๘.๐๐	ถ่ายทอด ข่าว กรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าว กรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าว กรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าว กรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าว กรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าว กรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าว กรม ประชา สัมพันธ์
๐๘.๐๐- ๐๙.๐๐	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	หน้าต่าง สังคม ชุมชน สามพราน	กฎหมาย ชุมชน ข่าวสาร แรงงาน	เวทีการ ศึกษา กับการ พัฒนา ชุมชน	นายอำเภอ สามพราน พบ ประชาชน	สื่อรัก สื่อภาษา กับการ พัฒนา ชุมชน	ผู้นำ ท้องถิ่น พบ ประชาชน
๐๙.๐๐- ๑๐.๐๐	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	ฟังเพลง ฟังธรรม	เกษตร น่ารู้โดย ...หมอดิน	ฟังเพลง ฟังธรรม	สุขภาพ สบายชีวิ (สารคดี ชุมชน	ฟังเพลง ฟังธรรม	เกาะ ริมสวน ...จวน สามพราน
๑๐.๐๐- ๑๑.๐๐	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	สาระน่ารู้ ก้าวทัน การศึกษา	สาระน่ารู้ ก้าวทัน การศึกษา	สาระน่ารู้ ก้าวทัน การศึกษา	สาระน่ารู้ ก้าวทัน การศึกษา	สาระน่า รู้ก้าวทัน การ ศึกษา	ข่าวสาร สภา วัฒนธรรม
๑๑.๐๐- ๑๒.๐๐	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	บันเทิง ธรรม บันเทิง เพลง	บันเทิง ธรรม บันเทิง เพลง	บันเทิง ธรรม บันเทิง เพลง	บันเทิง ธรรม บันเทิง เพลง	บันเทิง ธรรม บันเทิง เพลง	บันเทิง ธรรม บันเทิง เพลง
๑๒.๐๐- ๑๓.๐๐	ถ่ายทอด ข่าวกรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าวกรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าวกรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าวกรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าวกรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าวกรม ประชา สัมพันธ์	ถ่ายทอด ข่าวกรม ประชา สัมพันธ์
๑๓.๐๐- ๑๔.๐๐	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เสียงธรรม จากวัด สามพราน	เสียง ธรรมจาก วัด สามพราน	เสียง ธรรมจาก วัด สามพราน	เสียง ธรรมจาก วัด สามพราน	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เสียง ธรรมจาก วัด สามพราน

๑๔.๐๐-๑๕.๐๐	เสียง ธรรม จากวัด สามพราน	เพ็ลน เพลง กับยายได้	เพ็ลน เพลง กับยายได้	พินแค้น แค้น สามพราน	สาระนารู้ ข่าวสาร ก.แรงงาน	พินแค้น แค้น สามพราน	ลูกทุ่ง ผู้ธรรม
๑๕.๐๐-๑๖.๐๐	หลวงตา จำศีล	เพลงยาม บ้าย สาว สามพราน	เพลงยาม บ้าย สาว สามพราน	พินแค้น แค้น สามพราน	สาระนารู้ ข่าวสาร ก.แรงงาน	พินแค้น แค้น สามพราน	หนุ่ม มะพร้าว หวาน
๑๖.๐๐-๑๗.๐๐	ตาม รอยบุญ	ตามรอย เบื้องพระ ยุคลบาท	ตามรอย เบื้องพระ ยุคลบาท	สถาบัน อนาคต ศึกษาเพื่อ การ พัฒนา (IFD)	สถาบัน อนาคต ศึกษาเพื่อ การ พัฒนา (IFD)	สถาบัน อนาคต ศึกษา เพื่อการ พัฒนา (IFD)	จากใจ ถึงใจ
๑๗.๐๐-๑๘.๐๐	เพลง ยามบ้าย สนชยา ยามเย็น	เพลง ยามบ้าย สนชยา ยามเย็น	เพลง ยามบ้าย สนชยา ยามเย็น	ตามรอย เบื้อง พระ ยุคลบาท	ตามรอย เบื้อง พระ ยุคลบาท	ตามรอย เบื้อง พระ ยุคลบาท	เพลง ยามบ้าย สนชยา ยามเย็น
๑๘.๐๐-๑๘.๑๐	ตามรอย พระ โพธิสัตว์	ตามรอย พระ โพธิสัตว์	ตามรอย พระ โพธิสัตว์	ตามรอย พระ โพธิสัตว์	ตามรอย พระ โพธิสัตว์	ตามรอย พระ โพธิสัตว์	ตามรอย พระ โพธิสัตว์
๑๘.๑๐-๑๙.๐๐	ธรรมะ ก่อนนอน	ธรรมะ ก่อนนอน	ธรรมะ ก่อนนอน	ธรรมะ ก่อนนอน	ธรรมะ ก่อนนอน	ธรรมะ ก่อนนอน	ธรรมะ ก่อนนอน

๔.๒ วิเคราะห์การบริหารจัดการและปัญหาการดำเนินงานของสถานีวิชยชุมชน วัดสามพราน

จากการสังเกตการณ์ การศึกษาจากเอกสาร และสัมภาษณ์ในเรื่องปัญหาของการดำเนินงานบริหารจัดการวิชยชุมชนเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน สามารถจำแนกออกเป็นปัญหาต่างๆ ได้ดังนี้

๔.๒.๑ ปัญหาของโครงสร้างการบริหารจัดการ

จากการสัมภาษณ์ ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการ พบว่า “สวพ. วัดสามพราน มีผังโครงสร้างที่ดีและถูกต้อง ซึ่งมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยบริหารจัดการ แต่ในบางครั้งบุคลากรที่ดำรงตำแหน่ง ก็ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมประชุม รับทราบปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง จึงเป็นเพียงแต่ในนามประจำตำแหน่งอยู่ในผังโครงสร้างการบริหารเท่านั้น ซึ่งก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการวิฑูรยชุมชน วัดสามพราน ยังติดขัด ล่าช้าในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อเกิดปัญหขึ้นจะมีบุคคล ๒-๓ คนเท่านั้น โดยเฉพาะผู้อำนวยการสถานีและพระสงฆ์ ต้องรับภาระหนักในการติดต่อ ประสานงาน และ ดำเนินการปรึกษาหารือ ขอคำชี้แนะและการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหจากผู้มีอำนาจอนุมัติที่เกิดขึ้น”^๕

๔.๒.๒ ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการ

จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการวิฑูรยชุมชนเพื่อพระพุทธศาสนา ของวัดสามพรานพบว่า “การกำหนดนโยบายการบริหารจัดการนั้น ยังไม่มีการกำหนดแน่นอนชัดเจน เพราะอยู่ในช่วงการทดลอง และกำลังหาแนวทางการกำหนดนโยบายเพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น การกำหนดนโยบายเป็นการกำหนดขึ้นจากกรรมการผู้บริหารภายในวัดเท่านั้น โดยไม่ได้มีผู้บริหารหรือตัวแทนจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย จึงทำให้นโยบายที่กำหนดขึ้นยังไม่ครอบคลุมถึงประโยชน์และการแก้ไขปัญหาของชุมชน รวมถึงความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ หรือที่ประชาชนในชุมชนต้องการรับรู้อย่างแท้จริง เช่น เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือเป็นภัยแก่ประชาชนในชุมชน ทางสถานีไม่ได้มีเครือข่ายในชุมชนที่จะแจ้งข้อมูล ข่าวสารนั้นให้รับทราบ เพื่อประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้รับทราบ และนโยบายเพื่อเป็นสื่อกลางสร้างเครือข่ายในทุกสาขาอาชีพในชุมชนให้มีความเข้มแข็งก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ สืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายทางด้านการขยายเครือข่าย (อาสาสมัคร) ที่ไม่ชัดเจนและครอบคลุมถึงประชาชน ซึ่งมีผลมาจากนโยบายทางด้านงบประมาณ ค่าใช้จ่ายของทางสถานี อันเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการก็ไม่ชัดเจนเช่นกัน จึงส่งผลกระทบต่อ นโยบายส่วนอื่นๆ เช่น นโยบายการพัฒนาบุคลากร ที่จะจัดการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร หรือการปรับปรุงเครื่องมือ เครื่องมือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็ต้องล่าช้า หรือไม่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการ จึงเป็นปัญหาที่ทำให้ระบบการบริหารจัดการไม่สามารถดำเนินการได้ตาม

---

^๕ ษนันตชัย พฤกษ์สุกาญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิฑูรยชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๘.

นโยบายที่ตั้งเอาไว้ เช่น การจัดตารางการออกอากาศ ซึ่งทางสถานีได้มีการจัดตารางรายการตามรูปแบบที่ขึ้นเสนอต่อกรมประชาสัมพันธ์ไว้ พอหลังจากขึ้นไปแล้ว รายการต่างๆ ที่ได้จัดตั้งไว้ก็มีการเปลี่ยนแปลงอีก ปัจจุบันนี้ ทางสถานีก็สามารถปฏิบัติตามกรอบบางนโยบายได้มากกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์^{๑๐}

๔.๒.๓ ปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากร

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากร พบว่า “ปัญหาในด้านบุคลากรมีความเกี่ยวเนื่องกับนโยบายในการทำรายการ เช่น รายการเกี่ยวกับธรรมะ ก็ต้องใช้ผู้ดำเนินรายการที่เป็นพระภิกษุสงฆ์หรือแม่ชี ภายในวัด ปัจจุบันนี้จำนวนพระสงฆ์ แม่ชีที่อยู่ประจำวัดมีจำนวนไม่แน่นอน เนื่องจากวัดสามพรานเป็นวัดที่ยึดถือการปฏิบัติธุดงค์วัตร ทำให้พระสงฆ์ แม่ชีเจ้าหน้าที่มีการสลับผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปปฏิบัติกรรมฐานตามป่าช้า หรือวัดในสาขาอยู่บ่อยๆ ดังนั้นจึงเป็นปัญหาในส่วนของผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะที่ไม่เพียงพอ จากการสังเกตการณ์และศึกษาจากเอกสารพบว่า มีรายการธรรมะหลายรายการที่ถูกยกเลิกไป เช่น รายการพุทธประวัติ รายการหลวงตาจำศีล รายการตามรอยพระโพธิสัตว์ รายการนิทานเย็นใจ รายการแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ เป็นต้น บางครั้งก็ต้องยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับนโยบายของทางวัด เช่น ในวันพระวันอาทิตย์ หรือวันสำคัญต่างๆ ที่ทางวัดมีกิจกรรม ซึ่งพระสงฆ์ แม่ชี เจ้าหน้าที่จะต้องเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้การจัดรายการนั้นขาดผู้ดำเนินรายการ ทางสถานีก็จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการถ่ายทอดสดในกิจกรรมจากทางวัดแทน หรืออาจจะเอาเทปธรรมะของพระเถระผู้ใหญ่มาเปิดเสริมในส่วนของการอื่นๆ ก็ได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สก.อ.สามพราน มาจัดรายการทุกเช้าวันพุธ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มาจัดรายการเฉพาะกิจในบางครั้งบ้าง แต่เราก็ยังมีปัญหาด้านบุคลากรประจำในทางเทคนิคซึ่งเป็นหัวใจในการปรับเปลี่ยน ซึ่งมีพระสงฆ์มาช่วยดูแลและขาดบุคลากรผู้จัดรายการที่จะมาจัดอยู่ประจำรายการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาร่วมจัดรายการ เพราะเราใช้ระบบอาสาสมัคร ตามเจตนารมณ์ของวิฑูรุมชน คือ โดยประชาชนเพื่อประชาชน^{๑๑}

---

^{๑๐}ชยันตชัย พฤกษ์สุกัญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๘.

^{๑๑}ชยันตชัย พฤกษ์สุกัญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๘.

๔.๒.๔ ปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์ปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณของวิฑูรย์ชุมชน วัดสามพราน พบว่า “เป็นปัญหาที่มีผลกระทบไปสู่ปัญหาต่างๆ อีกมากมาย เช่น การพัฒนาสถานีทั้งทางด้านอุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือที่ทันสมัย การพัฒนาบุคลากรในการฝึกอบรม การว่าจ้างนักจัดรายการที่มีความรู้ความสามารถเข้าร่วมจัดรายการ จึงกลายเป็นปัญหาที่ทำให้สถานีวิทยุชุมชนของวัดสามพรานนั้น ยังไม่สามารถก้าวเข้าสู่ระบบสากลได้ เพราะงบประมาณค่าใช้จ่ายภายในสถานีนั้น ได้มาจากทางวัดโดยตรง ซึ่งตอนนี้ทางวัดก็ประสบปัญหาเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายภายในวัด เช่น งานก่อสร้างบูรณะปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้างอยู่ จึงส่งผลกระทบต่อมาถึงการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสถานีด้วย”

๔.๒.๕ ปัญหาการบริหารจัดการด้านการกระจายเสียง

จากการสังเกตการณ์และศึกษาจากเอกสาร พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการด้านการกระจายเสียงนั้น จะใช้เทปบันทึกรายการเก่าๆ ซ้ำๆ มาเปิดออกอากาศ เนื่องจากผู้ดำเนินรายการนั้นติดธุระ ไม่สามารถมาจัดรายการได้ต่อเนื่อง บางครั้งก็ขาดหายไป โดยเฉพาะรายการที่เป็นการเผยแพร่ธรรมะ เช่น รายการพุทธประวัติ รายการแปลคัมภีร์พระธรรมชาดก รายการหลวงตาจำศีล เป็นต้น จึงทำให้การบริหารจัดการด้านการกระจายเสียงนั้นประสบปัญหาอยู่ คือต้องมีการจัดปรับเปลี่ยนรายการต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งต้องใช้วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการนำเอาเพลงหรือธรรมะมาเปิดแทน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า “มีปัญหาของภาวะจำกัดในการส่งกระจายเสียง เนื่องจากสถานีอยู่ใกล้เขตปริมณฑล ซึ่งมีวิทยุคลื่นหลักอยู่แล้ว แต่ในด้านของคลื่นวิทยุชุมชน ในช่วงแรกๆ ก่อตั้ง สวพ.สามพราน ถือได้ว่าเป็นสถานีวิทยุชุมชนแรกๆ ของบริเวณนี้ ปัจจุบัน ได้มีสถานีวิทยุชุมชนในบริเวณนี้ไม่ต่ำกว่า ๑๕ สถานี ทำให้เกิดการแย่งคลื่น การทับซ้อนกันของคลื่น ทำให้ผู้ฟังรับฟังได้ไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย และหันไปฟังวิทยุคลื่นอื่นๆ ที่ชัดเจนกว่า

อุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือ เทคโนโลยีของสถานี สวพ.สามพราน ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จนมาถึงปัจจุบันนี้ ถ้าเปรียบเทียบกับวิทยุชุมชนต่างๆ ก็ต้องยอมรับว่าเครื่องมือเครื่องมือของเรายังอยู่ในยุคแรกๆ คือยังเป็นระบบอะนาล็อก ในขณะที่สถานีอื่นๆ ใช้ระบบดิจิทัลกันเกือบทั้งนั้น ซึ่งระบบที่เราใช้อยู่ เมื่อมีการขัดข้อง ต้องแก้ไข ก็ต้องหยุดรายการไป บางครั้ง ๑-๒ สัปดาห์ หรือเป็นเดือนก็เคยมี และปัจจุบันนี้ก็ยังเป็นปัญหาอยู่”^{๑๒}

^{๑๒} พระสุเทพ กิตติธรรมโม, สัมภาษณ์, ๒๕ มกราคม ๒๕๔๘.

๔.๒.๖ ปัญหาด้านผังรายการ

จากการสัมภาษณ์ปัญหาด้านผังรายการนั้น พบว่า “เป็นปัญหาที่มีผลสืบเนื่องมาจากการขาดผู้ดำเนินรายการ จึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนผังรายการอยู่บ่อยๆ ซึ่งบางครั้งผังรายการก็ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนจัดผังตารางรายการใหม่ที่มาแทนรายการเก่าที่ขกเลิกไปแล้ว เนื่องจากขาดความชัดเจนจากผู้ดำเนินรายการเก่า ที่ยังไม่แจ้งความจำนงมาให้ทางสถานีได้รับทราบอย่างแน่ชัด

การจัดผังรายการเป็นการควบคุมดูแลบริหารงานโดยผู้อำนวยการสถานี จุดเด่นของการจัดผังรายการของ สวพ.สามพราน คือ ไม่มีนายทุนมาควบคุมผังรายการ แต่ก็มีข้อด้อย คือ เมื่อไม่มีคนมาควบคุมก็ทำให้ผังรายการไม่ตายตัว แต่ก็ยังเป็นนโยบายของทางสถานีเช่นกันที่สามารถปรับเปลี่ยนรายการได้ตามความเหมาะสม”^{๑๑}

๔.๓. ปัญหาและสาเหตุของกระบวนการผลิตรายการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานแก่กลุ่มเยาวชน

จากการศึกษาด้านเอกสาร การสังเกตการณ์ การประเมินผลจากแบบสอบถามที่ได้จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์ พอสรุปปัญหาและสาเหตุของกระบวนการผลิตรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน ได้เป็นประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

๔.๓.๑ ปัญหาด้านผู้จัดรายการ

จากการสังเกตการณ์ การประเมินผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับปัญหาทางด้านผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานสามารถสรุปและจำแนกได้ดังนี้

ก. ภาพลักษณ์

ภาพลักษณ์ของผู้จัดรายการนั้นมีความสำคัญมากต่อการเผยแพร่ธรรมะ เพราะภาพลักษณ์ที่ดีย่อมทำให้ผู้ฟังเกิดความเคารพศรัทธา เชื่อถือ บอกสอนธรรมะอะไร ผู้ฟังมักจะเชื่อและปฏิบัติตาม แต่ถ้าหากภาพลักษณ์ไม่ดี การเผยแพร่ธรรมะก็ย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะผู้ฟังไม่เลื่อมใสศรัทธาที่จะติดตามรับฟัง

ปัจจุบันสื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเด็กเยาวชน ผู้ใหญ่ สามารถรับรู้ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ จากสื่อ ได้อย่างรวดเร็ว และข่าวที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ นั่นคือ ข่าวเกี่ยวกับความประพฤติที่ไม่ดีไม่เหมาะสมของ

---

^{๑๑} ษันตชัย พฤษ์สุกาญจน์, ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพราน สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

พระสงฆ์บางรูป ที่มีปรากฏออกมาตามสื่อมวลชนอยู่บ่อยๆ ทำให้ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ทั้งหมดในสายตาและความรู้สึก ทศนคติของประชาชนได้ลดความเลื่อมใสศรัทธาลง และได้แผ่ขยายไปถึงเด็กและเยาวชนด้วย จะพบเห็นอยู่บ่อยๆ ว่าเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาเวลาเดินผ่านพระสงฆ์หรือพระสงฆ์เดินผ่าน เวลาฝึกอบรมจริยธรรม คุณธรรม หรือเข้าไปสอนตามสถาบันการศึกษา เด็กเยาวชนจะไม่แสดงความเคารพกราบไหว้ จากสาเหตุดังกล่าวก็ได้ส่งผลมาถึงพระสงฆ์ผู้จัดรายการเผยแผ่ธรรมะ ทางวิทยุกระจายเสียงของวัดสามพรานด้วยเช่นกัน

ข. ความรู้

ความรู้ในเรื่องธรรมะของผู้จัดรายการนั้นมีความสำคัญมาก เพราะผู้ที่จัดรายการธรรมะได้ดีประสบความสำเร็จเป็นที่ชื่นชอบของผู้ฟังแล้ว จะต้องรู้ธรรมะเป็นอย่างดี จึงจะสามารถพูดคุย แนะนำ บอกสอนและอธิบายได้ดี ลึกซึ้ง ชัดเจน และเข้าใจง่าย ผู้ฟังก็จะเกิดความสนใจ อยากติดตามรับฟังและอยากจะทำปฏิบัติตาม แต่ถ้าผู้จัดรายการไม่มีความรู้ในเรื่องของธรรมะดี พูดหรืออธิบายผิดๆ ถูกๆ ก็ย่อมทำให้ผู้ฟังไม่เชื่อถือและสนใจเปิดรับฟัง

จากการสังเกตการณ์เกี่ยวกับความรู้ของผู้จัดรายการเผยแผ่ธรรมะทางวิทยุชุมชนของวัดสามพราน พบว่า ผู้จัดรายการจะมีการศึกษาระดับแตกต่างกัน ตั้งแต่ระดับ ป.๔ ถึงปริญญาเอก จบนักธรรมตรี โท เอก และเปรียญธรรม ๓ แต่ในเรื่องของความรู้ธรรมะต่างๆ ไปของผู้จัดรายการเผยแผ่ธรรมะหลายคนนั้นยังน้อย สังเกตได้จากเวลาที่จัดรายการธรรมะ ผู้จัดรายการจะนำเอาหนังสือ เอกสารธรรมะไปอ่านออกอากาศอยู่เสมอ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผู้จัดรายการเผยแผ่ธรรมะมีความรู้ในเรื่องธรรมะต่างๆ ไปน้อยสืบเนื่องมาจากวัดสามพราน เป็นวัดที่ยึดถือการปฏิบัติคุณงามความดี และการบำเพ็ญทาน ศีล ภาวนาเป็นหลัก จะมีกิจกรรมการปฏิบัติอยู่เสมอ และนโยบายการเผยแผ่ธรรมะของวัด ให้นำเอาธรรมะจากครูบาอาจารย์ สิ่งปลูกสร้างภายในวัดมาพูดคุย ถ่ายทอดเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่ได้อธิบายหัวข้อธรรมะนั้นให้ละเอียด เข้าใจง่าย ทำให้ผู้ฟังที่ไม่เคยเข้ามาที่วัดสามพรานฟังแล้วไม่เข้าใจ เพราะว่าความรู้ของผู้จัดรายการในเรื่องของการยกเอาธรรมะมาบรรยายอธิบายให้ละเอียด เข้าใจง่ายนั้นมีน้อย จึงทำให้การเผยแผ่ธรรมะแก่เยาวชน ทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานไม่ได้รับความสนใจ ถึงแม้ทางสถานีจะจัดรายการธรรมะในช่วงเวลาที่เด็ก เยาวชนเลิกจากการทำงาน การเรียน ก็ไม่ได้รับความสนใจเปิดรับฟัง ผลที่ปรากฏยืนยันจากแบบสอบถาม (ตารางที่ ๑๑) คือ รายการธรรมะก่อนนอน ประชากรกลุ่มตัวอย่างรับฟังเพียง ๓๗ คน จากทั้งหมด ๓๐๐ คน และในส่วนที่ชอบฟังรายการธรรมะ มีเพียง ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓๓ เป็นค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด (ตารางที่ ๑๓) อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า ความรู้ในเรื่องของธรรมะนั้นมีอิทธิพลต่อกลุ่มผู้ฟังเป็นอย่างมาก

ค. ความต่อเนื่อง การจ้ดรายการธรรมะให้มีความต่อเนื่องนั้นมีอิทธิพลต่อการรับฟังของกลุ่มผู้ฟัง ไม่ว่าจะเป็ความต่อเนื่องในเรื่องการออกอากาศ ความต่อเนื่องในเรื่องของเนื้อหาธรรมะเป็นลำดับเรื่องราวจากง่ายไปหายาก ให้เข้าใจง่ายและนำติดตามในคราวต่อไป ก็ยังทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกอยากติดตามและสามารถทำให้ผู้ฟังค่อยๆ ซึมซับ จดจำชื่อรายการ และผู้จ้ดรายการได้ดี ยิ่งเป็นรายการธรรมะแล้ว ยิ่งต้องจ้ดรายการธรรมะให้ต่อเนื่อง เพราะธรรมะเป็นสิ่งที่ต้องได้ยินได้ฟังบ่อยๆ จึงจะเข้าใจและจดจำได้

สำหรับความต่อเนื่องในการจ้ดรายการธรรมะทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้กลุ่มผู้ฟัง เด็ก เยาวชนขาดความสนใจ อยากจะติดตามรับฟัง จากการสังเกตการณ์ จะพบอยู่บ่อยครั้งที่รายการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชน วัดสามพรานจะขาดความต่อเนื่องในการจ้ดรายการของผู้จ้ดรายการ จะมีการนำเอาเทปบันทึกรายการในวันเก่าๆ ที่เคยจัดผ่านมา นำเอามาเปิดใหม่อยู่บ่อยๆ เช่น รายการพุทธประวัติ ซึ่งช่วงแรกในการจ้ดรายการ กลุ่มผู้ฟัง ทั้งเด็ก เยาวชนให้ความสนใจติดตามรับฟังดี แต่เนื่องจากผู้จ้ดรายการมีภาระหน้าที่ไม่สามารถมาจ้ดรายการต่อได้ จึงนำเอาเทปบันทึกเก่าๆ มาเปิด ทำให้เนื้อหารายการพุทธประวัติไม่สามารถดำเนินเรื่องราวให้ต่อเนื่องจนถึงการตรัสรู้ธรรม การเผยแพร่ธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นต้น จึงส่งผลให้กลุ่มผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายในเนื้อหาที่ฟังอยู่บ่อยๆ ต่อมารายการก็หยุดจัดและเงียบหายไป ทำให้กลุ่มผู้ฟังเลิกติดตามรับฟังไปด้วย

ง. ความเอาใจใส่ของผู้จ้ดรายการ

ความเอาใจใส่ของผู้จ้ดถือว่ามีผลสำคัญต่อการจ้ดรายการในการเผยแพร่ธรรมะเป็นอย่างยิ่ง ความเอาใจใส่บ่งบอกความมีใจรักในการจ้ดรายการธรรมะ ถ้าผู้จ้ดรายการไม่มีความรักในการจ้ดรายการเผยแพร่ธรรมะแล้ว ก็ย่อมทำให้การจ้ดรายการนั้นขาดรสชาติ ขาดความมีชีวิตชีวาในการถ่ายทอด พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ในเรื่องของธรรมะ คุณเครื่องแห่งความสำเร็จ คือ อิทธิบาท ๔ อันประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความมีใจรักในงานหรือสิ่งที่กระทำอยู่ เมื่อมีใจรักก็ย่อมขยันหมั่นเพียรอยากจะทำงานที่กระทำนั้นดี มีประโยชน์รวมไปถึงการเอาใจใส่ หมั่นตริตรองพิจารณาในงานหรือสิ่งที่กระทำอยู่

สำหรับการจ้ดรายการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชนของวัดสามพราน จะเป็นรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะที่เรียกว่า One Way Communication คือ เป็นการเผยแพร่ธรรมะทางเดียวที่ผู้ฟังรายการไม่ได้มีส่วนร่วมกับทางรายการ ไม่สามารถโทรศัพท์เข้ามาพูดคุย สอบถาม วิทยุชุมชน หรือติชมรายการได้ ทำให้ผู้จ้ดรายการก็ไม่สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของกลุ่มผู้ฟัง ไม่รู้ว่าผู้ฟังติดตามรายการมากน้อยแค่ไหน จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้จ้ดรายการมีความรู้สึกว่าการจ้ดรายการเผยแพร่ธรรมะไม่มีความสำคัญ จึงทำให้ผู้จ้ดรายการขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาธรรมะดีๆ มา

นำเสนอ และรู้สึกเบื่อหน่าย ขาดความเอาใจใส่ไปมากที่สุด เช่น รายการแปดหมื่นสี่พันพระชนมพรรษา รายการหลวงตาจำลองที่ได้ดำเนินรายการไปได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วก็เลิกจัดซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งสำหรับผู้จัดรายการ

จ. ทักษะทางภาษาในการพูด

การเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงจะต้องใช้ทักษะในการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการถ่ายทอดเรื่องราว เนื้อหาด้วยการพูดอย่างเดียวที่สื่อความหมายให้เยาวชนได้รับรู้ เข้าใจ มองเห็นภาพและเข้าใจง่าย ชัดเจน จึงจะทำให้ผู้ฟังประทับใจเกิดความสนใจติดตามรับฟังรายการ ดังนั้นทักษะการพูดของผู้จัดรายการจึงมีความสำคัญมาก ทักษะทางการพูดคือ การพูด การออกเสียงถูกต้อง ถูกอักขระ พยัญชนะตามกฎเกณฑ์ของภาษา เพราะถ้าผู้จัดรายการขาดทักษะการพูดแล้ว อาจสื่อความหมายผิด ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจผิดได้

ทักษะการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะของผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชนของ วัดสามพรานอยู่ในระดับปานกลาง หากมองภาพรวม แต่ถ้ามองเป็นรายบุคคลแล้ว ผู้จัดรายการเผยแพร่รายการธรรมะหลายท่านยังขาดทักษะการพูดที่ดีและถูกต้อง เนื่องจากผู้จัดรายการเป็นแม่ชี หรือพระสงฆ์ที่มีการศึกษา มีการฝึกอบรมทักษะการพูดน้อย และมีอายุมาก อีกส่วนหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ เยาวชนจากภาคเหนือ ทำให้การออกเสียง การพูดยังไม่ถูกต้อง ชัดเจนตามอักขระ พยัญชนะ ยังติดอยู่ในรูปแบบการพูดและภาษาของตนเองอยู่บ้าง จึงเป็นปัญหาหนึ่งที่มีผลต่อการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนของสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน

ฉ. เทคนิค ลีลาในการพูด

เทคนิคและลีลาในการพูดหรือการนำเสนอเนื้อหา เรื่องราวที่เกี่ยวกับธรรมะถือว่ามี ความสำคัญมาก มีผลต่อผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง สามารถทำให้เยาวชนเกิดความสนใจติดตาม ทำให้ เยาวชนเกิดความบันเทิง ร่าเริงเบิกบานใจในการรับฟังจากผู้จัดที่มีเทคนิค ลีลาการพูดที่ดี เช่น การ นำเอานิทาน นิทานชาดก หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่สนุกสนานมาเล่าประกอบ การถ่ายทอดเสียงที่ดี เหมาะสมกลมกลืนกับเหตุการณ์ที่เล่า ทำให้เยาวชนเกิดอารมณ์คล้อยตาม มองเห็นภาพ เข้าใจง่าย และสนุก ร่าเริงกับธรรมะไปด้วย ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย นี่ก็เป็นเทคนิค ลีลาการจัดรายการที่ดีและ เหมาะสมมากสำหรับเยาวชน

สำหรับเทคนิค ลีลาในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพราน ของผู้จัดรายการ ผู้เผยแพร่ธรรมะไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่จะเป็นการอ่าน การพูดธรรมะจากหนังสือ เอกสารธรรมะของครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นลักษณะการอ่าน การพูดแบบธรรมดาที่ไม่ได้ใช้เทคนิค ลีลาในการนำเสนอ ทำให้ขาดชีวิตชีวา ความน่าสนใจ ถึงแม้เนื้อหาธรรมะนั้นจะดี แต่ถ้าผู้จัด

รายการเผยแพร่ธรรมะยังขาดเทคนิค และลีลาในการนำเสนอให้น่าฟัง น่าสนใจ ก็ทำให้เนื้อหาธรรมะนั้นฟังแล้วรู้สึกเฉยๆ ไม่น่าติดตามรับฟัง

ข. ประสบการณ์ และความรู้ในข้อมูล ข่าวสารทางโลก

หมายถึงประสบการณ์ในการพูด การเผยแพร่ธรรมะต่อหน้าสาธารณชน ประสบการณ์ความรู้ในทางโลก และประสบการณ์ในการฝึกอบรมเด็ก เยาวชน ซึ่งมีความสำคัญที่จะทำให้ผู้จัดรายการรู้และเข้าใจถึงอุปนิสัยของเด็ก เยาวชนสามารถนำเอาธรรมะไปประยุกต์ใช้เชื่อมโยงให้เข้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและการดำเนินชีวิตที่เยาวชนกำลังให้ความสนใจ หลงใหลจนเป็นค่านิยมที่ผิดๆ จะได้ทำให้ผู้ฟัง เยาวชนรู้และเข้าใจ ในข้อดี ข้อเสีย สิ่งที่ดีควรกระทำ สิ่งที่ไม่ดีที่ควรละเว้น และสามารถมองเห็นภาพได้ชัดเจน อันจะเป็นการเตือนสติ ชี้นำให้เยาวชนได้รับรู้เข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

สำหรับประสบการณ์ ความรู้ในข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ ของผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนทางสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพรานมีน้อยมาก เนื่องจากนโยบายของวัดสามพรานนั้น ห้ามทุกคนภายในวัดอ่านหนังสือพิมพ์ ห้ามดูโทรทัศน์ และห้ามออกไปประพฤติปฏิบัติในที่อื่นๆ นอกจากจะได้รับการอนุญาตก่อน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะขาดประสบการณ์ และความรู้ในข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน ไม่ค่อยได้นำเอาเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมาพูดคุยด้วยการสอดแทรกธรรมะ ทำให้การเผยแพร่ธรรมะของผู้จัดรายการยังติดอยู่ในรูปแบบเดิมๆ คือเป็นการพูดธรรมะที่เป็นแบบฉบับของวัด ด้วยการนำเอาธรรมะจากสถานที่ และจากเอกสารธรรมะของครูบาอาจารย์มาพูด มาอ่าน และขาดประสบการณ์ในการจัดรายการ การพูดคุยธรรมะต่อหน้าสาธารณชน จึงทำให้ผู้จัดรายการบางท่านยังมีความประหม่า ไม่มีความมั่นใจ ส่งผลให้การเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนขาดความเป็นธรรมชาติ มีชีวิตชีวา ไม่น่าสนใจแก่เด็ก เยาวชน

๔.๓.๒ ปัญหาด้านเนื้อหารายการ

จากการสังเกตการณ์ และเทปบันทึกรายการธรรมะที่เปิดทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานพบว่า เนื้อหารายการทางวิทยุชุมชนที่กำลังดำเนินการจัดรายการในปัจจุบันนี้มีน้อยลง ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดรายการโดยการเปิดจากเทปบันทึกของครูบาอาจารย์ อย่างเช่น รายการเสียงธรรมจากวัดสามพราน รายการร่วมโพธิ์ใบบุญ (พระมหาเถระ) ซึ่งเป็นเทปบันทึกการแสดงธรรมของพระมหาเถระต่างๆ และรายการธรรมะก่อนนอน ก็จะเป็นเทปบันทึกเสียง ของพระสงฆ์วัดสามพรานเป็นการสวดมนต์ ทำวัตรเย็นและมีการพูดธรรมะประกอบนิดหน่อย ส่วนรายการธรรมะที่มีผู้จัดรายการ ก็ได้แก่รายการรอยบุญ ๑๐๘ ซึ่งมีแม่ชีเป็นผู้จัดโดยการนำเอาธรรมะภายในวัดมาพูดคุย

เป็นส่วนใหญ่ รายการเพลงธรรมรับอรุณ, รายการฟังเพลง ฟังธรรม, รายการบันทึกธรรม บันทึกเพลง ก็จะเป็นลักษณะการเปิดเพลงทางโลก สลับกับเพลงทางธรรม ซึ่งเป็นเพลงธรรมะของทางวัดทั้งหมด

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาของรายการธรรมะที่เผยแพร่ทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานนั้นจะเป็นลักษณะการเปิดเทปบันทึกเสียง ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เช่น การปฏิบัติรักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา ซึ่งเป็นเนื้อหาธรรมะที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังที่มีพื้นฐานในการปฏิบัติรักษาศีลมาก่อน และกลุ่มผู้ฟังที่ชอบในการปฏิบัติ จึงเป็นสาเหตุและปัญหาหนึ่งที่ทำให้เยาวชนไม่ค่อยสนใจในการติดตามรับฟังรายการธรรมะทางวิทยุชุมชนของวัดสามพราน ยืนยันได้จากการประเมินผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นในเรื่องของเนื้อหาธรรมะที่เผยแพร่ของวัดสามพราน (ตารางที่ ๑๕) พบว่า ความเข้าใจในเนื้อหาต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง และ (ตารางที่ ๑๖) ในเรื่องประโยชน์และความพอใจที่ได้รับฟังในหัวข้อการได้หลักธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติและทำให้จิตสงบ เพื่อพัฒนาจิตใจ อยู่ในระดับมาก ส่วนในหัวข้อต้องการศึกษาธรรมะทางสถานีวิฑู ศึกษาวิธีการเทศน์ การทำบุญ หรือฟังเพื่อเอาบุญ ไปสวรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง

๔.๓.๓ ปัญหาด้านระยะเวลาในการออกอากาศ

จากตารางผังรายการจะพบว่าระยะเวลาในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแต่ละรายการนั้นมีระยะเวลาประมาณ ๓๐ นาที และ ๑ ชั่วโมง เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่พอดี แต่การจัดรายการเผยแพร่ธรรมะที่มีติดต่อกันมากๆ นั้น สามารถส่งผลให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเครียดและเบื่อหน่ายได้ ตามตารางผังรายการจะพบว่าตั้งแต่เวลา ๐๓.๐๐-๐๗.๐๐ น. จะเป็นรายการธรรมะโดยตลอด และยิ่งในวันพระ วันอาทิตย์จะเป็นการถ่ายทอดเสียงกิจกรรมการบำเพ็ญปฏิบัติธรรมติดต่อกันทั้งวัน ถือว่ามากเกินไปสำหรับผู้ฟังรายการธรรมะที่เป็นเด็ก เยาวชนที่มีสมาธิ และความสนใจสั้น

๔.๓.๔ ปัญหาด้านช่วงเวลาในการออกอากาศ

จากตารางผังรายการจะพบว่า ช่วงเวลาในการจัดรายการเผยแพร่รายการธรรมะแก่เยาวชนนั้นไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เด็ก เยาวชนยังไม่ตื่นนอน เป็นช่วงเวลาที่เด็ก เยาวชนรีบเร่งในการเตรียมตัวไปเรียน ไปทำงานกัน และเป็นช่วงเวลาที่เด็ก เยาวชนกำลังเรียนอยู่ ส่วนรายการเผยแพร่ธรรมะที่ดีและเหมาะสมแก่เด็ก เยาวชนก็คือ รายการธรรมะก่อนนอน ซึ่งเป็นรายการที่เด็ก เยาวชนเสร็จสิ้นจากการเรียน การทำงาน เป็นช่วงเวลาในการพักผ่อนพอดี แต่เนื้อหาของรายการธรรมะก่อนนอน เป็นการสวดมนต์ทำวัตรเย็น มีการพูดธรรมะประกอบนิคหน้อย และเป็นการเปิดจากเทปบันทึกเสียง ซึ่งเด็ก เยาวชนฟังบ่อยๆ ก็เบื่อ เนื่องจากเป็นคำพูดเดิมๆ อยู่ตลอดเวลาที่เปิดรับฟัง

๔.๓.๕ ปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบจากการวิเคราะห์และประเมินผลการเก็บรวบรวม

ข้อมูล

จากการศึกษา วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ได้รวบรวมจากแบบสอบถาม การสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์เจาะลึกถึงรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ของวัดสามพราน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง ในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ไม่เป็นที่น่าสนใจและนำติดตามแก่เยาวชน นั้นเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากนโยบายการบริหารจัดการภายในวัดสามพรานเอง คือ นโยบายการบริหารจัดการภายในวัดสามพรานไม่เอื้ออำนวยในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนเลย วิเคราะห์ได้ดังนี้

๔.๓.๕.๑ ห้ามอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ ทำให้ผู้จัดรายการขาดแหล่งข้อมูล ความรู้ ข่าวสารที่จะนำมาประกอบการอธิบายธรรมะ และเทคนิคการเผยแพร่ธรรมะของพระผู้ทรงภูมิความรู้ ที่ได้เผยแพร่ทางรายการ โทรทัศน์ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาเป็นความรู้และรูปแบบในการปรับปรุงพัฒนาการจัดรายการ บูรณาการธรรมะให้ทันสมัย ให้เข้ากับเหตุการณ์ และสังคมในปัจจุบัน

๔.๓.๕.๒ ให้อี้อุดงค์วัตร ถือสันโดษ ทำให้ผู้จัดรายการติดอยู่ในอารมณ์สมณะ ไม่ชอบสอน ทำให้ขาดประสบการณ์ในการพูดคุย แสดงธรรมะและจะต้องมีการออกไปปฏิบัติธรรม ชุมคค์ตามสถานที่ต่างๆ ที่ครูบาอาจารย์ให้ไป ทำให้ผู้จัดรายการไม่เพียงพอหรือจัดรายการได้ต่อเนื่อง

๔.๓.๕.๓ การห้ามออกไปที่ไหนก่อนได้รับอนุญาต ส่งผลให้ผู้จัดรายการติดอยู่แต่ในรูปแบบความคิด การพูดการถ่ายทอดที่เป็นลักษณะแบบเฉพาะของตนเอง รูปแบบเดิมๆ ธรรมะเดิมๆ ภายในวัดที่อยู่อาศัย ทำให้เบื้องหน้าไม่มีความกระตือรือร้น และไม่เอาใจใส่ในการจัดรายการ

๔.๓.๕.๔ อยู่ในช่วงการก่อสร้างและการพัฒนาวัด ทำให้งบประมาณของทางวัดที่ได้รับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา นำไปใช้ในการก่อสร้าง การพัฒนาในด้านต่างๆ ของวัด เช่น การจ่ายค่าสถานี ค่าน้ำค่าไฟฟ้า รวมแล้วเป็นหลายแสนบาท และรายรับของทางวัดที่ได้จากการบริจาคก็ไม่แน่นอน บางครั้งก็ประสบปัญหาจ่ายมากกว่ารายรับ จึงเป็นปัญหาใหญ่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสถานีวิทยุชุมชนทั้งองค์กร ของวัดสามพรานเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลากร การว่าจ้างผู้มีความรู้ความสามารถมาจัดรายการ มาฝึกอบรม การพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ เป็นต้น

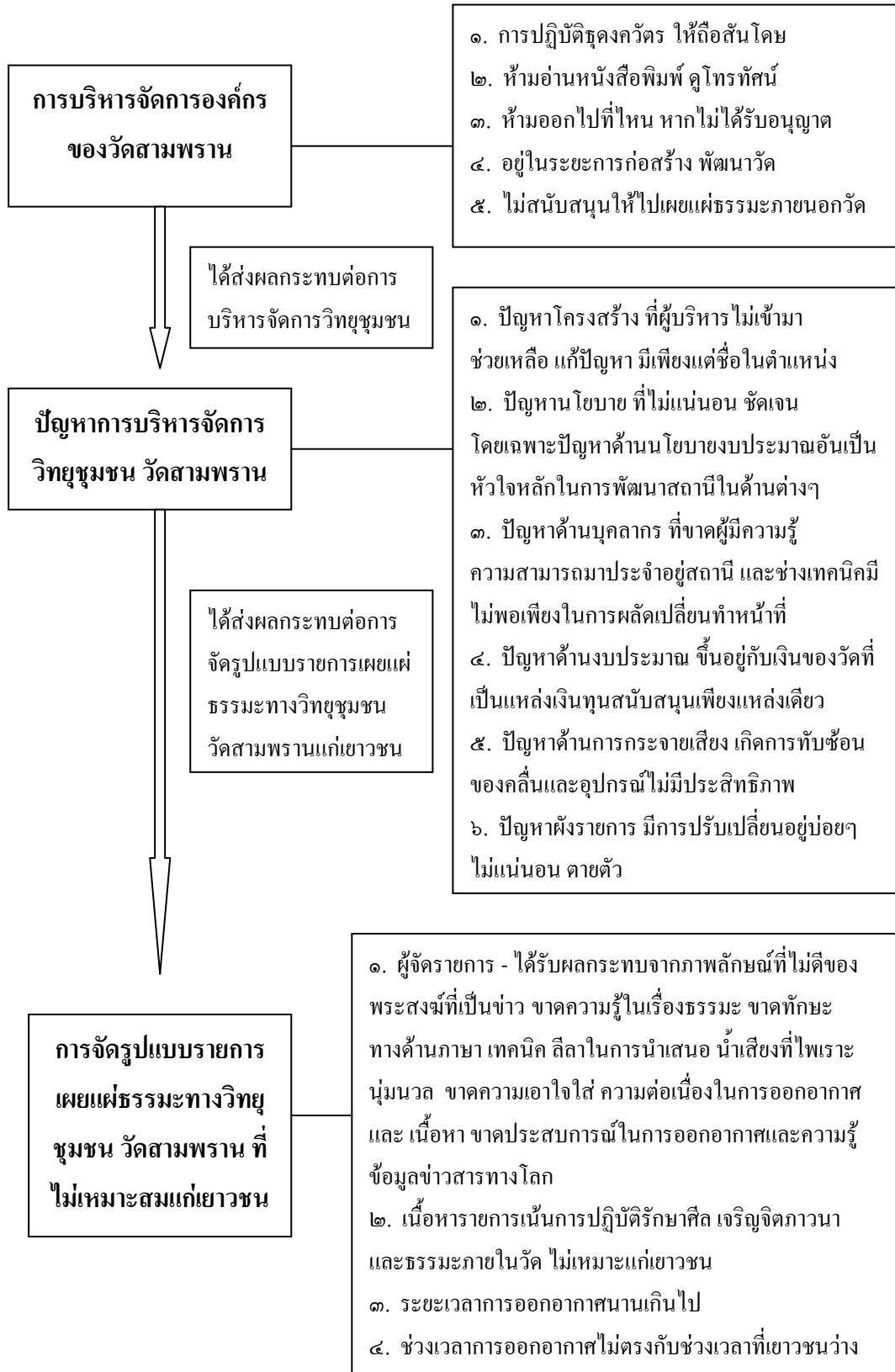
๔.๓.๕.๕ ไม่สนับสนุนให้ไปเผยแพร่ภายนอกวัด ให้เผยแพร่ธรรมะที่เป็นเฉพาะภายในวัด ส่งผลให้ผู้จัดรายการส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์และความรู้ในเนื้อหาธรรมะที่เป็นลักษณะเฉพาะภายในวัด ทำให้ขาดประสบการณ์ในการศึกษาหาความรู้ รูปแบบและเทคนิค ลีลาในการเผยแพร่

ธรรมะจากภายนอก ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำเอามาพัฒนา บูรณาการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การจัดการรายการให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารจัดการภายในวัดใหม่ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการ บริหารการจัดการรายการวิฑูษุมชน และเพิ่มศักยภาพ ประสิทธิภาพให้กับบุคลากรภายในวัด ให้มี ความรู้ ความสามารถ มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น ด้วยการฝึกอบรม เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ไป ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งจากแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้รู้และเข้าใจในหลักการ ของการสื่อสาร การเผยแพร่ธรรมะ จะได้รับรู้และเข้าใจถึงกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นใคร เพศหรือวัยใด มี ทัศนคติอุปนิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้นำเสนอเนื้อหา ของธรรมะให้ตรงต่อความต้องการและเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา ระยะเวลาและช่วงเวลาในการ เผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

ผังสรุปภาพรวมของผลการวิจัยที่ค้นพบ

ส่วนที่ ๒ รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมของวัดสามพราน ในการเผยแพร่ธรรมะ
แก่เยาวชน

รูปแบบรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน มีทั้งหมดดังนี้

<p>รายการพูด จำแนกได้ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพูดหรือการสนทนาทั่วไป - การพูดหรือการสนทนาธรรม 	<p>การพูดหรือการสนทนาทั่วไป ได้แก่รายการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน้าต่างสังคม ชุมชนสามพราน - ตามรอยพระยุคลบาท <p>การพูดหรือการสนทนาธรรม ได้แก่รายการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - แปะหมื่นสี่พันพระธรรมจันท์ - พุทธประวัติ - นิทานเย็นใจ - หลวงตาจำศีล - รอยบุญถนนพุทธคุณ ๑๐๘ โถง ๆ - ถือศีลกินเจไว้ทุกข์โศก - ตามรอยพระโพธิสัตว์ - กองบุญพ่อ กองบุญแม่ กองบุญกตัญญู - ตามรอยบุญ - เสียงธรรมจากวัดสามพราน - ธรรมก่อนนอน
<p>รายการเพลง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รายการบันเทิงธรรม บันเทิงเพลง - รายการดนตรีบรรเลง เพลงพื้นเมือง - รายการฟังเพลง ฟังธรรม - รายการเพลงรับอรุณ - รายการลูกทุ่งสู่ธรรม - รายการเพลินเพลงกับยายใต้ - รายการสนธยายามเย็น
<p>รายการที่ให้ผู้ฟังร่วมด้วย หมายถึง ได้เข้ามา ร่วมจัดรายการ หรือโทรศัพท์เข้ามาพร้อมกับทาง รายการ เป็นต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รายการพินแดน แดนสามพราน - รายการมะพร้าวน้ำหอม - รายการสื่อรัก สื่อภาษากับการพัฒนาชุมชน - รายการผู้นำท้องถิ่นพบประชาชน - รายการนายอำเภอพบประชาชน

รายการสิ่งอันพรรณละน้อย (ปกิณกะ)	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกผู้ใหญ่บ้านท่าจีน - เยาวชนพื้นเมือง - หนึ่งในสยาม - สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา(IFD) - จากใจถึงใจ
รายการข่าว (News)	<ul style="list-style-type: none"> - ถ่ายทอดข่าวกรมประชาสัมพันธ์ - กฎหมายข่าวสารแรงงาน - ข่าวสารสภาวัฒนธรรม

๔.๔ รูปแบบรายการเผยแพร่ธรรมะที่เหมาะสมแก่เยาวชนของวัดสามพราน

จากการประเมินผลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์จากผู้มีความรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสั่งสอนฝึกรบมเด็ก เยาวชน และเยาวชนผู้จัดรายการ เพื่อทราบถึงรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชน ด้วยการประมวลผลและการวิเคราะห์ สามารถสรุปรูปแบบรายการที่เหมาะสมได้แก่รายการเพลงสอดแทรกธรรมะ ศิลธรรม คุณธรรม คติเตือนใจ รองลงมาคือรายการสนทนา โดยการนำเอาปัญหาของเยาวชนมาพูดคุยแล้วสอดแทรกธรรมะ ถัดไปคือรายการละคร โดยการนำเอาธรรมะ ศิลธรรม คติเตือนใจมาสอดแทรก (จากตารางที่ ๒๘) นอกจากรูปแบบของรายการที่เยาวชนชื่นชอบแล้ว ในการจัดรายการจะให้ดีประทับใจและเป็นที่น่าสนใจของเยาวชนนั้นจะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญต่างๆ ดังนี้ที่ขาดไม่ได้ คือ

๔.๔.๑ ลักษณะผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจะดี ประสบความสำเร็จเป็นที่ชื่นชอบของผู้ฟังนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้จัดรายการเป็นหลัก โดยเฉพาะผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะ ซึ่งเป็นรายการที่มุ่งสั่งสอนอบรมผู้ฟัง ชี้ทาง แนะนำให้ผู้ฟังประพฤติดีอยู่ในศีลในธรรม อันเป็นสิ่งที่ขัดต่อความรู้สึกหรือกิเลสของผู้ฟังเยาวชน ยังต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ ลีลาในการพูดเพื่อโน้มน้าว จูงใจให้ผู้ฟังคล้อยตาม สนใจติดตามรายการ อยากน้อมนำไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะมุ่งหวัง

ลักษณะของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน พอสรุปวิเคราะห์ได้ดังนี้

ก. ภาพลักษณ์ของผู้จัดรายการ

ผู้จัดรายการธรรมะจะต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี สุภาพเรียบร้อย สุขุมเยือกเย็น เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีเมตตาหวังดีที่จะให้สิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง โดยไม่หวังผลตอบแทน ถ้าผู้จัดรายการธรรมะเป็นคนดีมีชื่อเสียง เป็นที่ชื่นชอบและรู้จักของประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนแล้ว ยิ่งทำให้การชักจูง แนะนำ โน้มน้าวเยาวชนให้ประพฤติปฏิบัติชอบมีศักยภาพ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงอุปนิสัยของเยาวชนได้เป็นอย่างดี จึงจะสามารถจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนได้ดี

จากการประเมินผลและวิเคราะห์จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า ลักษณะของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนนั้น คือ เยาวชน รองลงมาคือ พระภิกษุ ปัจจุบันนี้เด็ก เยาวชนมีความรู้ ความสามารถกล้าแสดงออก พุคคยดีมีสารประโยชน์มีความกระตือรือร้นมากกว่าผู้สูงอายุ นอกจากนี้เด็ก เยาวชนอยากฟังธรรมะจากเด็ก เยาวชนมากกว่าพระสงฆ์ ครูอาจารย์ ก็จะพุดคุยกันรู้เรื่อง เข้าใจกันดีกว่าผู้ใหญ่^{๔๔}

ข. อายุของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม

การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนนั้น จุดมุ่งเน้นคือการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชน ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ผู้จัดรายการต้องมี คือ ความรู้ในเรื่องพระพุทธศาสนาหรือธรรมะเป็นอย่างดี ส่วนอายุของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมที่สุด จากแบบสอบถาม คือ อายุตั้งแต่ ๑๖-๒๕ ปี รองลงมาคือ ๒๖-๓๕ ปี แต่ก็ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างว่า อายุนั้นไม่สำคัญ แม้อายุจะน้อยแต่มีความรู้ ความใส่ใจในพระพุทธศาสนา หรือธรรมะเป็นอย่างดีก็สามารถจัดรายการได้ดี^{๔๕} ไม่จำเป็นต้องเป็นพระสงฆ์หรือผู้ใหญ่ อายุไม่จำเป็น หากผู้จัดรายการนั้นมีวุฒิภาวะ ความรู้ในเรื่องธรรมะเป็นอย่างดี จะเป็นเด็ก เยาวชนก็ยิ่งดี เช่น รายการธรรมะทางวิทยุ ชื่อว่า จิตตภาวิวัฒน์ ซึ่งผู้จัดรายการเป็นผู้ใหญ่ชื้อลุดด้อยกับเด็กชื้อหนูพี ก็สามารถจัดได้ดี พุดธรรมะได้ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชน น่าสนใจมาก^{๔๖}

ค. ความรู้ของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม

จากการประเมินผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า ความรู้ของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมคือ ใครก็ได้ที่มีความรู้ในเรื่องของธรรมะเป็นอย่างดี รองลงมาคือ จบปริญญาตรี

^{๔๔} พระครูไพศาลคณารักษ์, เจ้าคณะอำเภอสามพราน สัมภาษณ์. ๒๖ มกราคม ๒๕๔๘.

^{๔๕} สุริย์พร สุนทรศาลทูล, ผู้อำนวยการโรงเรียนสามพรานวิทยา สัมภาษณ์. ๒๑ มกราคม ๒๕๔๘.

^{๔๖} ทองสุข พูลทวี, รองผู้อำนวยการโรงเรียนสามพรานวิทยา สัมภาษณ์. ๒๑ มกราคม ๒๕๔๘.

และนักธรรมเอก ซึ่งความรู้ของผู้จัดรายการเผยแผ่ธรรมะนั้นจะต้องมีความรู้ในเรื่องธรรมะเป็น อย่างดีจึงจะสามารถจัดรายการได้ดี มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ และก็ได้มีเยาวชนผู้จัด รายการแสดงความคิดเห็นไว้ว่า การเป็นนักจัดรายการไม่ได้ใช้เพียงวุฒิการศึกษาหรืออายุ แต่ที่ สำคัญคือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทำให้ผู้ฟังอยากที่จะติดตามรับฟังเรื่องราวที่นำมา เสนอมากกว่า

ง. ภาษาของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม

สิ่งหนึ่งที่สำคัญมากในการจัดรายการนั้นคือ ภาษา ซึ่งผู้จัดรายการที่ดีจะต้องรู้ถึงภาษา และวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนที่ตนเองจัดรายการดี ว่าภาษาที่ใช้จัดนั้น สามารถสื่อสาร พูดคุยให้ผู้ฟังเข้าใจ รู้เรื่องหรือไม่ ถ้าใช้ภาษาที่ผู้ฟังไม่รู้เรื่องก็ทำให้การสื่อสาร การจัดรายการไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นภาษาจึงถือว่ามีค่ามากในการจัดรายการเผยแผ่ ธรรมะ เพราะหากใช้ภาษาที่ยาก เช่นภาษาบาลี ภาษาสมัยใหม่ๆ ที่ไม่ดีไม่เหมาะสม หรือใช้ภาษา ไม่ถูกต้องตามอักขระ พยัญชนะหลายๆ หรือใช้ภาษาที่โลดโผน จะทำให้ผู้ฟังไม่รู้เรื่องและเบื่อกว่า ใน การรับฟัง

จากการประเมินผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า ภาษาของผู้จัดรายการที่ ดีและเหมาะสม คือ ใช้ภาษาหรือคำพูดที่สวยงาม นุ่มนวล ไพเราะ เสียงดัง ใช้ภาษาที่ถูกต้องเป็น กันเอง น่าเชื่อถือ สามารถสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย ออกเสียงชัดเจน และได้มีผู้แสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับภาษาของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมว่า เป็นภาษาที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การ อ่านออกเสียง การออกเสียง ร และ ล ได้อย่างชัดเจนเป็นธรรมชาติ ไม่รวล้น การออกเสียงคำควบ ก้ำ และการออกเสียงตรงคำ ไม่เพี้ยนพยัญชนะ ไม่เพี้ยนสระ และไม่เพี้ยนวรรณยุกต์^{๑๓} และได้มี เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างเพิ่มเติมว่า ภาษาของนักจัดรายการ ต้องรู้จักใช้คำและภาษา ฟังแล้วรู้สึกสนุก การดำเนินรายการเผยแผ่ธรรมะนั้นควรเป็นไปในลักษณะที่ไม่เป็นวิชาการ จนเกินไป^{๑๔}

จ. น้ำเสียงของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม

น้ำเสียงของผู้จัดรายการถือว่ามีค่าอีกประการหนึ่ง ที่สามารถสื่อสารให้ผู้ฟัง รู้สึกประทับใจ ชอบใจ หรือไม่ชอบใจ เพราะน้ำเสียงนั้นสามารถสื่อความหมายให้ผู้ฟังรับรู้ถึง ความจริงใจ ไม่จริงใจได้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าน้ำเสียงของผู้จัดรายการ ก็มีอิทธิพลต่อการจัดรายการ เผยแผ่ธรรมะแก่เยาวชน และสามารถทำให้เยาวชนชื่นชอบ สนใจและติดตามรายการได้

^{๑๓} วิเชียร เจนจบเขต, ผู้อำนวยการ โรงเรียนบวรชนวิทย์ สัมภาษณ์. ๑๗ มกราคม ๒๕๕๕.

^{๑๔} กวาง ศรีหาดา, สัมภาษณ์. ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

จากการประเมินผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่า น้ำเสียงของผู้จัดรายการที่ดีนั้นมีความนุ่มนวลไพเราะน่าฟัง ไม่กระแทกเสียง ไม่เสียงดังแต่ชัดเจน ฟังแล้วรู้สึกสบาย ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า น้ำเสียงที่ดีต้องประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ลักษณะโดยธรรมชาติ และการเปล่งเสียงที่เป็นธรรมชาติ แจ่มใส ไม่สั้นเครือ มั่นใจในตนเอง ควรเปล่งเสียงไม่ดังหรือค่อยจนเกินไป ระดับเสียงเหมาะสมกับเนื้อหาที่จัดรายการ^{๑๙} นอกจากนี้แล้วน้ำเสียงที่ใช้ควรเป็นน้ำเสียงที่เอื้อกเย็น ฟังแล้วเย็นใจสบายใจ^{๒๐}

จ. เทคนิค ลีลาของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม

เทคนิค ลีลาในการจัดรายการของผู้จัดรายการก็มีความสำคัญ ที่จะทำให้อารมณ์นั้น น่าสนใจ สนุกสนาน ร่าเริงเบิกบานแก่ผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังไม่เครียดหรือเบื่อหน่าย มีเทคนิค ลีลาแปลกใหม่เข้ามาใช้ในการจัดรายการอยู่เสมอๆ จะทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจติดตามรับฟัง

จากการประเมินผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า เยาวชนต้องการให้มีมุขตลกสอดแทรกในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะด้วย เพื่อให้มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และผู้จัดรายการต้องเป็นตัวของตัวเอง ไม่จัดรายการคล้ายตามกลุ่มผู้ฟังจนออกนอกเรื่องมากเกินไป ลีลาในการถ่ายทอดต้องดีและเหมาะสม ไม่ควรเล่นจนเกินไป หรือตึงเครียดจนเกินไป การอ่านหรือพูดควรเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง จังหวะและน้ำหนักคำและความ ควรอ่านหรือพูดเป็นจังหวะ และมีการรักษาข้อความในบทให้สมบูรณ์ ไม่ควรต่อเติมความ หรือตัดข้อความจนขาดความสมบูรณ์ และลีลาในการจัดรายการที่ดีต้อง สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟัง เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการจัดรายการ พูดคุยมีความเป็นกันเอง ให้เห็นภาพ เข้าใจง่าย มีการยกตัวอย่างประกอบ มีสุภาษิต คติสอนใจ เพื่อแนะนำให้ผู้ฟัง เด็ก เยาวชน ได้ขบคิดและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

๔.๔.๒ ลักษณะเนื้อหาของรายการที่ดีและเหมาะสม

เนื้อหาของรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ต้องเป็นเนื้อหาของรายการที่มีธรรมะสอดแทรกอยู่ตลอด จะมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับตัวผู้จัดรายการที่จะกำหนดและรูปแบบของรายการ ลักษณะเนื้อหาของรายการเผยแพร่ธรรมะมีหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของรายการว่าต้องการมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้ฟังกลุ่มใด วัยใด

ลักษณะเนื้อหาของรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนที่ดีและเหมาะสม เป็นลักษณะรายการที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมกับทางรายการ เช่น รายการตอบปัญหาชิงรางวัล หรือรายการ

^{๑๙}วิเชียร เจนจบเขต, สัมภาษณ์. ๑๗ มกราคม ๒๕๔๕.

^{๒๐}สุรีย์พร สุนทรศาลฑูล, ผู้อำนวยการโรงเรียนสามพรานวิทยา สัมภาษณ์. ๒๗ มกราคม ๒๕๔๕.

สนทนารวมโดยการให้เด็ก เยาวชนได้เข้าร่วมจัดรายการหรือตอบปัญหาในรายการ^{๒๑} การตอบปัญหาธรรมะถือว่าเป็นรายการที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก เยาวชนแล้วก็มีรางวัลเพื่อให้เด็ก เยาวชนมีความสนใจมากขึ้น^{๒๒} รายการเพลง ซึ่งเด็ก เยาวชนชอบฟัง และไม่ควรเป็นเพลงที่กระตุ้น ชั่วๆ เร้าร้อนต่ออารมณ์ความรู้สึก เช่น เพลงเร็ว เพลงร็อก เพลงต่างประเทศที่ไม่เหมาะสม ควรจะเป็นเพลงธรรมะ เพลงเย็นๆ แล้วสอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม คติเตือนใจ รายการสนทนา จัดในลักษณะเป็นการนำเอาปัญหาของเยาวชนมาพูดคุยแล้วสอดแทรกธรรมะ รายการละคร จัดในลักษณะเป็นการนำเอาธรรมะ ศีลธรรม คติเตือนใจมาสอดแทรก หรือรายการธรรมะที่มุ่งเน้นถึงการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน นำเอาเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ประวัติของพระพุทธเจ้าที่เด็ก เยาวชนให้ความสนใจมาพูดคุย สนทนาด้วยการสอดแทรกธรรมะให้เด็ก เยาวชนได้รู้ได้เห็น และเข้าใจถึงข้อดี ข้อเสีย เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน หรือเพื่อเป็นการบอกสอน เตือนสติไม่ให้หลงใหลประพฤติปฏิบัติตาม

เนื้อหาของธรรมะที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชน คือ เป็นเนื้อหาธรรมะสั้นๆ ง่ายๆ สบายๆ ไม่ควรเน้นเนื้อหาธรรมะที่ลึกซึ่งมากเกินไป และควรเป็นเนื้อหาธรรมะที่สามารถบูรณาการนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตประจำวันได้และทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ ควรมีเพลงธรรมะเข้ามาคั่นหรือสอดแทรกของการจัดรายการธรรมะที่มีระยะเวลาสั้นเกินไป เพื่อเป็นการผ่อนคลาย ไม่ให้เกิดความตึงเครียดในการรับฟัง

๔.๔.๓ ระยะเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสม

ระยะเวลาในการจัดรายการก็ถือว่าสำคัญต่อกลุ่มผู้ฟัง เช่น ระยะเวลาในการจัดรายการสำหรับเด็ก เยาวชน ซึ่งมีความอดทน ความสนใจและมีความจำสั้น จึงควรจัดระยะเวลาในการออกอากาศที่ไม่นานหรือสั้นจนเกินไป จนไม่สามารถจดจำประเด็นสำคัญ สิ่งที่น่าเสนอให้เข้าใจได้ ดังนั้นระยะเวลาในการจัดรายการจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ผู้จัดรายการควรพิจารณาดีๆ ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายผู้ฟังและวัตถุประสงค์ของรายการ

ระยะเวลาในการออกอากาศรายการธรรมะที่เหมาะสมแก่เยาวชน จากการประเมินผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า ระยะเวลาที่ดีและเหมาะสมที่สุดคือ ๑๕-๓๐ นาที รองลงมาคือ ๑-๒ ชั่วโมง เมื่อประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ระยะเวลาในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ควรจะประมาณ ๓๐ นาที เพราะเด็ก เยาวชนจะมีสมาธิในการฟังน้อย จะเกิดความเบื่อหน่ายในเรื่องราวที่ต้องฟังนานๆ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นการ

^{๒๑} พระครูอดุลพัฒนาภรณ์, เจ้าคณะตำบลยาชา สัมภาษณ์. ๖ มกราคม ๒๕๔๕.

^{๒๒} พระครูไพศาลกมลารักษ์, เจ้าคณะอำเภอสามพราน สัมภาษณ์. ๒๖ มกราคม ๒๕๔๕.

บอกการสอน เด็กจะไม่ค่อยทบทวนรับฟัง จะหันไปฟังเพลง ดูโทรทัศน์ เล่นเกมส์ อินเทอร์เน็ตแทน แต่ถ้าจัดรายการที่มากกว่า ๓๐ นาที ควรจะมีเพลงขึ้นรายการเพื่อเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ของเยาวชนให้รู้สึกสบายไม่ตึงเครียดจนเกินไป และควรจัดให้ต่อเนื่องเป็นประจำ อาจจะสัปดาห์ละ ๓-๔ วันหรือทุกวันได้ยิ่งดี เพราะเด็ก เยาวชนจะได้ติดตามรับฟังอย่างต่อเนื่อง

การกำหนดระยะเวลาในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน ก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบของรายการที่จัดด้วย ถ้าหากเปิดเพลงประกอบการบรรยายธรรม การเล่นนิทานธรรมเป็นช่วงๆ ก็อาจจัดรายการได้เกิน ๑ ชั่วโมง แต่หากบรรยายธรรมอย่างเดียว ๑ ชั่วโมงก็อาจจะนานเกินไป สำหรับความรู้สึกของเยาวชน^{๒๓}

๔.๔.๔ ช่วงเวลาในการออกอากาศที่เหมาะสม

ช่วงเวลาในการออกอากาศที่ดีจะต้องตรงกับกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้จัดรายการมุ่งหวัง เช่นกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวนา ชาวสวน ซึ่งใช้เวลาในการทำนา ทำสวนในช่วงเวลาดังแต่เช้าจนเย็น เราก็ต้องจัดรายการในช่วงเวลาเข้าไปจนถึงเย็น กลุ่มเป้าหมายผู้ฟังรายการก็จะได้รับฟังได้รับความรู้ที่ผู้จัดรายการนำเสนอ ก็จะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตอย่างดียิ่ง ซึ่งอาจจะขยายกลุ่มผู้ฟังจากสาขาอาชีพต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นช่วงเวลาในการจัดรายการจึงถือว่าสำคัญ และมีอิทธิพลต่อผู้ฟังเป็นอย่างมาก หากจัดช่วงรายการไม่ตรงกลุ่มเป้าหมายแล้ว คุณประโยชน์ที่ต้องการนำเสนอก็ไม่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย และช่วงเวลาที่จัดรายการนั้นจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการและกลุ่มผู้ฟังด้วย เช่น เนื้อหารายการที่ต้องใช้สติปัญญาจดจำ ใช้สมาธิในการรับฟัง ก็ต้องจัดรายการในช่วงที่กลุ่มผู้ฟังว่างจากหน้าที่การงานและการเรียน เช่น วันหยุด จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการรับฟัง

ช่วงวันเวลาที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน จากการประเมินจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่าช่วงเวลาที่ดีและเหมาะสมที่สุดคือวันหยุด และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รองลงมาคือจัดทุกวัน ในช่วงเวลาดังแต่ ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. โดยเฉพาะวันธรรมดาจันทร์-ศุกร์ ช่วงเวลา ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. เยาวชนจะรับฟังกันมากเพราะเป็นช่วงหลังเลิกเรียน และทำงาน และที่ได้สอบถามเพื่อนนักเรียน เยาวชนที่รับฟังรายการอื่นๆ อยู่ จะเปิดรับฟังรายการวิทยุในเวลา ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ทำกิจกรรม หน้าที่การงานเสร็จ และเป็นช่วงเวลาว่างก่อนเข้านอน ส่วนวันเสาร์-อาทิตย์ การออกอากาศรายการธรรมะนั้นควรจะอยู่ในช่วงเวลา ๑๔.๐๐-๑๖.๐๐ น. เพราะจะเป็นเวลาที่เยาวชนเปิดรายการวิทยุฟังมากที่สุด^{๒๔}

^{๒๓} วิเชียร เจนจบเขต, สัมภาษณ์. ๑๗ มกราคม ๒๕๔๕.

^{๒๔} มณีพรทิพย์ ชันชาติ, สัมภาษณ์. ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕.

๔.๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่
เยาวชน ของวัดสามพราน

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ดังนี้

ชุดที่ ๑ ส่วนที่ ๑ ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ โดยการนำเสนอข้อมูลเป็นจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดของผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากรและสังคมได้แยกนำเสนอในรูปแบบ ตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑

เพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	๑๒๗	๔๒.๓๐
หญิง	๑๗๓	๕๗.๗๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ เพศของกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย มีจำนวน ๑๗๓ คน โดยคิดเป็นร้อยละ ๕๗.๗ ขณะที่เพศชายมีจำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓

ตารางที่ ๒
อายุของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ (ปี)	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๒๐	๑๖๕	๕๕.๐๐
๒๐-๒๕	๘๑	๒๗.๐๐
๓๐-๓๕	๓๕	๑๑.๖๐
๔๐-๔๕	๑๐	๓.๓๐
๕๐-๕๕	๖	๒.๐๐
๖๐ ขึ้นไป	๓	๑.๐๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีลงมา มีจำนวนมากที่สุด คือ ๑๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐ รองลงมาคือผู้ที่มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๕ ปี มีจำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐ ในขณะที่ผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุดคือ ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐

ตารางที่ ๓
สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
โสด	๒๗๗	๙๒.๓๐
สมรส	๑๗	๕.๖๐
หม้าย	๕	๑.๖๐
แยกกันอยู่	๑	๐.๓๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๓ แสดงให้เห็นถึงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ที่มีสถานภาพโสด มีจำนวนมากที่สุดคือ ๒๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๓ รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖ ขณะที่ผู้ที่มีสถานภาพแยกกันอยู่มีน้อยที่สุดคือ ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓

ตารางที่ ๔
การศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๑๐	๓.๓๐
มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๐๖	๓๕.๓๐
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๗๓	๒๔.๓๐
ปวช./ปวส. หรืออนุปริญญา	๕	๓.๐๐
ปริญญาตรี	๕๓	๓๑.๐๐
ปริญญาโท	๔	๑.๓๐
สูงกว่าปริญญาโท	๓	๑.๐๐
อื่นๆ	๒	๐.๖๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

* อื่นๆ หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา ๖ คือ ผู้จบประถมศึกษา ๔

จากตารางที่ ๔ แสดงให้เห็นถึงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง คือผู้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวนมากที่สุดคือ ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ รองลงมาคือผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐ ถัดไปคือผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓

ตารางที่ ๕
อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	ความถี่	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	๑๖๒	๕๔.๐๐
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๑๔	๔.๖๐
ลูกจ้างบริษัทเอกชน/ธนาคาร	๑๗	๕.๖๐
ประกอบอาชีพส่วนตัว/อาชีพอิสระ	๖	๒.๐๐
เกษตรกร	๗	๒.๓๐
รับจ้าง	๒๓	๗.๖๐
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	๔	๑.๓๐
ผู้เกษียณอายุ	๑	๐.๓๐
ว่างงาน	๒	๐.๖๐
อื่นๆ	๖๔	๒๑.๓๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

* อื่นๆ หมายถึง พระภิกษุ สามเณร แม่ชี และเจ้าหน้าที่อยู่ในวัด

จากตารางที่ ๕ แสดงให้เห็นว่าอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ รองลงมาคืออาชีพในส่วนอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓ ถัดไปน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ทำงาน ได้แก่ ผู้เกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ ๐.๓

ตารางที่ ๖
รายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้ต่อเดือน (บาท)	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๒,๐๐๐	๑๕๖	๖๕.๓๐
๒,๐๐๐-๔,๐๐๐	๒๕	๘.๓๐
๔,๐๐๐-๖,๐๐๐	๒๒	๗.๓๐
๖,๐๐๐-๘,๐๐๐	๓๗	๑๒.๓๐
๘,๐๐๐-๑๐,๐๐๐	๗	๒.๓๐
มากกว่า ๑๐,๐๐๐ ขึ้นไป	๑๓	๔.๓๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๖ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีรายได้ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ มีจำนวนประชากรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓ รองลงมาคือผู้มีรายได้ ๖,๐๐๐-๘,๐๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๓ ถัดไปคือผู้มีรายได้ ๒,๐๐๐-๔,๐๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓

ชุดที่ ๑ ส่วนที่ ๒ ข้อมูลการประเมินผลการรับฟังวิทยุชุมชนของวัดสามพราน

ตารางที่ ๗
การรับฟังรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน

การรับฟังวิทยุชุมชน	ความถี่	ร้อยละ
เคย	๓๐๐	๑๐๐
ไม่เคย	-	-
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๗ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัยถึงการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานนั้นเคยรับฟังรายการทางวิทยุชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๘

ระยะเวลาในการติดตามรับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน

ระยะเวลาในการติดตามรับฟัง	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑ ปี	๒๒๒	๗๔.๐๐
มากกว่า ๑-๒ ปี	๕๕	๑๘.๗๐
มากกว่า ๒-๓ ปี	๑๕	๖.๓๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๘ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการติดตามรับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพรานในเวลาต่ำกว่า ๑ ปี คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๐ รองลงมาคือมีการติดตามรับฟังมากกว่า ๑-๒ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗ และถัดไปมีการติดตามรับฟังน้อยที่สุดคือ มากกว่า ๒-๓ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๙

ความถี่ในการรับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน

ความถี่ในการรับฟัง	ความถี่	ร้อยละ
ฟังทุกวัน	๑๗	๕.๗๐
ฟังบ่อย(๕-๖ ครั้งต่อสัปดาห์)	๒๕	๘.๓๐
ฟังบ้าง (๓-๔ ครั้งต่อสัปดาห์)	๘๓	๒๗.๗๐
ไม่ค่อยได้ฟัง (๑-๒ ครั้งต่อสัปดาห์)	๑๗๕	๕๘.๓๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๙ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานมากที่สุด คือ ได้ฟัง ๑-๒ ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓ รองลงมาคือฟังบ้าง (๓-๔ ครั้งต่อสัปดาห์) คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗ และถัดไปคือรับฟังบ่อย (๕-๖ ครั้งต่อสัปดาห์) คิดเป็นร้อยละ ๘.๓

ตารางที่ ๑๐

สถานที่ที่รับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน

สถานที่ที่รับฟังรายการ	ความถี่	ร้อยละ
บ้าน	๑๗๑	๕๗.๐๐
ขณะขับรถ	๗	๒.๓๐
ที่ทำงาน	๓๐	๑๐.๐๐
ฟังทุกที่เมื่อมีโอกาส	๕๒	๓๐.๗๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๐ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับฟังรายการวิทยุชุมชนของ วัดสามพรานมากที่สุด คือรับฟังรายการอยู่ที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๐ รองลงมาคือ รับฟังทุกที่เมื่อมีโอกาส คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗ และถัดไปคือรับฟังขณะอยู่ที่ทำงาน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐

ตารางที่ ๑๑

การรับฟังรายการจากวิทยุชุมชน วัดสามพราน

เวลา	วันจันทร์ - ศุกร์		วันเสาร์ - อาทิตย์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
๐๕.๓๐ - ๑๐.๐๐	๔๕	๑๕.๐๐	๓๕	๑๓.๐๐
๑๐.๐๐ - ๑๕.๐๐	๕๓	๓๑.๐๐	๘๕	๒๙.๖๗
๑๕.๐๐ - ๒๐.๐๐	๖๗	๒๒.๓๓	๗๖	๒๕.๓๓
๒๐.๐๐ - ๐๑.๐๐	๒๕	๘.๖๗	๒๘	๙.๓๓
๐๑.๐๐ - ๐๕.๓๐	๗	๒.๓๓	๔	๑.๓๓

จากตารางที่ ๑๑ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับฟังรายการวิทยุชุมชนวัดสามพราน ดังนี้

วันจันทร์-ศุกร์ มีการรับฟังมากที่สุดในช่วงเวลา ๑๐.๐๐-๑๕.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๐ รองลงมาคือช่วงเวลา ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓๓ ถัดไปคือช่วงเวลา ๐๕.๓๐-๑๐.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๐

วันเสาร์-วันอาทิตย์ มีการรับฟังมากที่สุดในช่วงเวลา ๑๐.๐๐-๑๕.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖๗ รองลงมาคือช่วงเวลา ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓๓ ถัดไปคือช่วงเวลา ๐๕.๓๐-๑๐.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐๐

ตารางที่ ๑๒

การรับฟังรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน

รายการวิทยุ	ความถี่	ร้อยละ
รายการเสียงธรรมจากวัดสามพราน	๘๕	๒๘.๓๓
ร่วมโพธิ์ใบบุญ	๒๖	๘.๖๗
หน้าต่างสังคม ชุมชนสามพราน	๔๖	๑๕.๓๓
เวทีการศึกษากับการพัฒนาชุมชน	๗๒	๒๔.๐๐
สี่รัก สื่อภาษากับการพัฒนาชุมชน	๔๖	๑๕.๓๓
เพลงธรรมรับอรุณ	๔๕	๑๖.๓๓
กอบบุญกตัญญู	๓๐	๑๐.๐๐
กฎหมายชุมชน ข่าวสารแรงงาน	๑๕	๖.๓๓
นายอำเภอพบประชาชน	๒๔	๘.๐๐
ผู้นำท้องถิ่นพบประชาชน	๑๑	๓.๖๗
ฟังเพลงฟังธรรม	๓๕	๑๓.๐๐
สุขภาพสบายชีวี	๑๗	๕.๖๗
สารความรู้ ก้าวทันการศึกษา	๔๖	๑๕.๓๓
บันเทิงเพลง บันเทิงธรรม	๘๖	๒๘.๖๗
เพลินเพลงกับขยายได้	๑๖	๕.๓๓
ลูกทุ่งสู่ธรรม	๓๕	๑๑.๖๗
หนุ่มมะพร้าวหวาน	๒๓	๗.๖๗
ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท	๒๖	๘.๖๗
จากใจถึงใจ	๕๖	๑๘.๖๗
ตามรอยพระโพธิสัตว์	๒๗	๙.๐๐
รายการเพลงของเยาวชนจัด	๘๒	๒๗.๓๓
รายการสนทนาธรรมของเยาวชนจัด	๑๗	๕.๖๗
เกษตรน่ารู้ โดย หมอคิน	๑๖	๕.๓๓
เลาะริมสวน จวน.สามพราน	๘	๒.๖๗
ข่าวสารสภาวัฒนธรรม	๕	๑.๐๐
ถ้อยทอดข่าวกรมประชาสัมพันธ์	๒๑	๗.๐๐

ตารางที่ ๑๒ (ต่อ)

รายการวิทยุ	ความถี่	ร้อยละ
พินแดน แคนสามพราน	๒๐	๖.๖๗
เพลงยามบ่าย สาวสามพราน	๕๕	๑๕.๖๗
สารน้ำรู้ ข่าวสารกระทรวงแรงงาน	๑๗	๕.๖๗
สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา (IFD)	๒๕	๗.๓๓
เพลงยามบ่าย สนธยายามเย็น	๔๑	๑๓.๖๗
ธรรมะก่อนนอน	๓๗	๑๒.๓๓
รายการละครของเยาวชนจัด	๓๐	๑๐.๐๐

จากตารางที่ ๑๒ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับฟังรายการต่างๆ ทางสถานีวิทยุชุมชนวัดสามพรานมากที่สุดคือ รายการบันเทิงเพลง บันเทิงธรรม คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๖๗ รองลงมาคือ รายการเสียงธรรมจากวัดสามพราน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๓ ถัดไปคือ รายการเพลงของเยาวชนจัด คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๓

ตารางที่ ๑๓

เหตุผลในการรับฟังรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ชอบรูปแบบรายการ	๑๑๐	๓๖.๖๗
ชอบอุดมการณ์ของรายการ	๕๒	๓๐.๖๗
ชื่นชอบผู้ดำเนินรายการ	๕๖	๓๒.๐๐
ชอบฟังรายการธรรมะ	๖๗	๒๒.๓๓

จากตารางที่ ๑๓ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลในการรับฟังรายการต่างๆ ของสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพรานมากที่สุดคือ ชอบรูปแบบรายการ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๗ ชื่นชอบผู้ดำเนินรายการ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐๐ ถัดไปคือชอบอุดมการณ์ของรายการ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๗

ตารางที่ ๑๔

ลักษณะของการเปิดรับฟังรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ฟังอย่างตั้งใจตลอดตั้งแต่เปิดจนกระทั่งปิดวิทยุ	๕๔	๑๘.๐๐
ฟังไปเพลินๆ ไม่ได้จับใจความทั้งหมด	๑๐๓	๓๔.๓๔
ฟังเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจเท่านั้น	๑๔๑	๔๗.๐๐
อื่น ๆ		
- ฟังบ้างไม่ได้ฟังบ้าง	๑	๐.๓๓
- ฟังไปตามที่โอกาสจะได้ฟัง	๑	๐.๓๓

จากตารางที่ ๑๔ แสดงให้เห็นว่า ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดรับฟังรายการต่างๆ ทางสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพรานมากที่สุด คือ ฟังเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจเท่านั้นคิดเป็นร้อยละ ๔๗.๐๐ รองลงมาคือฟังไปเพลินๆ ไม่ได้จับใจความทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓๔ ถัดไปคือฟังอย่างตั้งใจตลอดตั้งแต่เปิดจนกระทั่งปิดวิทยุ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐๐

ตารางที่ ๑๕

ความชอบในการเปิดรับฟังรายการต่างๆ ของวิทยุชุมชน วัดสามพราน

รายการวิทยุ	ความถี่		
	อันดับ ๑	อันดับ ๒	อันดับ ๓
รายการเสียงธรรมจากวัดสามพราน	๒๕	-	๘
ร่วมโพธิ์ใบบุญ	-	๕	๑
หน้าต่างสังคม ชุมชนสามพราน	๕	๕	๑๑
เวทีการศึกษากับการพัฒนาชุมชน	๒๕	๑๔	๑๖
สี่อรัถ สี่ภาษากับการพัฒนาชุมชน	๗	๔	๔
เพลงธรรมรับอรุณ	๑๑	๕	๖
กอบบุญกัตถุญ	๓	๗	๔
กฎหมายชุมชน ข่าวสารแรงงาน	๗	-	๑
นายอำเภอพบประชาชน	-	๕	-
ผู้นำท้องถิ่นพบประชาชน	-	-	๒

ตารางที่ ๑๕ (ต่อ)

รายการวิทยุ	ความถี่		
	อันดับ ๑	อันดับ ๒	อันดับ ๓
ฟังเพลงฟังธรรม	๑๕	๒๘	๑๔
สุขกายสบายชีวี	๔	๗	๔
สารนะรู้ ก้าวทันการศึกษา	๕	๑๐	๑๓
บันเทิงเพลง บันเทิงธรรม	๑๕	๒๑	๑๒
เพลินเพลงกับยายใต้	๑	๖	๑
ลูกทุ่งสู่ธรรม	๑๐	๕	๕
หนุ่มมะพร้าวหวาน	๕	๕	๓
ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท	๖	๕	๓
จากใจถึงใจ	๑๖	๒๖	๑๘
ตามรอยพระโพธิสัตว์	๕	๔	๖
รายการเพลงของเยาวชนจัด	๒๕	๒๕	๑๕
รายการสนทนาธรรมของเยาวชนจัด	๗	๑	๑
เกษตรน่ารู้ โดย หมอดิน	๔	๕	๑
เลาะริมสวน จวน.สามพราน	๑	-	-
ถ้อยทอดข่าวกรมประชาสัมพันธ์	๒	-	๑
พิณแคน แคนสามพราน	๗	๓	๖
เพลงยามบ่าย สาวสามพราน	๕	๑๑	๔
สารนะรู้ ข่าวสารกระทรวงแรงงาน	-	๑	-
สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา (IFD)	-	๖	๗
เพลงยามบ่าย สนธยายามเย็น	๑๔	๕	๑๖
ธรรมะก่อนนอน	๕	๗	๒๑
รายการละครของเยาวชนจัด	๓	๖	๑๐

จากตารางที่ ๑๕ แสดงให้เห็นว่า รายการต่างๆ ที่กลุ่มตัวอย่างชอบเปิดรับฟังมากที่สุด เป็นอันดับ ๑ คือรายการเพลงของเยาวชนจัด มีจำนวน ๒๕ คน อันดับที่ ๒ คือฟังเพลงฟังธรรม มีจำนวน ๒๘ คน อันดับที่ ๓ คือธรรมะก่อนนอน มีจำนวน ๒๑ คน

ตารางที่ ๑๖
เนื้อหาธรรมะที่ต้องการรับฟัง

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ปัญหาของเยาวชน	๖	๒.๐๐
หลักธรรมคำสอน และพุทธประวัติ	๔๕	๑๖.๓๓
เราจะอยู่อย่างไรถึงจะมีสุข	๑	๐.๓๓
หลักธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	๔๕	๑๕.๐๐
การฟังธรรม การเกิดธรรมะ ศีล สมาธิ ปัญญา	๕	๓.๐๐
การทำสมาธิ ทำจิตใจให้สงบ	๗	๒.๓๓
การดำเนินชีวิตของชาวพุทธ	๑	๐.๓๓
ความเมตตากรุณาต่อสัตว์	๒	๐.๖๗
นรก สวรรค์ ความโกรธ กฎแห่งกรรม	๑๔	๔.๖๗
ประหยัดและใช้เงินอย่างพอเพียง	๑	๐.๓๓
การศึกษา	๖	๒.๐๐
บาป-บุญ การทำดี ทำชั่ว	๕	๓.๐๐
การเป็นคนดี มีเมตตา เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น	๑๐	๓.๓๓
นิทานธรรมะ นิทานสอนใจ	๑	๐.๓๓
ความกตัญญูกับพ่อแม่	๔	๑.๓๓
การชี้แนวทางในการฝึกธรรมะ	๒	๐.๖๗
การเกิด แก่ เจ็บ ตาย	๑	๐.๓๓
อาหารและสุขภาพ	๑	๐.๓๓
การครองเรือน การเลี้ยงดูบุตร	๒	๐.๖๗
*ไม่แสดงความคิดเห็น	๑๒๕	๔๓.๐๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๖ แสดงให้เห็นว่า เนื้อหาธรรมะที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการรับฟังมากที่สุด คือ หลักธรรมคำสอน และพุทธประวัติ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๓ รองลงมาคือ หลักธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๐ ถัดไปคือ นรก สวรรค์ ความโกรธ กฎแห่งกรรม คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๗

ตารางที่ ๑๗

ความคิดเห็นในการปรับปรุงการจัดรายการวิทยุชุมชน ของวัดสามพราน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ผู้จัดรายการ	๔๕	๑๕.๐๐
เวลาที่ออกอากาศ	๘๐	๒๖.๖๗
ระยะเวลาที่จัด	๑๒๕	๔๓.๐๐
อื่น ๆ		
- ควรให้นักเรียน เยาวชนมาจัดรายการด้วย	๓	๑.๐๐
- คลื่นในการออกอากาศ	๔	๑.๓๓
- ไม่ควรเน้นวิชาการมากเกินไปเพราะจะทำให้เบื่อ	๓	๑.๐๐
- คีอยู่แล้ว	๔	๑.๓๓
- ปรับด้านเวลาและน้ำเสียงของผู้จัด	๕	๑.๖๗
- ควรมีการแสดงอย่างอื่นค้นรายการ เพราะจะได้ไม่เบื่อ ในเวลาฟังธรรมะ	๕	๑.๖๗
- พูดภาษาที่เข้าใจง่าย เปิดเพลงที่ทันสมัย	๔	๑.๓๓
- ปรับปรุงช่วงเพลงสตริงกับลูกทุ่ง	๔	๑.๓๓
- เปิดเพลงมากกว่านี้	๓	๑.๐๐
- ควรสอดแทรกการตอบปัญหาธรรมะมาก ๆ	๕	๑.๖๗
- ควรปรับรูปแบบของรายการให้น่าสนใจ	๓	๑.๐๐
- ควรพูดตลกปนเนื้อหาสาระ	๓	๑.๐๐

จากตารางที่ ๑๗ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในการปรับปรุงการจัดรายการของสถานีวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานมากที่สุดคือ ควรปรับปรุงระยะเวลาที่จัด คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐๐ รองลงมาคือควรปรับปรุงช่วงเวลาที่ออกอากาศ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ ถัดไปคือควรปรับปรุงผู้จัดรายการ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๐

ตารางที่ ๑๘

ประโยชน์และความพอใจที่ได้รับฟังสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน

ประเด็น	N = ๓๐๐		แปลความ
	X	S.D	
ทำให้ทราบหลักการพุทธศาสนาทั่วไป	๓.๘๒	๐.๖๗	มาก
แก้เหงาคลายความเครียด	๓.๕๒	๐.๘๐	มาก
อยากรู้อยากเห็น อยากรับปฏิบัติตาม	๓.๓๔	๐.๗๘	ปานกลาง
ได้หลักการที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและชีวิตประจำวัน	๓.๗๘	๐.๗๗	มาก
ได้รับความรู้หลากหลาย	๓.๘๒	๐.๗๘	มาก
นำข้อมูลที่ฟังไปพูดคุยกับคนอื่นได้	๓.๔๔	๐.๘๒	ปานกลาง
ได้หลักธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติ	๓.๗๗	๐.๘๑	มาก
ได้รับข้อมูลที่ทันสมัย	๓.๔๒	๐.๘๗	ปานกลาง
เป็นเพื่อนใจในเวลาอันไม่หลับ	๓.๒๕	๐.๕๗	ปานกลาง
ฟังเพื่อเอาบุญ	๓.๑๕	๐.๕๕	ปานกลาง
ทำให้จิตสงบ	๓.๗๐	๐.๘๕	มาก
ต้องการศึกษาธรรมะทางสถานีวิทยุ	๓.๔๐	๐.๘๗	ปานกลาง
ศึกษาวิธีการเทศน์	๓.๑๕	๐.๕๒	ปานกลาง
ฟังเพื่ออยากทำบุญ (บริจาคทาน)	๓.๑๘	๐.๘๔	ปานกลาง
ฟังเพื่อไปสู่สวรรค์	๓.๐๔	๑.๐๑	ปานกลาง
ฟังเพื่อทำให้เกิดความบันเทิงในธรรมะ	๓.๔๓	๐.๘๕	ปานกลาง
ฟังเพื่อพัฒนาจิตใจ	๓.๘๕	๐.๘๕	มาก
ฟังเพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาชีวิต	๓.๕๓	๐.๘๗	มาก

X รวม = ๓.๕๐

จากตาราง ที่ ๑๘ แสดงให้เห็นภาพรวมว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับประโยชน์และความพอใจจากการรับฟังรายการต่างๆ ทางสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน ในระดับมากได้แก่ ทำให้ทราบหลักการพุทธศาสนาทั่วไป แก้เหงาคลายเครียด ได้หลักการที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและชีวิตประจำวัน รองลงมาคือในระดับปานกลาง ได้แก่ อยากรู้อยากเห็น อยากรับปฏิบัติตาม นำข้อมูลที่ฟังไปพูดคุยกับคนอื่นได้ ได้รับข้อมูลที่ทันสมัย

ตารางที่ ๑๕

ความคิดเห็นต่อรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนของวัดสามพราน

ประเด็น	N = ๓๐๐		แปลความ
	X	S.D	
๑. ความสามารถของผู้จัดรายการ	๓.๖๑	๐.๖๘	มาก
๒. ความน่าสนใจของเนื้อหา	๓.๕๐	๐.๖๕	มาก
๓. ความเข้าใจในเนื้อหา			
- เรื่องการทำบุญ	๓.๔๖	๐.๖๓	ปานกลาง
- เรื่องบาปบุญคุณโทษ	๓.๓๘	๐.๖๓	ปานกลาง
- เรื่องการรักษาศีล	๓.๓๗	๐.๖๓	ปานกลาง
- เรื่องการถือบวช กินเจ	๓.๓๕	๐.๖๒	ปานกลาง
- เรื่องการปฏิบัติธรรม (สมาธิ ฌาน)	๓.๒๗	๐.๖๒	ปานกลาง
- เรื่องจิตวิญญาณ	๓.๓๒	๐.๖๖	ปานกลาง
- เรื่องนรก สวรรค์	๓.๒๘	๐.๘๑	ปานกลาง
- เรื่องมรรคผล นิพพาน	๓.๓๓	๐.๘๐	ปานกลาง
๔. ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ออกอากาศ	๓.๓๒	๐.๖๕	ปานกลาง
๕. ความเหมาะสมของช่วงเวลาที่ออกอากาศ	๓.๓๒	๐.๖๕	ปานกลาง
๖. ประโยชน์ที่ได้รับ	๓.๖๒	๐.๘๖	มาก

X รวม = ๓.๔๐

จากตารางที่ ๑๕ แสดงให้เห็นภาพรวมว่า กลุ่มตัวอย่างได้มีความคิดเห็นต่อรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนของวัดสามพรานในระดับมาก ได้แก่ ความสามารถของผู้จัดรายการ, ความน่าสนใจของเนื้อหา และประโยชน์ที่ได้รับ รองลงมาคือในระดับปานกลาง ได้แก่ เรื่องการทำบุญ, เรื่องบาปบุญคุณโทษ, เรื่องการรักษาศีล และความเหมาะสมของระยะเวลาที่ออกอากาศ และความเหมาะสมของช่วงเวลาที่ออกอากาศ

ชุดที่ ๒ ลักษณะรูปแบบรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

ก. ลักษณะของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

ตารางที่ ๒๐

ผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

ประเด็น	ความถี่	ร้อยละ
เยาวชน	๑๐๓	๓๕.๓๐
ครูอาจารย์	๑๑	๓.๓๐
พระภิกษุ	๓๕	๒๕.๐๐
นักจัดรายการ	๕๐	๑๖.๓๐
นักปฏิบัติธรรม	๒๘	๙.๓๐
อื่นๆ	๒๕	๙.๓๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๐ แสดงให้เห็นว่า ผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนมากที่สุด คือเยาวชน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ รองลงมาคือพระภิกษุ คิดเป็นร้อยละ ๒๕ ถัดไปคือนักจัดรายการคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓

ตารางที่ ๒๑

บุคลิกลักษณะของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
พูดจาสุภาพ เรียบร้อย	๓๕	๑๑.๖๗
มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก	๑๐	๓.๓๓
บุคลิกภาพดี	๕	๓.๐๐
มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	๑๕	๖.๓๓
มีความกระตือรือร้น สรรค์หาเรื่องใหม่มาเผยแพร่เสมอ	๗	๒.๓๓
มีเนื้อหาที่แม่นยำ ขยันหาความรู้เพิ่มเติม สามารถเผยแพร่ความรู้ได้	๓๔	๑๑.๓๓
มีมุขสุนุกสนาน	๑๒	๔.๐๐
พูดเก่ง พูดจาไพเราะ น่าสนใจ พูดคล่อง พูดชัดเจนไม่ติดขัด	๖๘	๒๒.๖๗
มีความตื่นตัวตลอดเวลา	๑	๐.๓๓
เป็นตัวอย่างที่ดี	๕	๑.๖๗
มีความรู้รอบตัว ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง	๔	๑.๓๓
นำเรื่องที่มีประโยชน์มาจัด	๑	๐.๓๓
เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป	๑	๐.๓๓
มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีความอดทน	๘	๒.๖๗
แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีไหวพริบ	๓	๑.๐๐
มีความสามารถในการวิเคราะห์	๑	๐.๓๓
* ไม่แสดงความคิดเห็น	๘๒	๒๗.๓๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๑ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่าง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนมากที่สุด คือ พูดเก่ง พูดจาไพเราะ น่าสนใจ พูดคล่อง พูดชัดเจนไม่ติดขัด คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๖๗ รองลงมาคือพูดจาสุภาพเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖๗ ถัดไปคือมีเนื้อหาที่แม่นยำ ขยันหาความรู้เพิ่มเติม สามารถเผยแพร่ความรู้ได้ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๓

ตารางที่ ๒๒

ความรู้ของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

ประเด็น	ความถี่	ร้อยละ
นักธรรมตรี	๑๖	๕.๓๐
นักธรรมโท	๘	๒.๖๐
นักธรรมเอก	๕๓	๑๗.๖๐
จบเปรียญธรรม	๓๘	๑๒.๖๐
ปริญญาตรี	๕๔	๑๘.๐๐
ปริญญาโท	๓	๑.๐๐
ปริญญาเอก	๑๒	๔.๐๐
นักปฏิบัติธรรม	๔๖	๑๕.๓๐
อื่นๆ	๗๐	๒๓.๓๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๒ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างระบุความรู้ของผู้จัดรายการว่าควรมีความรู้ในประเภทอื่นๆ มากกว่า คือ ผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมทางวิทยุกระจายเสียงไม่จำเป็นต้องเรียนจบสูง แต่ต้องมีความรู้ในเรื่องของธรรมะเป็นอย่างดี

ตารางที่ ๒๓

ภาษาของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
สามารถพูดสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย	๓๑	๑๐.๓๓
ใช้คำที่สุภาพ นุ่มนวล ไพเราะ เสียงดัง	๓๒	๑๐.๖๗
ออกเสียงชัดเจน	๔๒	๑๔.๐๐
ใช้ภาษาที่ถูกต้องเป็นกันเอง	๓๖	๑๒.๐๐
มีภาษาต่างชาติเข้ามาด้วยเพื่อเป็นสาระน่ารู้	๒	๐.๖๗
เป็นกันเอง น่าเชื่อถือ	๖	๒.๐๐
พูดภาษากลาง	๑	๐.๓๓
ไม่ใช่ภาษาวัยรุ่น	๔	๑.๓๓
* ไม่แสดงความคิดเห็น	๑๔๖	๔๘.๖๗
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๓ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาษาของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนมากที่สุด คือ การออกเสียงที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐๐ รองลงมาคือใช้ภาษาที่ถูกต้องเป็นกันเอง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๐ ถัดไปคือใช้คำสุภาพ นุ่มนวล ไพเราะ เสียงดัง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๗

ตารางที่ ๒๔

น้ำเสียงของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
มีความนับนวล ไม่กระแทกเสียง ไม่เสียงดัง ฟังแล้วรู้สึกสบาย	๘๐	๒๖.๖๗
มีความหนักแน่น	๔	๑.๓๓
พูดจาไพเราะน่าฟัง	๓๐	๑๐.๐๐
ชัดเจน	๒๖	๘.๖๗
มีความมั่นใจ	๑	๐.๓๓
พูดแบบธรรมดา พูดถูกต้องตามอักขรวิธี	๔	๑.๓๓
สนุกสนาน	๓	๑.๐๐
อรรถาสัยดี เป็นกันเอง	๑๔	๔.๖๗
คืออยู่แล้ว	๒	๐.๖๗
ดึงดูดความสนใจ	๑	๐.๓๓
ฟังแล้วจับใจความได้	๑	๐.๓๓
*ไม่แสดงความคิดเห็น	๑๓๔	๔๔.๖๗
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๔ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖๗ รองลงมาคือ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ำเสียงของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนคือ มีความนับนวล ไม่กระแทกเสียง ไม่เสียงดัง ฟังแล้วรู้สึกสบาย คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ ถัดไปคือ พูดจาไพเราะน่าฟัง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐

ตารางที่ ๒๕

ลีลาในการจัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจ	๑๓	๔.๓๓
มีมุขมาช่วยเพื่อให้มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	๕๒	๑๖.๓๓
มีความสุภาพเรียบร้อย	๕	๓.๐๐
ลีลาในการจัดดี ดึงดูดความสนใจเก่ง	๑๒	๔.๐๐
เป็นกันเอง เป็นตัวของตัวเอง	๓๒	๑๐.๖๖
คุยเก่ง — น่าเชื่อถือ	๕	๑.๖๖
ควรให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม ชักจูงใจ	๖	๒.๓๓
พูดให้เห็นภาพ ชูใจ มีลูกเล่น	๖	๒.๐๐
ไม่เป็นเนื้อหาจนเกินไป	๑	๐.๓๓
มีการยกตัวอย่างประกอบ	๔	๑.๓๓
มีความคล่องแคล่ว ไม่ฝืน	๒	๐.๖๖
มีคติสอนใจ	๑	๐.๓๓
* ไม่แสดงความคิดเห็น	๑๕๖	๕๒.๐๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๕ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แสดงความคิดเห็นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐๐ รองลงมาคือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลีลาในการจัดรายการที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชนมากที่สุดคือ มีมุขมาช่วยเพื่อให้มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๓ ถัดไปคือมีความเป็นกันเอง เป็นตัวของตัวเอง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๖

ตารางที่ ๒๖
อายุของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสม

ประเด็น	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๕ ปี	๓๔	๑๑.๓๐
๑๖ – ๒๕ ปี	๑๑๘	๓๕.๓๐
๒๖ – ๓๕ ปี	๑๕๕	๒๕.๐๐
๓๖ – ๔๕ ปี	๑๓	๕.๓๐
๔๖ – ๕๕ ปี	๓	๒.๓๐
๕๖ ปี ขึ้นไป	๑	๐.๓๐
อื่นๆ	๔๘	๑๖.๐๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๖ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชนนั้น ควรมีอายุตั้งแต่ ๑๖-๒๕ ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ รองลงมาคือ อายุ ๒๖-๓๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ ถัดไปคือในหัวข้ออื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐

ตารางที่ ๒๗

ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับตัวผู้จัดรายการในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน
เพื่อความเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมทางวิทยุกระจายเสียงแก่เยาวชน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ผู้จัดรายการควรมีความรู้แปลกใหม่มาแนะนำเสนอ	๗	๒.๓๓
นำปัญหาที่เกิดในสังคมมาพูด และสอดแทรกธรรมะ	๑๔	๔.๖๗
มีสิ่งที่ยาวชนสนใจ เช่น เพลงสตริง เพลงสากล	๕	๑.๖๗
ควรมีเนื้อหาสาระและบันเทิงปะปนกัน	๕	๓.๐๐
ควรนำปัญหาวัยรุ่นมาพูดตัวอย่างแล้วแก้ปัญหา	๑	๐.๓๓
ควรมีสิ่งจูงใจเยาวชนมากขึ้น	๓	๑.๐๐
ควรให้นักเรียน เยาวชนเข้าไปจัดรายการ	๗	๒.๓๓
ควรมีธรรมะพอสมควรเพื่อไม่ให้เบื่อ	๕	๑.๖๗
มีน้ำเสียงสุภาพ เสียงดังฟังชัด	๓	๑.๐๐
ควรพูดปลุกฝังให้เยาวชนมาสนใจธรรมะ	๘	๒.๖๗
เป็นตัวอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์	๑๐	๓.๓๓
เข้าใจหลักธรรมดี รอบรู้	๑๔	๔.๖๗
ปรับปรุงการใช้ถ้อยคำ	๑	๐.๓๓
จัดเป็นภาษาการ์ตูน	๑	๐.๓๓
วางแผนการจัดรายการ	๒	๐.๖๗
มีคติเตือนใจ สาระความรู้ดี	๑๑	๓.๖๗
ควรเพิ่มเวลา	๑	๐.๓๓
ให้แต่ละโรงเรียนส่งตัวแทนมาร่วมจัดรายการ	๑	๐.๓๓
สื่อสารเข้าใจง่าย	๖	๒.๐๐
มีความสนุกสนาน อารมณ์ขันในตนเอง เป็นกันเอง	๔	๑.๓๓
* ไม่แสดงความคิดเห็น	๑๘๗	๖๒.๓๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒๗ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แสดงความคิดเห็นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๓๓ รองลงมาคือแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับตัวผู้จัดรายการในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน เพื่อความเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมทางวิทยุกระจายเสียงคือ ต้องเข้าใจหลักธรรมดี มีความรอบรู้ คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๗ ถัดไปคือ สามารถนำปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมาพูดคุย และสอดแทรกธรรมะได้ดี คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๗

ข. ลักษณะของเนื้อหาธรรมะที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชน

ตารางที่ ๒๘

รูปแบบเนื้อหาของรายการที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
รายการเพลงแล้วสอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม คติเตือนใจ	๒๐๓	๖๗.๖๗
รายการสนทนา โดยการนำเอาปัญหาของเยาวชนมาพูดคุยแล้วสอดแทรกธรรมะ ฯลฯ	๑๑๐	๓๖.๖๗
รายการละคร โดยการนำเอาธรรมะ ศีลธรรม คติเตือนใจมาสอดแทรก	๑๑๗	๓๙.๐๐
รายการอื่น ๆ ที่คิดว่าเหมาะสมในการเอาธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมเข้าไปสอดแทรก		
- การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน	๑	๐.๓๓
- รายการเกี่ยวกับการศึกษา	๑	๐.๓๓
- เข้าใจธรรมะมากขึ้น	๑	๐.๓๓
- เอาเพลงละคร สอดแทรกธรรมะ มีคติเตือนใจ สอนใจ	๔	๑.๓๓
- เนื้อเรื่องต้องทันสมัย	๑	๐.๓๓
- เพิ่มเทคโนโลยี	๑	๐.๓๓
- ทำให้ปฏิบัติได้	๑	๐.๓๓
- เปิดเพลงที่วัยรุ่นชอบ	๑	๐.๓๓
- มีธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม	๑	๐.๓๓

จากตารางที่ ๒๘ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบเนื้อหาของรายการที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนของประชากรกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ รายการเพลงแล้วสอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม คติเตือนใจ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๗ รองลงมาคือ รายการละคร โดยการนำเอาธรรมะ ศีลธรรม คติเตือนใจมาสอดแทรก คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐๐ ถัดไปรายการสนทนา โดยการนำเอาปัญหาของเยาวชนมาพูดคุยแล้วสอดแทรกธรรมะ ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๗

ตารางที่ ๒๕
เนื้อหาของธรรมะที่เหมาะสมในการเผยแพร่แก่เยาวชน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ธรรมะสั้น ๆ ง่าย ๆ สบาย ๆ	๒๑๑	๗๐.๓๓
ธรรมะล้วน ๆ	๑๕	๖.๓๓
ธรรมะพร้อมการอธิบายขยายความ	๖๗	๒๒.๓๓
ธรรมะพร้อมการนำเอาเรื่องราวต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้ามาอธิบายประกอบ	๘๖	๒๘.๖๗
ธรรมะพร้อมการนำเอาเรื่องราวต่าง ๆ ของเยาวชนมาอธิบายประกอบ	๑๒๓	๔๑.๐๐
ธรรมะพร้อมการนำเอาเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมมาอธิบายประกอบ	๑๐๘	๓๖.๐๐
อื่น ๆ		
- ธรรมะเกี่ยวกับการใช้ชีวิต	๑	๐.๓๓
- ธรรมะเกี่ยวกับการเล่นพนัน เล่นหวย	๒	๐.๖๖

จากตารางที่ ๒๕ แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาของธรรมะที่เหมาะสมในการเผยแพร่แก่เยาวชนมากที่สุดคือ ธรรมะสั้น ๆ ง่าย ๆ สบาย ๆ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๓๓ รองลงมาคือ ธรรมะพร้อมการนำเอาเรื่องราวต่าง ๆ ของเยาวชนมาอธิบายประกอบ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๐ ถัดไปคือเนื้อหาธรรมะพร้อมการนำเอาเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมมาอธิบายประกอบ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐๐

ตารางที่ ๓๐
ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับเนื้อหาในการเผยแพร่ธรรมะ
เพื่อความเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงแก่เยาวชน

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
เนื้อหาที่นำมาเผยแพร่ควรเหมาะสมกับเยาวชน	๑๑	๓.๖๗
นำศีลธรรมมาจัดเป็นละครวิทยุ	๑	๐.๓๓
อยากให้ผู้จัดรายการคุยกับเยาวชนจัด เรื่อง พุทธประวัติ	๑๕	๕.๐๐
ควรมีรายการเกี่ยวกับอาหารต่าง ๆ ขนมหไทย	๑	๐.๓๓
ควรมีเพลงเข้ามาแทรกเป็นระยะไม่ซ้ำกัน	๘	๒.๖๗
ควรมีเพลงสอดแทรกธรรมะบ้างเพื่อไม่ให้เบื่อ	๒๕	๘.๓๓

ตารางที่ ๓๐ (ต่อ)

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
หยิบเรื่องเยาวชนมาพูดสอดแทรกธรรมะ	๑๓	๔.๓๓
ควรมีนิทานสอดแทรกธรรมะ	๑๑	๓.๖๓
สามารถนำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	๑๗	๕.๖๓
เป็นรายการที่ฟังได้ง่ายมีความรู้	๖	๒.๐๐
จัดเป็นภาษากำตูน	๒	๐.๖๓
ไม่ควรเน้นเนื้อหาจนเกินไป และเป็นเนื้อหาที่ทันสมัย	๔	๑.๓๓
พูดเรื่องเทคโนโลยี	๑	๐.๓๓
เรื่องราวควรเกี่ยวกับสังคม	๑	๐.๓๓
คืออยู่แล้ว	๒	๐.๖๓
เข้าใจง่าย ๆ สั้น ๆ มีประโยชน์	๑๓	๔.๓๓
เป็นเรื่องที่น่าสนใจ	๒	๐.๖๓
อธิบายเรื่อง บาป - บุญ	๑	๐.๓๓
ให้ทุกคนมีความสามัคคี	๑	๐.๓๓
ควรมีเพลงธรรมะมาประกอบ	๑๖	๕.๓๓
มีความสนุกสนาน	๔	๑.๓๓
*ไม่แสดงความคิดเห็น	๑๔๕	๔๘.๓๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๓๐ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แสดงความคิดเห็นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๓๓ รองลงมาคิดมีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ ควรมีเพลงสอดแทรกธรรมะบ้างเพื่อไม่ให้เบื่อ คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๓ ถัดไปคือ สามารถนำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ คิดเป็นร้อยละ ๕.๖๓

ค. ระยะเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชน

ตารางที่ ๓๑

ระยะเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสม

ประเด็น	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๕ นาที	๒๔	๘.๐๐
๑๕ – ๓๐ นาที	๑๕๓	๕๒.๓๐
๓๑ – ๔๕ นาที	๓๑	๑๐.๓๐
๔๖ – ๖๐ นาที	๒๕	๘.๓๐
๑ – ๒ ชั่วโมง	๔๕	๑๕.๐๐
๒ ชั่วโมงขึ้นไป	๓	๑.๐๐
อื่นๆ	๓	๑.๐๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๓๑ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่า ระยะเวลาที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะ ควรอยู่ในระยะเวลาตั้งแต่ ๑๕-๓๐ นาที มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓ รองลงมาคือ ๑-๒ ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐ ถัดไปคือ ๓๑-๔๕ นาที คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓

ง. ช่วงเวลาที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

ตารางที่ ๓๒

วันที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

ประเด็น	ความถี่	ร้อยละ
วันจันทร์	๑๒	๔.๐๐
วันอังคาร	๑	๐.๓๐
วันพุธ	๕	๑.๖๐
วันพฤหัสบดี	๕	๑.๖๐
วันศุกร์	๑๕	๕.๐๐
วันหยุด	๑๑๕	๓๕.๖๐
วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑๐๑	๓๓.๖๐
วันอื่นๆ	๔๒	๑๔.๐๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๓๒ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่าวันที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมมากที่สุด คือ วันหยุด คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๖ รองลงมาคือ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖ ถัดไปคือในหัวข้อ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐

ตารางที่ ๓๓

ช่วงเวลาที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

ประเด็น	ความถี่	ร้อยละ
๐๕.๓๐ - ๑๐.๐๐	๖๓	๒๒.๓๐
๑๐.๐๐ - ๑๕.๐๐	๗๓	๒๔.๓๐
๑๕.๐๐ - ๒๐.๐๐	๑๐๒	๓๔.๐๐
๒๐.๐๐ - ๐๑.๐๐	๒๓	๕.๐๐
๐๑.๐๐ - ๐๕.๓๐	๘	๒.๖๐
เวลาอื่นๆ	๒๓	๗.๖๐
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๓๓ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่า ช่วงเวลาที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน คือ เวลา ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ รองลงมาคือช่วงเวลา ๑๐.๐๐-๑๕.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓ ถัดไปคือช่วงเวลา ๐๕.๐๐-๑๐.๐๐ น. คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓

๔.๖ สรุปความต้องการรายการวิทยุชุมชนในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน ของวัดสามพราน มีลักษณะดังนี้

รูปแบบรายการที่ดีและเหมาะสม ที่เป็นที่ชื่นชอบและน่าสนใจของเยาวชนคือ รายการเพลง รายการสนทนาปัญหาของเยาวชน และรายการละครที่สอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจในรายการด้วย นอกจากนี้รูปแบบรายการดังกล่าวแล้ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดรายการประสบความสำเร็จ ในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญดังนี้

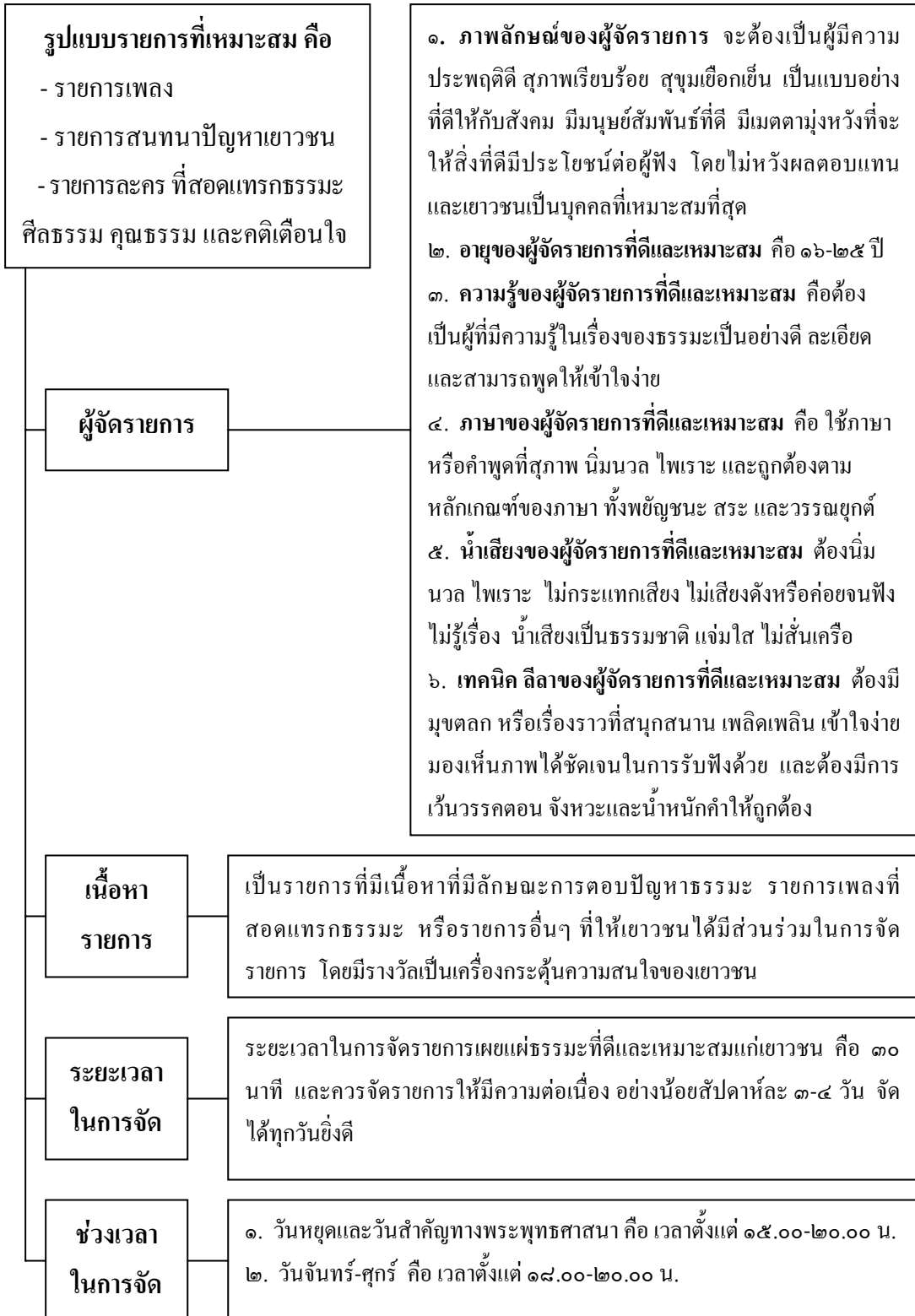
ลักษณะผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะที่ดีและเหมาะสม จะต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี สุภาพเรียบร้อย สุขุมเยือกเย็น เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีเมตตาเมตตาหวังที่จะให้สิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง โดยไม่หวังผลตอบแทน มีอายุ ๑๖-๒๕ ปี มีความรู้ในเรื่องของธรรมะเป็นอย่างดี ละเอียด และสามารถพูดให้เข้าใจง่าย ใช้ภาษาหรือคำพูดที่สุภาพ นุ่มนวล ไพเราะ ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษา ทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ น้ำเสียงต้องนุ่มนวล เป็นธรรมชาติ แจ่มใส ไม่กระแทกเสียงหรือสั้นเครือ ต้องมีมุขตลก หรือเรื่องราวที่สนุกสนาน มาสอดแทรกให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เข้าใจง่าย มองเห็นภาพได้ชัดเจน

ลักษณะเนื้อหารายการที่ดีและเหมาะสม ลักษณะของเนื้อหาของรายการที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชนที่สุด คือ รายการที่มีเนื้อหาเป็นลักษณะการตอบปัญหาธรรมะ รายการเพลงที่สอดแทรกธรรมะ หรือรายการอื่นๆ ที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการจัดรายการ โดยมีรางวัลเป็นเครื่องกระตุ้นความสนใจของเยาวชน

ระยะเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสม ระยะเวลาในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชน คือ ๓๐ นาทีและควรจัดรายการให้มีความต่อเนื่อง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๓-๔ วัน จัดได้ทุกวันยิ่งดี

ช่วงเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสม คือวันหยุดและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ เวลาตั้งแต่ ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. วันจันทร์-ศุกร์ คือ เวลาตั้งแต่ ๑๘.๐๐-๒๐.๐๐ น.

โมเดลรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน ของสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยจากการศึกษารูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน พบผลสรุปดังนี้

ปัญหาการดำเนินงานบริหารจัดการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน มีปัญหาในเรื่องต่างๆ ดังนี้

ปัญหาของโครงสร้างการบริหารจัดการ เนื่องจากคณะกรรมการบริหารบางท่านที่มีชื่อในรายชื่อคณะกรรมการบริหาร ไม่ได้มาร่วมประชุมปรึกษา ร่วมบริหารจัดการ มีแต่เพียงชื่อ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะมีเพียงผู้อำนวยการสถานีและพระสงฆ์รับผิดชอบ ประสานงานและแก้ไข จึงทำให้การบริหารติดขัด ล้าช้า

ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการ คือ นโยบายที่กำหนดไว้ยังไม่แน่นอนชัดเจน เพราะอยู่ในช่วงการทดลองและกำลังหาแนวทางการกำหนดนโยบายเพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหาที่มีผลกระทบต่อปัญหานโยบายอื่นๆ คือปัญหานโยบายด้านงบประมาณที่ไม่มีการกำหนดให้ชัดเจน จึงส่งผลให้นโยบายต่างๆ ที่กำหนดไว้ไม่สามารถดำเนินการได้

ปัญหาการบริหารจัดการด้านบุคลากร พบว่าขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมจัดรายการ และเป็นผู้ที่จะมาจัดรายการอยู่ประจำ เพราะทางสถานีใช้ระบบอาสาสมัคร โดยไม่มีค่าจ้างค่าตอบแทน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องบุคลากรในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะมีน้อย ปัญหาด้านบุคลากรประจำในทางเทคนิคซึ่งเป็นหัวใจในการปรับเปลี่ยน

ปัญหาการบริหารจัดการด้านงบประมาณ พบว่าค่าใช้จ่ายต่างๆ ของทางสถานีได้มาจากทางวัดโดยตรงทางเดียว ดังนั้นจึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในเรื่องเงินทุน เนื่องจากรายได้จากการทำบุญของทางวัดน้อยลง จึงไม่มีเงินทุน งบประมาณที่จะจัดแบ่งมาส่งเสริมการบริหารจัดการการพัฒนาสถานีวิทยุชุมชน

ปัญหาด้านการกระจายเสียง พบว่า เนื่องจากผู้จัดรายการมีภาระหน้าที่ จนไม่สามารถมาจัดรายการได้ จึงเป็นปัญหาหนึ่งที่ทางสถานี แก้ไขปัญหาเรื่องการออกอากาศที่ขาดผู้จัดรายการ ด้วยการเปิดเทปบันทึกการของวันเก่าๆ เอามาเปิดซ้ำๆ อีกปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องการทับซ้อนกันของคลื่น ทำให้ผู้ฟังรายการรับฟังได้ไม่ชัดเจน เป็นเหตุให้ผู้ฟังเบื่อหน่าย หมุนไปรับฟังคลื่นอื่นที่ชัดเจนกว่า ปัญหาอันสำคัญทางด้านการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนของวัดสามพราน คือปัญหาเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์การกระจายเสียง ที่ใช้ระบบอะนาล็อกอยู่ ทำให้เกิดปัญหาขัดข้องบ่อย การแก้ไขต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานเป็นเดือนเลยทีเดียว ทำให้ต้องปิดสถานีบ่อยๆ และ

ปัญหาด้านผังรายการ พบว่า สืบเนื่องมาจากปัญหาการขาดผู้จัดรายการที่จะมาจัดอยู่ประจำสถานี ส่วนใหญ่จะเป็นผู้จัดรายการที่เข้ามาขอจัดรายการในลักษณะอาสาสมัคร เป็นการชั่วคราวไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ และความสะดวกของผู้จัดรายการเอง ส่งผลให้การจัดผังรายการมีการแก้ไข ปรับเปลี่ยนอยู่บ่อย

ส่วนปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตรายการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานแก่กลุ่มเยาวชน พบว่ามีหลายอย่างเช่นกัน คือ

ปัญหาด้านผู้จัดรายการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องภาพลักษณ์ของผู้จัดรายการ ซึ่งจะเห็นว่าปัจจุบันภาพลักษณ์ของพระสงฆ์บางรูปที่ประพฤติปฏิบัติไม่ดีไม่เหมาะสมที่เผยแพร่ตามสื่อมวลชนต่างๆ ได้มีผลกระทบต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชน รวมถึงเด็ก และเยาวชนได้เสื่อมศรัทธา เคารพนับถือ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อวงการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานด้วย

ปัญหาด้านความรู้ของผู้จัด ซึ่งพบว่าผู้จัดมีความรู้ในเรื่องธรรมะต่างๆ ไป ที่รู้ละเอียดจดจำได้ของผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะมีความรู้และเผยแพร่เกี่ยวกับธรรมะ สิ่งปลูกสร้างภายในวัดตามนโยบายของวัดสามพราน โดยภาพรวมแล้วจะอ่านธรรมะ พุทธธรรมจากหนังสือ หรือเอกสารธรรมะของครูบาอาจารย์ จึงทำให้เด็ก เยาวชนฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง ไม่น่าสนใจ

ปัญหาในเรื่องความต่อเนื่อง ในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานยังประสบปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะของผู้จัดรายการ เนื่องจากผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะมีน้อย โดยเฉพาะพระสงฆ์ แม้ชีภายในวัดต่างก็มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก และชอบการปฏิบัติกรรมฐานมากกว่าการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะ และขาดความต่อเนื่องของเนื้อหาธรรมะที่อธิบายเป็นลำดับจากง่ายไปหายาก ส่วนใหญ่จะข้ามเข้าไปสู่เรื่องของการปฏิบัติ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็ก เยาวชนรู้สึกว่าเป็นเนื้อหาที่หนัก ไม่รู้เรื่องและไม่สนใจติดตามรับฟัง

ปัญหาความเอาใจใส่ของผู้จัดรายการ เนื่องจากรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานเป็นการเผยแพร่ในลักษณะ One Way Communication คือ เป็นการเผยแพร่ธรรมะทางเดียวที่ผู้ฟังรายการไม่ได้มีส่วนร่วมกับทางรายการ ไม่สามารถโทรศัพท์เข้ามาพูดคุย สอบถาม วิพากษ์วิจารณ์ หรือติชมรายการได้ ทำให้ผู้จัดรายการก็ไม่สามารถรับรู้ถึงผลสะท้อนจากกลุ่มผู้ฟัง จึงทำให้ผู้จัดรายการมีความรู้สึกเฉยชา เบื่อหน่าย ขาดความเอาใจใส่ และความกระตือรือร้นในการจัดรายการ ทำให้การจัดรายการเผยแพร่ธรรมะขาดรสชาติ ชีวิตชีวา ไม่น่าสนใจสำหรับเด็กและเยาวชน

ปัญหาด้านทักษะทางภาษาในการพูด ซึ่งพบว่า ทักษะการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะของผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อมองเป็นรายบุคคลแล้ว ผู้จัดรายการหลายท่านยังขาดทักษะการพูดที่ดีและถูกต้อง เนื่องมาจากการขาดการฝึกอบรม และมีอายุมาก อีกส่วนหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ เยาวชนจากภาคเหนือ ทำให้การออกเสียง การพูดยังไม่ดีและถูกต้อง เป็นปัญหาหนึ่งที่มีผลกระทบต่อกรเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

ปัญหาด้านเทคนิค ลีลาในการพูด สำหรับเรื่องเทคนิค ลีลาในการพูดของผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพราน ที่ดำเนินรายการโดยพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่จะไม่ค่อยมีส่วนใหญ่จะเป็นการอ่าน การพูดธรรมะจากหนังสือ และเอกสารธรรมะของครูบาอาจารย์ อีกส่วนหนึ่งมีผลมาจากอายุมาก และสถานะเป็นผู้ทรงศีล จึงรู้สึกว่ามันไม่เหมาะสม จึงทำให้เยาวชนรู้สึกเครียด ไม่สนุก เพลิดเพลินในการรับฟัง จึงเบื่อหน่ายไม่สนใจ กลับไปสนใจฟังเพลง ดูโทรทัศน์ เล่นเกมส์ เล่นอินเทอร์เน็ต หรือกีฬาแทน

ปัญหาด้านประสบการณ์และความรู้ในข้อมูล ข่าวสารทางโลก เรื่องประสบการณ์และความรู้ในข้อมูล ข่าวสารทางโลก ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ของผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนของวัดสามพรานมีน้อยมาก เนื่องจากนโยบายของวัดไม่ให้อ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ จึงทำให้ผู้จัดรายการมีความรู้ในเรื่องของข้อมูล ข่าวสารที่จะนำมาประกอบ สอดแทรกธรรมะมีน้อย และประสบการณ์ในการจัดรายการของผู้จัดรายการยังมีน้อย จึงทำให้ผู้จัดรายการบางคนยังมีความประหม่า ไม่เป็นธรรมชาติ พูดติดๆ ขัดๆ ไม่ถูกต้อง และพูดแต่ธรรมะ หรือเรื่องที่ล้าสมัย จึงทำให้ดึงดูดความสนใจของเยาวชนไม่ได้

สำหรับปัญหาด้านเนื้อหารายการ

เนื้อหาธรรมะที่เผยแพร่ทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพราน จะเป็นลักษณะการเปิดจากเทปบันทึกเสียงของพระเถระ ครูบาอาจารย์เป็นส่วนใหญ่ และเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ ซึ่งเป็นธรรมะที่เหมาะสมกับกลุ่มนักปฏิบัติที่มีพื้นฐานในเรื่องศีล สมาธิ การเจริญภาวนา แต่ไม่

เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเด็ก เยาวชน จึงทำให้เยาวชนไม่ชอบฟังรายการธรรมะที่เน้นในเรื่อง การปฏิบัติของวัดสามพราน เนื่องจากเป็นเรื่องที่หนักสำหรับเด็ก เยาวชน

ปัญหาด้านระยะเวลาในการออกอากาศ

การจัดรายการเผยแพร่ธรรมะของวัดสามพราน จะจัดติดต่อกันเป็นเวลานาน และเป็น การเปิดจากเทปบันทึกเสียงธรรมะเดิมๆ เช่น รายการธรรมะก่อนนอน แม้ว่ารายการธรรมะที่จัดจะมี ระยะเวลาในการจัดประมาณ ๓๐ ถึง ๑ ชั่วโมงก็ตาม แต่ก็ติดต่อกันเป็นเวลาหลายชั่วโมง จึงทำให้ เยาวชนซึ่งมีสมาธิสั้น มีความสนใจสั้นเบื่อหน่าย ไม่สนใจเปิดรับฟัง

ปัญหาด้านช่วงเวลาในการออกอากาศ

การจัดช่วงเวลาในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานไม่ตรง หรือเหมาะสมแก่เยาวชน ส่วนใหญ่จะเน้นจัดรายการเผยแพร่ธรรมะในช่วงที่เด็ก เยาวชนยังไม่ตื่นบ้าง ต้องรีบไปทำงานหรือเรียนหนังสือบ้าง จึงทำให้การเปิดรับฟังรายการเผยแพร่ธรรมะของวัดสามพราน มีน้อย

รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมของวัดสามพราน ในการเผยแพร่ธรรมะแก่ เยาวชนมีดังนี้

รูปแบบรายการที่ดีและเหมาะสม ที่เป็นที่ชื่นชอบและน่าสนใจของเยาวชนคือ รายการ เพลง รายการสนทนาปัญหาของเยาวชน และรายการละครที่สอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจในรายการด้วย นอกจากรูปแบบรายการดังกล่าวแล้ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัด รายการประสบความสำเร็จ ในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญดังนี้

ผู้จัดรายการ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดี มีความประพฤติดี สุภาพเรียบร้อย สุขุมเยือกเย็น เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีเมตตาเมตตาหวังที่จะให้สิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อ ผู้ฟัง โดยไม่หวังผลตอบแทน อายุอยู่ในระหว่าง ๑๖-๒๕ ปี ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของ ธรรมะเป็นอย่างดี ละเอียด และสามารถพูดให้เข้าใจง่าย ใช้ภาษาหรือคำพูดที่สุภาพ นุ่มนวล ไพเราะ และถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษา ทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ มีน้ำเสียงนุ่มนวล ไพเราะ น่าฟัง ไม่กระแทกเสียง ไม่เสียงดังหรือค่อยจนฟังไม่รู้เรื่อง น้ำเสียงเป็นธรรมชาติ แจ่มใส ไม่ ลั่นเครือ มีเทคนิคลีลาในการพูด มีมุขตลก หรือเรื่องราวที่สนุกสนานมาสอดแทรกให้เกิดความ เพลิคเพลิน เข้าใจง่าย มองเห็นภาพได้ชัดเจนในการรับฟังด้วย และต้องมีการเว้นวรรคตอน จังหวะ และนำหนักคำให้ถูกต้อง เป็นจังหวะ

ในส่วนของคุณลักษณะเนื้อหารายการที่ดีและเหมาะสม แก่เยาวชน คือ รายการที่มีเนื้อหา เป็นลักษณะการตอบปัญหาธรรมะ รายการเพลงที่สอดแทรกธรรมะ หรือรายการอื่นๆ ที่ให้เยาวชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดรายการ โดยมีรางวัลเป็นเครื่องกระตุ้นความสนใจของเยาวชน

สำหรับระยะเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชน คือ ๓๐ นาทีและควรจัดรายการให้มีความต่อเนื่อง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๓-๔ วัน จัดได้ทุกวันยิ่งดี

ช่วงเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนมากที่สุดคือวันหยุด หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยจัดให้อยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่ ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. ส่วนวันจันทร์-ศุกร์นั้น ควรจัดในช่วงเวลาตั้งแต่ ๑๘.๐๐-๒๐.๐๐ น.

๕.๑ อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษารูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน สามารถอภิปรายแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ปัญหาการบริหารจัดการรายการพุทธศาสนาของวิทยุชุมชนวัดสามพราน

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานเป็นไปในลักษณะที่เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการบริหาร คณะอนุกรรมการผลิตรายการ ซึ่งหากพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมในวิทยุชุมชนของ จุมพล รอดคำดี จะเห็นได้ว่า รายการวิทยุชุมชนของวัดสามพรานก้าวไปสู่ระดับที่สาม โดยสถานียินยอมให้จัดรายการในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของสถานี ประชาชนเป็นอาสาสมัครเข้ามาผลิตรายการและสถานีให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคและอุปกรณ์ แต่ประชาชนยังไม่ได้เป็นเจ้าของสถานี วัดยังคงเป็นเจ้าของอยู่เช่นเดิม สถานีวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานก่อตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นหลักในครั้งแรก ไม่ได้เกิดจากความต้องการของประชาชนในชุมชน สมาชิกในสังคมไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งรายการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะของวิทยุชุมชนตามแนวคิดของ จุมพล รอดคำดี ที่ระบุว่าวิทยุชุมชนจะต้องเกิดจากความต้องการของชุมชน โดยถือหลักว่าคนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็น ความต้องการร่วมกัน

ปัจจุบันสถานีวิทยุชุมชน ของวัดสามพราน ดำเนินการบริหารจัดการตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ของกรมประชาสัมพันธ์ แต่การดำเนินการบริหารยังประสบปัญหาอยู่เนื่องจาก สถานีวิทยุชุมชนของวัดสามพรานได้รับเงินทุนหรืองบประมาณมาจากมูลนิธิหลวงพ่อพุทโธภาวนาแหล่งเดียว ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับนโยบายทางด้านงบประมาณของทางวัดด้วย เนื่องจากรายได้ของทางวัดหรือมูลนิธิหลวงพ่อพุทโธภาวนามาจากการบริจาคของญาติโยมที่เข้ามาทำบุญ ดังนั้นการบริหารจัดการของทางสถานีที่จะพยายามปฏิบัติตามนโยบายด้านต่างๆ จึงต้องหยุดชะงักหรือไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามนโยบายของสถานี

สิ่งหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการรายการพุทธศาสนาทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพราน ประสบปัญหาไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ เรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ซึ่งเรื่องงบประมาณถือว่าเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการของสถานี งบประมาณที่ไม่เพียงพอได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาต่อการบริหารจัดการของทางสถานีเกือบทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของโครงสร้างการบริหารจัดการ ปัญหาด้านนโยบาย ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านการกระจายเสียง ปัญหาด้านผังรายการ อันเป็นผลกระทบอย่างมากต่อการบริหารจัดการรายการพระพุทธศาสนาให้มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะปัญหาด้านบุคลากรอันเป็นหัวใจสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางวิทยุชุมชน ของวัดสามพรานที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม พัฒนาทักษะ เทคนิค ทักษะ และความรู้ความสามารถ เพราะขาดงบประมาณสนับสนุน ทำให้ผู้จัดรายการการเผยแผ่ธรรมะของทางสถานียังขาดความรู้ความสามารถในการจัดรายการเผยแผ่ธรรมะ ส่งผลให้รายการธรรมะของทางสถานียังไม่เป็นที่ชื่นชอบของประชาชนผู้ฟังรายการ และบุคลากรทางด้านการจัดรายการทางสถานีเป็นลักษณะอาสาสมัคร ซึ่งไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ จึงทำให้ผู้จัดรายการขาดความเอาใจใส่ ซึ่งสถานีวิทยุชุมชนของสถานีอื่นๆ ที่ก่อตั้งขึ้นมาด้วยวงเงินหรืองบประมาณที่มาจากเจ้าของสถานีและมีรายได้จากสปอร์ต โฆษณาที่เจ้าของธุรกิจจ่ายให้ตลอด ทำให้มีงบประมาณในการบริหารจัดการและจ่ายค่าตอบแทนให้นักจัดรายการ นักจัดรายการที่มีความรู้ความสามารถ จึงได้หันไปสมัครเป็นนักจัดรายการของสถานีอื่นๆ

ปัญหา และสาเหตุของกระบวนการผลิตรายการ การเผยแผ่ธรรมะของวัดสามพรานแก่กลุ่มเยาวชน

ปัญหาและสาเหตุของกระบวนการผลิตรายการ การเผยแผ่ธรรมะของวัดสามพรานแก่เยาวชนที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องมาจากปัญหาด้านนโยบายของทางวัดและด้านงบประมาณที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลากรผู้ผลิตรายการเผยแผ่ธรรมะ เช่น การห้ามอ่านหนังสือพิมพ์ การดูโทรทัศน์ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่จะนำมาพูดคุยและสอดแทรกธรรมะให้ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งตรงกับแนวคิดในการเลือกเนื้อหา การปรับเนื้อหาให้เข้ากับยุคสมัย และเนื้อหาที่ใช้ของพระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) และผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่ธรรมะที่น่าสนใจและน่าเลื่อมใสว่า ควรพัฒนาพระสงฆ์ให้มีความรู้แตกฉานในหลักธรรมและวิชาการทางโลกที่จำเป็น ควรแสดงธรรมะในเรื่องใกล้ตัวผู้ฟังและเหมาะสมกับยุคสมัย ควรยกอุทาหรณ์หรือตัวอย่างที่นำมาใช้ในชีวิตปัจจุบันได้

จะเห็นได้ว่านโยบายของทางวัดสามพรานและด้านงบประมาณนั้นมีผลต่อการพัฒนาบุคลากรผู้ผลิตรายการเผยแผ่ธรรมะแก่กลุ่มเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ผู้ผลิตรายการเผยแผ่ธรรมะทางวิทยุชุมชนของวัดสามพรานปัจจุบัน ยังขาดความเอาใจใส่ในการจัดรายการ ขาดความรู้ความ

เข้าใจที่ลึกซึ้งทั้งทางโลกและทางธรรม ยังขาดทักษะ เทคนิค สติลาในการนำเสนอเนื้อหาของธรรมะ ให้น่าสนใจ น่าติดตามและเหมาะสมแก่กลุ่มผู้ฟังที่เป็นเยาวชน อีกอย่างเป็นเพราะทางสถานียังไม่มี การวิจัยประเมินผลในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมะที่มีลักษณะการเผยแพร่เป็นการสื่อสารแบบ One Way Communication คือเป็นการเผยแพร่ธรรมะทางเดียวที่ผู้ฟังรายการไม่ได้มีส่วนร่วมกับทาง รายการเลย เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เยาวชนกลุ่มผู้ฟังไม่สนใจติดตามรับฟังและแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ตีชมทางรายการ จึงทำให้ทางสถานีไม่ทราบถึงผลสะท้อนของกลุ่มผู้ฟังว่าการจัด รายการนั้นดี มีประโยชน์ เข้าใจหรือเหมาะสมทั้งเนื้อหาและเวลาที่จัดตรงกับกลุ่มผู้ฟังหรือไม่ โดยเฉพาะเหมาะสมแก่เยาวชนผู้มีความรู้พื้นฐานทางศีลธรรมน้อย ทำให้การเผยแพร่ธรรมะของทาง สถานีวิทยุชุมชนของวัดสามพราน ไม่เป็นที่สนใจและชื่นชอบของเยาวชนกลุ่มผู้ฟัง อันเป็นปัญหา หนึ่งที่ตรงกับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทยในจำนวน ๕ ข้อ ที่ว่า ประชาชนขาดความรู้พื้นฐานทางศีลธรรม โดยเฉพาะเยาวชนหรือกลุ่มวัยรุ่น ไม่ค่อยให้ความสนใจ พระสงฆ์และสถาบันยังไม่มี การวิจัยประเมินผลในการเผยแพร่ธรรมะเพื่อปรับปรุงให้เหมาะ กับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันหรือพื้นฐานของผู้ฟังแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสม และเป็นที่ต้องการในการเผยแพร่ธรรมะแก่ เยาวชน

จากบทสรุปรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมและเป็นที่ต้องการในการเผยแพร่ ธรรมแก่เยาวชน นั้นสามารถอภิปรายได้ดังนี้ ลักษณะผู้จัดรายการเผยแพร่ธรรมะที่ดีและ เหมาะสมที่ได้เป็นเยาวชนนั้น เพราะว่าเยาวชนในปัจจุบันเป็นผู้กล้าแสดงออก มีความรู้ ความสามารถมาก และมีความรู้ความเข้าใจดีต่อเยาวชนผู้ฟังวัยเดียวกัน ว่าชอบฟังอะไร อยากรู้ อะไร จะสามารถพูดคุย บอก ปรีกษากันรู้เรื่องเข้าใจมากกว่าคนอื่น และเยาวชนผู้จัดรายการ สามารถแสดงออกถึงคำพูด ลักษณะนิสัยได้อิสระ มีมนุษยสัมพันธ์ดีและเป็นกันเองมากกว่า พระสงฆ์ หรือผู้ใหญ่ ที่มีศีลหรือวัยเป็นตัวควบคุมกำกับ ทำให้พระสงฆ์หรือผู้ใหญ่ที่จัดรายการเผย แผ่ธรรมะไม่กล้าแสดงออก เพราะจะดูไม่ดีไม่เหมาะสมกับเพศสมณะและวัยผู้ใหญ่ จึงทำให้ เยาวชนผู้ฟังรายการรู้สึกว่าจะถูกสอน ถูกอบรมมากกว่า

ลักษณะเนื้อหาของรายการที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชนที่สุด คือ รายการสนทนาปัญหา เยาวชน รายการเพลง รายการละครที่สอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม และคติเตือนใจที่ให้ เยาวชนได้มีส่วนร่วมกับทางรายการหรือการจัดรายการ เนื่องจากว่าเยาวชนเป็นผู้ชอบแสดงออก ชอบพูดคุย และชอบสิ่งที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่เครียด ไม่ชอบการสอนที่เป็นวิชาการมากๆ ชอบมีส่วนร่วมในการจัดรายการ พูดคุยกับทางรายการ สังเกตได้จากรายการถามตอบปัญหา

รายการเพลงของสถานีต่างๆ พบว่ามีเด็ก เยาวชน โทรเข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็น หรือพูดคุย สนทนามากที่สุด ซึ่งตรงกับการวิจัยของคุณรุจิเรข สพฤกษ์สันติ ที่พบว่า รูปแบบรายการที่คนชอบมากที่สุด คือ ตอบปัญหา

ระยะเวลาในการออกอากาศที่ดีและเหมาะสมแก่เยาวชน คือ ๓๐ นาทีและควรจัด รายการให้มีความต่อเนื่อง อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๓-๔ วัน เนื่องจากว่าเยาวชนนั้นมีสมาธิและการ จดจำในการรับฟังสั้น อาจสืบเนื่องมาจากลักษณะอุปนิสัยของเยาวชนด้วย ที่เป็นคนชอบทำอะไร รวดเร็ว เป็นคนลืมห่าง ดังนั้นจะต้องมีการจัดรายการอย่างต่อเนื่องทั้งเนื้อหาของรายการและ ระยะเวลาในการออกอากาศ เพื่อเป็นการย้ำเตือนความจำของเยาวชน ตรงกับผลการวิจัยของ รุเพชรท์ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความจำ ความเข้าใจและการระลึกได้จากรายการวิทยุ พบว่า หลังจาก กลุ่มตัวอย่างรับฟังจบไปแล้ว ๑ สัปดาห์ ความจำความเข้าใจได้ลดลง ๒๕% และจะลดลงไปเรื่อยๆ ตามระยะเวลาและตรงกับแนวความคิดของ สก็อตเอ็ม คัทลิป และ เอเล็น เอช เซ็นเตอร์ ที่ได้ กล่าวถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารด้วยหลักสำคัญ ๗ ประการ

ช่วงเวลาที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนมากที่สุด คือ วันหยุดและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ เวลาตั้งแต่ ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐ น. วันจันทร์-ศุกร์ คือ เวลาตั้งแต่ ๑๘.๐๐-๒๐.๐๐ น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เยาวชนมีเวลาว่างจากหน้าที่การงาน และการเรียน เป็นช่วงเวลาที่เยาวชนสามารถรับฟังรายการธรรมะได้ดีและมากที่สุด ซึ่งตรงกับผลการศึกษาวิจัย ของคุณจรรยา เอี่ยมสะอาด ที่เกี่ยวกับเวลาที่ต้องการรับฟังรายการต่างๆ ทางวิทยุกระจายเสียง ของ ผู้ฟังรายการทุกเพศทุกวัย พบว่า ช่วงเวลาที่มีผู้ต้องการรับฟังมากที่สุด คือ ๐๕.๐๐-๐๘.๐๐ น. และ ๑๕.๐๐-๒๑.๐๐ น. จะเห็นได้ว่าใกล้เคียงกับช่วงเวลาที่ดีและเหมาะสมในการจัดรายการเผยแพร่ ธรรมแก่เยาวชน เพราะกลุ่มผู้ฟังรายการเผยแพร่ธรรมเป็นเยาวชน ที่มีเวลาว่างในช่วง ๑๘.๐๐- ๒๐.๐๐ น. มากที่สุด หลังจากนั้นจะดูโทรทัศน์ที่มีรายการบันเทิง เช่น หนึ่ง เกมส์โชว์ หรือเล่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

เนื่องจากวิทยุชุมชนของวัดสามพรานนั้นได้ก่อตั้งขึ้นด้วยนโยบายของทางวัด ที่ต้องการ จะเผยแพร่ธรรมแก่ประชาชนในชุมชน เขตอำเภอสามพราน อันเป็นวัตถุประสงค์หลักในครั้งแรก จึงได้ก่อตั้งขึ้นด้วยงบประมาณของวัดสามพรานทั้งหมด และคณะกรรมการบริหารสถานีวิทยุ ชุมชนก็เป็นคณะสงฆ์ เจ้าหน้าที่ภายในวัดเกือบทั้งหมด

ดังนั้นการบริหารจัดการสถานีวิทยุชุมชนของวัดสามพราน จึงขึ้นตรงต่อวัด และได้รับ ผลกระทบกระเทือนจากการบริหารจัดการภายในองค์กรของวัดเป็นอย่างมาก ดังเช่น นโยบายทาง ด้านงบประมาณที่ทางวัดกำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ซ่อมแซม บูรณปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้าง ต่างๆ ทำให้งบประมาณบางครั้งมีไม่เพียงพอในการจัดสรรงบประมาณให้กับทางสถานี และ

นโยบายอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการเผยแพร่ธรรมะ อันได้แก่ การปฏิบัติธุดงค์ การจัดผลัดเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ พระสงฆ์ไปปฏิบัติธรรมในสถานที่อื่น การห้ามพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่คูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ห้ามพระสงฆ์ เจ้าหน้าที่ออกไปข้างนอก หรือไปปฏิบัติที่อื่น หากไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนของวิถุชุมชนวัดสามพราน ผู้วิจัยได้พบว่ามีเรื่องอื่นๆ ที่น่าสนใจนอกเหนือไปจากที่ได้ศึกษาไปแล้วคือ

๑. ควรศึกษาการประเมินผลที่ได้จากการจัดรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

๒. ควรศึกษากระบวนการสร้างเยาวชนเป็นผู้ผลิตรายการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง

๓. เสนอให้วิถุชุมชนเป็นวิถุชุมชนจริงๆ ให้ชุมชนเป็นเจ้าของ และเสนอเรื่องราวข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง รักสามัคคีกัน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ชุด ๔๕ เล่ม. กรุงเทพมหานคร :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. มหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๑๔.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๔๐ มาตรา ๔๐ และพระราชบัญญัติ ๒๕๔๓.

พิมพ์ครั้งที่ ๓ . กรุงเทพมหานคร : สกายบุคส์, ๒๕๔๑.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑. หนังสือและบทความในหนังสือทั่วไป

ณรงค์ สมพงษ์. สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑.

บำรุง สุขพรรณ, รศ. “พฤติกรรมกรับฟังข่าวสารวิทยุกระจายเสียงและผลที่มีต่อการพัฒนาชนบท :
ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียงกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ
จ.เชียงราย”, กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๒๓.

พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดันองค์กร
ปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทดับเบิ้ลยูเอ็น
พริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๔๒.

วิภา อุดมจันทร์. บทเพลงภาคประชาชน : การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย. ใน ปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม :
หลักคิดและบทเรียนจากนานาประเทศ. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอคอน
พริ้นติ้ง, ๒๕๔๔.

สุภิญญา กลางณรงค์. “มาตรา ๔๐ กับวาทกรรมการปฏิรูปสื่อ”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

สุรินทร์ แปลงประสพโชค. “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชน สำหรับชุมชนในเขตขานเมือง
จังหวัดจันทบุรี”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๓๔.

เอกสารสรุปการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน
เอื้อจิต วิโรจน์ไทรรัตน์. “แนวคิดวิทยุชุมชนจากเวทีปฏิรูปสื่อภาคประชาชน”. ใน โลกของสื่อ,
วิภา อุดมฉันท (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๔๔.

๒. สัมภาษณ์

กวาง ศรีหาคทา. เขาชวนผู้จัดรายการสนทนาข้ามเย็น. สัมภาษณ์, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕.

ชนันต์ชัย พุกภัยสุกาญจน์. ผู้อำนวยการสถานี สวพ.สามพราน. สัมภาษณ์, ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

ทองสุข พูลทวิ. รองผู้อำนวยการ โรงเรียนสามพรานวิทยา. สัมภาษณ์, ๒๑ มกราคม ๒๕๔๕.

พระครูไพศาลคณารักษ์. เจ้าคณะอำเภอสามพราน. สัมภาษณ์, ๒๖ มกราคม ๒๕๔๕.

พระครูอัครพัฒนารักษ์. เจ้าคณะตำบลยายชา และดูแลวัดในตำบลสามพราน. สัมภาษณ์,

๖ มกราคม ๒๕๔๕.

พระสุเทพ กิตติธมฺโม. เจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลห้องบันทึกเสียง. สัมภาษณ์, ๒๕ มกราคม ๒๕๔๕.

วิเชียร เจนจบเขต. ผู้อำนวยการ โรงเรียนบวรชนวิทย์. สัมภาษณ์, ๑๗ มกราคม ๒๕๔๕.

สุริย์พร สุนทรศาลทูล. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสามพรานวิทยา. สัมภาษณ์, ๒๑ มกราคม ๒๕๔๕.

มณีพรทิพย์ ชันชาติ. เขาชวนผู้จัดรายการสนทนาข้ามเย็น. สัมภาษณ์, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕.

๓. บทความ

จุมพล รอดคำดี. “วิทยุกระจายเสียงชุมชน (Community Radio) ของประชาชน โดยประชาชน
เพื่อประชาชน”, วารสารนิเทศศาสตร์ ๑๗, (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๔๒) : ๒๒-๒๓.

๔. เอกสารอื่นๆ

คณะทำงาน “นิทานวณะพุทธธรรมกับสื่อ”. พุทธจักร ปีที่ ๕๒ ฉบับที่ ๗, (กรกฎาคม ๒๕๔๑).

คณะผู้จัดทำ “นิทานวณะ”. พุทธจักร ปีที่ ๕๑ ฉบับที่ ๕, (กันยายน ๒๕๔๑).

จันงค์ อดิวัฒน์สิทธิ์, รศ. ดร. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๐.

จุมพล รอดคำดี. ใน ทิวาพร แสงเมืองชิน. “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่าน
รายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา”.

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

เฉลิมศรี หุนเจริญ. “การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง”. เทคนิคการเป็นผู้ประกาศและผู้ดำเนินรายการ
หน่วยที่ ๘ ตอนที่ ๘.๒ นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๑.

ชุกดาภา ปุณณะหิตานนท์. “การสำรวจทัศนคติและพฤติกรรม การฟังรายการเรดิโอ โนพรีอบเบิลัม สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คลื่นความถี่ เอฟ.เอ็ม. ๘๘.๐๐ เมกะเฮิรตซ์ของผู้ฟังในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

ดวงทิพย์ วรพันธ์. ใน บุษราคัม เอี่ยมอำไพ. การจัตรายการวิทยุกระจายเสียงประเภทข่าวสาร ในการจัตรายการวิทยุกระจายเสียง, เอกสารการสอนชุดวิชานิเทศศาสตร์.

ชนิดา กลิ่นลำควน. “การบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช”. (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

บุญเกื้อ ควรหาเวช. การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุศึกษาและวิทยุโรงเรียน. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๔๒.

_____. การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุศึกษาและวิทยุโรงเรียน. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๔๒.

ประเวศ วลี, นพ. สวณโมกษ์ ธรรมกาย สันติอโศก. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๐.

ปิ่นนัดดา นพพานวัน. “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย”. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๓.

พระครูปลัดสุบิน วชิรปญโญ. “การศึกษาพฤติกรรมของผู้ฟังรายการธรรมะจากสถานีวิทยุกองพลทหารม้าที่ ๒ : รายการเสียงธรรมจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพุทธศาสตร์ สาขาธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระมหาบุญเลิศ ฐมมทสฺสี. “ศึกษาวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระราชวิทยาคม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพุทธศาสตร์ สาขาธรรมนิเทศ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระวุฒิกรณ์ วุฑฒิกโร. “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแพร่พุทธธรรมของพระราชวรมนี (ประยูร ฐมมจิตโต)”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพุทธศาสตร์ สาขาธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต). เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร:
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๐.

_____. “ทิศทางการศึกษายุคไอที”. พุทธจักร ปีที่ ๕๒ (มิถุนายน ๒๕๕๑).

_____. “การเผยแผ่ธรรมในยุคข้อมูลข่าวสาร”. พุทธจักร ปีที่ ๔๕ ฉบับที่ ๕, (มกราคม
๒๕๓๘).

พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ชุ่มจิตโต). “พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์.” พุทธจักร
ปีที่ ๕๑, (มกราคม ๒๕๓๘).

พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ). พุทธศาสตร์ปริทรรศน์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

รัตนภรณ์ บางจริง. “การวิเคราะห์ปาฐกถาธรรมของพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ)”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, ๒๕๓๗.

วิจิตร อาวะกุล รศ. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ ๖ กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์,
๒๕๓๕.

ศุทธิชัย บุญนาค. “การบริหารและการจัดการรายการวิทยุ อ.ส.ม.ท. เพื่อชุมชน.” รายงานโครงการ
เฉพาะบุคคล สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

สมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ. “การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์.” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร
มหาบัณฑิต. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๓๕.

สมบัติ เสริมศิลป์. “วรรณกรรมคำสอนพระพยอม กัลยาโณ,” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๕.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการ
ศาสนาเพื่อการพัฒนา, ๒๕๒๕.

สัมพันธ์ ก้องสมุทร, พระอาจารย์ชา สุภัทโท. ยอดนักรบหนองป่าพง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ธรรมชาติ, ๒๕๔๑.

สุมน อยู่สิน. แนวคิดในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง. หน่วยที่ ๑ การผลิตรายการ
วิทยุกระจายเสียง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๔.

- สุรินทร์ แปลงประสพโชค. ใน ทิวพร แสนเมืองชิน. “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- เสถียร โกเศศ, นามแฝง. การศึกษาเรื่องประเพณีไทย. กรุงเทพมหานคร : หน่วยพิมพ์และหน่วยจำหน่ายศาสนาภัณฑ์, ๒๕๑๔.
- อุบล เบญจรงค์กิจ. การวิเคราะห์ผู้รับสาร (คณะนิเทศศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.
- ไอ้ต ยุทธนา. “เส้นทางสู่อาชีพดีใจ ภาค ๑ นักจัดรายการวิทยุ”. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชนจำกัด
- Felix Libroero. ใน สุมน โมรากุล. “การศึกษาแนวทางการปรับปรุงงานหอกระจายข่าวของชุมชน”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- Harold Mendelsolm. ใน ฤทัย กำแพง. “ปัจจัยที่นำไปสู่ความมีชื่อเสียงของนักจัดรายการวิทยุเอ-ไทม์ มีเดีย จำกัด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- Simon Partridge. ใน สุรินทร์ แปลงประสพโชค. “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชน สำหรับชุมชนในเขตชานเมือง จังหวัดจันทบุรี.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- “World Association of Communication Radio Broadcaster. ใน กิติมา สุรสนธิ. ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป.

๒. ภาษาอังกฤษ

Becker, Lee B. “**The Measurement of Gratification**” Communication Research 6, 1979.

Berlo, David K. **The Process of Communication.** New York: Holt, Rineheart and Winston, INC, 1960.

Eliphy Katz, Jay Blumler and Michael Gurevitch. **Mass Communication Research: Major Issues and Directions.** New York : Praeger Publishers, 1974.

Gertards Hanneman and William J. Mcewen. **Anneberg school of Communication and Behaviour,** University of SOUTHERN California, 1974.

Karl Erik Rossengren. **Mass Communications: Current Perspectives on Gratifications Research.** Beverly Hills: Sage, 1974.

Klapper, Joseph T. **The Effects of Communication.** New York: The Free Press, 1960.

Maxwell McCombs and Lee B. Becker. **Using Mass Communication Theory Englewood Cliffs.** New York: Prentice Hall, 1972.

ภาคผนวก

ก. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การบริหารและรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่เหมาะสมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
แก่เยาวชนของวิฑูหมชน วัดสามพราน จังหวัดนครปฐม

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัว :

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๒๐-๒๕ ปี

๓๐-๓๕ ปี

๔๐-๔๕ ปี

๕๐-๕๕ ปี

๖๐ ปีขึ้นไป

๓. สถานภาพ

โสด

สมรส

หม้าย

แยกกันอยู่

๔. ระดับการศึกษาปัจจุบันหรือระดับการศึกษาสูงสุด

ประถมศึกษา

ปริญญาตรี

มัธยมศึกษาตอนต้น

ปริญญาโท

มัธยมศึกษาตอนปลาย

สูงกว่าปริญญาโท

ปวช./ปวส. หรืออนุปริญญา

อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

๕. อาชีพ

นักเรียน/นักศึกษา

รับจ้าง

ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

พ่อบ้าน/แม่บ้าน

ลูกจ้างบริษัทเอกชน/ธนาคาร

ผู้เกษียณอายุ

ประกอบอาชีพส่วนตัว/อาชีพอิสระ

ว่างงาน

เกษตรกร

อื่นๆ(โปรดระบุ) .....

๖. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ บาท

๒,๐๐๐ – ๔,๐๐๐ บาท

๔,๐๐๐ – ๖,๐๐๐ บาท

๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท

๖,๐๐๐ – ๕,๐๐๐ บาท

มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

ชุดที่ ๑ ส่วนที่ ๒ ข้อมูลการประเมินการรับฟังวิถุชุมชนของวัดสามพราน

๑. คุณเคยฟังรายการของสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน หรือไม่
- เคย
 ไม่เคย
๒. สาเหตุที่คุณไม่เคยได้รับฟังรายการวิทยุชุมชนของวัดสามพราน เพราะอะไร
- ไม่มีเวลา   รูปแบบรายการไม่น่าสนใจ
 ไม่มีวิทยุ เครื่องรับฟัง   อื่นๆ โปรดระบุ .....
๓. คุณติดตามรับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน มานานเท่าไร
- ต่ำกว่า ๑ ปี
 มากกว่า ๑ ปี – ๒ ปี
 มากกว่า ๒ ปี – ๓ ปี
๔. ใน ๑ สัปดาห์ คุณรับฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน บ่อยครั้งแค่ไหน
- ฟังทุกวัน
 ฟังบ่อย (๕ - ๖ ครั้ง ต่อ ๑ สัปดาห์)
 ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง (๓ - ๔ ครั้งต่อสัปดาห์)
 ไม่ค่อยได้ฟัง (๑ - ๒ ครั้งต่อสัปดาห์)
๕. ส่วนใหญ่คุณฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน ที่ไหน
- บ้าน   ที่ทำงาน
 ขณะขับรถ   ฟังทุกที่เมื่อมีโอกาส
๖. คุณฟังรายการจากวิทยุชุมชน วัดสามพราน มากที่สุดในช่วงเวลาใด

	๑	๒	๓	๔	๕
วันเวลา	๐๕.๓๐- ๑๐.๐๐	๑๐.๐๐- ๑๕.๐๐	๑๕.๐๐- ๒๐.๐๐	๒๐.๐๐- ๐๑.๐๐	๐๑.๐๐- ๐๕.๓๐
จันทร์ - ศุกร์					
เสาร์ - อาทิตย์					

๗. รายการข้างล่างนี้เป็นรายการวิทยุกระจายเสียงของวิทยุชุมชนวัดสามพราน ท่านฟังรายการใดเป็นประจำบ้าง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้ารายการ

☐ รายการเสียงธรรมจากวัดสามพราน	☐ เพลงธรรมรับอรุณ
☐ ร่มโพธิ์ใบบุญ(พระมหาเถระ)	☐ กองบุญกตัญญู (คำสอนแม่)
☐ หน้าต่างสังคม ชุมชนสามพราน	☐ กฎหมายชุมชน ข่าวสารแรงงาน
☐ เวทีการศึกษากับการพัฒนาชุมชน	☐ นายอำเภอพบประชาชน
☐ สื่อกัน สื่อกันกับการพัฒนาชุมชน	☐ ผู้นำท้องถิ่นพบประชาชน
☐ ฟังเพลงฟังธรรม	☐ เกษตรนำรู้ โดย หมออดิน
☐ สุขกายสบายชีวิ (สารคดีชุมชน)	☐ เเลอะริมสวน จวน..สามพราน
☐ สาระนั้นรู้ ก้าวทันการศึกษา	☐ ข่าวสารสภาวัฒนธรรม
☐ บันเทิงเพลง บันเทิงธรรม	☐ ถ่ายทอดข่าวกรมประชาสัมพันธ์
☐ เพลินเพลงกับยายได้	☐ พิณแคน แคนสามพราน
☐ ลูกทุ่งสู่ธรรม	☐ เพลงยามบ่าย สาวสามพราน
☐ หมุ่มมะพร้าวหวาน	☐ สาระนั้นรู้ ข่าวสารกระทรวงแรงงาน
☐ ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท	☐ สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา (IFD)
☐ จากใจถึงใจ	☐ เพลงยามบ่าย สนธยายามเย็น
☐ ตามรอยพระ โพธิสัตว์	☐ ธรรมะก่อนนอน

รายการต่างๆ อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

๘. เหตุผลที่คุณชอบฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน (ตอบ ได้มากกว่า ๑ ข้อ)

☐ ชอบรูปแบบรายการ	☐ ชื่นชอบผู้ดำเนินรายการ
☐ ชอบอุดมการณ์ของรายการ	☐ ชอบฟังรายการธรรมะ

๙. คุณฟังวิทยุชุมชน วัดสามพราน ในลักษณะใด

- ฟังอย่างตั้งใจตลอดตั้งแต่เปิดจนกระทั่งปิดวิทยุ
- ฟังไปเพลินๆ ไม่ได้จับใจความทั้งหมด (ฟังเป็นเพื่อน)
- ฟังเฉพาะเรื่องที่สนใจเท่านั้น
- อื่นๆ ระบุ.....

๑๐. ท่านชอบฟังรายการใดมากที่สุด ให้เรียงลำดับชื่อรายการ ๑-๓ รายการ

- รายการที่ ๑ .....
- รายการที่ ๒ .....
- รายการที่ ๓ .....

๑๑. ท่านต้องการฟังเนื้อหาของธรรมะเกี่ยวกับอะไรบ้าง

.....

.....

.....

๑๒. ท่านคิดว่าควรปรับปรุงการจัดรายการในด้านใดบ้าง

- ผู้จัดรายการ   เวลาที่ออกอากาศ   ระยะเวลาที่จัด
- อื่นๆ โปรดระบุ .....

ประโยชน์และความพอใจที่ได้รับฟังสถานีวิทยุชุมชน วัดสามพราน

๑. การใช้ประโยชน์จากการฟังรายการวิทยุชุมชน วัดสามพราน

สาเหตุที่ฟังวิทยุชุมชน วัดสามพราน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม
ทำให้ทราบหลักการพุทธศาสนาทั่วไป						
แก้เหงาคลายความเครียด						
อยากรู้อยากเห็น อยากปฏิบัติตาม						
ได้หลักการที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และชีวิตประจำวัน						
ได้ความรู้หลากหลาย						
นำข้อมูลที่ฟังไปพูดคุยกับคนอื่นได้						
ได้หลักธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติ						
ได้รับข้อมูลที่ทันสมัย						
เป็นเพื่อนใจในเวลาอนไม่หลับ						
ฟังเพื่อเอาบุญ						
ทำให้จิตสงบ						
ต้องการศึกษาธรรมะทางสถานีวิทยุ						
ศึกษาวิธีการเทศน์						
ฟังเพื่ออยากทำบุญ (บริจาคทาน)						
ฟังเพื่อไปสู่สวรรค์						
ฟังเพื่อทำให้เกิดความบันเทิงในธรรมะ						
ฟังเพื่อพัฒนาจิตใจ						
ฟังเพื่อนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาชีวิต						

ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนของวัดสามพราน
(จีด ✓ ลงในช่องที่เลือก)

ประเด็น	ดีมาก ที่สุด	ดีมาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๑. ความสามารถของผู้จัดรายการ ๒. ความน่าสนใจของเนื้อหา ๓. ความเข้าใจในเนื้อหา - เรื่องการทำบุญ - เรื่องบาปบุญคุณโทษ - เรื่องการรักษาศีล - เรื่องการถือบวช กินเจ - เรื่องการปฏิบัติธรรม (สมาธิ ฌาน) - เรื่องจิตวิญญาณ - เรื่องนรก สวรรค์ - เรื่องมรรคผล นิพพาน ๔. ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ ออกอากาศ ๕. ความเหมาะสมของช่วงเวลา ออกอากาศ ๖. ประโยชน์ที่ได้รับ					

โปรดระบุ ว่าควรปรับปรุงอย่างไร .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ และข้อควรปรับปรุงเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงในการเผยแพร่ธรรมะ
แก่เยาวชนของวัดสามพราน_(ขีด ✓ ลงในช่องที่เลือก)

ประเด็น	ควรปรับปรุง	ไม่ควรปรับปรุง
๑. ความสามารถของผู้จัดรายการ ๒. ความน่าสนใจของเนื้อหา ๓. ความเข้าใจในเนื้อหา - เรื่องการทำบุญ - เรื่องบาปบุญคุณโทษ - เรื่องการรักษาศีล - เรื่องการถือบวช กินเจ - เรื่องการปฏิบัติธรรม (สมาธิ ฌาน) - เรื่องจิตวิญญาณ - เรื่องนรก สวรรค์ - เรื่องมรรคผล นิพพาน ๔. ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ออกอากาศ ๕. ความเหมาะสมของช่วงเวลาที่ออกอากาศ ๖. ประโยชน์ที่ได้รับ		

โปรดระบุ ว่าควรจะปรับปรุงอย่างไร.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดที่ ๒ แบบสอบถาม
ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง
ที่เหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน

ผู้จัดรายการ

๑. คุณคิดว่าควรจะให้ใครเป็นผู้จัดรายการธรรมะจึงจะดีและเหมาะสมแก่เยาวชน

- เยาวชน
  ครู, อาจารย์
  พระภิกษุ
  นักจัดรายการ
 นักปฏิบัติธรรม
  อื่นๆ โปรดระบุ .....

๒. ลักษณะของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ในความคิดเห็นของท่านควรเป็นอย่างไร

บุคลิกลักษณะของผู้จัดรายการ .....

.....

ความรู้ของผู้จัดรายการ

- นักธรรมตรี
  นักธรรมโท
  นักธรรมเอก
  จบปริญญาธรรม
 ปริญญาตรี
  ปริญญาโท
  ปริญญาเอก
  นักปฏิบัติธรรม
 อื่นๆ โปรดระบุ .....

ภาษาของผู้จัดรายการ.....

.....

น้ำเสียงของผู้จัดรายการ.....

.....

ลีลาในการจัดรายการ.....

.....

๓. อายุของผู้จัดรายการที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ควรมีอายุอยู่ระหว่างประมาณเท่าไรในความคิดเห็นของท่าน

- ต่ำกว่า ๑๕ ปี
  ๑๖-๒๕ ปี
  ๒๖-๓๕ ปี
 ๓๖-๔๕ ปี
  ๔๖-๕๕ ปี
  ๕๖ ปีขึ้นไป
 อื่นๆ โปรดระบุ .....

.....

.....

๔. ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับตัวผู้จัดรายการในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนที่ท่านคิดว่าควรจะมี และควรจะเป็น เพื่อความเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงแก่เยาวชน

โปรดระบุ .....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา

๑. รูปแบบเนื้อหาของรายการที่คุณคิดว่าเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชน ควรมีลักษณะอย่างไร

(สามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- รายการเพลงแล้วสอดแทรกธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรม คติเตือนใจ
- รายการสนทนา โดยการนำเอาปัญหาของเยาวชนมาพูดคุยแล้วสอดแทรกธรรมะ ฯลฯ
- รายการละคร โดยการนำเอาธรรมะ ศีลธรรม คติเตือนใจมาสอดแทรก
- รายการอื่นๆ ที่คุณคิดว่าเหมาะสมในการนำเอาธรรมะ ศีลธรรม คุณธรรมและ

จริยธรรมเข้าไปสอดแทรกแล้วทำให้เยาวชนเกิดความสนใจ โปรดระบุ.....

.....

.....

๒. เนื้อหาของธรรมะที่เหมาะสมในการเผยแพร่แก่เยาวชนควรมีลักษณะอย่างไร (สามารถเลือกตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ธรรมะสั้นๆง่ายๆ สบายๆ
- ธรรมะล้วนๆ
- ธรรมะพร้อมการอธิบายขยายความ
- ธรรมะพร้อมการนำเอาเรื่องราวต่างๆ ของพระพุทธเจ้ามาอธิบายประกอบ
- ธรรมะพร้อมการนำเอาเรื่องราวต่างๆ ของเยาวชนมาอธิบายประกอบ
- ธรรมะพร้อมการนำเอาเรื่องราวต่างๆ ในสังคมมาอธิบายประกอบ

อื่นๆ โปรดระบุ .....

.....

๓. ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับเนื้อหาในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน ที่คิดว่าควรมี และควรจะเป็น เพื่อความเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมทางวิทยุกระจายเสียงแก่เยาวชน

โปรดระบุ .....

.....

.....

ระยะเวลาในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนที่ดีและเหมาะสม

๑. คุณคิดว่าระยะเวลาในการออกอากาศเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนที่ดีและเหมาะสม ควรเป็นเท่าไร

- ต่ำกว่า ๑๕ นาที   ๑๕-๓๐ นาที   ๓๑-๔๕ นาที
 ๔๖-๖๐ นาที   ๑-๒ ชั่วโมง   ๒ ชั่วโมงขึ้นไป
อื่นๆ โปรดระบุ .....

ช่วงระยะเวลาในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชนที่ดีและเหมาะสม

๑. คุณคิดว่าวันใดในสัปดาห์เป็นวันที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

- วันจันทร์   วันอังคาร
 วันพุธ   วันพฤหัสบดี
 วันศุกร์   วันหยุด
 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา   วันอื่นๆ โปรดระบุ.....

๒. คุณคิดว่าช่วงเวลาใดเป็นช่วงเวลาที่ดีและเหมาะสมในการเผยแพร่ธรรมแก่เยาวชน

- ๐๕.๓๐-๑๐.๐๐   ๑๐.๐๐-๑๕.๐๐
 ๑๕.๐๐-๒๐.๐๐   ๒๐.๐๐-๐๑.๐๐
 ๐๑.๐๐-๐๕.๓๐   เวลาอื่นๆ ถ้าสามารถระบุได้แน่ชัด.....

ชุดที่ ๓

แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ถึงปัญหา สาเหตุของการดำเนินงานบริหารจัดการ และกระบวนการผลิตรูปแบบรายการเผยแพร่ธรรมะของกลุ่มเยาวชน ของวิฑูรุมชนวัดสามพราน

๑. การบริหารและโครงสร้างการดำเนินงานรายการวิฑูรุมชนของวัดสามพรานมีรูปแบบอย่างไร?

.....

๒. การกำหนดและวางกรอบนโยบายการดำเนินรายการวิฑูรุมชนของวัดสามพรานเป็นอย่างไรบ้าง?

.....

๓. การพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานรายการวิฑูรุมชนของวัดสามพรานเป็นอย่างไร?

.....

๔. แหล่งที่มาของเงินทุนสนับสนุน สำหรับการดำเนินงานรายการวิฑูรุมชนของวัดสามพรานมีที่มาอย่างไร?

.....

๕. รูปแบบ เนื้อหาสาระที่น่าสนใจในรายการวิฑูรุมชนของวัดสามพรานเป็นอย่างไร?

.....

๖. โอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมจัดรายการ ร่วมบริหารจัดการรายการวิฑูรุมชนของวัดสามพรานเป็นอย่างไรบ้าง?

.....

๗. ปัญหาและสาเหตุในการดำเนินงานบริหารจัดการรายการวิฑูรุมชนของวัดสามพรานมีอะไรบ้าง?

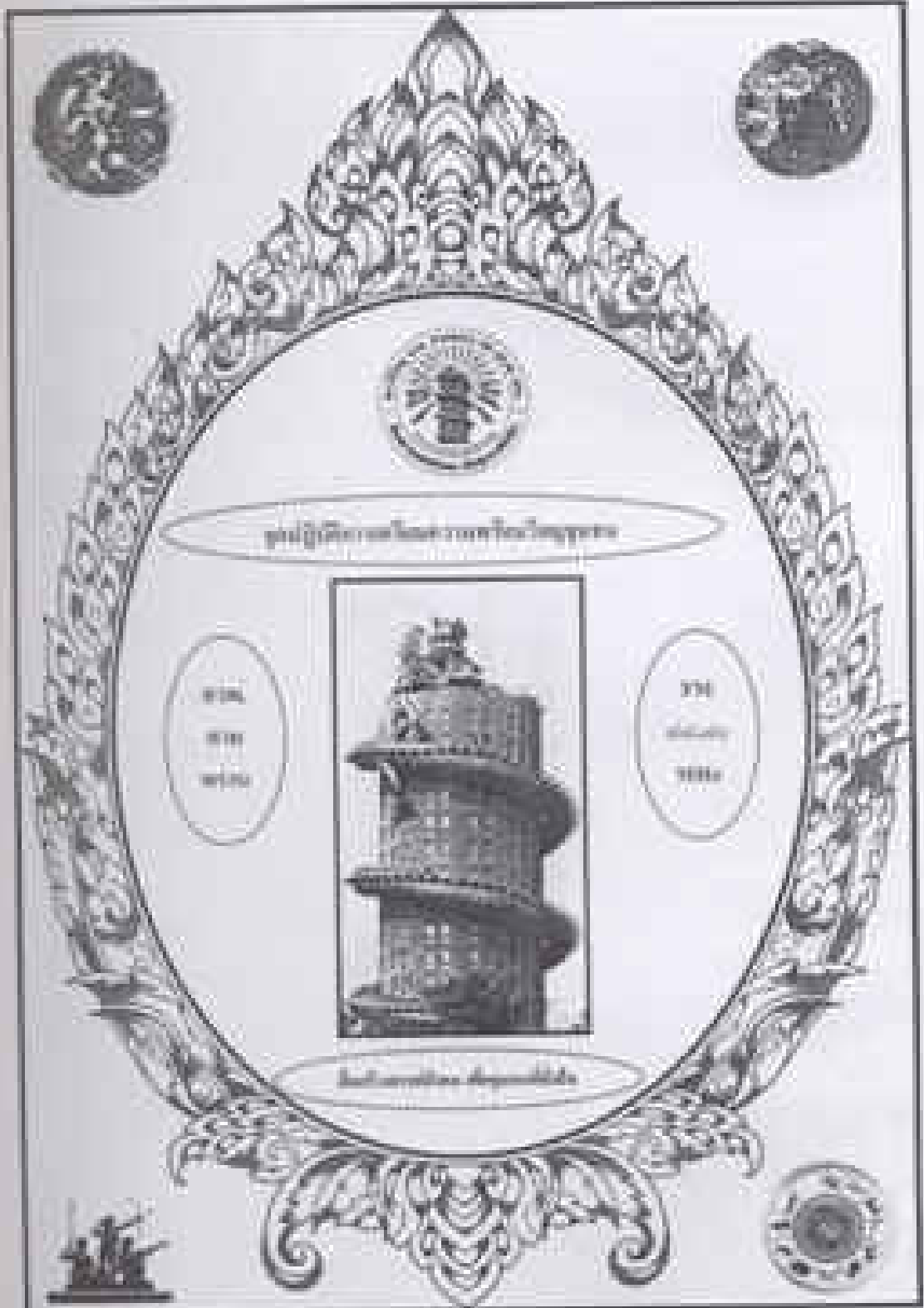
.....

๘. ปัญหาและสาเหตุในการดำเนินรายการเผยแพร่ธรรมะแก่เยาวชนมีอะไรบ้าง?

.....

ข. ภาพกิจกรรมการจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่ธรรมะในวัดสามพราน

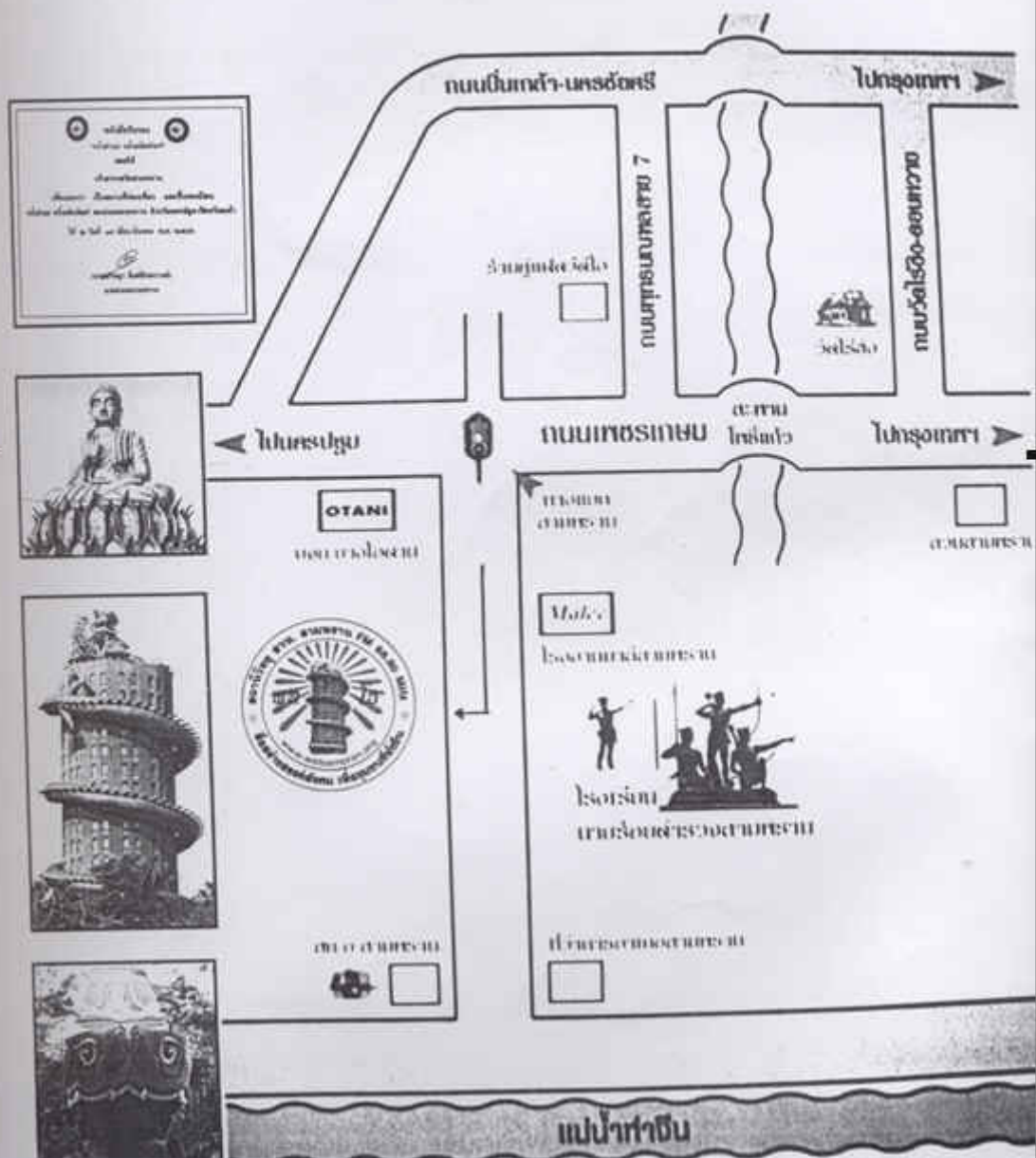

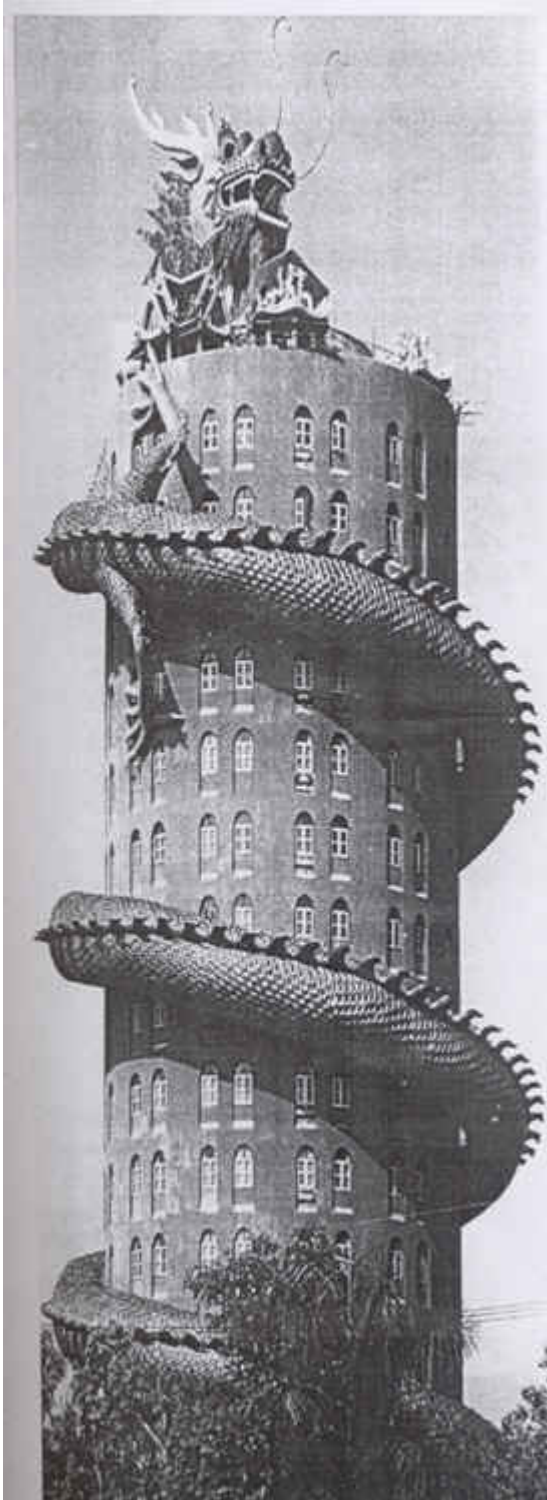
සිංහල පොත සංරක්ෂණය සඳහා වන ජාතික පොත සංරක්ෂණ දිනය

สถานที่ตั้งและแผนที่จุดเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน

(สถานีวิทยุชุมชน สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ MHz)

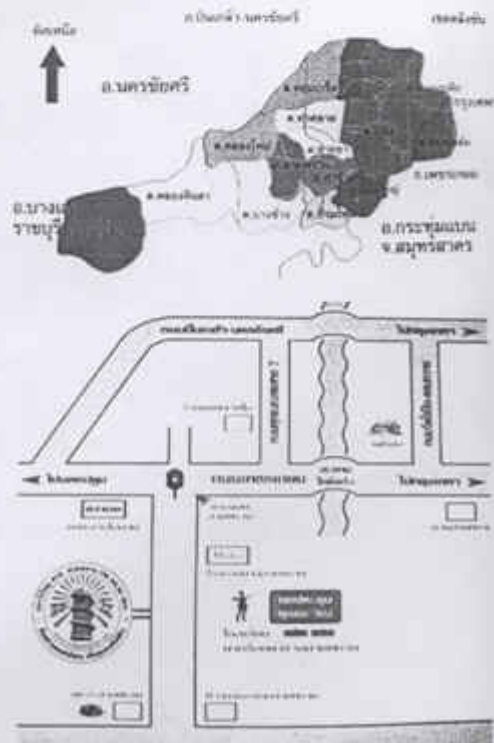
๕๒/๘ หมู่ที่ ๘ ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๐๐

ลักษณะพึงประสงค์ทางด้านเทคนิค

- ความถี่ที่ใช้ในการออกอากาศ
- (คลื่นความถี่ ๘๘.๘๐ MHz)
- ลักษณะเครื่องส่ง
- (ระบบ FM. STERIO MULTIPLE)
- ลักษณะกำลังส่งเครื่องสัญญาณ
- (กำลังส่ง ๔๕ วัตต์)
- ความสูงของเสาอากาศ
- (ตั้งอยู่บนตึกทญามังกร ชั้นที่ ๑๗)
- รัศมีการออกอากาศ
- (รัศมีโคจรอบ ๑๕ กิโลเมตร)

พุทโธภาวนา วัดสามพราน

พญายมทูตนำศาลตายทั้งที่ยังจรมีตัวจริงสูงถึง 80 เมตร หรือเท่ากับตึก 16 ชั้นเมื่อแรกจะพันรอบตัวก็ตั้งเครื่องสักเป็นทั้งคนและลูกบ้านถึงวงการในธรรมภาณแล้วของชาติอนสวามรณผลก็ศิริมโองการในแล้วถึงตายแล้วมาก บารมีภาณผลเลิศของพระสงฆ์การปฏิบัติธรรม บำเพ็ญดีเป็นภาณผลอันเป็นต้นของสงฆ์ธรรมอันมีค่าไว้หลายอย่าง อาทิพระรูปปั้นของพระสงฆ์ชาติด้วยไทย เมื่อครั้งทรงครองพระสังฆราชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลปัจจุบัน พร้อมทั้งบุตรภริยาที่มรณสุด สามารถมองเห็นตัวเมืองนครปฐม และองค์พระปฐมเจดีย์อย่างชัดเจน หรือแม้แต่ตึกใบหยก 2 ในกรุงเทพฯ ที่สังฆกรรมเองเห็นได้อย่างชัดเจน

"กุฎิ 108 เกจิอาจารย์ มังกรตะกายฟ้า เสาหลักปักคำฟ้า"

ขอเชิญมาเยี่ยมชมฟรี
พุทโธภาวนา วัดสามพราน
 22/3 หมู่ 7 ต.ทางช้างเผือกสามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม 73110
 โทร. 0-3422-2537, 0-3432-4001, 0-3432-1889, 0-6548-4748 โทรสาร: 0-3422-3204
 E-mail : p4diana@hotmail.com

หนังสือรับรอง หนังสือมอบ หนังสือสัญญา
 ได้มีการจดทะเบียนเป็นของสงฆ์แล้วโดยกรม "ศธพ"
 หนังสือมอบ หนังสือสัญญาของสงฆ์สามพราน โดยวัดนครปฐม
 งานพระปริยัติ ในเขตมณฑล นครสามพราน
 เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2548
 นับเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจในธรรมภาณสงฆ์สามพรานในที่สุด

ค.ศ.๒๕๖๓
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ขอเชิญชาวพุทธร่วมใจกันปฏิบัติตามแนวศีล ๕

๑. ไม่มุ้งร้ายทำลายผู้อื่น
๒. ไม่ทุจริตฉ้อโกง
๓. ไม่ประพฤตินอกใจ
๔. ไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ
๕. ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษ

ทางสถานีวิทยุชุมชน สวพ. วัดสามพรานได้ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประชาสัมพันธ์ ธรรมคำให้ประชาชนภายในรัศมีการกระจายเสียง ไม่ว่าจะเป็นชาวอำเภอสามพราน กระทุ่มแบน นครชัยศรี ได้ร่วมใจกันปฏิบัติตามแนวทางศีล ๕ โดยจะเปิดสปอร์ตทุกช่วงก่อนเข้า รายการ

คติธรรมวันวิสาขบูชา

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๖

ด้วยเกล้า ด้วยกระพรวน

ด้วยดี ด้วยศรัทธา

ด้วยบุญกุศล แห่งวันวิสาขบูชา

ขอใน ก่อไว้เป็นตม สิวตม ของสรวง

๑๕/๕/๔๖

พระวิเทศโพธิคุณ

(พระอมตานั้นทะภิกขุ)

มอบให้ไว้ ณ สถานีวิทยุ สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ Mhz

สื่อสร้างสรรค์สังคมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืน

จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน สวพ.สามพราน FM ๘๘.๕๐ MHz
(นำข้อความไว้เป็นอนุสรณ์ ในโอกาสตรวจเยี่ยมสถานีวิทยุชุมชน)
วันศุกร์ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘

คืนนี้ ๑๐๑ ๑๒.๐๐๖ มาได้มาออกทรงวิทยุชุมชน

เก็บกลับมาใหม่ (ใหม่) ให้คืนให้ลูกน้อง ล.๙.

วัดทพว. คืนวิทยุชุมชน ๕ ชั่วโมง คืนของลูกน้อง ๑๒.๐๐
ขอ: คืนวิทยุชุมชนคืนใหม่ ๕ ชั่วโมง คืนของลูกน้อง ๑๒.๐๐
ที่สถานีวิทยุชุมชน ๑๒.๐๐ ชั่วโมง คืนของลูกน้อง ๑๒.๐๐
ขอ: คืนวิทยุชุมชน ๕ ชั่วโมง คืนของลูกน้อง ๑๒.๐๐
คืนนี้ ๑๐๑ ๑๒.๐๐๖ มาได้มาออกทรงวิทยุชุมชน

ลงชื่อ..... จ. นพพร .....

(นายประสาท พงษ์ศิริวาทย์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม

ฝากข้อความไว้เป็นอนุสรณ์

ณ.สถานวิทยุชุมชน สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ MHz
วัดสามพราน ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๖

ขอให้สถานีวิทยุชุมชน สวพ. สามพราน 11 ทุ่ม นึก
เมื่อคือ ๖๐๕ ปี แห่ง มง. ๖๐๕ กับ ทนภรณ์ ๖๒ ปี ๖๕ ปี
ที่ไป ๕๕ ปี ๖๕ ปี ๖๕ ปี ๖๕ ปี ๖๕ ปี

ลงชื่อ.....

(นายปรัชญา จินต์จันทรวงศ์)

ตำแหน่ง นายอำเภอสามพราน

ที่ว่าการอำเภอสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

โทรศัพท์ ๐-๓๔๓๑-๑๐๖๕ มือถือ ๐-๙๒๐๓-๒๖๗๖

ที่ ๐๘/๒๕๔๖

มูลนิธิหลวงพ่อกุฑโรกาวนา
วัดสามพราน อ.สามพราน
จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐

๑๗ มีนาคม ๒๕๔๖

เนื่อง ราชอนุญาตจัดตั้งสถานีทดลองถ่ายทอดเสียงวิทยุชุมชนเพื่อพระพุทธศาสนา
เถียน ท่านอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย ระเบียบข้อบังคับ วัดดุประตงค์ รูปแบบผังรายการ
รายชื่อคณะกรรมการบริหารสถานีวิทยุฯ

เนื่องด้วย มูลนิธิหลวงพ่อกุฑโรกาวนา วัดสามพราน ร่วมกับผู้นำชุมชนในระดับท้องถิ่น ได้มีมติเห็นชอบร่วมกันที่จะขออนุญาตจัดตั้ง สถานีทดลองถ่ายทอดเสียงวิทยุชุมชนเพื่อพระพุทธศาสนา โดยใช้ชื่อว่า สวท.สามพราน ถ่ายทอดเสียงในระบบ FM ย่านความถี่ 88.80 เมกะเฮิรตซ์ โดยคณะกรรมการบริหารขออนุญาตจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชน ได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ซึ่งระบุไว้ว่า "คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสาธารณะของชาติ เพื่อประโยชน์สาธารณะ"

การทดลองถ่ายทอดสัญญาณเสียงจากเครื่องส่ง มีรัศมีรับสัญญาณโดยรอบ จากเสาส่งสัญญาณประมาณ ๑๕ กิโลเมตร โดยมีกำลังส่ง ๒๕ วัตต์ เสาส่งสัญญาณคลื่นวิทยุติดตั้งอยู่บนอาคารร้านค้าค้าของอาคารตีถนนมั่งกร ความสูงจากระดับพื้นดินประมาณ ๔๐ เมตร ภายในอาณาบริเวณเขตวัดสามพราน ต.สามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาต และจะดำเนินการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด
ขอแสดงความนับถือ

(นายธนันต์ชัย พงษ์สุภาบุญ)
ผู้อำนวยการวัดสามพราน

(นายทินกร เพ็ชรดี)
ประธานมูลนิธิหลวงพ่อกุฑโรกาวนา

โทรศัพท์ ๐-๓๔๒๒-๒๕๓๗
๐-๓๔๒๒-๓๒๐๔
๐-๓๔๒๒-๓๑๗๕

ประกาศเทศบาลตำบลสามพราน

เรื่อง ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งสถานีวิทยุ สวพ.สามพราน FM 88.80 Mhz

เทศบาลตำบลสามพราน โดยการรวมตัวกันของประชาชนในชุมชน และได้กำหนดรูปแบบของชุมชนตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และปัญหาของชุมชน โดยเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม สังคม ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปราชญ์ท้องถิ่น เป็นสำคัญ

การดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนในท้องถิ่น เป็นแนวทางหนึ่งที่จะกระจายแนวทางการมีส่วนร่วม ของบุคคลในชุมชน เพื่อชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสามัคคีอันจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ในด้านการประชาสัมพันธ์ถึงกิจกรรมการดำเนินการในส่วนต่างๆของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม วัดสามพราน เป็นวัดที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลสามพราน ได้ประกาศขึ้นทะเบียน หนังสือตำบล หนังสือผลิตภัณฑ์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ของอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และมีความเหมาะสมที่จะเป็นจุดศูนย์กลางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารในชุมชน จึงดำเนินการขออนุญาตจัดตั้ง สถานีทดลองถ่ายทอดเสียงวิทยุชุมชนเพื่อพระพุทธศาสนา โดยใช้คำย่อว่า สวพ.สามพราน FM 88.80 Mhz

ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องและปฏิบัติตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ "ได้บัญญัติให้คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสาธารณะของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ" และปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.๒๕๔๓ จึงดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งสถานีทดลองถ่ายทอดเสียงวิทยุชุมชนเพื่อพระพุทธศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลสามพราน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๔๖

(นายสมเกียรติ พิณทอง)

นายกเทศมนตรี ตำบลสามพราน

สถานีวิทยุชุมชน สวพ.สามพราน FM ๘๘.๘๐ MHz

(ก่อสร้างเสร็จแล้ว เพื่อชุมชนที่ยั่งยืน)

วิถึชุมชน-ท้องถิ่น

วิทยุชุมชน สวพ.

ก่อสร้างเสร็จแล้ว พัฒนาท้องถิ่น

“...”

“...”

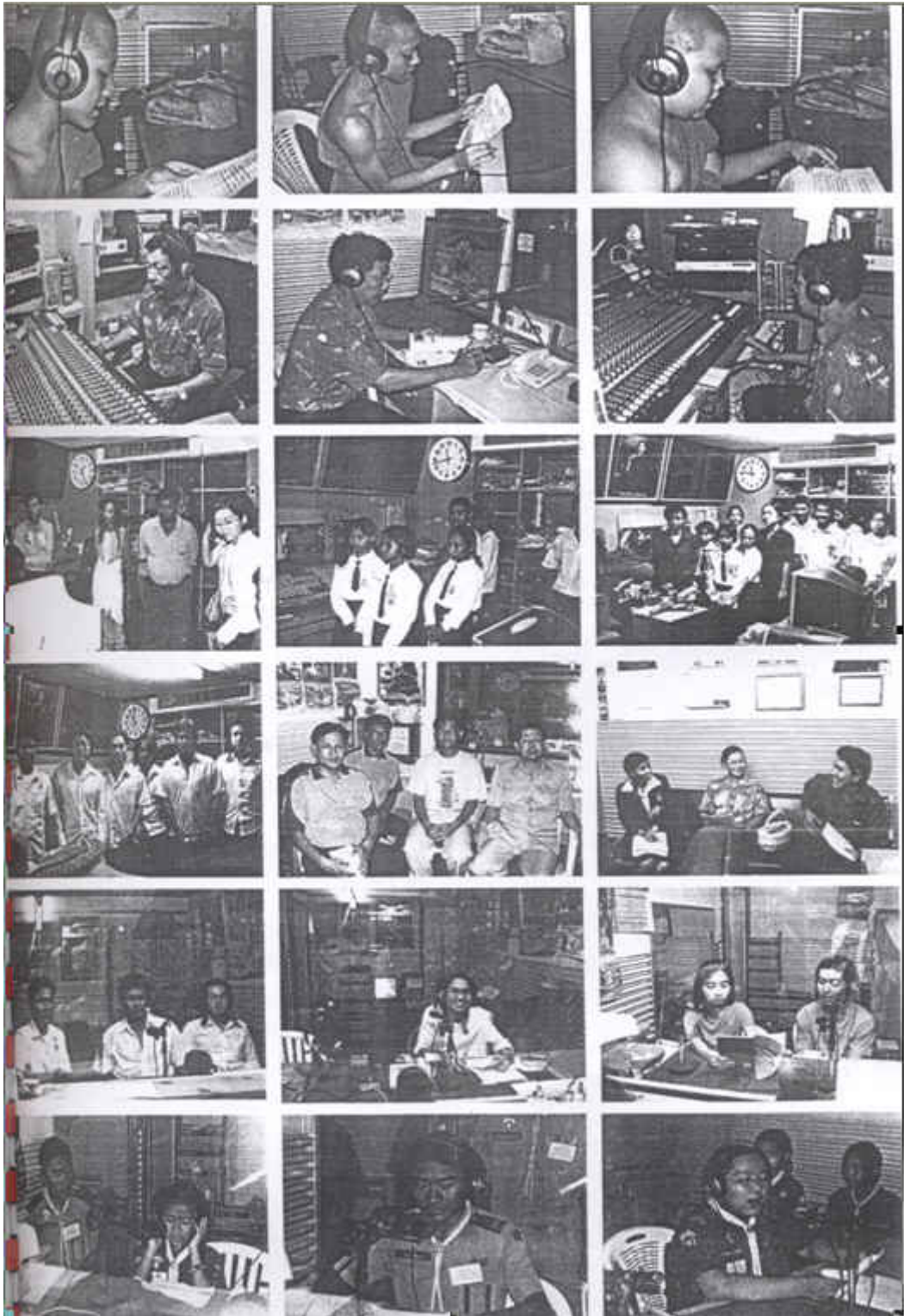
เปิดใจผู้อ่าน

คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.)
 ตรวจสอบ “จุดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน ดาว.สถานพรวาน FM ๘๗.๘๐ MHz”

- ๑.คุณฉันทนา เปรมประเสริฐ   กองงาน กทช. ฝ่ายวิทยุชุมชน
- ๒.คุณศิริวรรณ พึ่งเพ็ญ   กองงาน กทช. ฝ่ายตรวจสอบวิทยุฯ
- ๓.คุณศุภกัญญา นาคสุข   ประชาสัมพันธ์ จังหวัดนครปฐม

ที่ ศธ 0531.11/41

คณะกรรมการและสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

1-1 มกราคม 2548

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตเข้ารับการฝึกงาน

เรียน ผู้อำนวยการสถานีวิจัย สวพ. สามพราน

ด้วย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีนโยบายในการส่งเสริมให้นิสิตได้รับความรู้และประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มจากการเรียนการสอนปกติของนิสิต และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานจริงในอนาคต

ในการนี้ พิจารณาเห็นว่า สถานีวิจัย สวพ. สามพราน เป็นหน่วยงานที่สามารถเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่นิสิตได้ เพื่อให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงขออนุญาตให้ นางสาวจิตติ ทวีติ นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาไทย เข้ารับการฝึกงาน ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2548 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิญญะ ตันพิทยคุปต์)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตก

โทรศัพท์ 0-7431-2480, 0-7431-1885-7, ต่อ 1311, 1302

โทรสาร 0-7444-3970, 0-7444-3972

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนบวรชนวิทยา

ประจำปีการศึกษา 2546

1. นายวิเชียร	เจนจบเขต	ประธานคณะกรรมการ
2. นางบุษกรวัฒน์	สีนวลียง	รองประธานคณะกรรมการ
3. นายพิริย	คัมภีรศาสตร์	รองประธานคณะกรรมการ
4. นางธราวัฒน์	สุธมาพินย	กรรมการ
5. นางลำเนียง	ชินรณ้อย	กรรมการ
6. นายณัฐวุฒิ	นวลสาร	กรรมการ
7. ดร.พระมหาทองศรี	เอกะวิไล	กรรมการ
8. พระอาจารย์ไพฑูริย์	ธนาภโย	กรรมการ
9. นางสาวเจนจิรา	ธรรมประโชติ	กรรมการ
10. นางสาวจิตนาถ	ศรีอินันต์	กรรมการ
11. นางสาวชลลิดา	แก้วสว่าง	กรรมการ
12. นางสาวอรทัย	บุรบางเคียน	กรรมการและเลขานุการ
13. นางสาวสุติมา	เจนะโยธิน	กรรมการและเลขานุการ

มุมมองนำโครงการที่น่าสนใจวันนี้ของ บรช.

โดย อ.สุติมา เจนโยธิน ผู้จัดตั้งวิทยุชุมชน

สวัสดิภาพของชาวบวรชนวิทยาทุกคน ถือเป็นอันดับแรกที่ได้ใจกัน โรงเรียนบวรชนวิทยา โดยการบริหารของผู้อำนวยการ วิเชียร เจนจบเขต มีการดำเนินโครงการที่น่าสนใจอย่างหลากหลาย และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาแก่เยาวชนหลายโครงการและะ ในวาระครบรอบนี้ขอแนะนำโครงการที่ชื่อว่า "วิทยุชุมชนกับการพัฒนาชุมชน" โครงการนี้เป็นความร่วมมือกันระหว่าง โรงเรียนบวรชนวิทยา และสถานีวิทยุ สวท. สาขาสหระณ FM 88.80 MHz โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะการฟัง การคิดวิเคราะห์ การสื่อสารให้กับผู้เรียน ให้พัฒนาตามศักยภาพด้วย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนที่สนใจและได้รับการคัดเลือกร่วมจัดรายการวิทยุ ในวาระการเวทีการศึกษากับการพัฒนาชุมชน ของโรงเรียนบวรชนวิทยา ซึ่งจะออกอากาศทางสถานีวิทยุ สวท.สาขาสหระณ FM 88.80 MHz ทุกวันพฤหัสบดี เวลา 09.00-10.00 น. ตลอดปีการศึกษา 2546

ในโอกาสนี้ขอเชิญชวนผู้ปกครอง พี่น้องชาว บรช.ทุกท่านติดตามรับฟังรายการ และส่งข้อความชื่นชมรายการมาได้ที่เบอร์โทรศัพท์ 034-322600 โรงเรียนบวรชนวิทยา หรือทางเว็บไซต์ <http://www.btw.ac.th>

ติดต่อวิทยุชุมชน โทร. 034-322600 สำนักงาน โทร. 034-322600 โทรสาร โทร. 034-322600

ด่วนที่สุด

ที่ กต (นฐ) ๐๓๐๑๖๖ ๒๗/๓

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ประจำจังหวัดนครปฐม
อาคารรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี
ที่ว่าการอำเภอเมืองนครปฐม นฐ. ๓๓๐๐๐

๕ มีนาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ส่งตัวนักจัดรายการวิทยุชุมชน

เรียน ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนปฐมอ โศก สถานีวิทยุชุมชนคนบ้านหลวง และสถานีวิทยุ
สพ. สามพราน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ตารางเวลาการจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง
๒. รายชื่อผู้จัดรายการวิทยุ

คือนายกองก้องการบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
นครปฐม ได้ครบวาระเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้
เข้าควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้ง โดยกำหนดไว้วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗ เป็นวันเลือกตั้ง
นายกองก้องการบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครปฐม ใคร่ขอความ
อนุเคราะห์จากสถานีวิทยุของท่านในการจัดเวลาเพื่อจัดรายการวิทยุเผยแพร่ความรู้และระดมความคิดเห็น
นายกองก้องการบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม ระหว่างวันที่ ๕ -
๑๓ มีนาคม ๒๕๕๗ ซึ่งขอส่งตัวนักจัดรายการวิทยุซึ่งเป็นนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครปฐมมาดำเนิน
รายการวิทยุ ตามวัน เวลา รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.จรินทร์ ชาติรุ่ง)

ประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครปฐม

กลุ่มงานสนับสนุนการเลือกตั้ง

โทร./โทรสาร ๐ ๓๔๒๓ ๒๓๓๓๑-๔

สื่อสารมหาไทย ๖๐๔๕๐

โครงการจัดสร้างวัดอุ้มผางเฉลิมพระเกียรติ
กรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา ๖ รอบ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
โดย คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร

ที่ พิเศษ ๓๔๖ / ๒๕๕๗

๑๖ มีนาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความร่วมมือเผยแพร่ภาพข่าวโครงการจัดสร้างวัดอุ้มผางเฉลิมพระเกียรติฯ

เรียน ผู้ดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนสวนสามพราน

- อัครที่ส่งมาด้วย ๑. ข่าวโครงการจัดสร้างวัดอุ้มผางเฉลิมพระเกียรติฯ
๒. แผ่นสปร็อก
๓. รูปแนววัดอุ้มผาง

เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗ สภาผู้แทนราษฎร โดยคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ได้กำหนดให้มีโครงการจัดสร้างวัดอุ้มผางเฉลิมพระเกียรติฯขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการถวายพระราชกุศล โดยนำรายได้จากโครงการนี้ ขึ้นชื่อบุคคลฯ ถวายโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

ดังนั้น เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบและมีส่วนร่วมถวายพระราชกุศล โภชนามงคลดังกล่าว คณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ จึงเรียนขอความร่วมมือมายังท่านเพื่อขอความร่วมมือเผยแพร่ข่าวและสปร็อกประชาสัมพันธ์โครงการฯ ที่ส่งมานี้ ทางสถานีวิทยุของท่านด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายเทพวิชัย ชัยจิตต์ชูกุล)

ประธานคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร
ประธานคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๒-๔๔๕๕, ๐-๒๒๒๒-๒๔๐๐-๒

โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๒๔๐๐

วิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
1610 แขวงศรีโสมภพ เขตบางนา กรุงเทพฯ
โทร. 0-2800-6800-1
โทรสาร 0-2800-6804

BANGKOK THONBURI COLLEGE
1610 SRI SOMPHO WATTHANA KONGKON
Telephone 0-2800-6800-1
Facsimile 0-2800-6804

วันที่ 23 มีนาคม 2547

เรื่อง ทักสนศึกษา สถาบันวิทย์ สวท. สามพราน
เรียน ท่านผู้อำนวยการสถาบันวิทย์ สวท.สามพราน (คุณชนันต์ชัย พฤกษ์สุภาอุจน์)

วิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เปิดทำการสอนนักเรียนระดับปริญญาตรี และปริญญาโท
มีความประสงค์ที่จะพานักศึกษาระดับปริญญาตรีเข้าชมสถาบันวิทย์ สวท. สามพรานเพื่อ
ศึกษา นักศึกษาคณะบริหาร จำนวนประมาณ 70 คน วันที่เข้าชม 25 เมษายน 2547
เวลา 13.30 น

จึงเรียนมาขอความอนุเคราะห์เพื่อเข้าชมสถาบันวิทย์ สวท. สามพราน

ขอแสดงความนับถือ

(นายคณิศ เทวียงคานารอ)

อาจารย์วิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ที่ นฐ 0001/ 4/2

ศาลากลางจังหวัดนครปฐม
ถนนบางแค - ดอนฮาดหอม นฐ 73000

5 สิงหาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เปิดสภอประชาสัมพันธ์งานมหกรรมวัฒนธรรมทวารวดี

เรียน ผู้อำนวยการสถานีวิทยุชุมชนทุกสถานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สภอดิวิฑู "งานมหกรรมวัฒนธรรมทวารวดีรำลึก" จำนวน 1 นั้วน

ด้วยจังหวัดนครปฐม กำหนดจัดงาน "มหกรรมวัฒนธรรมทวารวดีรำลึก" ประจำปี 2547 เพื่อ
เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของชนชาติไทยสืบต่อกันมาช้านาน มีหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และวรรณคดีในจังหวัดนครปฐม และกลุ่มจังหวัดภาคกลางตะวันตก รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยจัดงานระหว่างวันที่ 20 - 26 สิงหาคม 2547 ณ บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัด
นครปฐม

ในการนี้ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์งานดังกล่าวให้เป็นที่นไปอย่างกว้างขวาง จังหวัดนครปฐมใคร่
ขอความอนุเคราะห์จากท่านเปิดสภอดิวิฑูการจัดงาน "มหกรรมวัฒนธรรมทวารวดีรำลึก" สถานที่เห็นสมควรต่อไป
ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุกัญญา นาคสุข)

ประชาสัมพันธ์จังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครปฐม

โทรศัพท์ 0-3434-0011

โทรสาร 0-3434-0011

ที่ นฐ 0009/215969

ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่
ณ.บว.ลช - ดน.กช.ทท.นฐ 73000

๙ สิงหาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประชาชนสัมพันธ์งานเมืองไม้ดอกไม้ประดับบนถนนพระเกี้ยวฯ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานวิเทศฯ สวท. เชียงใหม่

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. แผนปฏิบัติการจัดงาน จำนวน 1 ฉบับ
  2. ข่าวกิจกรรมสัมพันธ์ จำนวน 1 ฉบับ

จังหวัดเชียงใหม่ ได้เริ่มพิธีเปิดตลาดนัดของเกษตรกรบนถนนพระเกี้ยว ให้ตั้งขึ้น ณ โครงการเมืองไม้ดอกไม้ประดับ ถนนพระเกี้ยวถนนเชียงใหม่ฯ พระบรมราชินีนาถ เมืองในโครงการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 12 สิงหาคม 2547 โดยจังหวัดเชียงใหม่ ได้ร่วมกับกลุ่มผู้ปลูกดอกไม้ประดับจังหวัดเชียงใหม่ 19 กลุ่ม กำหนดจัดงานเมืองไม้ดอกไม้ประดับถนนพระเกี้ยวขึ้นในช่วงวันที่ 20-29 สิงหาคม 2547 ณ ศูนย์ไม้ดอกไม้ประดับชุมชนคลองโพง ตำบลหนองแฝก อ.นครหลวง จ.นครราชสีมา 11 ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1. การจัดซื้อไม้ดอกไม้ประดับ 75 ชูม
2. การประกวดดอกไม้สดประกวดช่อดอก จำนวน 12 สายพันธุ์
3. การวัดผลผลิตและประเมินผลเกษตรกรในท้องถิ่น
4. การจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราชินี
5. การสาธิตการปลูกดอกไม้
6. การจัดนิทรรศการการผลิตทางการเกษตร ตามระบบคุณภาพเพื่อการส่งออก (GAP)
7. การแข่งขันร้อยมาลัยดอกไม้ การแข่งขันจัดกระเช้าดอกไม้ การแข่งขันการประกวดดอกไม้

ขอทราบ

คณะกรรมการจัดงาน มีความยินดีขอเชิญท่านร่วมเป็นเกียรติในงานดังกล่าว ขอความอนุเคราะห์ประชาชนสัมพันธ์ขอเชิญกรรมการของงาน เพื่อส่งเสริมการปลูกดอกไม้ประดับเมืองไม้ดอกไม้ประดับบนถนนพระเกี้ยวเชียงใหม่ให้มีความก้าวหน้า ให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกร และผู้สนใจไปแพร่หลายต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่
โทร 0-3425-9613 โทรสาร 0-3421-8756

(นาย) (ชื่อ) (นามสกุล)
เกษตรจังหวัด เชียงใหม่
ผู้อำนวยการจังหวัดเชียงใหม่

ข่าวสาร

กองบัญชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
โทร. 0 3431 2309 ต่อ 2118, 1006 โทรสาร 0 3431 1106
<http://www.pca.ac.th>

เรียน ผู้บริหารและบุคลากรในสังกัด สว.ร. ว.ร.น.ร.
ที่: ขอความอนุเคราะห์นำประชาสัมพันธ์ข่าวสาร รร.นายร้อยตำรวจ

“รร.นายร้อยตำรวจจัดฝึกอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียน”

พล.ท.เชษฐพันธ์ และคณะครู กุญแจวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จังหวัดบุรีรัมย์ รร. นายร้อยตำรวจ ได้จัดโครงการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียน โดยจะจัดฝึกอบรมแก่คณะครูและนักเรียนในจังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ ส.บ.น.พร.น. ๑๖ นครปฐม ซึ่งจะคัดเลือกจากนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีผลการเรียนเฉลี่ย ๒.๐๐ ขึ้นไป และสนใจเรียนในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ จำนวน ๓๐ คน ในรุ่นแรก จะทำการฝึกอบรมในวันเสาร์ที่ ๑๑ ส.ค. ๒๕๔๗ และ วันอาทิตย์ที่ ๑๒ ส.ค. ๒๕๔๗ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๗.๐๐ น. ณ รร. นายร้อยตำรวจ นักเรียนที่เข้าร่วมรับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ ใน รร.นายร้อยตำรวจ นอกจากจะได้รับความรู้ที่ทันสมัยเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์แล้ว ยังจะได้มีโอกาสได้ฟังบรรยายพิเศษ จากวิทยากรที่เก่งกาจและมีประสบการณ์ในการสอนคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะทำให้มีความรู้ที่มากกว่าการเรียนในห้องเรียน และนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้ จะได้รับทุนการศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อใน รร.นายร้อยตำรวจ เพื่อใช้ในการทำ CASE STUDY สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ ๑-๔ ในกรณีที่ผู้เรียนหลักสูตรนี้มีความสามารถในการทำวิทยานิพนธ์ที่สนใจในสาขา และถ้าผู้เรียนในปัจจุบัน เข้ารับโครงการฯ นี้ รร.นายร้อยตำรวจ ได้ขอรับการสนับสนุนจาก รร.ต้นสังกัดไปใช้ รร.นายร้อยตำรวจจะมีการจัดฝึกอบรมฯ ทาง รร.นายร้อยตำรวจจะสนับสนุนเงินให้ทราบ ทั้งนี้ขอความร่วมมือจากท่านที่สนใจเรียนในโอกาสต่อไป

จึงเรียนขอโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ในการประชาสัมพันธ์ข่าวดังกล่าวและขอขอบคุณมา ณ

นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

พ.ศ.ท.

(ภัคพงศ์ สายอุดม)

สว.ร.น. ๑ (ประชาสัมพันธ์) ส.บ.น. ๑๑.๑๑.๑๑.๑๑

ปฏิบัติราชการที่ประชาสัมพันธ์ ศูนย์ปฏิบัติการ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ส.ป.ค.จ.)

หมายเหตุ : หากสื่อมวลชนใดสนใจข่าวหรือต้องการติดต่อสอบถามข้อมูลใน ขอรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติมต่างๆ
ขอเชิญติดต่อได้ที่ พ.ศ.ท. ภัคพงศ์ สายอุดม สว.ร.น. ๑ ประชาสัมพันธ์ 0 1842 3235, 0 3431 1099

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ** : พระศรีอาริยะ ปิยสีโล (สิงห์คำ)
- เกิด** : วันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗
เป็นบุตรของนายคำเสียน นางสงค์ สิงห์คำ
- สถานที่เกิด** : บ้านเลขที่ ๖๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาเพียง อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๓๐
- อุปสมบท** : วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ วัดวังตะกู ตำบลวังตะกู
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
- การศึกษา** : พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้นักธรรมโท ณ วัดไร่จิง สำนักเรียนคณะจังหวัดนครปฐม
พ.ศ. ๒๕๓๕ ปริญญาตรีคณะรัฐศาสตร์ สาขาการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้เข้าศึกษาปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
คณะพุทธศาสตร์ สาขาธรรมนิเทศ
- ปัจจุบัน** : สังกัดวัดสามพราน ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๑๐
- ประสบการณ์** :
- เป็นพระพี่เลี้ยงฝึกอบรมโครงการสามเณรภาคฤดูร้อน
  - เป็นพระวิทยากรโครงการค่ายพุทธบุตรของโรงเรียนสามพรานวิทยา
โรงเรียนบวรชนวิทย์และโรงเรียนอื่นๆ ที่เข้ามาฝึกอบรมศีลธรรม
จริยธรรมที่วัดสามพราน
  - เป็นผู้จัดการกิจกรรมนำพาคณะสายบุญบำเพ็ญบุญปฏิบัติธรรมทอดกฐิน
สงเคราะห์ในถิ่นทุรกันดาร
  - เข้าร่วมฝึกอบรมพระนักเผยแผ่ทางวิทยุกระจายเสียง รุ่นที่ ๕
ของกรมประชาสัมพันธ์
- ตำแหน่งหน้าที่** :
- เลขานุการวัดสามพราน อ. สามพราน จ. นครปฐม
  - จัดรายการเผยแผ่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงคลื่นวิทยุ เอ เอ็ม
เสียงสามยอด ๑๑๗๕ และวิทยุชุมชนวัดสามพราน
  - เขียนหนังสือและพิมพ์เอกสารธรรมะ นำพาญาติโยมปฏิบัติธรรม
ภายในวัดสามพราน